هو الرزاق ذو القوة المتين

الحمد للہ کہ کتاب مستطاب در بیان شمۂ از مناقب محبوب بارگاہ الٰہی حضرت سید شاہ عبد الرزاق

بانسوی قدس اللہ سرہ از تالیفات سلطان الاولیاء العارفین الکاملین ناصر نظام الدین نفع اللہ فیوضہ یعنی

مناقب رزاقیہ

مع

ملفوظ رزاقی

۱۳۱۳ھ

مؤلفہ جناب نواب محمد خان صاحب ... صاحب

حسب الایماء باہتمام ... تاجر کتب بمقام چوک

مطبع ... مطبوع

...رحت کے لیے موجود ہیں جسکی فہرست ادہ آنہ کا
...ہی تاجروں کو بہ نرخ تاجرانہ ہر طور کا مال مل سکتا ہے جنکے معاملات
...یہ علاوہ اشیا ساخت لکھنؤ مثل چکن فروشی و تحائف عطریات روغن خوشبودار وادویہ کے
...یہ مطبوعی اصل یا رسل وانہ کیجاتی ہیں جو صاحب کتاب یا نقشہ جس بابت میں چھپوانا چاہیں عمدہ طور سے اسکا معاملہ

نام کتاب

- ...ن شریف مترجم
- مترجم وسادہ
- حمائل شریف
- تفسیر سورۂ بقر فارسی
- تفسیر شاہ عبد العزیز صاحب
- ایضاً پارۂ تبارک الذی
- ایضاً پارۂ عم
- تفسیر ترجمان القرآن
- جواہر التفاسیر
- خلاصۃ التفاسیر اول
- لغایت چہارم
- تفسیر سورۂ یوسف
- تفسیر سورۂ فاتحہ
- بلوغ المرام
- گریۂ بتول
- رحلت بتول
- لوح شریف شہید
- ″ حبیبیہ
- ″ حبیبی
- ″ سعیدی حصہ اول
- ″ دوم
- رحمت الرحیم لکھنؤ
- ″ دہلی
- بہار جنت
- مجموعہ تصوف
- تذکرۃ الفقرا
- سیر الاولیا

نام کتاب

- مونس الذاکرین
- مجموعہ ملفوظات
- خواجگان بزرگ
- جس میں انیس الارواح
- دلیل العارفین
- فوائد السالکین
- راحت القلوب
- جملہ چار رسالے
- شامل ہیں
- درۃ الناجین
- طی الفراسخ
- بزرگوں کے حالات
- جن میں عمدہ کتاب ہے
- پارۂ بخاری شریف مع
- اردو اصل لغات
- سیم سے فی پارہ ۵
- غیاث اللغات نظامی
- مع منتخب اللغات
- ″ لکھنؤ
- کریم اللغات
- مصرح اللغات
- بہار ہند لغت شعرا
- شرح قاعدہ کامل
- تجربات اکبری
- تریاق اکبر
- علاج الغربا
- قصہ حسنا

نام کتاب

- وقائع شاہزادہ
- منصور الزمان
- داستان امیر حمزہ
- نولکشوری
- الف لیلہ
- طلسم ہوشربا
- ″ دوم
- ″ سوم
- ″ چہارم
- پنجم حصہ اول
- پنجم حصہ دوم
- ″ ششم
- ″ ہفتم
- نوشیروان نامہ
- ″ جلد دوم
- کوچک باختر
- بالا باختر
- ایرج نامہ
- ″ جلد دوم
- سیر کہسار کامل
- اردو کے سعد الطالب
- جادو کا کھیل و
- مداری کا تماشہ
- قانون راگ
- قصہ سسرو
- ″ دوحصہ
- نقشہ آرائش

نام کتاب

- ...نی حصہ
- نغمہ جانفزا معروف
- بہ قوت روح
- قصہ عشاق کامل
- قصہ بلبل چہک
- نغمۂ دلدوز
- لطائف اکبر چہار حصہ
- حکایات بیربل
- گلشن جانفزا
- فسانہ گلشن
- فسانہ شیرین
- قصہ مُنک اول
- ″ دوم
- طلسم الفت
- ″ با تصویر
- قصہ حاتم طائی
- باغ بہار
- فسانہ عجائب
- گلشن وقار
- دیوان داغ
- ″ دوم
- دیوان عاشق
- دیوان ظہیر دہلوی
- کلیات فقیر
- کلیات امام بخش
- صہبائی
- ضابطہ دیوانی

نام کتاب

- ″ نولکشوری
- ضابطہ فوجداری
- تعزیرات ہند
- ″ مع شرح
- فسانہ آزاد
- کامل
- قانون معاہدہ
- قانون شہادت
- ایکٹ ۲ سنہ ۶
- انتخاب قوانین
- شیام لال
- جس میں کل قوانین
- وسرکلرات و
- احکام ضروری
- گورنمنٹ گزٹ
- حرف بحرف و
- ہر چہار ہائی کورٹ
- سنہ ... ہیں
- سر رشتہ سپاہی
- مقناطیس القلوب
- طلسمات منازل قمر
- الواح الجواہر
- رسالہ اصول شطرنج
- مع نقشہ جات
- جس کے قواعد بآسانی
- تمام معلوم
- ہو سکتے ہیں

نام کتاب

- ہدیۃ الاحباب
- کشاف النجوم
- سر اعظم نجوم
- احکام النجوم
- شمس الرمل
- محبوب الرمل
- سلیمان الرمل
- تسہیل الرمل فن
- رمل کے اصول
- کی کتاب ہے
- جسکے قواعد
- اور ضوابط
- یاد کرنے سے
- اس فن میں
- انسان
- استخراج
- احکام پر قادر
- ہو جاتا ہے
- خوان نعمت
- مع الوان نعمت
- بالمدد رحمت
- جس میں ہر طرح
- کے تحفت طعام
- [illegible]

اِنَّ اللّٰہَ ھُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّۃِ الْمَتِیْن

بفضل خلّاق زمان زمین کتاب مستطاب سلطان الاولیاء والواصلین برہان الاصفیاء الکاملین
شیخ الشیوخ محبوب بارگاہ قادر قوی حضرت مولانا نظام الدین محمد قصاب کلکتوی قدس سرہ موسوم بہ

مناقب رزاقیہ

١٣٢١

بتصحیح مقبول بارگاہ خلاقی حضرت حافظ سید شاہ غلام جیلانی رزاقی بتصحیح برادر صغیر
مہر سپہر سیادت مسند جناب حافظ سید شاہ خورشید احمد باہتمام خاکسار محمد عبد اللہ تاجر کتب لکھنؤ

در مطبع مجتبائی لکھنؤ مطبوع گردید

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الصمد الرزاق للارواح والاشباح الخلاق للموجودات جميعًا بالحكمة البالغة البارعة والصلوة والسلام على سيد العالم بالتخلق بالاخلاق الالٰهية الشريفة البالغة افضل الرسل والانبياء بما لا يكتنهه الا عالم الغيب والشهادة وعلى مقتفيه من الآل والاصحاب ولي السعادة وعلى من اتبعهم بالاحسان بالمعرفة والعبادة وبعد فيقول تراب اقدام الفئة القادرية كثرهم الله تعالى وعز وجل بالتجلي الحق علا على قلوب الاولياء وترقي العرفاء الاصفياء نظام الدين محمد بن قطب العلماء ومركز دائرة المعارف الربانية والاسرار الالٰهية قطب الدين السهالي مولدًا والانصاري محتدًا انه اذ قد صعد معارج العبودة وسعد جده بتحصيل النقباء للشيخ قدوة الاولياء وعمدة العرفاء حاوي المعارف الالٰهية جامع الاسرار الربانية قطب الوقت السيد عبد الرزاق مد الله تعالى ظله الظليل على الخلائق الخلائف اناخ مطي عزيمته على ساهرة ان يكتب بعض احواله الجليلة فصمم العزم وعلى الله التكلان وهو الموفق ويرجو ان يهديه الله تعالى ببركة صحبته العلية الى ما اهتدي وان تكون هذه الرسالة

ذخرا و اجرا له الیوم القارع	فیا رب بالخل الحبیب محمد	نبیک هو السید المتواضع
انلنا مع الاحباب و تبک التی	الیها قلوب الاولیاء تسارع	فبابک مقصود و فضلک زائد
وجودک موجود و عفوک واسع		

الهی افض علی انوار عطوفة الشیخ الاجل فاضة بعد افاضة واکرمنی تبلالؤلائی فیضه تلالؤا بعد تلالؤ واحینی والقلب فی ذکره وارننی فی الوقت الموعود والروح یقظان تجلی مطالعة جماله واحشرنی والسریرة تجلی بمشاهدة ذاته وادخلنی فی الدارین فی زمرة احبائه اعلم وفقک الله تعالی خیرا ان محاسن شیخنا الکامل غیر عدیدة و مناقبه غیر محصورة و کرامات وی لاتحصی ست و مقالات وی از اکتناه بیرون ست پس بنده درگاه که کمترین از خدمه جناب پاک ست و شمه از مذاق اولیاء الله تعالی که مشامش بهره ور شده است دور ترست از اندازه و احصای مدارج و عطیات الهی و موهبات ربانی نامتناهی که وهاب مطلق بقلب حضرت شیخ قدس سره الاصفی روزی نموده بفضل وکمال کرمه تا چنانکه تو ئی هر نظر کجا بیند ، بقدر بینش خود هر کسی کند ادراک ، لکن بقدر طاقت خود و احصای انچه دیده و از زبان مبارک شنیده و از یاران معتمدین دریافته درین اوراق بتحریر می آرد والله الهادی الی سبیل الرشاد و هو المثبت لاقدام عباده علی ما یلیق والمبعد عما لا یلیق واعلم ایها الطالب الشائق الی جناب الحق تعالی و احبابه رضوان الله تعالی علیهم سمیتها **مناقب رزاقیه** و رتبتها علی خمسة وصول لیسهل علیک الاستخراج **وصل اول** دربیان نسب و حلیه مبارک و وطن و احوال وفات و سلسله انتساب در طریقه صافیه **وصل دوم** در بندی از احوال اخلاق و ارادت کشف معارف و اقوال دال بر محبت الهی **وصل سوم** دربیان بندی از انکه بهتف هاتف غیب لسان بر دی تجلی یافت

احبابه آمین
و مقامات
که از کمترین خادمان جناب ست و از شمه مذاق اولیاء الله که مشامش بهره مند شده است .
اورا کی مدارج
اعلی الله درجته
اقدام

وصل چهارم در نبذی از واردات منام و الهامات در تیقظ بدون سمع آواز هاتف والهامات از جهت ارواح اولیا ظاهره **وصل پنجم** در نبذی از کرامات وخرق عادات که متضمن بعض تاثیرات بر اصحاب ست **وصل اول** بدانکه نسب حضرت شیخ قطب وقت

شیخ الاسلام مرشد المسلمین شیخ عبد الرزاق قدس سره الاصفی وهدانا بقسطه الاوفی بسید عالم صلوات الله علیه وعلی آله الطاهرین می پیوندد وجد کلان بزرگوار شان یدالله اقدس سره از بدخشان در هند آمده وبه پیش امرای هند وقاری کلی داشت ازین راه افواج قاهره همراه داشت و هنود مرتده را بحکم اضرب اعناق الکفره وجاهد الکفار اخراج نموده متصرف بر خطهٔ آنها شد ورواج اسلام بوی قوت گرفت وبعد چندی از ایام جد آن بزرگ در سود ضلع محمود آباد از نواحی دریاباد که قصبه ایست از اعمال اوده سکونت گرفته وبسبب حرج مرج که راه یافت آن خطه بدست دیگری رفت وحضرت شیخ الاصفی قدس سره الاصفی در قریهٔ بانسه که خانهٔ جد مادری در انجاست در خانهٔ جد مادری خود توطن گرفت وایام طفولیت وخوردسالی از اکتساب آشنائی از حروف وخط آشنائی نگرفت الا آنکه دران هنگام قرآن مجید را خوانده واز لسان پارسی گرفت چنانچه عادت هندست که طفلان را از لسان مسطور معتاد می کنند اولا بالفاظ حروف ونقوش خطیه وبعد از اعتیاد وتفهم دلالت نقوش بر الفاظ خود با طرق دلالت بر معانیش آشنایی کنانند وحضرت قدس سره الاصفی بمرتبهٔ تامه که مقصود از تعوید باشد مانوس نشد یا فی الجمله شناسائی یافته باشد بعد از ان این تعلیم وتعلم از میان رفت قبل از حصول ملکه بعالم نسیان رفته باشد وبالفعل از دلالت نقوش عربیه وفارسیه مناسبت یافته نشد حلیهٔ مبارک حضرت شیخ قدس سره الاصفی طویل قامت نبودند بافراط بلکه بطولیکه در حلیهٔ مبارک حضرت نبوت صلی الله علیه وسلم وعلی آله الکرام الطاهرین یعنی از قد و متوسطه که طویل

از قصیر باشد و اسمر اللون یعنی گندمی که مائل به بیاض بیشتر باشد و چشم مبارک مناسب بود
و هرگز اثری از صفرت نبود و سواد اللون معجب و در آخر سن بسبب ریاضت که مورث
گرمی دماغ باشد یک چشم جانب یمین رفته اینست از میان رفته راه خود گرفت و بینی مبارک
بلند و طویل آینه طبع داشت یعنی متوسط و دندان مبارک کلان بود و متلاصق و قدر فرج
میان دندانها از خاطر رفته و لحیه مبارک طویل مشروع و کثیف مطبوع و اندکی از موها
سیاه و جمله دیگر سفید نورانی و سن شریف وی قریب نود ظاهر اد و کم بود و قد توفی الله تعالی
یوم الاربعاء السادس من شوال من السنة السادس و الثلثین بعد الالف و المائة من الهجرة
الهجریة المقدسة و دفن بروضة فی مشرق القریة بانه قریبة منها جداً و آن روضه الحال نهایت
دلپذیر است و عشاق الهی را سکون بسیار می بخشد و شاغل باذکار ظاهریه و باطنیه را
چسپیدگی و یکسوئی در ذکر حبیب بسیار میدهد زیارت گاه جمله خلق آن نواحی بزرگ و کبیر
بود و کاتب الحروف در وقت ارتحال حاضر نبود بروز دوم رسیده از مردم که حاضر بودند
و معتمد علیهم هستند شنیده که پیش از لقا از مرض نفخ شکم و قولنج مبتلا شد بعد از آن مرتفع شد
و از ابتدای مرض تا وقت لقا بحق هیچگونه در حواس و عقل تفاوت راه نیافته و بعضی از
حضار گفتند که این وقت کلمه شهادت ست فرمود که این خود نقش دل ست که از ین غفول
خواهد شد آن حاضر گفت با این من هم موقنم لیکن از بهر این بعرض میرسانم که همه اعضا
دران باشند که مخلوق شده اند برای آن لیس زبان در کار خود باشد هرچند مدار کار بروی
نیست پس بر زبان راند کلمه تامه را و آن عزیز هم گفت حضرت ارشاد فرمایند که بعد از
ارتحال ما چه کنیم ظاهر اللفظ فرمود که از ساخت عمارت در مرقد ما گنبد و مسجد و صومعهای
زیاد می پرسید فرمود از ین امور از من مشورت مطلبید بعد از ارتحال همه کسان خود مختار هست

العزیز گفت از سیرت علیه وجبلت بهیه که تجرید وتفرید باشد آگهم که ازین چیز با رغبت و رضا نیست ولیکن از ایصال صاحبزادهٔ والا میان صاحب میان غلام دوست محمد سلمه الله تعالی و رقاه الی مدارج الکمال و میان منگری سلمه الله تعالی که برادر علاتی میان غلام دوست محمد می شوند با مریکه بذهن والا صوب باشد فرمودانها هر دو برادرند و فلانه یعنی مادر میان منگری مادر ایشان ست یعنی بایکدیگر معاشرت دارند و صاحبزادهٔ والا مادر برادر خرد را مادر خود پندارند فهمچنین واقع شد صاحبزادهٔ والا شفقت بحال برادر خرد چنان نمودند که بکلانها همچنین زیبد همچی معاشرت فرمودند که هادی مطلق و حبیبش خاتم مرسلان سید عالم صلوات الله تعالی علیه وعلی آله الطاهرین و مقتفیان بآثار نبوی راضی بآن هست

سلمها الله تعالی بعد ازان آن عزیز مخلص صادق بجناب حضرت اعلی الله درجته فی العلیین باز بعرض رسانند که در حق صاحبزادهٔ والا چیزی فرمایند فرمودند استقامت نمایند و هرگز قصد تحصیل معاش بجانب امرا وعمال نکنند همه خوب خواهد شد و انچه از پیر دستگیر خود برسیده بوی نموده ام بوی مشغول باشد انشاء الله تعالی نافع خواهد شد و مرضی حق تعالی خواهد شد بلکه همه یاران طالب حق تعالی بگویند که هر انچه بآنها ارشاد یافته بجد و جهد کوشند فیض الهی خواهد شد انشاء الله تعالی بعد ازان آن مخلص صادق بعرض رسانند که وجه گذران ندارند چگونه استقامت نمایند فرمود که من کسی در خانه نشسته چیزی مدد معاش نداشته بودم و رزاق مطلق رزق رساند بطوریکه از دیگران مواسات کرده شد این چند کلمات درمیان آمد بعد ازان متوجه بجناب رب خود شده و بعد ساعتی ملاقی بحق شد قدس سره العزیز

حق تعالی از برکات وی ما مریدان را بهره مند گرداند قدس الله سره الاصفی و هدانا بالقسط الاوفی و هم شنیده شد که بعض از کبار ارشاد فرمود که از ورد وی بسط رزق و وجه معاش

شود حضرت قدس سره الاصفی در طریقۂ قادری بود و حرف بیعت بجناب قدوۂ عشاق
واصلان بحق مستغرق بجناب احد مطلق سباح بحر حقیقت وسیار راه طریقت قطب وقت میر
سید عبدالصمد مدظله العالی خدانما نمود مزار مبارک وی در احمد آباد گجرات بیزار و بتبرک و وی
بجناب شاه شیخ اسلام هدایت الله خدانما قادری بیعت کرده و اجازت گرفت ظاهر از خطه
عرب مدفون ست و وی بجناب شیخ المشائخ الکبار عارف کامل قدوۂ موحدان واصلان شاه حسین
خدانما قدس سره در برهان پور مرقد مبارک وار دیزار و بتبرک به و وی بشیخ اسلام قطب وقت
شاه امان الله امانی رحمه الله تعالی و وی بشیخ الاسلام بشاه ابراهیم بهکهری می پیوند و وی
بشیخ اسلام شاه ابراهیم ملتانی و وی بشیخ اسلام میران سید بخش فرید بهکهری و وی بشیخ اسلام
شاه جلال و وی بشیخ اسلام سید محمد و وی بشیخ اسلام شیخ بهاء الدین و وی بشیخ اسلام شیخ ابو العباس
و وی بشیخ اسلام سید حسن قادری و وی بشیخ الاسلام شیخ موسی قادری و وی بشیخ اسلام
سید علی قادری و وی بشیخ اسلام میر سید احمد برادر سید محمد بغدادی و وی بشیخ اسلام بسید محمد
بن ابی صالح قادری و وی بشیخ اسلام بمیر سید عبدالرزاق خلف صدق حضرت قطب الاقطاب
غوث اعظم حضرت پیر دستگیر سید محی الدین عبدالقادر جیلی و وی بشیخ اسلام به پدر بزرگوار قطب
الاقطاب غوث اعظم محبوب ربانی حبیب سبحانی شیخ عبدالقادر جیلی قدس سره و وی بشیخ الاسلام
شیخ ابوسعید مبارک مخدومی و وی بشیخ اسلام شیخ ابوالحسن علی هنکاری و وی
بشیخ الاسلام شیخ ابوالفرح طرسوسی و وی بشیخ اسلام شیخ عبدالعزیز
یمنی و وی بشیخ اسلام شیخ ابوبکر شبلی و وی بشیخ اسلام سید طائفه جنید
بغدادی و وی بشیخ اسلام خال خود شیخ سری سقطی و وی بشیخ اسلام شیخ
معروف کرخی و وی بشیخ اسلام شیخ داؤد طائی و وی بشیخ اسلام شیخ حبیب عجمی

و وی بشیخ الاسلام تاج محدثین و فقها و عرفا شیخ حسن بصری قدس الله تعالی اسرارهم بارک
فی اخلافهم و وی بامیر المومنین سید الاولیا صاحب رسول الله ذو الید الطولی فی المآثر
و المناقب شعر لایدرک الواصف المطری خصائصه وان یک سابقا فی کل ما وصفا
اسد الله الغالب مظهر العجائب و الغرائب علی ابن ابی طالب کرم الله تعالی وجهه و لله
در من قال شعر و اوضح بالتاویل ما کان مشکلا علی بعلم ناله بوصیه علیه السلام و علی آله
و وی بسید الانبیاء و المرسلین خاتم النبوة رحمة للعالمین محمد مصطفی صلوات الله تعالی
علیه و علی آله و اصحابه الکرام و بادیه الهادی المطلق جل و علا و بطریق حضرت
خواجه معروف با امام معصوم سید الاتقیاء العرفاء بالله تعالی و اسراره کما یحب و یرضی
حضرت امام علی موسی رضا رضی الله تعالی عنه و وی به پدر بزرگوار حضرت امام موسی کاظم
رضی الله تعالی عنه و وی به پدر بزرگوار حضرت امام جعفر صادق رضی الله تعالی عنه
و وی به پدر بزرگوار حضرت امام محمد باقر رضی الله تعالی عنه و وی به پدر بزرگوار حضرت
امام علی زین العابدین رضی الله تعالی عنه و وی به پدر بزرگوار سید شهدا قرة عین
سیدة النساء فاطمه زهرا ابن امیر المومنین و سید الانبیاء و المرسلین حضرت امام حسین رضی
الله تعالی عنه و وی به پدر بزرگوار حضرت امیر المومنین صاحب رسول الله صلی الله علیه
علی آله و اصحابه و سلم و بطریق روحانیت که ویرا طریق اویسیه می گویند اجازت از
جانب خواجه بزرگ حضرت خواجه معین الدین چشتی رضی الله تعالی عنه چنانچه در قصبه
موهان بتقریبی نزول فرمود و مردم آنجا عقیدت بسیار دارند و اکثری از سادات
وغیره عقیدت دارند شخصی تمنی مبایعت نمود و بعرض رساند قبول فرمود و آن
مرید صادق گفت من گرویدگی بجناب خاندان چشت دارم هرچند همه خانوادها حق اند

و بزرگند لیکن عقیدت باین خانواده گرفته پس آنحضرت فی المجلس سکوت فرموده گفتند که بحضرت
خواجه بزرگ ملاقات معنوی شد اجازت فرمود پس آن شخص مرید در طریقه چشت شد و شجره که داب مشایخ
کرام بود نوشت آن هم سپرد و تحریر ستر سست نویسانده باین طریق که الهی بحرمت راز و نیاز یکه فقیر عبدالرزاق
بود و دارد و الهی بحرمت راز و نیاز یکه خواجه بزرگ شیخ الاسلام خواجه معین الدین چشتی رضی الله تعالی
عنه بود و دارد الی آخره و بر همین اعتبار اگر طریق چشتی شمارند دور نخواهد بود در قصبهٔ ردولی
نزول فرموده بود مردم ارادهٔ بیعت آوردند حضرت قدس سره در خطره آوردند که این قصبه
ولایت شیخ احمد عبدالحق ست رضی الله تعالی وفراز مبارک در ان قصبه است بزیارت بر
فی الحال لقای معنوی بروح مبارک شان شد آنها را اجازت و رضا لایح شدن گرفت

فصل دوم حضرت قدس سره العزیز در ایام طفولیت بقصبهٔ ردولی متوجه شد ظاهرا
بهر تحصیل علم همراه یک خادم معاون ظاهرا پدر بزرگوار همراه کرده بود در اثنای راه ماندگی
گرفت در جائی نشست و خادم گفت که درین نواحی دهی ست که بعضی اقارب من در انجا
می باشند شما در اینجا باشید من بآن ده میروم از اقارب خود ملاقات نموده چیزی برای
خورش می آرم و رفت چندی توقف شد چون ایام خردسالی بود از تنهائی و در راه غریب
غمگین شدن گرفت درین اثنا درویشی حسن البهجة و بهی اللهجة نامش عنایت الله بود پیدا
شد گفت سبب گریستن چیست از سبب آنچه طاری بود گفت درویش فرمود مقصد کجاست گفت
ردولی گفت بابا بیا خواهم رساند پر فاقتش قصد مقصد نمود آن درویش فرمود که در دست
کتاب چیست گفت یوسف زلیخا یعنی نظم ملا عبدالرحمن جامی رحمه الله تعالی در قصه حضرت
یوسف علیه السلام و علی نبینا و آله و زلیخا رحمها الله تعالی گفت ترا چه کار از ینکه یوسف بچه
حال بود و زلیخا چه حال داشت القصه در نواحی ردولی رسیدند و در سایهٔ درختی نزول

آوردند چون وقت مغرب رسید نماز گذارد و تا عشا مشغول برب خود شد حضرت شیخ میفرمایند
چنان متوجه بجناب ودود حق بود که از خود غائب شد محض نوری مُضی ماند دیگر یاد دارم
که فرمود که مطابق قامت مبارک وی بود و عزیزی دیگر از یاران حضرت قدس سره
العزیز می گفت که شنیده که بآسمان ملاصق بود حالت بر حضرت قدس سره العزیز متغیر شد
و ترس و خوف لاحق شدن گرفت پس برخاست بفاصلهٔ چند قدم از انجا نشست
بعد ازان آن نور کم شدن گرفت تا اینکه صورت شخصیه جسمیه پیدا شد پس حضرت قدس سره
العزیز نزدیک وی آمد و درویش آب طلبید دران نواحی حوضی بود از انجا آورده چیزی
دران حل نمود خورد و بقیه را بحضرت عطا نمود بمجرد خوردن وی حال متغیر شد و از همه امنیات
دل سرد گشت پس گفت مارا همراه خود گیر گفت تو خردسالی آبوین تو در رنجش خواهند شد
چه طور همراه برم پس ازان مردم که دران نواحی بود طعام آوردند بحضرت اجازت خوردن
نمود حضرت فرمود شما هم بخورید گفت اگر پُر کردن روده می خواستم چرا ترک دل بیرون شهر
می کردم و نخورد ایام ابتدای سرما بود پوشش خود بحضرت داد و حضرت پوشیده خسپید
چون بآخر شب بیدار شد نه درویش ست و نه پوشش پوشش خود را گرفته راهی شد
بنده از حضرت قدس سره العزیز پرسیدم که حالا آن درویش کجاست فرمود والله اعلم
بعد لمحه گفت که در خطهٔ عرب فوت کرده علیه الرحمة چون روز هویدا شد آن رفیق که از راه
جدا شده بود آمد همراه وی شد مراجعت بخانه نمود و چندی می گذاشت چون ایام تکلیف رسید
از عوائق زمان از اشتغال بکتاب ماند و چون وجه اسباب معاش در ضیق بود قصد
نوکری کرده جابجا نوکری می کرد و از علوفه بحاجت ضروریهٔ خود و حوائج من یجب علیه فیها
می پرداخت و سخا بسیار داشت هرچه در وجه علوفه می یافت از برخی ازان بحوائج میرزا

وازبرخی ازان نفقه را مواسات میکرد بلکه ازبیشتر مواسات می کرد وهمچنین میگذرانید وشجاعت
بارش داشت هرگز نمی ترسید مماثل وی کمیاب بود در نواحی دکن پیش عاملی از عمال بادشاهی
نوکر بود روزی پیش وی با دیگر نوکران از سپاه نشسته بود یکی از اهل قلم وی گفت که
اینقدر سپاه نشسته کسی نیست که از فلان متمرد زر برآرد شخصی که تهور داشت گفت
که من میروم و وی را می آرم و برخاست و گفت سید عبد الرزاق رفیق میشوی گفت
میشوم هر دو برخاستند و پیش آن متمرد نشستند و گلوش گرفتند و سلاحی که داشت
از پیش وی گرفته در گلوش ملصق ساختند آن متمرد مضطرب شد سپاه وی گرداگرد
میگردیدند لیکن جرأت نمی یافتند و آن زمیندار متمرد گفت شماها دور شوید مارا می کشند
پس آمدن شماها لا ینفع است پس تمامه زر را کفیل داد اهل قلم آن عامل آمدند درانچه
نشان خواطر آنها بود کردند پس ایشان فرمودند حالا هیچ وجه شبهه در رسید زر نیست
بگذاریم بگذاشتند واز وی شدند و گفتند که مایان میرویم در سپاه شما هر کسی فی الواقع شجاعت
داشته باشد هر چند مایان دو تن هستیم و حضرت نی فرمود که هرگز درانوقت هیچ و ترس
بوجهی نبود کسی قوت و قدرت نیافت و همچنین حوادث بسیارست و تواضع بسیار
داشت و فقرا از هر قسم در دائره خانقاه نزول میکردند و از ضروریات از طعام وغیره فقیر
می شدند و چند روز اقامت می کردند روز اول بود هر روز مهمان بودند ازین سبب
مقروض بسیار شده اگر فقرا بست وپنجاه و یا زیاده می آمدند غله میدهانید با اسباب
پختن هر قدر که می طلبیدند می یافتند اکثری از انها قوم ملاتیه هستند که مرتکب خلاف
شرع سخنهای لاطائل میگفتند هرگز چیزی نمی گفت و پاداش نمیداد بوقت مناسب
برفق ولین نصیحت می کرد بعضی از انها درانوقت متمسک شدند و در عالم نوکری در جلبه

احمد آباد گجرات بود شخصی گفت که درانجا درویشی ست که مردم در حق حسن ظن دارند وخدا نما
میگویند بوی رسیم وبیعت بوی کنیم گفت بسیار خوب لقد استمعت اذ دعوت پس پیش حضرت
قطب قدوة عرفا حضرت میر سید عبد الصمد علیه الرحمة رسیدند ودرخواست بیعت نمود
قبول فرمود وآنرا از کار ارشاد فرمود در گجرات چند ماه ظاهرا از چار زیاده نباشد
اقامت داشتند وچند ساعت در شب ویار روز از سعادت لقای خجسته شیخ بزرگوار خود
بهره مند میشد بعد ازان بمقام میرفت ودر آخر شب بذکر مشغول می بود ودر روز از
خلق کنار میگرفت شخصی بجناب حضرت میر سید عبد الصمد علیه الرحمة بعرض رسانید که سید
عبد الرزاق را بخلوت وچله امر فرما فرمود چله وی بر پشت اسپ ست چون میر صاحب
قدس سره العزیز واقف سر قدر بود وزبان مبارک را تاثیر قوی ست بعنایت الهی بر
اسپ کشاد کار شد که باولیای کمل در خلوت میشود وآز جناب حضرت میر صاحب قدس
سره العزیز اجازت سیر جانبی شد پس از احمد آباد متوجه سوی دیگر شد چندی بر نوکری
وخدمت فقرا گذرانید بعد ازان از روحانیت حضرت میر سید عبد الصمد علیه الرحمة
اجازت اقامت در وطن و ترک نوکری دریافت بوطن آمد واقامت گرفت واز
اخلاق مرضیه شریعه بیدار بودن در شب مگر قلیل ومیگفت مردم را مقدار پاس شب
یعنی ربع کفایت دارد وخودش از پاس شب کمتر می خسپید مگر اینکه عارضی پیدا آید
ویاران را موکد به بیداری می شد واز طلبه حق کسی که بسیار می خسپید راضی نمی شد
وموکد می ساخت که بشب چیزی نخورند ودر روز اندک تا احیای لیل وذکر که صورت
بجلو معده می گیرد نیک صورت یابد وخودش سیری خورد وهر وقتیکه میخورد گرسنگی باقی
داشت اگر آنقدر باز خورد جا داشت بود بلکه اگر زیاده ازان خورد جایش هم داشت

اخلاق

تاکید

دور رمضان مبارک روزه تاکیدی فرمود و در تقلیل طعام در وقت افطار مبالغه داشت و منع از طعام در شب آنهارا بود که تقلیل طعام بعد از افطار چنانچه باید نمیکردند و از **اخلاق** مرضیه آن بود که اگر فقرا که ظاهر سیمای آنها عشق الهی ست مهمان می شد طعام مابین یدیه حضرت می نهاد و تخلی بالطبع می کرد و بمبالغه در خوردن نمی کرد و می گفت هرگاه درویش ست و سیمای وی سیمای طالب حق ست تعالی بسیار خوردن و پرساختن شکم در حق وی زهر قاتل ست و کم خوردن تریاق مجرب اگر مبالغه کرده که فلان چیز بخور و یک لقمه دیگر و سیر تا باید بگفته بنده بسیر خوردن مشغول باشد پس بوی ضرر عظیم پیدا آید و اگر از ابنای دنیا مهمان بیشتر شفقت می فرمود و تاکیدات در خوردن و مبالغه می نمود شاید که در مجلس بیگانه شرمش گیرد و گرسنه ماند و خوف ضرر در حق وی نیست چه تمام شب وی می خسپد و اگر نمی خسپد بچیزها مشغول میباشد که محمود نیست و از **اخلاق** مرضیه آن بود که شفقت بر طفلان بسیار می کرد و بمظلومان و از **اخلاق** مرضیه آن بود که سپارش اهل خصومت پیش قضات وغیره نمیکرد بلکه سپارش در امور دنیاوی نمیکرد چنانچه بعض از اقارب وی می آمدند در خواست سپارش بقاضی که از مریدان بود می داشت و جرأت نمی یافت که بعرض رساند از یاران خواست که بعرض رساند خطی حاصل نمایند درین اثنا بودیم که از اندرون آمد و بی تقریب گفت که من سپارش بقاضی نمیکنم هر چند که جگر گوشه من باشد بعضی از سر واقف نبودند متعجب بودند بعد ساعتی معلوم شد که فلان شخص در خواست داشت و در ابتدا حاضر و از **اخلاق** مرضیه آن بود که هر جا که نوکری می کرد اگر خلل فی الجمله در اشتغال باشغال خود می یافت نوکری گذاشته جای دیگر میرفت و از همه کس احوال خود را پوشیده و کسی که پیش وی نوکری بود مطلع می شد بر حالش نوکری می گذاشت و علوفه خود می گرفت و هر چند بتواضع در پیش می آمد

قبول نمی نمود و این را واقعات است از انجمله اینست که پیش سید محمد یوسف که از خلفای شیخ
غلام مجتبی که مشهور بشاه مجاست نوکر بود روزی در مجلس وی بمقام خود نشسته بود درویشی
آمد بوی نگریست و از راه تعجب گفت که هی هی ای باز بر طعمه فرود آمدی شاه یوسف
متوجه شد پس از ان خلوت خواست و طلبیده از احوال پرسید اخفا نمود بعد از ان بجا نشست
و نوکری گذاشت شاه یوسف مبالغه نمودند فرمودند مقام نوکری نماند شما بتواضع در پیش
می آیند که بنوکران نمی کنند و از اخلاق مرضیه آن بود که در خانه بشب بیدار می بود
و در روز در صحرا که فضا و مد نظر داشته باشد و یا در سایه درخت که مطبوع باشد و یا کنار
جوئی و یا حوضی دور از عمارت و مردم میرفت و در انجا از صبح تا ظهر می بود و وضو ساخته
نماز می گذارد و انوار الهی چنان تابیدن گرفتی که بیانش در قید قلم نمی گنجد و از خصایل
مرضیه آن بود که سیر و سفر را دوست میداشت چنانچه از خانهٔ مبارک بلدهٔ لکهنو که دوازده
فرسنگ است دو بار می آمد و گاهی سه بار و از درویشان همه کس ملاقات می کرد و اگر کلمهٔ
نیک و لطیف می شنید خوشیها میکرد و مسرت تمام لائح می شد چنانچه در سیر اله آباد براهبی
از قوم هنود هند ملاقات کرد و وی مسافر بعالم بقا بود و بطالب خاص خود گفت که چیزی
من میدانم و از تو و از همه یاران پنهان کردم حالا بتو می نمایم اشارت باکسیری نمود که از
بعض اجساد زر میشود آن طالب گفت که من که توسل بتو گرفتم نه برای چنین امر دنی بلکه
بهر اسم اعظم الله جل و علا این همت و بارها بر زبان می آورد و سرور بر جبین هویدا می گشت
و کلمهٔ لطیف از هر که می شنید بسیار حال بر وی متغیر می شد چنانچه شخصی روایت نمود که
شیخ محمدی رحمه الله تعالی بشاه مرتضی سوبتی که شیخ قوم ملاتیه است ملاقات کرد شاه مرتضی
بوی پیاله پر از مسکر شراب بود داد شیخ محمدی ابا نمود شاه مرتضی گفت مصرع

وصل سوم در هر ساعت و همه اوقات هتف هاتف می شنید پس احاطهٔ آن متعذر است مگر

بر زبان خمری بدل ذکر خدا الله شیخ محمدی گفت مصرع بر زبان عطری بدل ذکر خدا الله
این حکایت را بیشتر بر زبان می آورد و حسن بدیهه جواب شیخ را تحسین می نمود و این چنین
واقعات را اوقات بسیارست از احاطهٔ خامه بیرون ست و از ترویه بسیار بسیار
ناخوشی داشت کسی روایت نمود که پیش شیخ پیر محمد سلونی تقریب سرود بود و اشعار
هندیه انشاد می کردند صوفیان بوجد آمدند شیخ محمدی رحمه الله رسید بعد از انکه صوفیان
نشستند شیخ چند آیت بالحان خواند کسی بوجد نه ایستاد شیخ گفت عجب ست از
سماع قرآن بر کسی حال متغیر نشده و از اشعار هندیه که مضمونش باین مضمون
بعینه تمام دارد متغیر شدند باین بسیار راضی شده و از عنایت الهی بتوجه
پیران بزرگواران چنان حقائق بروی لائح شده که از طوق بیان بیرون ست
وفنا و بقا بالله گویا جبلت داشت و مرتبهٔ جمع الجمع و جمع تفرقه چنانچه لصحابه کمل بود
طبیعت گشته بود و از آثار وی در همه اوقات سماع لسان غیب که در لسان این قوم
آواز هاتف می گویند بود خواه متوجه شود یا نشود از ین راه احصای آن متعذر ست
و در هر ساعت همین بود کرا یارا ے احاطه چون متوجه باین ملهمات نمی شد
محض نظر به محبوب داشت هم یاد نمی داشت بندی از ان که فهمن تذکر نماید
در تحریر می آرد پس بشنو **از انجمله اینست** که روزی بنده در درگاه
و یاران دگر در مجلس حاضر بودیم که فرمود در زمان پیشین پیر دستگیر میر
سید عبد الصمد علیه الرحمة را دیدم که می فرماید که امروز دوشنبه باشد
از سجن حیات دنیا خلاصی یافتم و بلقای حبیب پیوستم و بعض یاران از
گجرات آمدند نشان دادند که بروز سه شنبه وصال بود گفت من متحیرم

که در کشف خطا رفته باشد و این محض دو رینماید بنده گفتم معامله اولیا تعبیر پذیرست
فرمود آری معامله اولیا تاویل پذیر است چنانچه ابراهیم خلیل الله صلوات الله تعالی علیه و علی
نبینا و آله الطاهرین را بود چون این مجمل بود بنده گفتم که خلیل را علیه الصلوة و علی
نبینا و آله چه طور لاحق شده بود بعض یاران گفتند که آن قصه را میدانی سوال از بهر
چیست گفتم بهر اینکه بزبان مبارک هویدا فرمایند درین صورت مصدق معامله و مکاشفه
دیگران میشود فرمود همین که دنبه را بصورت ابن دید و گفت که خبر میدهد که در فصوص
و فتوحات مذکورست و پرسید این کدام کتاب ست گفتم این هر دو کتاب از شیخ
ابن عربی قدس سره الشریف ست بدانکه حضرت ابراهیم در خواب دید که پسر خود را
که اسحاق باشد ذبح می کند و بعضے گویند که اسمعیل ست علیهما السلام و به پسر این خواب
وانمود پس گفت السمع و الطاعة فافعل ما تؤمر ستجدنی ان شاء الله من الصابرین
چنانچه مشهورست و در قرآن مجید مصرح ست و بذبح پسر متوجه شد و چون خواست
که کارد را بحلقومش رساند بر حلقوم دنبه رساند و کار تمام کرد علمای روایت را قول
است در علم تفسیر و اصول فقه مفصل مذکورست و شنیدنی ازان بنده در فوائد عظیمی
و صبح صادق شرح مسلم الثبوت و منار آورده است و شیخ می فرماید که لم یشعر بالتاویل
والرویا یطلب التاویل و انما کان الکبش متمثلا بصورة ابنه فالامر الذی هو رؤیا الانبیاء
امر بذبح الکبش الذی هو فداء الابن یعنی ابراهیم علیه السلام تاویل را نه دریافت و رویا
تعبیری طلبد و حال آنکه دنبه متمثل بصورت ابن شده بود وی دانست این رویا بر
ظاهر خودست و فی الحقیقت کبش بود که بصورت ابن متصور شده چنانچه علم بصورت
شیر و غیر ذلک پس رویای انبیا که در حکم امر الهی ست این رویا امر بذبح دنبه بود که بعد

ظاهر شد بصورت اسحاق و ازین راه ذبح نکرد اسحق را بلکه دنبه را و تفصیلش بشرح
فصوص ست و دفع شبهه طاعنان در کتب دیگرست این موضع باب تفصیل آن ندارد
القصه حضرت شیخ قدس سره العزیز هر چند این فرمود که تاویل پذیر ست لیکن بصلوح معامله
خود بتاویل که مذکور شد راضی نشد چه همه خوابها تاویل دیگر ندارند بلکه بعضی از انها بر ظاهر
خود می باشد و خودش جازم بر بقا، ظاهر بود بعد چندی بعض یاران از گجرات آمدند
گفتند که فوت در روز دوشنبه بود و دفن بروز سه شنبه ازین راه مردم میگویند که
سه شنبه باشد چون شنید اطمینان یافت و از انجمله اینست که شنید إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ
قَوْلًا ثَقِيلًا پس نحوی از تردد راه یافت هم درین اثنا بود که لقای معنوی پیر سید
عبد الصمد علیه الرحمه شد که استفسار نمود فرمود أَمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ
بعد ازان هم بوقت و یا وقت دیگر از ارتحال خود آگاهی داد چنانچه گذشت آن قول
نقل ظاهر همین بود و از انجمله اینست که شریفی از سکنه قصبه بلگرام توبه نمود و بیعت
کرد آن شریف در دل قرآن آهسته میخواند کسی نمیدانست حضرت قدس سره العزیز
فرمود خبر سیه وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا حضار مجلس متحیر بودند فاحص از شان نزد ویش
بودند که حضرت فرمود که آن شریف قرآن مجید بوجه نیک خوانده باشد و از انجمله
اینست که بنده درگاه از آزار قرحه مثانه مبتلا بود هر چند این علت از زمان پیشین
بود لیکن دران هنگام استیلا گرفته که رنجش بحدی بود که نطاق عبارت و میدان تحریر از
بیانش تنگ ست آثار ترحم بر آنحضرت قدس سره العزیز لائح شدن گرفت پس گفت
خبر میه بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِيْنَ خوانده بر هر دو کف هر دو دست دراز کرده چنانچه در حالت

دعا وندا و لا بسم الله الرحمن الرحيم لا اله الا الله بعد ازان بسم الله الرحمن الرحيم
وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِيْنَ دمد و بر رو بالد از ذقن تا پیشانی و ازانجا بالیده بر سینه
و زانو و ساق تا هر دو پا و دست راست بر ساق راست و دست چپ بر ساق چپ
کشد دو زانو نشسته بجانب قبله باوضو و با تیمم انشاء الله تعالی صحت خواهد شد ظاهرا
هم فرمود دیگر امراض جسدانیه را دافع ست بلکه ورد ش امراض نفسانی را هم و بنده
درگاه عقب هر نماز فرض از فرائض پنجگانه بعد فراغ سنت وی چهل و یک اول درود
و آخر آنچنان کرده بعنایت الهی ازان شدت غیر متوقع الخفة خلاص یافته قریب
بمزاج قدیم شده الحمد لله علی ذلک و از انجمله اینست که در ماه رمضان مبارک
که در ایام گرما بود در هنگام برسات که گرمی دران هنگام در ملک هندوستان زیاده
از حد میشود مریدی از جائی آمده که چند شبانروز براه داشت روزه دار آمد و حضرت
صاحب قدس سره العزیز مداح همت وی بودند بنده را نحوی از تحیر پیدا شد چه حضرت شیخ
ابن عربی قدس سره در فتوحات میفرمایند که مسافر را روزه ممنوع ست بلکه واجب ست
که افطار نماید و حضرت شیخ قدس سره العزیز مدح بر صوم وی نماید بعرض رسانم که
آیا روزه بهتر ست مسافر را فرمود خیر میدهد که افعال ناشنیده نیست و گفت معنی این
چیست گفتم آنچه مقصود حضرت ست اینست که او در حسن ست و لیکن ترجمه مطابق الفاظ نیست که شنیده است ترددی را
یافت گفت که عجب ترجمه است فی الفور گفت که خبر می دهد که روزه قبیحه نیست باز
گفت خبر میدهد که روزه بهترین چیز ست بدانکه حضرت شیخ رح چون امی بود بیشتر آیات
و احادیث و بزبان عربی دیگر می شنید و نتوانست تکلم وی چنانچه هست و پیوسته
می گفت چه کنم زبان پارسی نمیداند ورنه بلغت فصیح می شنوم و چون متعارف

بعض مردم در شنیعه ناشنیعه است و شنیده شنیعه هست و تقارف بآن داشت ازین
راه در تعبیر همچنان آورد بنده چون باین مستفید شد جزم نمود که آقای شیخ ابن عربی
قدس سره الاصفی ظاهر القوت علم و نظر بوده باشد چه در اکثر جا در فتوحات میفرماید
ما وجدنا بالطریق صحیح ولا بکشف و وجدانی **وازانجمله اینست** که شخصی
از طلبه علم ظاهر در حضرت باشنه آمد و از لقای خجسته بهره مند شد و یک دو روز ماند تو ولع خواست حضرت شیخ
قدس سره العزیز فرموده روز ماند بعرض ساند حضور و تحریر در پیش آمده که رخصت ماندن نمیدهد حضرت شیخ قدس سره
فرمود که اِنْ کُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوْا چه معنی دارد شما طالب علمید بگوئید و در دل وی نیست رو آوردن گرفت
و گفت معنیش معلوم کردم و رفت تهیه اسباب غسل نمود ظاهر از خواست ماندن وی همین بود
که بدون غسل نزد **وازانجمله اینست** که در قصبه دیوی ملا شیخ بدلی بکسر فارسی بلام است
علم ظاهری بهره داشته و در ورع و زهد پرداخته مردی بسیار بزرگ خفی در دل وی
راه یافت پیش حضرت قدس سره الاصفی آمد و گفت شما ترجمان حق هستید بفرمائید که عاقبت
من چه طور خواهد بود و از مژده بخیریت خاتمه بهره مند گردانید حضرت قدس سره الاصفی فرمود
این در اختیار من نیست شما عالمید همه خبر دارید از راه تواضع فرمود و بعد از آن گفت
خبر میدهد که لَا تَمُوْتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُوْنَ ملا شیخ بدلی شاد شد بزودی بر خاست
و رفت باین ترس که از زبان مبارک چیزی دگر بر نآید **وازانجمله اینست**
که در تیمم از بعض حاضرین پرسید که تیمم تا بند دست کفایت دارد یا نه چون درین نواحی
مردم حنفی المذهب هستند چنانچه حضرت قدس سره الاصفی هم در اعمال حنفی بود گفتند
که کفایت ندارد فرمود مرا معلوم میشود که کفایت دارد یا گفت که خبر میدهد که کفایت
دارد بعض طلبه علم چون عقیدت کلی بجناب عالی نداشته تکلم کردند که بچه طور کفایت

کتب فقهیه بخلاف وی ناطق ست بدانکه اختلاف ست فقهارا که در تیمم استیعاب نزراع ست یا به بند دست کفایت دارد حضرت امام اعظم وصاحبیه رحمهم الله برا اول ست وامام شافعی بقول قدیم وجماعه بر ثانی واکثر احادیث صحاح مؤید قول امام شافعی وغیره است وظاهر افتوی حضرت شیخ ابن عربی قدس سره الاصفی همین ست واشیاخ حضرت شیخ چنانچه سری سقطی وحضرت غوث اعظم که عامل بمذهب امام شافعی ویا احمد بن حنبل بر همین ست پس تکلم بچه طور ست ومع هذا امام مالک رحمه الله تعالی مرفوعا روایت می کند که اِخْتِلَافُ اُمَّتِیْ رَحْمَةٌ پس احتمال دارد که حضرت قدس سره الاصفی که ملهم بکفایت تا بند دست شده باین رحمت مبشر شده بوده باشد وَالْاَوَّلُ اَوْجَهُ وَاللهُ اَعْلَمُ **واز انجمله اینست** که روزی باران از حد زیاده باریدگر چنانچه مردم کهنه در عمر خود بانشان بچنین بارش نمی دهند وحضرت شیخ قدس سره الاصفی در اندرون خانه بود وشب از نصف گذشته وآب در تمام ساحت خانه پر شده بجایکه شنید که قم در دل گفت که قوت قیام ندارم چه دران روزها که بعد از یک دو سال وی ازین عالم ارتحال گرفت در اعضای سافله قوت نداشت چنانچه از خود بر نمیخاست باز شنید قم وی فرمود که چون بکره دوم شنیدم در خود یافتم که کسی میکشد برخاست ماند و بود نشید پس آمد از آواز بلند بکرات بردم رسانید که یا فلان ویا فلان مردم بیدار شدند یا بیدار بودند دویدند وحضرت قدس سره العزیز را گرفتند وبیرون خانه کردند خانه افتاد بیرون شدن همان افتادن خانه **واز انجمله اینست** که در محفل شریف مردم نشسته بودند که فرمود خبر میدهد که یَا اَیُّهَا الْمُزَّمِّلُ قُمِ اللَّیْلَ فرمود معنایش چیست گفته شد که ای پیغمبر خدا صلی الله علیه وعلی آله ایستاده باش در شب در نماز یعنی نماز تهجد گفت خبر مید

اختلاف فقها رحمت است

علیه الرحمة مبشر شده بود

واز انجمله

قم دوم

خانه افتادن

گر این حکم همه کس ست مختص به پیغمبر خدا صلی الله علیه و علی آله وسلم نیست چنین استحباب نماز تهجد همه است بیشتر الهاماتیکه بحضرت شیخ قدس سره الاصفی روی نمود اکثری از وی از الفاظ حدیث و قرآن بود و بعض مردم بر مضمون آیات و احادیث مطابق شان نزول فرود می آرند این نباید هرگز بلکه این الهام بحضرت شیخ قدس سره الاصفی ست و آیات و احادیث وحی نبوی ست صلی الله علیه و علی آله وسلم پس مرادات وی مطابق حال نبوی است و مرادات الهامات مطابق حال حضرت شیخ قدس سره الاصفی باشد هر چند در لفظ اتحاد پس مقصود از الهام یَا اَیُّهَا الْمُزَّمِّلُ بر حضرت شیخ قدس سره الاصفی بر اغانیدن بر احیای شب باشد بذکر الله جل و علا خواه بقیام نماز باشد خواه بنهج دیگر و از آنجاست که فرمودکه خبر میدهد که همه است و احتمال دارد که تحریص بر قیام تهجد باشد و این هم بهر تعلق دارد و از آنجمله اینست که شخصی بپابوس مشرف شد بوقت تودیع فرمود که خبر میدهد که اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَیْهِ رَاجِعُوْنَ وی متفکر شد بعض یاران که واقف طور وحی بودند گفتند محل تفکر نیست شاید مراد آن باشد که بخدا جل و علا راجع باشی بذکر و فکر قلبی نه فکر نظری که ارباب استدلال دارند و از آنجمله اینست که در ابتدا حال در بیرون شهر بود ظاهرا در نواحی جونپور شنید یُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِی السَّمٰوَاتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ چپ و راست نظر نمود کسی را نیافت بعد حینی باز شنید که این الهام است آواز مردم نیست و از آنجمله اینست که بهر طعام نشسته همین که طعام پیش آمد شنید که حضا چه مشغول شو فرمود تا هنوز دست بر طعام نهاده ام این امر می شود بعد از ان قدری می خورد چنانکه عادت داشت در تقلیل طعام و یا کم از ان و این واقعه بتکرار در مجالس واقع شده و از آنجمله اینست که فرمود خبر میدهد رَبَّنَا وَجَعَلْنَا

مُسْلِمِیْنَ بکسر میم بعض گفت که در قرآن مجید بفتح میم ست بنده گفت که این وارده
از الهام ست چه لازم ست که مطابق بلفظ قرآن مجید بهمه جهات باشد و مع هذا در بعض
قراءات همچنین ست و احتمال دارد که چون بعبارت عربیه چندان متعارف نیست
ازین راه تفاوت کسر و فتح بوده باشد و از انجمله اینست که فرمودند وَاذْکُرْ
رَبَّکَ حَتّٰی یَأْتِیَ الْیَقِیْنُ بعض از فقرای حضار مجلس که از یاران جناب عالی
بودند گفتند که این خود در قرآن نیست و نه قراءت ست فرمودند باشد اینچنین شنیدیم
و دانستی که الهامات بر دلی مطابق الفاظ قرآن مجید لازم نیست و مقصود ازین الهام
این ست که طالب حق را لازم باشد که بذکر مشغول باشد تا مراتب یقین باور نماید
و این بر ظاهر ست و همچنین الهام سابق ارشاد بطلبهٔ حق ست که درونها از طعام پر
ندارند چنانچه احادیث و اقوال اولیا ناطق بوی ست بلکه مجمع علیه همه است سه
اندرون از طعام خالی دار تا در و نور معرفت بینی الخ و همچنین الهام وَاجْعَلْنَا
مُسْلِمِیْنَ اشاره باین ست که جد و جهد در اسلام و انقیاد دارند تا از خود فانی شوند و باقی بالله
باشند هر چند احتیاج این شرح نبود بهر استبعاد قاصران در تحریر آمد و از انجمله اینست
که فرمودند خبر رسید که مردی بارادهٔ بیعت می آید همچون روزی پس وی آمد و بیعت نمود
و بروز دگر همچنین اینچنین اخبارات را واقعات ست از انجمله اینکه فرمودند خبر رسید
که طالب حق می آید شخصی آمد طبیعت شریف اطمینان نیافت بلکه بحالت سابق منتظر ماند
بروز دگر دیگری آمد باز اطمینان نمی گرفت و خبر می شنود که طالب حق می آید همچنین چندی
گذشت که مجمع کمالات شاه محمد مقیم رسید و مشغول شد و دریافت که آن طالب
حق همین ست بعنایت الهی بر وی فتوحات الهیه زود تر رو نمود که حق تعالی همه

گفته
و از انجمله
گفته
گفتند که
بلکه از یاران شیخ محمد مکی رحمه الله تعالی بودند
الرسالة المجیدیة للمصنف الامام العلم
نظام الاسلام
عبد القادر جیلانی
اشاره است
و از انجمله
اینست که
و از انجمله
دیگر
حضرت شاه محمد مقیم

طالب حق را نصیب کناد بحرمة النبی وآله الامجاد صلوات الله تعالی علیه وعلیهم اجمعین
واز انجمله اینست که بعض یاران چون از جای خود با قصد عتبه بوسی میکردند سفر مینمودند
در خانه که خبر میرسید که إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ می آیند خودش میگفت
که فلان می آید و این را واقعات بسیار است تا بین حضار مجلس عالی متعارف شده بود که
وقتیکه می فرمود إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ می آیند می گفتند که فلان یا فلان
می آید همون روز و یا روز دوم میرسید و لیکن این خبر وقتی میرسید که مخبر عنهم متجاوز
از منزل شده مسافر شده و یا عزم مصمم نموده و حضرت شیخ قدس سره می فرمود وقتیکه
سید محمد اسمعیل متوجه این صوب می شود خبر میرسد که عالی نسب می آید و اگر فلان و فلان
متوجه میشود خبر می شنوم که إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ می آید و از انجمله
اینست که وقتی بخانه نشسته بود فرمود که طبع میخواهد که ملا کمال الدین برسد بایکدیگر
ملاقی بشویم بعد از ان گفت که فلان چنانچه تیر از کمان سخت می جهد میرسد همین شد
بی سبب ظاهر طبعش اضطراب گرفت و بدون عزیمت نمودن بآنصوب راضی نشده
و بزود و شتاب رسید و از انجمله اینست که روزی در قصبه ردولی نشسته بود
مردم آنجا بملاقات بهره مند شدند شخصیکه بعلم ظاهر بهره داشت بقصد امر شریف و مواخذه
از اهمال نماز نمود و حضرت شیخ قدس سره الاصفی در بعض اوقات از نماز توقف داشت
در جواب گفت ما گنهگاریم باز گفت باز فرمود ما گنهگاریم شما مردی کلان که بالفعل از شما مردم
منتفع می شوند و هر کس که احاجت بمسئله باشد از شما پرسد و مطلب برسد هم درین
اثنا بود که شنید خبر میرسد أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ و از ان

آمر بمعروف فرمود معنیش چیست وی ازین حال در دل خود گرفتگی یافت در مردم دیگر
گفتند آنچه سر و ید بید دید بد حالا بگذرید بعض مردم پیش زبدهٔ ارباب علوم شرعیه و عمدهٔ
اصحاب فنون نقلیه و عقلیه مرکز دائرهٔ صلاح و ورع قطب افلاک زهد و تقوی برج
واقف اسرار حقیقت شیخ غلام نقشبند قدس سره شکوهٔ حضرت شیخ قدس سره در عدم
تقید بنماز کرده شیخ غلام نقشبند در جواب گفت که قضیب البان موصلی که از مشاهیر
عرفاء ذوی الاحترام ست از نماز تقید نداشت پیش حضرت غوث اعظم رحمه الله
تعالی شکوهٔ وی نمودند حضرت غوث اعظم علیه الرحمه فرمود هیچ مگوئید او پیوسته بسجود
دارد سر عدم تقید بنماز بوجه تحقیق خوب دریافته نشد از بعضی علامات دریافته شد
که در وقت نماز حالتی مع الحق تعالی داشت که بمنظر ش لی مع الله وقت لا یسعه
ملک مقرب اشارت ست و از قیام و تهیهٔ اسباب طهارت و نماز در وی فتوری
راه می یافت ازین معنی متوقف می شد و در بعضی اوقات بنماز مشغول می شد حالتی
می یافت که لا عین رأت و لا اذن سمعت و آن حال را در همه ازمان نمی یافت
در ان ازمنه متوجه بنماز مے شد چه طلب آن حال داشت و بالجمله هرچه گشادی و فتح باب
شد از ذکر و فکر و این را در نماز نمی یافت در همه اوقات وقتیکه رجوعی که در مراقبه
و ذکر و فکر می بود در نماز متوقع داشت بنماز بسیار است و در بعض اوقات دریافته شد
که بجسد لطیف متجسد شده نماز می گذارد و آنها را که بصارت آن عالم ست می دیدند
و وی قوت این تجسد بسیار داشت و در اکثر اوقات می فرمود که توجهی که در ان

جسد می یابم درین نهی یا بهم واز بنده میفرمود که اگر بتجسد بجسد مثالی لطیف شده نماز بگذارد
بعد از انکه معاودت نماید بجسد متعارف ذمهٔ وی ساقط می شود یا نه گفتم همچنین صورت
در کتب روایت نه آورده اند تفتیش دریافته شد که ساقط نمی شود واز بعض مردم طریقت
پرسیده همین گفته اند وقضیب البان موصلی را هم قوت این تجسد بشدت بود ومیفرمود
که لا تقربوا الصلوة وانتم سکاری اشارت باین ست چه دران حال توجه
مع الحق درکمال ست در رکوع وسجود وقیام وقعود وغیر ذلک سوای حق تعالی در روح
روح دیگر نیست واز ماسوی غفلت تمام ست پس بمنزلهٔ سکاری شد وقتیکه این سکر
حاصل نمی آمد از قربت بصلوة باین جسد متعارف چه این نماز بآن نماز نسبتی ندارد بعد معاودت
معاودت نماید وعلمای روایت را درین کلام متوقع ست تفصیل آن این رساله متحمل
نیست ومع هذا فی الجمله اشارت بآن میرود که مقصود حضرت قدس سره الاصفی که این
آیت کریمه بطریق اشارت بآن دلالت دارد چنانچه میگویند در قول عرب تحقیقه وارک
ودر شان قول حق تعالی مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللهِ وَالَّذِيْنَ مَعَهٗ اَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ
رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ الآیه وَالَّذِيْنَ مَعَهٗ اشاره بامیر المومنین عمر رضی الله تعالی عنه
وَرُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ اشاره بامیر المومنین ابی بکر صدیق رضی الله تعالی عنه وامثال
این بسیار ازین راه میفرمود وقتیکه آن قرب شد این قرب منتفی شد
ودر بهرایچ حضرت شیخ قدس سره الاصفی واقع شد روزی سوار شد
ومتوجه بصحرا در انجا بحاجت رفت بعد فراغ وضو ساخت نماز گذارد بسیار خوش آمد
وگفت حالتی یافتم در نماز لا عین رأت ولا اذن سمعت اشاره بفنا از خود
وبقا بالله فرمود واین را واقعات لا تحصی ست پس دریافتی که وقتی در نماز توقع

این حال داشت میگذارد و جمع نماز در جماعات وقتیه و غیر وقتیه چنانچه جمعه و عیدین حاضر می شد و دیگری را امام می کرد و می گفت شما از مسئله و قرارت واقف هستند پس وقتیکه متوقف در نماز می شد منتظر راه آن حال بوده باشد و احتمال دیگر داشته باشد که ما غافلان بگنه آن نمی رسیم و قصه قضیب البان موصلی علی ما فی نفحات الانس للشیخ العارف عبد الرحمن الجامی اینست شیخ عبد الله یافعی رحمه الله تعالی گفت که یکی از اهل علوم مرا خبر داد که یکی از فقرا را نمیدیدند که نماز می گذارد روزی اقامت نماز کردند و او نشسته بود فقیهی از سر انکار او را گفت برخیز و نماز جماعت بگذار وی برخاست و با ایشان تکبیر نماز بست رکعت اول بگذارد و فقیه منکر پهلوی وی بود چون برکعت دوم برخاستند فقیه نظر کرد کسی دیگر دید غیر وی نماز می گذارد و از آن متعجب شد و در رکعت سیوم کسی دیگر غیر آن دو کس اول که نماز می گذارد و در رکعت چهارم دیگری غیر آن چون سلام داد دید که همان کس اول ست برجای خود نشسته و از آن سه کس که در حال نماز دیده اثر نبود آن فقیه بوی نظر کرد و بخندید و گفت ای فقیه کدام یک از آن چهار کس با شما نماز گذارد شیخ عبد الله یافعی گوید که مثل این قضیه شنیده ام که صادر شده از قضیب البان رحمه الله تعالی با بعضی از فقها قاضی موصل را نسبت بوی انکار تمام بود یکروز دید که در یکی از کوچهای موصل از مقابل وی می آید با خود گفت و بر امی باید گرفت و قضیه وی را بحاکم رفع کرد تا وی را سیاستی برساند ناگاه دید که بصورت کردی برآمد چون مقداری دیگر پیش آمد بصورت اعرابی برآمد چون نزدیک تر شد بصورت یکی از فقها ظاهر شد چون بقاضی رسید گفت ای قاضی کدام قضیب البان بحاکم می بری و سیاست می کنی قاضی از انکار توبه کرد و مرید شد پیش شیخ عبد القادر گفتند که قضیب البان

رحمة الله

نماز نمی گذارد گفت گویند که همیشه سر وی در خانهٔ کعبه در سجود است و هم در نفحات است
در فتوحات آورده است که بعد از نماز جمعه طواف می کردم شخصی دیدم که طواف می کند
که وی کسی را مزاحمت نمی کرد و نه کسی وی را و میان دو کس در می آمد که ایشان را
از هم جدا نمی کرد دانستم که روحی ست که متجسد شده سر راه وی نگاه داشتم و بر وی
سلام کردم جواب من باز داد و با وی همراهی کردم و میان ما سخنان واقع شد دانستم
که احمد سبتی ست از وی پرسیدم که چرا از روزهای هفته روز شنبه بکسب تخصیص کردی
گفت ازان جهت که خدا تعالی روز یکشنبه ابتدای خلق عالم کرد و بروز جمعه فارغ شد
پس درین شش روز که وی درکار ما بود من درکار وی بودم و برای حظ نفس خود کار
نکردم چون شنبه آمد آنرا برای خود نهادم و در وی بکسب مشغول بودم از برای قوت
آن شش روز دیگر از وی سوال کردم که در وقت تو قطب زمان که بود گفت من
بودم پس مرا وداع کرد و برفت چون بآنجا که می نشستم باز آمدم یکی از اصحاب من گفت
که مردی غریب دیدم در یک وی را ندیده بودم با تو در طواف سخن میکرد که بود و آن
واز کجا آمده بود قضیه را باز گفتم حاضران تعجب کردند انتهی - همچنین واقعات اولیا بسیار
است و ازانجمله اینست که در بلدهٔ لکهنو در باغ شاه دوست محمد که مزار مبارک شان
در باغ ست و الحال آن باغ ویران ست نشسته بودند و عادت شریف بود که
بعد رحلت شاه دوست محمد در سال گاهی دو باره گاهی سه باری آمدند و زیارت
مزار مبارک می کردند و چندی می نشستند و در وقت حیات شاه مغفور چون فیما بین
دوستی زیاده بود همچنین می آمدند و شاه مرحوم چون حال قوی و تجرید تمام داشت
و پیوسته مع الحق تعالی بود محبت و دوستی بسیار بود القصه دران باغ مردم

جایاران آمده قصد بریدهٔ درختان نمودند حضرت شیخ قدس سره الاصفی بذهن آورد که
اینها ازین در گذرند چه چون آثار شاه مرحوم بود قلب کراهیتی کرد که مضرتی به برگ و شاخ
رسد هم درین اثنا بود که شنید قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُوْنَ پس آنها بجاصلان را منع فرمود اینها
چون شقاوت داشتند نهی در اذهان شان اثر نکرد اِنَّ اللّٰهَ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ
الْفَاسِقِیْنَ بریدند حضرت شیخ رحمه الله تعالی مغموم و متاسف شد پس شنید
اَلْقَاتِلُ هُوَ الْمَقْتُوْلُ از تاسف استراحت یافت و از انجمله اینست که ملا شیخ
کمال الدین که از خصیص یاران بیضو عزیمت لقای مبارک نمود و در دل مسئلهٔ تناسخ مخطور بود چه از کلمات ائمهٔ سلیمین از
فقها و متکلمین بطلانش هویدا و ارباب کشف و شهود از صوفیهٔ صافیه اسرار کلام شان هم بران ناطق و عبارات
بعضے از ینها دال بر خلاف در خاطر آورد که حضرت شیخ انجه استفسار این مسئله باید نمود تا واضح گردد که کشف
حضرت شیخ رحمه الله تعالی بچه حالم است پس آمده بپابوسی متعزز شد و نشست بمجرد نشست
حضرت شیخ رحمه الله تعالی فرمود که یا فلان تناسخ چیست گفت تناسخ عبارت ست از تعلق
ارواح بعد از ممات با جساد که در بطون نساء خلقت تمام یافته و حاصلش حیات انسان
در دار دنیا بعد ممات الی ماشاء الله تعالی و گاهی تناسخ بر تصرف روح در جسد غیر الی
ماشاء الله تعالی من لمحةٍ او لمحاتٍ قرمود که خبر میدهد که تولد نیست و در شان تناسخ بجود گر
چیزے نفرمود پس ظاهر وی دلالت دارد بر امکانش امکان وقوع و فتوحات شیخ
المکاشفین حضرت شیخ ابن عربی موافق وی ست و از بعض ناظران فتوحات که در علم
ظاهر و مطالب صوفیهٔ صافیهٔ الاسرار کثرهم الله تعالی الی یوم القرار ید طولی دارد و به
فتوحات نظر کلی دارد شنیده ام که شیخ صاحب فتوحات رضی الله تعالی عنه از ثقه از صدق
خبر میدهد که وی مریض شده در معالجه اهمال داشت بعض یاران وی گفت که علاج

بایه نمود گفت لَقَدِ اسْتَمَعْتَ اِذْ دَعَوْتَ پس آن عارف بآن یار گفت که پیش فلان
متطبب برو و از حال من آگاه کن و علاج طلب پس رفت بمجرد رسیدن وی آن متطبب
که مرجع خلائق بود و بیش پیش وی مردم گرد اگرد بودند بتعظیمش برخاست و التفات
بسیار بسیار کرد و گفت این مرض را این علاج ست آن یار باز آمد و بمعالجه مشغول شد
روز دیگر پیش متطبب رفت متطبب هرگز نشناخت و از حال علاج و مرض غافل
در تعجب شد باز آمد از شیخ از معنی وا نمود شیخ گفت پیش ازین من بودم که در متطبب تصرف
کرده بودم و همچنین واردات زیاده از حد ست احاطهٔ آن در تقریر و تحریر متعسر ست
از انجمله اینست که در سایهٔ درخت برگد می شنید که معلم عارف شهید شد مغموم گشت
مراجعت بخانهٔ مبارک نمود بعد چندی خبر شائع گشت که مولوی مرحوم جامع علوم نقلیه و عقلیه
و عارف معارف یقینیه حاوی اسرار وحی نبوی علیه السلام و علی آله مولوی شیخ قطب الدین
دالداین فقیر کاتب حروف شهید شد و ملاقی برب جل و علا گشت

وصل سیوم

در بندی از احوال و واردات منام و الهامات از جهت ارواح اولیای طاهره و این هم
حدی ندارد فلاجرم انچه ذهن بتذکر آن و فا کند در تحریر می آید از انجمله اینست
که در ملک دکن بود و ظاهرا در عالم نوکری پیش درویشی می آمد چون از اخلاق حمیده
تواضع به درویشان و خلطت با اهل لباس صوفیهٔ صافیه کثرهم الله تعالی داشت
ازین راه بآن درویش لقای بسیار داشت و وی در تبدیل اجساد مهارتی دا
روزی گفت که حکمای یونان چنین کمال داشتند که مس از زر میکردند و دیگر عجائب
شان در ذکر آورد حضرت شیخ رحمه الله تعالی گفت در امت مرحومه هم مردم بسیار اند
که کشف حقایق کردند این تبدیل اجساد چندان نزدیک آنها کار نیست چه بمجرد التفات

می شود احتیاج بمؤنت چیزی دیگر نیست درویش گفت یکی شما هستند شیخ شما
حضرت میر سید عبد الصمد رحمه الله تعالی هست وی ازین امثال چیزی می داشت
حضرت شیخ قدس سره الاصفی فرمود چه چیز ست برین شناسته نکنم درویش گفت اگر وه
داشته باشید فلان گیاه بیارید گفت هر چند ان کار نیست می آرم و بسوی صحرا رفت و
متوجه بجانب میر سید عبد الصمد رحمه الصمد شد صورت حضرت میر سید عبد الصمد علیه الرحمه
نمودار شد و فرمود آن گیاه مطلوب اینست حضرت شیخ قدس سره الاصفی چند تا ازان
برکند و آورد و آن درویش متعجب که ایشان نه نام گیاه شنیده و نه دیده اند از کجا یافتند
و ندریافت که علیم خبیر بوی تعلیم می نماید و آنرا از انجمله اینست که آن درویش از حضرت
شیخ قدس سره الاصفی اخفای حال خود می کرد هر چند که حضرت شیخ رحمه الله تعالی هرگز
متوجه بصناعت وی نبود لیکن چون از انجا که از خواص اهل کیمیا اخفای جبلی ست
بحافظ بجانب من یحب الاخفاء و من لایحب نمیکرد و فرق میان فریقین نا کرده بحیلت خود
مشغوف بود روزی گفت که شما استخاره کنید و دریابید که این صناعت نصیب شما
هست یا نیست شیخ رحمه الله تعالی فرمود ما را با این التفات نیست بعد ازان در جلسه
ملکوتیه که شیخ تعطل حواس ظاهری ست می دید که بجاجت انسانی رفته از اطراف وجوانب
وی قاذورات منفوره طبائع هویداست و وی مستغرق در نجاست ست و حضرت شیخ
قدس سره الاصفی در سر انجام تطهیر می که ازین جلسه برخاست با درویش گفت که ما را
حظی ازین نیست هویداست که اشتغال باین صناعت تضییع وقت که نتیجه حرص
و طمع دنیای دنیه است صورتش قاذورات ست و نجاست مرد عاقل را ازین جنس
تبری باید پس تبری نمود هر چند مخطور ذهن مبارک هرگز نبود و ازانجا که بگفته وی خطره و

نسخه بمعونت
نسخه رحمة الله تعالی علیه ازین
نسخه که این چه
نسخه عبد الصمد شد
نسخه عبد الصمد علیه الرحمة شد
نسخه متعجب شد
نسخه که ما را با این
نسخه مستغرق
نسخه و تسحاکه

که زینهار شائبهٔ میل طبع نبود راه یافت آن صورت رو نمود و از انجمله اینست که
روزی بخواب دید که خانهٔ برادر کلانش تصفیه می نمایند و جاروب میدهند چون بیدار
شد بعد عرصهٔ قلیل خبر از راه دور آمد که برادرزادهٔ شهید شد آز انجمله اینست که
در ایام خردسالی چون برادر کلانش فوت شد و وی اراضی خراجیه داشت حکام جابره
بوی مواخذه نمودند هر چند مردم گفتند که شان صغیر اند ازین سرانجام چگونه باید گوش
نکردند بعد ازان از انها بتقریبی جدا شد یازده بار سورهٔ اخلاص خواند صورتی نمود آ
شد گفت مخوان عمل هست و بود خواهد شد آز انجمله اینست که گفت من در ایوان
بادشاه محمد فرخ سیر بادشاه هند در آمدم و مردم چندی دیگر بودند در انجا کبوتری خوش رنگ
و خوبصورت و جثهٔ کلان در آنجا هست وی را گرفتند و من مدهوش بودم و یا خود شخص وی
را گرفت چندان در مزاج شریف حرارت راه یافته بود که هر کسی که استشفاع و قصد
خلاص میکرد بوی بدرشتی و لهذا معامله می کرد ملا کمال الدین جیو که از یاران باشند گفتند
که محمد فرخ سیر در قید وزیر شد از وزیر و بادشاه خوشی نبود بلکه مخالفت تام بود و وزیر
زور و شوکت داشت بعد چند روز خبر از دهلی دار تخت که حالا معروف بشاه جهان آباد
است شائع گشت که بادشاه در قید وزیر در آمد شیخ رحمه الله تعالی می گفت که ملا
شیخ کمال الدین کیاست و فراست بسیار دارد هر چند علم قید وی بجز و این معاملهٔ باطنه
داشتم بکسی نگفتم وی دریافت از انجمله اینست که از بعض یاران گفت که وزیر سیاه
رنگ ست بطریق استفسار بعضی یاران انچه گفتنی بود گفتند بعد ازان گفت که دیدم
که جاموسی سرکش و قوی زور آور را گرفتند و بزمین آوردند و رسن را در بینی آو کشیدند
چنانچه عادت گاؤ و جاموس ست بعد ازان خبر شائع گشت که وزیر مقید شد و تمام شد

ه و بقرار آورد و برخی از آن ملاقات با نبی یحیی علیه السلام کردند از انجمله اینست
که حضرت شیخ قدس سره الاصفی و هذا بقسطه الاوفی در حالت تعطل حواس ظاهره
جای رفیع دید و در انجا حضرت امیر المومنین عثمان رضی الله تعالی عنه در ورد قرآن
مجید مشغول ست بعد چندی همین قصر را دید شخصی گفت که تو بیا تا در انجا روییم فی الجمله
توقف نمود آن شخص گفت که در انجا جناب پاک حضرت رسالت پناه ست صلی الله
علیه و علی آله و سلم بعد از ان رفت بلقای خجسته حضرت امیر المومنین عثمان رضی الرحمن عنه مشرف شد حضرت
امیر المومنین علیه رحمة الرحمن با کسی از حضار مجلس پاک می گفت که علی مرتضی در فلان جاست متوجه آن شد
درهمین اثنا حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم الله تعالی وجهه بوی ملاقی شد و در کنار
خود گرفت و بقوت در سینهٔ مبارک چسپانید و فرمود که تیم با ما کی منع کرده بود حضرت
امیر المومنین عثمان رضی الله تعالی عنه فرمود که من منع نکرده ام از انجمله اینست
که حضرت ابی هریره را رضی الله تعالی عنه دید که بر اریکهٔ ارشاد نشسته و بمردم علوم
نبویه ارشاد میناید و از انجمله اینست که امیر المومنین معاویه را دید در سکوت
و سرنگون و از انجمله اینست که در هنگام نوکری و سلاح بندی رجائے
خسپیده بود مردم دیگر که از اوضاع پسندیده دور بودند بزنگه گفتند که با وی مخسپید
وی خسپید حضرت شیخ قدس سره الاصفی می بیند که مادهٔ سگ در خوابگاه ست بمجرد
این رویا برخاست و دید که زنگه است ناخوش شد بوی زجر نمود از انجمله اینست
که در هنگام سلاح بندی میل بزنی خوبرو و حسن صورت داشت حضرت امیر المومنین
ابی بکر صدیق رضی الله تعالی عنه بوی نمودار شد و انگشت بدندان گرفت و آثار ناخوشی
از جبین وی لائح گشت چون بحالت صحو آمد آنجا را گذاشت عادت شریف بود که در هرجا

که خلل می دریافت آنجا را می گذاشت علی الخصوص وقتیکه از جناب قدس ایمائی
می یافت و از آنجمله اینست که در بلدهٔ بهروچ به بهاهندی و جیم فارسی بهر تقاضای
درویشی متوجه شد باقتضای عادت شریفه که سیر بلاد می کرد و بهر اهل لباس ملاقات
می کرد و اگر کلمهٔ خیر و دلپسند می شنید بسیار بسیار خوشی و نزهت خاطری شد و کلمهٔ
آن کلمه را بر زبان رانده اهتزاز و خوشیها میکرد گویا شکر شراب طهور رو نموده چون
پیکان درویش رسید درویش گفت بیا الله و آن درویش همچنین الله می گفت
شیخ قدس سره الاصفی پیش وی رفت و نشست درویش گفت ملامت از الله
انداز یعنی زین از اسپ جدا کن حضرت شیخ قدس سره الاصفی اسپ را پابند کرد گذاشت
تا بعلف مشغول باشد اسپ گیاه خورد و درجست و آمد درویش گفت که الله الله را
خورد و سرکشی و جهیدن را خواهد گفت با شیخ قدس سره الاصفی که تو هم بگو که همه الله
حضرت شیخ فرمود که بمن این حال نیست درویش زبان خود را بدعا ی بد آورد حضرت
شیخ قدس سره الاصفی فرمود که ببرکت حضرت غوث اعظم رضی الله تعالی عنه چیزے
نخواهد شد درویش بسکون شد بعد از ان بحضرت شیخ قدس سره الاصفی عطوفت آورد
و بسیار بسیار مهربان شد و بتواضع طعام و غیره رو آورد حضرت شیخ قدس سره الاصفی
چندی در صحبت آن درویش ماند درویش گفت ایام من بآخر رسیده از ین عالم
ارتحال می نمایم بشما خبر خواهم کرد در هر جا که باشید حضرت شیخ قدس سره الاصفی از درویش
جدا شد بعد چند روز آن درویش را در جلسهٔ ملکوتیه دید که مسرت از جبین وی لائح
است در همان می بیند که سر وی در دست وی ست حضرت شیخ قدس سره الاصفی
متألم شد و غمزده گشت بعد از ان مردم از بهروچ آمده نشان دادند که فلان درویش را

مردم بدعوی حق الله کشتند و بجوار الله تعالی پیوست و حضرت شیخ قدس سره الاصفی
قوت درویش را امتداح میکرد و می گفت که بعد موت قوت چنین داشت
و از انجمله اینست که روزی محمود شهید علیه الرحمة را در معامله روحانیه دید میگوید
که ببین اینها را که چه کردند اشارت بسوی مردم دهی که قریب مزار مبارک ویست
و مزار مبارک بسمت غرب مائل بجنوب از حضرت بانسا دو کروه خواهد بود حضرت
شیخ قدس سره الاصفی سوار شده متوجه مزار مبارک وی شد عادت شریف بود
که در اکثری از اوقات در انجا میرفت و می نشست و حالات پسندیده که در خلوت
شیوخ سابق را روی مینمود هویدا شدن گرفت القصه بقریب اراضی که بجوار مزار وی
رسید در انجا می بیند که مردم دِه از حدود خود تجاوز شده قدری از زمین متعلق مزار
در کشت خود آورده اند آنها را طلبید و منع کرده آنها نادم شدند و گذاشتند و از انجمله
اینست که بسیر کوهستان متوجه شد در اثنای راه آوازی شنید که من قبر شهید ام
مهمان من باشید بعد از ان جلده گهرهسا الضم کهاف هندی این حرفی ست
که اهل هند کاف را با ها امتزاج ساخته یکحرف کرده میخوانند و فتح را و سکون با و فتح
نون و در آخر الف بعد سین مهمله متوجه شد در انجا اثر سیافت نیافت از ان در جای
دیگر قریب دِه دی دریافت و زیارت کرد و مردم همراه را گذاشت و بکوهستان رفت
چندروز در سیر مشغول بود و در انجا آثار آدم لا یح نبود و چون ولوله عشق بر تنگ الی
بود از جبال هاخطرناک باک نکرد و در ین اثنا صورت حضرت جعفر صادق علیه السلام
رو نمود و فرمود که حالا مراجعت نما پس مراجعت کرد و یاران را همراه گرفته سجانه آمد
و از انجمله اینست که از قصبه سهالی بحضرت بانسا متوجه بالعکس در قریه مسولی بجزا

شیخ کالی علیه الرحمة رسید و آن مزار از حضرت بانسا بجانب غرب یک کروه ست از
مزار آوازی بر آمد و شنید که از تو کاری نه نیک بظهور خواهد آمد چون بخانهٔ مبارک
رسید یک شبی مردم آنجا که از راه حسد سوء مزاج داشتند و از برادر خوردِ حضرت
شیخ قدس سره الاصفی صفیبی بظهور پیوسته بود که آن مردم ناراضی بآن بودند بخانهٔ
مبارک در آمدند و حضرت شیخ قدس سره الاصفی در مراقبه و شمشیر کشیدند و باندام مبارک
رسانند حضرت شیخ خبردار شد شمشیری در پیش بود بدست آورد و بران شخص کشید
دستش از بند جدا شد پس پا شد و گریخت حضرت شیخ قدس سره الاصفی بسلامت برد
اندکی زخم سست رسید بزودی به شد حالا آن مردم همه معتقد خالص اند و دل و
جان در محبت فدا دارند بعضی ها عقد بیعت نمودند و آن شخص که شمشیر کشیده بود برادر
خاله زاد بود از خود و از فرزندان مخلص و فدا است و ید او کلی وارد بدانکه بی استیذان
علی الخصوص اشب بخانه دیگر داخل شدن حرام است و صاحب خانه را ممانعت بلسان
میرسد و اگر قبول نکند پس بید و اگر شمشیر وغیره کشد پیش از آنکه رساند دفع آن
لازم اگر درین کشته شود بروی چیزی در دنیا از کفارت و دیت و قصاص نیست
و عقبی از اثم بری پس چگونه راست آید قول شیخ کالی قدس سره پس باید دانست
که حسنات عوام سیئات ابرار است و از انجاست که زلات که از حضرات انبیا علیهم السلام
و علی نبینا و علی آله الکرام واقع شده و تعبیر از آن بظلم و مثل آن شده محمول بر ترک
اولی ست پس ترک اولی در حق آنها هرگاه بچنین مشابه ست پس بطریق اولی که اولیا
عرفا بالله که علی الحقیقة ورثهٔ انبیا باشند در حق آنها مباحات که لائق شان آنها نباشد
بچنین مشابه بوده باشد پس تعبیر آن به نه نیک بر جا باشد از انجاست که سلطان

عارفین ابویزید بسطامی علیه الرحمة بمسجدی رود بنماز جمعه آورد و عصا خود را در
پائین صحن مسجد استاده نهاده چون زمین آنجا چندان قوت ماسکه نداشت آن عصا
بر عصا شیخی افتاد و وی را بر زمین آورد آن شیخ از نماز فارغ شده بعصا قصد
کرد عصا را در جائیکه نهاده بود نیافت از مسلک راه خود برگشته گرفت ابویزید این
تکلف را معاینه نمود و در خاطر آورد که بسبب عصا وی این تکلف بوی پیش آمد
شیخ ابویزید باعتذار بجانب آن شیخ رو آورد و عذر تقصیر خواست امثال این
حکایات پایان ندارد و صاحب فصوص الحکم قدس سره میفرماید در فص یونسی که شفقت
بر بندگان الله تعالی سزاوارتر ست از قتل کردن بغیرت در راه حق تعالی
حضرت داود علیه السلام و علی نبینا و آله خواست بنای بیت المقدس را پس بنا کرد
چند بار مکرر پس هرگاه فارغ می شد از و منهدم می گشت پس شکایت کرد آنرا داود علیه
السلام و علی نبینا و آله بسوی حق تعالی پس وحی فرستاد بسوی وی حق تعالی که خانهٔ
من که بیت مقدس باشد راست نیاید از دست کسی که خونریزی کرده و آن حضرت
پیش ازین جالوت را بامر الهی کشته بود چنانچه حق تعالی میفرماید قَتَلَ دَاوُدُ
جَالُوتَ پس داود علیه السلام و علی نبینا و آله گفت که آیا نبود آن کشتن در راه تو
حق تعالی گفت آری در راه من بود و بامر من بود ولیکن آن کشتگان آیا نبودند بندها
من یعنی بنده های من بودند پس جهتر داود گفت ای پروردگار بگردان آن بنا را
از دست ما کسی از من باشد یعنی از اولاد من باشد پس وحی فرستاد حق تعالی بسوی وی
که پسر تو که سلیمان باشد وی را بنا خواهد کرد و غرض ازین حکایت این ست
که مراعات این نشأ انسانی بهتر ست و از سوختن وی اولی تر از هدم وی آیا نمی بینی

دشمن خدا تعالی را که کافر ساتر حق تعالی باشد بدرستیکه واجب گردانیده بر آنها
جزیه و صلح را تا باقی مانند حق تعالی گفت وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ
عَلَى اللهِ یعنی اگر میل کنند کفار بسوی تو ای محمد بهر انقیاد و صلح پس میل کن
بسوی آنها و بده آنچه خواهند و بسپر کار خود را بحق تعالی ایا نمی بینی که مر آنکس را که
واجب ست بروی قصاص بدله خون گرفتن چگونه مشروع ساخته بر ولی مقتول
گرفتن خون بها و یا عفو بلی آنکه خون بها گیرد پس اگر اعراض نماید از خونبها و عفو پس
درین هنگام بکشد کشنده را ایا نمی بینی حق تعالی را که وقتیکه خویشان مقتول بیشتر باشند
پس یکی از آنها راضی بخونبها شد و یا گذاشت قصاص را و دیگر خویشان و نمیخواهند
مگر قصاص و کشتن کشنده چه طور مراعات نموده است آن راضی بخونبها و یا بعفو
را و ترجیح می دهد وی را بر دیگران که قصاص میخواهند پس کشته نمی شود آن کشنده
بلکه بخونبها قصاص مبدل میشود ایا نمی بینی حق تعالی را که فرمود جَزَاءُ سَيِّئَةٍ
سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا یعنی جزای بدی که کشتن از راه تعدی باشد بدی ست مانند وی
که کشتن کشنده باشد بمکافات کشتن وی پس گردانید حق تعالی قصاص را که کشتن کشنده
باشد بمکافات تعدی وی بدی با وجود اینکه مشروع و مباح ست در شریعت غرا بلا شبهه
پس هر شخصیکه از قصاص و بدله گرفتن گذشت و صلح کرد مزد وی بر الله تعالی ست
زیرا که آن انسان که مستحق کشتن بود بر صورت وی ست و ظاهر شده است حق تعالی
باسم ظاهر خود مگر بوجود بنده پس هر که مراعات کرده بنده و نگاهداشت حق وی مراعات
نکرده مگر حق تعالی را و تمامه شرح و بسط دران کتاب محکم ست این مقام استیفای آنرا
اقتضا نمیکند و اگر بسط خواهی پس متوجه شو بسوی فصوص حکم که ترجمه لسان نبوی ست

خدای
گردانیده بر
حق آنها
ساخت
که ولی
مقتول
بگرفتن
خون بها
یا عفو
خون بها
بگیرد مختار
است پس
را چه طور
کشتنی
کرده باشد
بنده
و تمام الحکم

صلی الله علیه وعلی آله وسلم وآنرا انجمله ایشست که چون دست از بند آنشخص جدا شد وی ومردم دیگر که رفیق وی بودند جماعه کثیر خواستند تا مکافات انچه بروی واقع گشته گیرند در کمین ایذا بودند حضرت شیخ قدس سره الاصفی هیچ خطره ازین فکر تا تفتیح آنها نداشت چه شجاعت بر کمال داشت چنانچه شمه از آثار آن پیشتر تحریر یافت ومتروی زاویه وَمَن یَتَوَکَّل عَلَی اللهِ فَهُوَ حَسْبُهٗ بودنا گاه صورت سالار احمد علیه الرحمة که مزار مبارک شان در حضرت بانساست گویند که وی از رفقای سالار مسعود غازی علیه الرحمة که در بلده بهرائچ مدفون ست وزیارتگاه خلائق هیجیست حاضر شد وگفت که من مدتها هستم هیچ از انها بر تو ظهور انچه میخواهند صورت نخواهد گرفت جماعه کثیر از انها در حضرت بانسا جائی قریب تر از خانه مبارک حضرت شیخ قدس سره الاصفی جمع شدند در شب تاریک ومردم قریه مبارکه درخواب وحضرت شیخ قدس سره الاصفی بعادت قدیم بارب خود بود یا او بایقان ندارم که اندرین اثنا صورت حضرت بزرگوار میر سید عبد الصمد رحمة الله علیه وعلی اسلافه وبارک الله فی اخلافه هویدا شد وگفت بجمعیت خاطر باش چیزی از محظور آنها نخواهد شد لیکن مظنون است بعض آنجماعه در شجاعت از ابنای اجناس انگشت نما بودند چنانچه ثانی آنها را مردم نشان نمیدهند در خلق شجاعت با وجود این شجاعت هر چند خواستند که بخانه درآیند وبدیوارها که در قامت قصیر بودند عبور نموده بخانه درآیند بمقتضای لطف قادر مطلق که طویل است اقدام آنها پس می افتاد ودر اُقَدِّمُ رِجْلًا وَاُؤَخِّرُ اُخْرٰی ماندند تا شب بآخر رسید شرمنده شده راه غفلت خانه خود ها گرفتند ودر خود ها متفکر بودند که چه حال است که از ما جرات نشد با وجود آنکه حضرت شیخ قدس سره الاصفی در خانه تنها بود

سعی کردن آن شدن در پی مقصود قتل بیان … صورت سالار احمد

بیان حضرت … میر سید عبد الصمد

و در حقیقت با تنها بود که مطرح انوار عنایت ربانی بودند بلکه با کسی نبود الا بار خود و درین
نکته است هوش دارند چه عرفا هر چیزی را که مشاهده می نمایند تجلی حق تعالی باسم ظاهر وی
در شهود دارند لیکه انسان بعض آن جماعه ملاقی شدند سرنگون والله اعلم اینچنین روایات
پایان ندارد ازین بازگرد بوصل چهارم رو و **وصل چهارم** در بندی از کرامات
و خرق عادات که متضمن بعض تاثیرات بر اصحاب ست از انجمله اینست که
حضرت شیخ قدس سره الاصفی بر کنارهٔ آب نهر که کلیانی نام دارد در زیر درخت برگد
که آن درخت مخصوص بقطعهٔ هندوست بباء موحده و راء مهمله ساکن و فتح کاف فارسی
و در آخر دال مهمله ساکن بسیار سایه دار و کثیر الاغصان و عریض الاوراق ست
و عمر طبیعی از حد زیاده نشسته بود و عادت شریف بود که زیر آن درخت در اکثر از اوقات
با حق تعالی اطمینان داشت و احوال طاری میداشت که نطاق تحریر قاصر است از
استیفاء شمهٔ ازان القصه در نواحی آن درخت یک گاومیش مرده افتاده بخاطر مبارک
گذشت که برین نظری باید افگند پس نظر التفات باحیاء وی افگند فی الفور زنده
شد باز حضرت شیخ قدس سره الاصفی بجانب دیگر متوجه شد التفات را گذاشت بحال
سابق خود آن گاومیش مراجعت نمود و همچنین طور بود در احیاء حضرت عیسی علیه السلام
و علی نبینا و آله الطاهرین پس وی بر قدم وی بود والله اعلم بحال عباده المخلصین
با ناقصان را مجال دم زدن در تعیین مقام اولیاء الله الذین لا خوف علیهم
ولا هم یحزنون بکدام وجه باشد و از انجمله اینست که حضرت شیخ قدس سره
الاصفی در زیر درخت با نیاز و احوال حمیده در جناب حق تعالی بود ناگاه مردی سوار
با چند کس که مرتکب همه معائب بود و ظلم و سرقهٔ کبری که عبارت از وی در کلام مجید

بمحاربه با الله و رسول صلی الله علیه و علی آله وسلم واقع ست از وی هویدا بود گویا که جبلت وی
برین شنیعه بود پیدا شد نظر حضرت شیخ قدس سره الاصفی بروی افتاد بمجرد افتادن نظر
بروی آواز هاتف غیبی رسید که نظر بروی مفگن حضرت شیخ قدس سره الاصفی امتثال
امر آورده چشم پوشید و حال آن مرد متغیر گشت از اسپ بزمین آمد و همه چیز که با خود
داشت گذاشت و مجاور درگاه علیه شد و طلب حق در نفس مستولی گشت و از هر چه از
اوصاف سابقه که داشت متبری گویا قلب حقیقت شد بعد ازان حضرت شیخ قدس
سره الاصفی در ذکر مشغول ساخت و بذکر جهر و خفی تمامه شب و روز مشغول می بود
و احوال پیدا کرد که لا عَیْنٌ رَأَتْ وَلَا اُذُنٌ سَمِعَتْ از انجمله اینست که
آواز هاتف می شنید و از ارواح طاهره مجاورت داشت و ذکر حصی می شنید روزی
گفت که عجب ست از مردم که نمی شنوند این سنگریزها بزبان بلند می گویند مضمون
لا موجود الا الله درویشی نشسته بود گفت که این نعمت عظمی از محنت و کسب نیست
حال حضرت شیخ قدس سره الاصفی تاثیری آورده است بجناب حضرت شیخ قدس
سره بعرض رساند که این چنین جواهر را در رشته قابل السالکه نباید سفت اسرار الهی را
هویدا می نماید حضرت شیخ قدس سره الاصفی چیزی نفرمودند القصه بعد ازان که چون
وی منزوی زوایای طلب حق بود و از همه لذائذ دنیا و زخرفات وی گذشته عیال
وی جهات نفقه بتنگی رو آورد چه وی از حرام و حلال کسب کرده بحوائج عیال نمی پرداخت
و وی از اکتساب انحراف ورزیده و از اشتغال بتحصیل اسباب معاش متقاعد گشته
ازین سبب جماعه از نسا از متعلقان وی بخانه حضرت قدس سره الاصفی و بهانا بقسط
الاوقی آمدند و در خانه خود با هجر سخنها بر زبان مے راندند و بجناب پاک حضرت

رحمه الله تعالی بی ادبانه لام و کاف میزدند چه مردم نساء ناقص العقل والدین سوای شیوهٔ
حرص و شره بلند اندو دنیاوی چیزی دیگر مخطور در اذهان کاسدهٔ آنها نگشته و بلاها که در زمان
سابق رو داده چنانچه انخساف قارون و اهلاک قوم لوط و شهادت حضرت زکریا و یحیی علیهما
السلام و علی نبینا و آله و محن حضرت یوسف علیه السلام و علی نبینا و علی آله الطاهرین
و حادثهٔ هائله حضرت امام الائمه حضرت امام حسن و امام حسین رضی الله تعالی عنهما وغیره بسبب نساء
بود القصه آن زنها پیش حضرت قدس سره الاصفی رسیده متفق اللفظ والمعنی بزبانهای دراز
سخنهای نالائق راندند و عمها مشهر ساختند و گفتند که نفقه و کسوهٔ ما از شما بند شد شما چه
کردند بالجمله چیزها گفتند که در تفصیل آن کلفت ست بجبین حضرت شیخ قدس سره الاصفی
ناخوشی پیدا شد ازین راه گفت که من نه وی را این بخشیده بودم کسیکه بخشیده بود دستر د
گردانید همان بزبان آوردن همان تبدل حالش چنانچه بود شد بلا تفاوت چون در خود
نگاه کرد خود را حیوان یافت غمگین شدن گرفت و خود را خواست که هلاک گرداند آهن آبدار
در دست گرفت خواست که خود را ذبح کند مردم گرفتند باز داشتند زخم بحلقوم رسانید لیکن
بسبب مزاحمت مردم ساری نشد بجناب پاک حضرت قدس سره الاصفی نالشها کرد و قصد
هلاک خود کرد حضرت شیخ قدس سره الاصفی متوجه بوی نشدند چندی در غم ماند بعد مرور هنگامه
طمع برجوع مطالب سابقه که متوهمی بود در گذشته و توقع باز آمدن مطلوب از امکان رفته
و یاس کلی شد بدستور قدیم بکار و بار خود مشغول شد اینقدر باقی ماند که از قطع طریق و گرفت
اموال مردم و ظلم بر خلق بوضع ناشایستهٔ سابق انحراف داشت و بصلوة و صوم ظاهرا
التیام داشت و عقیدت بجناب پاک حضرت قدس سره الاصفی داشت و از انجمله
اینست که محمد اسحاق نامی از قوم افغان در بلدهٔ شاهجهانپور در خانهٔ خود حضرت

قدس سره الاصفی را بچشم باطن دیده و ظاهرا آثار توجهات دریافته وقتی حضرت
قدس سره الاصفی را ندیده بود هم دیگر از حلیهٔ مبارک نشان داد گفتند این حلیهٔ مبارک
حضرت شیخ قدس سره الاصفی است وی متوجه بسمت با نسا شد بعتبه بوسی مشرف شد
درخواست بیعت نمود حضرت قدس سره الاصفی گفت بیعت خواهی کرد حالا بذکر می مشغول
شو وی را در مسجد برد و تلقین ذکر نمود بمجرد تلقین یافتن آواز هاتف شنید بعد دو سه روز
در تزاید شد هر روز ترقی در ترقی روزی پیش حضرت قدس سره الاصفی مطربان بغنا
بیتی می گفتند و حضرت قدس سره الاصفی در حال حسن بود بنده درگاه از محمد اسحاق گفت
میل بسرود داری وی در مسجد نشسته گفت خبر میدهد که حضرت را میرسد وی کامل وجود
ترا کی رسد تو ناقص هستی بدانکه در استماع سرود اختلاف فقهاست بلکه امام شافعی و شمس
الائمه سرخسی از فقهای حنفیه و شیخ ابو یزید بسطامی و شیخ ابن عربی رضوان الله تعالی علیهم
قائل بحل اند و تفصیلش در موضع وی ست وگاه باشد که مباح بعارضی ممنوع میشود چنانچه
نکاح آنکس را که حاجب از ذکر الهی باشد چنانچه از نفقه و کسوه و سکنی عاجز باشد پس
بعد نکاح در کسب آنها مشغول پس آن خلوات از دست رفت همچنین سرود است که هر چنین
مباح ست چنانچه اکثری از علما بوی رفته چون اشعار سرود علی الخصوص اشعار هندیه
مشتمل بر مضامین عشق مجازی که متعلق به نسا و امارد ست و آهنگها که مقصد را ذوقی
[بزنان و کودکان ۱۲ منه]
مبعد از جناب الهی باشد میباشد پس اینچنین سرود امثال اینچنین مردم را مباح نباشد
[روز بروز دانندہ ۱۲ منه]
ازین راه محمد اسحاق بخطاب لایلیق مخاطب شد روزی در مجلس حضرت قدس سره
الاصفی حاضر بودم ذکر سرعت محمد اسحاق در تاثیر بود گفت اگر در ان وقت التفات بدرخت
ابنلی که [illegible] اهل فرس وغیره می نامند می کردم وی هم متاثر می شد و تاثیر است

حضرت شیخ قدس سره الاخفی بر اصحاب خودش زیاده زیاده بود تفصیلش خالی از عسرتی نیست
و از انجمله اینست که شخصی در ملک دکهن در کسب اسباب معاش دنیاوی پریشان
احوال بود وقتی در اغتنام بود که صورت حضرت شیخ قدس سره وی را نمودار شد دلاسا نمی
کرد روز دیگر همچنین و چون این معامله در حالت یقظه بود تفاوت در معامله و احساس یقظه
نکرد و آنست خودش نزول فرمودند وی را علم هم شد که حضرت شیخ اند قدس سره و گاهی
ندیده بود بعد از ان مرفه حال شد و اسباب دنیاوی زیاده زیاده از کفاف شد چون
مراجعت از ملک دکهن باین سمت نمود بوطن خودش که قصبه ملاوه ست قاضی شده آمد
رخصت توقف روا نداشت و آمد بشرف بیعت مشرف شد از بعض یاران شنیدم که حضرت
شیخ قدس سره الاخفی متوجه بسیر شد چنانچه عادت شریفه بود که در اکثری از اوقات علی الصباح
بر اسپ سوار شده بجانبی از بیابان و بیشها و سواحل جوها متوجه می شد و اگر مرکب نمیبود پیاده
میرفت بصاحبزاده والا سید غلام دوست وفقه الله تعالی لما یحبه و یرضی و ورثه لما وفق
ولیه قدس سره الاخفی گفت که اگر شخصی بیاید وی را نشانید و تواضع کنید من باز گشته
میرسم متردد خاطر نشود و باز متوجه بسیر شد بعد چند ساعات العمر زاده آمده منتظر رسید حضرت شیخ قدس سره الاخفی
بعد از ان حضرت شیخ قدس سره الاخفی مراجعت نمود و بیعت و پذیرائی آورد در روزی در خدمت
حضرت شیخ قدس سره الاخفی نشسته بودم ذکر احوال صلاح و خیر بود اندرین اثنا گفت
که بخطاب من لا ینبغی مخالفته مخاطب شدم که فلان ولی ازین عالم در ملک دکهن رحلت
کرد بنماز وی زود رفتم مردم را دیدم که از دفن فارغ شده بر مزار نماز گذاردم مراجعت
نمودم در اثنای راه در قصبه ملکاکه در دکهن ست بآن شخص متلاقی شدم و سبب سیدن
در حالت دفن آن بود که بمجرد سماع خطاب بعارضی توجه بآن امر نشد فی الجمله کمی شد

و از انجمله اینست که بعض یاران را در معامله دید یا نه دارم که در یقظه بود و یا در نوم
و لیکن نوم و یقظه وی متساوی ست چه در حالت یقظه پیوسته احضار اموات و غیب
روحانی داشت بالتفات وی التفات و هرگز مئونت توجه و مراقبه را محتاج نبود که در گل
فرو میرود تا آنجا رسید که تا تحیتین فرو رفت و سر فقط برون ماند آندر ینوقت حضرت سید عبد الصمد
رحمه الله تعالی و بارک الله فی اخلافه نمودار شد و گفت که نمی بینی که این چه کرد حضرت شیخ قدس
سره الاصفی می گفت که در دل داشتم که این یار خلاص از و رطه یابد و این دوست تر داشتم
بعد از ان دید که سگها خوش لباس و زنجیرها زرین دارد و شرمنده و سرنگون بعد از ان آن یار
خلاص یافت سبب وی آن بود که وی قاضی شده بود و حضرت شیخ قدس سره الاصفی بسیار
بسیار ناخوشی از قضات زمان داشت بعد از ان یار بحضرت شیخ قدس سره الاصفی متلاقی
شد و گفت که من باین بلا مبتلا بودم بار اخلاص نکرد ند ظاهرا حضرت بوی فرمود که خلاص
از ینجانب بود بخودی خود نبود هر چند بظاهر دست گرفته نکشیده ام و در وقتی می گفت که از
توجه من خلاص یافت باز حضرت شیخ قدس سره الاصفی از ان یار پرسید آن سگها کدام بود
آن یار گفت اَلدُّنْیَا جِیْفَةٌ وَطَالِبُهَا کِلَابٌ پس حضرت شیخ گفت که بهر حیله بقضا
راضی شدید گفت من انحراف نمودم و هرگز قاضی نخواهم شد بعد از ان تا آخر عمر
قاضی نشد حضرت شیخ قدس سره الاصفی می گفت که آن سگها قضا بودند و از انجمله
اینست که حضرت شیخ قدس سره الاصفی چیزی از دعوات اسما بهر امور دنیا وی یا دینی
هرگز نمی دانست و نداشت مگر حدیث دوست که وی را تکرار می کرد دگر هیچ لیکن مقام وی
بذروهٔ سنام علیین و صدیقین رسید مکاشف بدعوات و تاثیرات اسامی شد و بهر امر یکه
ملتفت بوی می شد و یا توجه تام می کرد صورت فعلیت می گرفت و بالجمله برغبت و رضا

هر چیز را که میخواست میشد و آثار جزئیه وی بیشمار خواهد بود و آنرا انجمله اینست که زنی
متشکل آسیب جن بود و اولیای وی آمده ظاهر ساختند حضرت شیخ قدس سره الاصفی متوجه
بوی شد و خادم را گفت که بچابکی وی را بزن و تی چند چابک بر بدن وی رسانده فی الفور
بحالت قدیم رسید تا این زمان اثری از جن بوی ظاهر نیست و ازین جمله اینست
که آن یار که حادثه قضا داشت گفت که عسرت از حد گذشته چیزی بفرما حضرت شیخ ملهم شده
آیتی کریمه وی را تعلیم نمود و وی چند بار خواند تیسر بسیار شد تا این زمان مرفه ست حضرت
شیخ قدس سره الاصفی در اکثری از اوقات می گفت که عجب است ازان یار که این چنین حال را
مشاهده نمود و طلب اسباب معاش از وی نرفت لیکن بدانکه آن یار هر چند متلوث باقرولی
اسباب معاش که عبارت از زر و مال ست و اسباب وی مثل تملک اراضی مخرجه غلات
بود لیکن احیای شب دارد و بذکر مشغول می باشد و مناسبت بارواح دارد و معتقد توحید
وغیره رموز و آز انجمله اینست که عالم جن مسخر وی بود بی تسخیر صورت جن حاضر میشدند اگر
وی را می گفت که شخصی را که آزار میدهی بگذار می گذاشت لیکن حضرت شیخ قدس سره الاصفی
متوجه بگذاشت نمی شد مگر احیاناً چه وی مرضی دوست می طلبید و سوای ذکر وی چیزی
دیگر دوست نمیداشت و ازین قبیل حادثه عجیبه غریبه ست که شخصی از عصبای این ناظم
این جواهر در سلک تحریر و از نسخه قطبی که شرح شمسیه باشد تا اوائل شرح مواقف سامع
و قاری این ناظم بود و اولیاء وی عزم مناکحت وی کردند در قصبه فخر نگر که در نواحی کاهراج ست
خطبه وی کردند بعد ازان بمناکحت متوجه بآن قصبه شد مردم کثیر همراه شد چنانچه عادت
اهل هند ست در اثنای راه مریض شد بی سبب ظاهر چون بآن قصبه رسید مردم وی را
سوار کردند بر اسپ چنانچه عادت هند ست که مناکح را سوار بر اسپ کرانده میبرند بی سبب

ظاهر از پشت اسپ افتاد مردم متعجب شدند و وی می گفت که گویا کسی از اسپ فرود آورد
مناکحت کرده و مراجعت بخانه نمود که ازان قصبه چهارده و یا پانزده کروه مسافت دارد
ولیکن در بیماری تپ وغیره و درین اثنا احتباس بول قریب شب و روز تمام داشت
بعد ازان زوجه وی را بخانهٔ ابوین فرستادند چنانچه عادت هند ست که تا چند سال از
نکاح زن بخانهٔ ابوین می ماند و گاه گاه بخانهٔ زوج می آید تا آنکه الفت کامل گیرد پس بعد چند
ماه چون بیماری رفت و صحت کلی شد عزم آن قصبه که خسرپوره ست نمود چند صورت
اجنه بجناب حضرت شیخ قدس سره الاصفی حاضر شد و گفت که آنرا منع کنید تا خطره رفتن
بجانب آن قصبه نماید حضرت شیخ قدس سره الاصفی بعض یاران که از عصبات وی بودند گفت
که وی را منع کنید تا گرد این کار نگردد ورنه بلائی خواهد رسید چون وی داولیاسی دی
عقیدت بجناب حضرت شیخ قدس سره الاصفی نداشتند امر وی را بجانب پشت نهادند و
مجوز عزیمت مرکوزهٔ خاطر شدند پس مقرر کردند که فردا متوجه شود از خواب در آخر شب
بیدار شد بیدار ساختن و جن چون مرکوز خاطر عزم سیر بسمت آن قصبه بود دانست
که عزم برای سفر بیدار ساختند از ین راه گفت که کتاب من که فلان ست همراه بگیرم
یکی ازان دو جن آن کتاب را گرفت بوی داد بعد ازان می بیند دو شکل مهیب سیاه رنگ
جسیم و بر شکل مردم پهلوان بگروه یکی از انها وی را گرفت و برداشت به یکری که بکنار سقف که
از کاه و چوب بود داد وی گرفت در هند خانه را سقف از کاه و چوبهای سازند و بر دیوارها
می نهند و مستوی بعد از اراضی خانه نمی کنند بلکه دیوار یک جانب مرتفع میسازند و دیوار
که در دیگر رو ست ازوی پست می نمایند تا باران در هنگام برشکال منحدر شود و درین
وقت هوش ازوی رفت بعد لمحه مردم خانه بیدار شدند وی را نیافتند تجسس نمودند اثری

فرود
البعد
برشکال

ندیدند و در بستهٔ خانه یافتند نالان گشتند چه شد و کجا شد و که برد و کجا رفت ۵

آن چشم و چراغ من کجا شد	وآن میوهٔ باغ من کجا شد

وی بعد افاقت می گفت که در انوقت آواز ناله چنین و چنان می شنودم و هیچ القصه وی خود را در نواحی قصبهٔ دیوی که از وطن مالوف وی که قصبهٔ سهالی نام دارد سه کروه کلان که موازی سه فرسنگ خواهد بود در کنارهٔ حوضی یافت و در افاقت آمد حیران ماند آن طی در حق بعض این مسافت از سر اقدام بود چه در پاهای وی آثار رنج سفر هویدا بود چنانچه آبلها و شکستگی آنها و ورم که ازین پیدا می شود و وجع در بشرهٔ پاها در جنبش و نیز بعض مردم که در نواحی دیوی رونده بودند وی را در دویدن یافتند و دران هنگام در طرفة العین یک چادر رنگین کرده آن جنها آورده بوی دادند ظاهرا رنگ زرد بود بعد ازان ازان موضع قصبهٔ دیگر قریب یافته ازین سبب در انجا رفته بخانهٔ کسی از مقیمان آن قصبه مانده و صاحب خانه بتواضع پیش آمد و از وی حال خود را پوشیده و بشب بخانه محفوظ مانده چون از خواب بیدار شد خود را در کنار آن حوض یافته که زیاده از نیم کروه ازان قصبه بود حیران شده چه کند سعی بجای نمیرسد بلکه مجال سعی نداشت درین اثنا در افاقت ست پس عزیمت آمدن بخانهٔ خود نمود بوقت شام بخانه رسید تمامهٔ روز در قطع مسافت سه کروه گذشت بسبب ضعف و خراشیدگیها در هر دو پا اندرین هیچ اثری آسیب جن نیست پس ازین خویشان وی پیش حضرت شیخ قدس سره الاصفی آمدند و التجا در تفصی ازین آسیب آوردند حضرت شیخ قدس سره الاصفی التفات نکرد هرچند این قدر کفایت داشت که التفاتی میکرد والله اعلم باسرار عباده هرچند از اتمام قصه تعلق باین رساله ندارد ولیکن چون قصه شانی داشت بنظر عوام اقتضای آن کرد که اتمام باید نمود پس بشنو بعد چندی درویشی از ملاتیه که حسال

(حاشیه: آن — می شنیدم — و دیگر هیچ — و لیدا — طی بعض — طی این — جنبش — طرفة العین — آوردند وبوی دادند بعد — تمام — پاها پاها — اثنا هیچ)

قوی داشت پیدا شد و بیماری که از قوم حلاق سر باشد چیزی تلقین نمود وی آسیب زده
را در خانه نشاند و بیرون خانه بفاصلهٔ چند گز نشست و گفت اگر جنها چیزی بگویند جواب
ندهد و هرگز با آنها تکلم ننماید بعد ازان یار آن ملاحتی در خواندن اسما مشغول شد بعد ساعتی
آن جنها نمودار آسیب زده شدند بهمان صورت مهیب که پیش ازین در وقت بودن ظاهر
بود آن هر دو جن شور کردند و تهدید و تخویف نمودند که ما از اجنه هستیم بمردم غالبیم آن جواب
نداد درین شغب چندی گذشت بعد ازان بالحاح و عجز پیش آمدند مطابق وصیت جواب نداد
بعد ازان بسیار عجز و آرزوی تفقی خود ها کردند سود نکرد لاجرم سست شدند طاقت
جنبش و حرکت نماند پس آنها را در دو شیشه بند ساخت آن هر دو جن مثل دود
داخل آن هر دو شیشه شدند و اگر کسی میخواست که بردارد بشق نفس بر می داشت و باز آنها
را بیرون آورد و مثل دخان بر آمدند و بهمان صورتها متصور شدند باز در شیشها در آورد
و در زمینی ظاهر در نواحی زید پور که از حضرت بالنساصاحبها الله تعالی چهار کروه باشد دفن کرد
و گفت اگر آن شیشها بر آید طاقت برون شدن ندارند حالا هیچ تردد خاطر نیست چنانچه
چند فرزند شدند و از فرزند کلان فرزند شد تا این زمان این تحریر و انشاء الله تعالی نسل او
دیگر فرزند هم خواهد شد الی ماشاء الله تعالی و از انجمله اینست که بمقتضای من له المولی
فله الکل تاثیری بسیار بود از ین راه بهر که در بعض حالت که از خود غائب شده و می دید
بدید حق تعالی و می شنید بشنید حق تعالی و بطش میکرد ببطش حق تعالی نظر میکرد متاثر می شد
چنانچه روزی دران حالت یا مثل وی دیگر حال باشد نظر بسگی افتاد حالت وی متغیر
شد در هر وقتیکه اذان می شنید بهر حالت که می بود برخاسته دویده بدروازهٔ مسجد آمده آواز
می کرد موذن چون الله اکبر گفت وی هم آواز خود می کرد چون موذن شهادت میگفت

وی هم آواز می کرد تا آخر اذان چون مؤذن از اذان فارغ می شد وی هم از آواز
کردن می ماند بجائی که بود میرفت همچنین سالها گذشت واز ینجاست که آن سگ را
خلوصی در عقیدت بود از ین سبب حضرت شیخ چون بعزم سیر بر می خاست وی همراه
می شد روزی حضرت قدس سره الاصفی از اسپ فرود آمد و گلیم خود فرش کرده
نشست با حبیب مجاور شد اسپ در سرکشی آمد و گریخت و حضرت شیخ قدس سره
الاصفی متوجه نشد چه از زخرفات دنیا ویرا التفات نداشت آن سگ دوید و سد راه اسپ
شد تا آن زمان که اسپ ایستاده شد باز آمد رو بجانب حضرت قدس سره الاصفی می آورد
و اشارت بسوی جانب اسپ می کرد بعد ازان شخصی آمد حضرت شیخ قدس سره الاصفی بوی
گفت که همراه این سگ رو و جائیکه برد برو و آن شخص همچنان کرد و دید که اسپ دران نواحی
هست گرفت آورد و ظاهر اچون آن سگ مرد حضرت شیخ قدس سره الاصفی حکم بدفن وی
نمود بی تکفین وغیره اسباب موتی مردم **واز انجمله اینست** که حضرت شیخ قدس سره
الاصفی در زیر درخت برگد بر کنارهٔ جوی کلیانی گلیم خود را فرش کرد و بکنارهٔ جوی رفت تا
وضو سازد بعد فراغ وضو بر فرش خود آمد دید که ماری سیاه که از اخبث مارها باشد بر فرش
نشسته حضرت شیخ قدس سره الاصفی گفت اگر بقصد فساد آمدهٔ برو مار گفت که من بر
استماع ذکر آمده و اورا بیار الله تعالی رائحی گرم و مستمع ماند و رفت **واز انجمله اینست**
طبیعت حضرت شیخ قدس سره الاصفی مائل بامرد که پرسوتم نام داشت بشد در بلدهٔ بهرونچ
اگر جائی سوار شده میرفت آن محبوب را همراه می یافت چنانچه میدانست که وی بعین
جسد خود همراه ست از نوائب زمان تشنگی درد سر شد چنان استیلا گرفت که قرار نداشت
گاهی سر را بلند می کرد و گاهی بر فرش می مالید کسی گفت وی را فلان و فلان می بیند کسی گفت

که درد روی دور کند حضرت شیخ قدس سره الاصفی متوجه بوی شده درد وی را کشید فی الحال وی صحت یافت و درد بر سر مبارک مستولی شد و آزار بسیار شد پیش درویشی رفت و حال را ظاهر کرد وی به نصیحت پیش آمد چه لازم بود که بر هندو بچه اینچنین کردن حضرت شیخ قدس سره الاصفی چیزی نفرمود بعد ازان آن درویش ورد وی استعمال کرد آن وجع فرو شد و صحت شد این بنده درگاه گمان می برد که این حیلهٔ ملامتیه است غالب آنست که بالتفات حضرت شیخ قدس سره الاصفی صحت است بعد ازان حضرت شیخ قدس سره الاصفی بزیارت مرتاضی متشرع که دقیقه از دقائق سنت نبویه صلوات الله تعالی علی صاحبها و علی آله نگذاشته رفت و کیفیت همراهی آن معشوق گفت آن شیخ مرتاض گفت اگر آن هندو بچه را شائبه از محبت آلهی می بود ظن می بردم که وی بخود شر حاضر بود خطرهٔ شماست که رو نمود اندرین اثنا حضرت میر سید عبد الصمد علیه الرحمة و بارک الله فی اخلافه بحضرت شیخ قدس سره الاصفی ظاهر شد و گفت محبوب را در خود باید نگریست و خود معشوق خود باید بود در تیوقت معشوق را در خود و اعضای وی را عین اعضای خود یافت بمجرد این دیدِ محبت وی از دل رفت بعد ازان چون وی را می دید در نظر حسن و زیبائی نمی آمد وی قبل ازین متوجه بجانب حضرت شیخ قدس سره الاصفی نمیشد حالا میل طبع وی بجانب حضرت شیخ قدس سره الاصفی بسیار لیکن چه الآن قد ندمت و ما ینفع الندم قد ضیعت اللبن بالصیف و ازانجمله اینست که روزی در قصبهٔ امیتهی بوزنی در چاه افتاده و شب بود حضرت شیخ قدس سره الاصفی در نواحی آن چاه میگذشت حالش دریافت ترحم و احسان بر حالش بر وی صورت گرفت عنایت بوی نمود و متوجه بحال درمانده شد وی از چاه بر آمد مردم متحیر بودند چون بیرون آرنده ظاهر نبود

بعض مردم بجو ونسبت می کردند آن زن می گفت که من وی را می شناسم از این مردم که
می گویند نیست و از انجمله اینست در مجلس بعض علما حرف خرق عوائد در میان
شد و می استعجاب کرامتی که حضرت سیدة النساء فاطمة زهرا رضی الله تعالی عنها از پیغمبر خدا
صلوات الله تعالی علیه وعلی آله دیده که ردای مبارک از پس به پیش می کشیدند اندام مبارک
عائق نمی شد بی تکلف از طرفی بطرفی می آمد حضرت شیخ قدس سره الاصفی گفت حالا هم بعض
رسول خدا صلوات الله تعالی علیه وعلی آله الطاهرین امثال وی که خلفای باطن باشند
هستند شد پس گفت چادر را بکشید بهر طرف که بکشید سر و دو طرف چادر را گرفته کشیدند اندام
مبارک حائل نشد و در اکثری از اوقات می گفت که فیض روح القدس ار باز مدد فرماید
دیگران هم بکنند آنچه مسیحا می کرد روزی در کنارهٔ حوضی کلان که بسیار مطبوع ست از بلوا
موضع ساد امتو واقع ست نشسته بود و گفت این قدرت منحصر بر کسی نیست بالفعل
می شود بعد آنکه بعض مردم گمان می برند که خرق عادت که از انبیا علیهم الصلوة واقع شود
از اولیا نمی شود این حرف عقل زود بقبولش متهم نمی شود چه احیای موتی از اولیا کرر یا
و همچنین غیروی بلاشبه بلکه فرق این ست که بر دعوی نبوت اگر صادر شود
تصدیقا لها معجزه ست ورنه کرامت خواه از امثال یا صدر عن الانبیاء علیهم الصلوة
وعلی نبینا و آله الطاهرین وهو الاحق بالقبول والله اعلم و از انجمله اینست که بعیادت
بعض مریدان رفته بود و وی بمرضی مبتلا بود که صحت از وی متوقع نبود و صاحب فراش بود
چون بلقای خجسته حضرت شیخ قدس سره الاصفی بهره مند شد گریست و گفت بعد
استغفار و تسلیه که بهر شدت بیماری و یا خوف مرگ نمی گریم بلکه درین اندیشه ام که در نوبت
مرض گرفتارم که از حضور صاحب غفول میشود این حالت مرا گریان نماید چون حضرت شیخ

قدس سره الاصفی حال وی مشاهده نمود و اسم رحیم متجلی شد پس گفت که فلان دل قوی دار
والله تعالی یاد دار بعنایت الٰهی صحت ست و مراجعت بخانه نمود پس در صحت هر وقت
ترقی بود چنانچه همون روز بخودی خود نشست و از سیر رفته بود و آمد و تناول کرد
در بروز دویم گویا که هیچ اثری از مرض نبود **و از انجمله اینست** که چون پیوسته
مع الحق تعالی بود از محرمات طعام که وجه حرمت وی ظاهر نیست اطلاع می یافت
و یا حاجبی پیدا می شد که از تناول آن باز می ماند و اگر کسی بر کردار تلبیس نموده بلباس
صوفیانه بوی در چار می شد التفات نمی کرد بلکه انحراف و تحقیری نمود با وجود که تواضع وی
با صوفیان و اهل لباس زیاده از آن بود که تصور نموده آید از این راه روزی
حاکمی بلده لکهنو که اقتدار و شوکت شاهانه داشت بلقای مبارک در خانه شیخ دوست محمد
که حال قوی داشت و از ماسوای حق تعالی در همه احوال و اوقات در گذشته بود و بناء
عمران تجربه از نو محکم ساخته و بذروهٔ سنام تفرید و عشق حقانی رسیده بهره مند شد
و دعوت نمود حضرت شیخ قدس سره الاصفی قبول کرد بوقتی طعامی عجیب ساخته فرستاد
بوقت دیگر طعام ضیافت حضرت شیخ قدس سره الاصفی می بیند که یک بچه
اسپ خوبصورت و خوش رنگ را مردم گرفته و ران وی جدا می کنند حضرت شیخ
قدس سره الاصفی گفت برای چه برین تعذیب مینمانید گفتند بهر خوردن شما حضرت شیخ
از تناول آن طعام عجیب متنبه شد بوقت دیگر که طعام قسم بقسم آمد حضرت شیخ قدس
سره الاصفی گفت همه مردم بخورند برای من نگاه دارند درین وقت میل طبع نیست
بوقت دیگر اگر میل خواهد شد می خورم چون آن مردم خورده مطابق اذا طعمتم فانتشروا
متفرق شدند و مردم آن حاکم هم رفتند آن طعام که نگاهداشته بود گفت من نخواهم خورد

خرچ نماید شیخ دوست محمد چون بر بشرهٔ حضرت شیخ قدس سره ملالتی دید گفت چه الول
هستی حضرت شیخ قدس سره الاصفی گفت بهر این معاملهٔ شیخ دوست محمد کلمات گفت
که از وی ظاهر می تواند شد که در اطعمهٔ امرا و حکام اشتباه و اختلال است و از صحبت
آنها احتراز می باید نمود و ازین راه نیز حضرت شیخ قدس سره در سایهٔ درخت املی
نشسته بود یکبار یک درویشی آمد و سلام علیک نمود بطریق قوم ملامتی هند به حضرت
شیخ قدس سره الاصفی هرگز هرگز متوجه بوی نشد و روی خود را از وی میگردانید
وی را سائیں می گفت و حرفها در شان وی بر زبان میراند که هرگز از شان وی
نباید علی الخصوص با مردم درویشان چه با آنها حسن سلوک چندان داشت که عین
رأت و لا اذن سمعت حاکی از وی است چون سوال می کرد بهمین طور از وی
معامله می کرد و الحاح در سوال هیچ سود نکرد همه مردم حضار در تحیر و تفکر شدند که باین معامله
از درویشان در پیش نمی آید باز آن درویش راه گرفت یک دو ساعت نگذشته باشد
که مردم از بدو سرای یا از آبادانیها که قریب وی اند آمدند و گفتند سائیں بود آسیب
را اصلاح می نمود و فلان فلان چیز را بدزدی گرفته برده ظاهر الباس فقرا لمبیس نموده
مردم حضار گفتند اندرین ساعت رفته است تفحص کنید آنها در تجسس وی شدند و همچنین
وقائع دیگر و احصای کرامات خالی از کلفت نیست اینقدر مرمهتدی را کفایت دارد و الله
الهادی للاتمام فلله الحمد و علی نبیه و آله الصلوة و السلام و رضوان الله علی اولیائه الکرام فقط

تمت

رزاق عالم را شکر بیحد و نبی اکرم را نعت بیعد که کتاب فوائد انتساب مجموعهٔ مناقب علیه
موسوم به مناقب رزاقیه در مطبع مجتبائی واقع شهر لکهنؤ بماه جمادی الثانی سنه ۱۳۱۳ھ مطبوع گردید

از لقاب لفظ روی بعضی شی حرف حرفش بیاد ... ابر بار
[illegible] لفظ لفظش می زد او پیر زنگ دل
جلوه گر گردید باحمد ابر و بار
وه چه فرش ملفوظ شاه با نسوی
بود آن سنجر ... بحر وشبار
کشتی آن ... ادب وفت
جلوه آن ملفوظ مکتوب ... هوا بار

ذاب چیوان ... از انجاب
بر کران ... عارفش شود
بر ... رادی و سبجار
خاک گردد ... ارش
صورت ... ازشهاب
فوق فاقد ... علی البحار
... القراب

تاریخ طبع مناقب رزاقیه از طبع قابل الاناسی محمد عبد العلی مدراسی عفی عنه

بعد حمد خدای هر دو جهان	پس نعت رسول رحمانی
باد مکشوف حال این ملفوظ	بر دل اهل راز یزدانی
شاه خورشید احمد از پی فیض	شد بتکمیل طبع آن بانی
ذات والاش هیچو اسم خودش	مثل خورشید هست نورانی
حرف حرفش بود مریدان را	بهر تعلیم علم عرفانی ۱۳۱۳
حسن تصحیح آن چه خوش بود	شاه سید غلام جیلانی
وه چه صحبت که با حواشی کرد	صحت نسخه خداوانی
جوهر کان علم و روشنی	گوهر بحر راز پنهانی
واقف جذب عشق رزاقی	کاشف سر باقی و فانی
فیض خاصش چه قدر عام نمود	کرد جمعیت پریشانی
در بهم کردنش چه مشکل بود	شد بدل وقتش آسانی

مصرع سال طبع گفت آسی
طبع شد عقل و هوش عرفانی ۱۳۱۳

ایضاً

نحمد الرزاق حمد الرزق طیب	نشکر الخلاق شکر الخلق طاب
اندرین ایام برکت التضمام	طبع شد ملفوظ رزاقی نصاب

انتخاب ... ملفوظات آن
... این کتاب
... اهل دل
... الکتاب

تمت

قصیده

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدہ تصنیف جناب

مولوی آس حسین صاحب بسمل

[illegible]

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدہ تصنیف حضرت مطلع انوار صمدی اویسی سید شاہ وفا احمد
صاحب رزاقی بانسوی قدس اللہ سرہ العزیز

ای شہ قطب زمان ای ہادی ہر دوسرا — کردہ ہر گمرہان ذات تو ایزد رہنما
شمع بزم لم یزل نور چراغ معرفت — گوہر یکدانۂ درج عنایات خدا
روی بر خاک نیاز و با دل پر آرزو — قیصر و فغفور پیش بارگاہت جبہہ سا
تا کہ بانسہ گشت از خاک قدومت مستنیر — شد بہ پیش ذرہ اش خورشید تابندہ ہبا
آبروی گوہر عرفان ز فیض دست تست — مستفیض بحر احسان از ثریا تا ثریٰ
معنی الفقر فخری تا زمان مستور بود — ذات پاکت کرد ظاہر از لب معجز نما
گلبن باغ حسینی سرو بستان حسن — زیب گلزار رسالت شیخ جود و سخا
خاک درگاہ تو باشد پیش ارباب یقین — توتیای دیدۂ عرفان و چشم اتقا
آفتاب لطف تو ہر جا کہ شد پرتو فگن — میشود دریوزہ گر خورشید ہر صبح و مسا
میزداید زنگ از آئینۂ دلہاے خلق — خاک درگاہ تو شاہی کند کار جلا
زائران روضات را مژدہ جنت دہم — میدہد ہر سو سروش غیب ہر صبح و مسا

مطلع

شمع عرفان و حقیقت یافته از تو فروغ ‌‌ آفتاب معرفت بگرفت از رایت ضیا

شرح وصفت بر لبم مُهر خموشی می‌نهد ‌‌ ای دل و جانم فدای نام پاکت مرحبا

عقل انسانی چه باشد تا با سرارت رسد ‌‌ من کجا و فکر مدح ذات پاکت از کجا

سائلم امیدگاهم در همه عالم تو لی ‌‌ غیر از پشیت برم پیش کی دست التجا

الغیاث ای دستگیر بیکسان من بیکسم ‌‌ الامان فریادرس ای مرجع شاه و گدا

گوشهٔ چشمی بمن ای ملجا و ماوای من ‌‌ یک نگاه لطف تو کافی ست در هر دو سرا

سائل یک جلوهٔ دیدار چشت آمدم ‌‌ کاسهٔ امید لبریز تمنا کن شها

از گل دیدار پرکن دامن نظاره را ‌‌ ای که از تو یافته باغ جنان نشو و نما

دیدهٔ جانم شود ای کاش فرش راه تو ‌‌ مدعای دل همین ست و همین ست التجا

عرض حاجت طعنه بر در گه اجابت میزند ‌‌ نا امیدا رو بجنب خود حصول مدعا

سائلی کی گشت محروم تمنا از درت ‌‌ آستانت بهر یک عالم بود حاجت روا

دشمن ظالم ز هر سو چیره دستی می‌کند ‌‌ داد خواهم از جناب پاکت ای نور خدا

جان شیرین همچو حنظل تلخ شد از اضطرار ‌‌ دفع فرما از من ای جنبش حصول مدعا

کشتی عمرم بگرداب فنا افتاده است ‌‌ آه لطف تو بسازد گر بساحل آشنا

گرچه من عصیان شعارم لیک پشت آمدم ‌‌ بر امید حل مشکل ای شه عز و علا

وقت یاس و رنج و حرمان تا کجا جانم شود ‌‌ چند گردم تا کجا از سوطن و مسکن جدا

صبح محشر چون برآرم من سر از جیب کفن ‌‌ جلوه فرمای سر بالین مشتاق لقا

چون شود خورشید خاور جلوه گر روز قیام ‌‌ جای آسایش بباید زیر دامانت شفا

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدہ تصنیفات حضرت سید فتح علیصاحب قادری رزاقی شاہجہانپوری قدس سرہ

حق نما عبد الرزاق بانسوی
خاک وان کی جسنے آنکھون سے ملی
مرجع عالم ہی تربت آپ کی
راہ حق کی اوسکو بینائی ہوئی

مرتبہ حق نے تجھین عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

عشق اللہ مین فنائی اللہ ہو
نور حق سرتاقدم واللہ ہو
فضل مولے سے بقا باللہ ہو
عاشق اللہ و سر اللہ ہو

مرتبہ حق نے تجھین عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

فضل سے تیرے شہ عالی جناب
میرے مطلب کا بھی کردو فتح باب
روز و شب رہتا ہی عالم کامیاب
تو مراد اپنی کو مین پہونچون شتاب

مرتبہ حق نے تجھین عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

کام مین میرے لگی کیون دیر ہی
ہی تو اولاد علی اور شیر ہی
پھر جو آیا مون کا اپنے پھیر ہی
پھر تو اوسمین اب تجھین کیا دیر ہی

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدۂ تصنیف صاحب [illegible] معصوم علی

صاحبزادہ [illegible] فتحپوری

ازانکہ [illegible]

قصیدہ

ای شہ تخت ولایت خسرو ملک بقا
قبلۂ ارباب عرفان کعبۂ اہل صفا
ہادی راہ طریقت پیشوای اہل دین
مالک علم حقیقت سالک راہ ہدیٰ
مرشد خلق و مطاع ہر دو کل جہان
قدوۂ اصحاب عرفان قطب حق اولیا

مرتبہ حق نے تجھے عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

روضۂ عالی مثال طور ہے
بارگہ انوار سے معمور ہے
جلوہ گر ہر دم شعاع نور ہے
زائروں کا جان و دل مسرور ہے

مرتبہ حق نے تجھے عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

اپنی شامت کے سبب بھٹکا پھرا
غیر سے تیرے مجھے ہی کام کیا
تجھ سے حامی سے جو ہیں غافل رہا
خوشہ چین ہیں سب ترے شاہ و گدا

مرتبہ حق نے تجھے عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

دستگیرا دستگیری کیجیو
میرے عصیان پر نظر مت کیجیو
پار بیڑے کو مرے کر دیجیو
غم کے دریا سے مجھے تر لیجیو

مرتبہ حق نے تجھے عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

عرض رکھتا ہے یہ سیتے قادری
خادموں میں آپ کے ہو جا مری
دیکھو تو چشم عنایت سے ذری
دو جہان کی ہے اسی میں بہتری

مرتبہ حق نے تجھے عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

[illegible]

از تازه انشاد طبع وقاد جناب مولوی حافظ محمد جان صاحب ابوالخیر بحیری آبادی

اول سپاس خالق و رزاق دو جهان / وانگه ثنای حضرت سلطان انس و جان
بس ترجه خوش بشارتی از بهر اهل دل / کامد بطبع نسخهٔ دلکش درین زمان
آن نسخه که مخزن صد راز آمده / وان راز کان نوازش جان میکند بیان
هر حرف روکش گهر آمد با بوتاب / هر سطر رشک سلسلهٔ زلف مهوشان
هر شوشه نور شعشعهٔ مهر میکند / هر نقطه خط کشد بخط و خال نوخطان
لفظش چه با حلاوت و معنی چه دلنواز / یارای آن کجا که شود وصف او بیان
مضمون آن چه مایه نشاط و طرب دهد / کاید فلک برقص کند گر سماع آن
از بسکه نغز آمد و پاکیزه همچو جان / نامش سزد که جان نهم و بلکه جان جان
آری چرا چنین نبود کاین کتاب حق / ملفوظ آن شهی ست که باشد جهان مکان
تاج سر ولایت و خاقان ملک فقر / فرمانروای کشور معنی بعز و شان
صاحبدل آنچنان که ندیدش کسی نه دید / روشن دل آن قدر که نیاید دگر چنان
آن شاه کز تجلی انوار مرقدش / شد مرز و بوم بانسه منور چو آسمان
در بانسه گرچه مدفن پاکش نشان دهند / اما حقیقت آنکه بود حیثش نشان
آن مایه از خوارق معجز نمای وی / آوازه گشته است میان خرد و کلان
کاندر حساب نامد و ناید ازین سپس / خواهند اگر که شرح دهند اند کی از ان
القصه چون بزیور طبع این چنین کتاب / هر سیفت شد چنانکه بیانش نمی توان
کلک جناب مصرع سالش چنین نوشت / ارشاد شاه بانسوی اوج آشیان

خاتمة الطبع

بعون و تائید رزاق عالم و صون و توفیق خلاق جن و آدم درین زمان خیر و برکت توام رسالهٔ
شریفه و مجالهٔ منیفه معروف بمناقب رزاقیه در بیان نسب و حلیهٔ مبارک و احوال وفات و کشف
و کرامات مخدوم عالم و عالمیان قطب الاقطاب علما و درویشان مقبول بارگاه الٰهی مظهر
کرامات نامتناهی حضرت سید شاه عبد الرزاق حسینی بانسوی قدس الله تعالی سره و نور قبره
بتصحیح تام و کوشش مالا کلام سالک مسالک حقانی عارف معارف ربانی جناب مخدومی و معظمی
حافظ سید شاه غلام جیلانی دام مجده و زاد فیضه حسب فرمائش مورد مراحم رب صمد مقبول
بارگاه احد مهر برج سیادت مسند جناب حافظ سید شاه خورشید احمد صاحب دام فیضه بفضل
الله الواهب باهتمام احقر الانام امید وار مراحم رب قوی محمد عبد الله صدیقی لکهنوی تاجر
کتب و مالک مطبع مجتبائی در مطبع مجتبائی واقع شهر لکهنؤ بخط خوب و طبع مرغوب بماه
رجب المرجب سنه ۱۳۱۴ هجری مطابق ماه دسمبر سنه ۱۸۹۶ عیسوی مطبوع گردید و الحمد لله علی ذالک

تاریخ طبع از نتائج طبع عالی جناب خواجه عزیز الدین صاحب عزیز لکهنوی زاد مجده

طبع شد ملفوظ رزاقی عزیز
هست از صدق و صفا آئینه وار
گفت هاتف مصرع تاریخ طبع

شکر این نعمت بباید بیشمار
خوان رزق معنوی آراستند
شان رزاقی ببین آن آشکار ۱۳۱۴

حرف حرف و لفظ لفظش در نظر
تا شوند ارباب معنی ذله خوار
تمت بالخیر

الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون

بعون و تائید حضرت رحمان و صون و توفیق خدای منان درین آوان برکت توامان رساله شریفه و عجاله منیفه از تالیفات مورد مراحم لم یزلی امیر عالیشان جناب نواب محمد خان مغفور شاهجهان پوری موسوم به

ملفوظ زراقی

در بیان بعضی از خوارق عادات و صدور کرامات حضرت

بتصحیح زینت سجادهٔ ولایت خداداد حضرت سید شاه غلام جیلانی صاحب زراقی برطبق ایمای برکت انتمای مهر سپهر سیادت جناب حافظ سید شاه خورشید احمد صاحب زراقی باهتمام احقر البریه محمد عبد الله تاجر کتب لکهنو جو که مهتمم مطبع

در مطبع مجتبائی واقع لکهنو طبع یافت

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ رب العالمین والصلوٰۃ والسلام علی رسولہ سیّد المرسلین خاتم النبیین محمدن المصطفیٰ و
احمدن المجتبیٰ صلے اللہ علیہ وسلم وعلی آلہ الطیّبین الطاہرین واصحابہ الاکرمین واولیاء امتہ
اجمعین اما بعد احقر العباد ہیچمدان محمد خان رزاقی عفی اللہ عنہ کہ اصلا لیاقت انشا ندارد
محض بتوقع توجہات مرشدان قدس اللہ اسرارہم شروع تحریرے نماید امید از صاحب نظران
والا دستگاہ آنست کہ اگر خطائے وسہوی واقع شدہ باشد از کمال عنایت اصلاح فرمایند بہ بیت
بقدر وسع در اصلاح کوشند ۞ وگر اصلاح نتوانند پوشند ۞ بدانکہ این سطورے چند متضمن
نبذے از حالات وخوارق عادات وکرامات حضرت قطب الاقطاب قدوۃ السالکین
زبدۃ العارفین خلاصۂ آفاق یگانۂ درگاہ خلّاق سیّد العشّاق حضرت شاہ سیّد عبد الرزّاق
قدس اللہ سرہ الاصفیٰ کہ لا تعد ولا تحصیٰ است شمۂ از ان بعض یاران ومعتقدان آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفیٰ بسلک تحریر درآوردہ اند چنانچہ عم بزرگوار این نحیف غفر اللہ ذنوبہ
نیز آنچہ جناب پیر ومرشد برحق سیدنا ومرشدنا وہادینا سیّد شاہ غلام علی نور اللہ مرقدہٗ کہ از

زبان مبارک والد بزرگوار خود حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز
خلف الصدق حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی ونیز از ثقات معتبرین استماع
یافتہ بود بیان فرمودہ ہمچنان بے کم وکاست بزبان ہند قلم بند ساختہ ازین سبب کہ اکثر آن
حضرت بزبان ہندی تکلم مے فرمود این نحیف ترجمہ اش بفارسی ودیگر آنچہ از جناب
مرشدزادۂ برحق سید شبیر علی سلمہ اللہ تعالے ودام برکاتہ ونیز از مناقب رزاقیہ من تصنیف
مولانا نظام الدین لکھنوی قدس سرہ کہ از یاران وخلفای خاص حضرت قطب الاقطاب
قدس اللہ سرہ الاصفی بود دریافتہ وبرخے از احوال اولاد امجاد وازواج عصمت امتزاج
حضرت قطب الاقطاب وخلفای وے تحریر خواہد آورد انشاء اللہ تعالی فہو الموفق والمعین
وبہ نستعین واضح باد کہ این مختصر را بر چہار باب ودہ فصل مرتب نمودہ بملفوظ رزاقیہ موسوم
ساختم باب اوّل دربیان نبذے از احوال حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ
سرہ الاصفی مشتمل بر سہ فصل **فصل اوّل** در ذکر ولادت ونسب شریف ووطن مبارک **فصل**
دوم دربیان سلسلۂ انتساب در طریقہ صوفیہ صافیہ **فصل سویم** در ذکر حلیہ مبارک ووفات
آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی **باب دویم** دربیان تعلّم علم ظاہری وملاقات شاہ
عنایت اللہ وفیض وارشاد از عالم ارواح وبیعت بجناب قطب وقت یگانہ درگاہ احد سیّد میر
عبد الصمد خدا نما قدس اللہ سرہ العزیز وبرخے از حالات وکرامات وخوارق عادات
والہامات ومنامات مشتمل بر سہ فصل **فصل اوّل** دربیان تعلم علم ظاہری وملاقات شاہ
عنایت اللہ وفیض وارشاد از عالم ارواح وبیعت بجناب اقدس قطب وقت یگانۂ درگاہ
احد حضرت سیّد میر عبد الصمد خدا نما قدس اللہ سرہ العزیز ونوکری وغیرہ **فصل دوم**
در ذکر نبذے از احوال اخلاق مرضیہ وشجاعت وسخاوت حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ

سرہ الاصفی فصل سوم دربیان کرامات وخوارق عادات والہامات ومنامات ومعاملات وغیرہم باب سوم درذکر اولاد امجاد وازواج عصمت امتزاج وخلفاے آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی مشتملبر دو فصل فصل اوّل درذکر اولاد شریف وازواج عصمت امتزاج فصل دوم دربیان احوال خلفاى آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی باب چہارم متضمن بعض احوال خوارق عادات وکرامات حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز وحضرت سیدنا ومرشدنا سید شاہ غلام علی نور اللہ مرقدہ مشتملبر دو فصل فصل اوّل دراحوال حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز فصل دوم دربیان نبذی ازحالات وخوارق عادات وکرامات سیدنا ومرشدنا ومولانا حضرت شاہ سید غلام علی نور اللہ مرقدہ باب اوّل دربیان نبذی ازاحوال حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی مشتملبر سہ فصل فصل اوّل درذکر ولادت ونسب شریف ووطن مبارک بدانکہ چون حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی دربطن والدہ ماجدہ قرار گرفت فقیرے مجذوب شاہ چاند مرحوم نام گرد حویلی سید عبد الرحیم رحمۃ اللہ علیہ والد بزرگوار آن حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی میگردید میگفت کہ آفتاب درحویلی سید عبد الرحیم خواہد افتاد از استماع این سخن مردمان درخوف بودند کہ خدا داند چہ آفت برپا خواہد شد چون آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بعالم وجود جلوہ ظہور یافت فقیر مجذوب نزد سید عبد الرحیم آمدہ گفت بخانہ تو آفتاب افتادہ است مرا بنمودی بنما سید موصوف بخانہ تشریف بردہ از قابلہ فرمود کہ این مولود را پیش من بیار قابلہ عرض کرد کہ ہنوز غسل ندادہ ام سید ممدوح فرمود کہ ہمچنان بیار قابلہ حسب الحکم پیش آوردہ فقیر مجذوب کہ درطفولیت از قوم ہنود ودرجوانی از شوق محبت الٰہی مشرف باسلام

شده بود اکثر کلمات و حرکات او مطابق طریقهٔ هنودان بودند هر دو دست بسته بر سر نهاده بطور
ڈنڈوت که هنودان بحضور مرشدان خود بعمل مے آرند پس پا میرفت و میگفت از جای طلوع
آفتاب تا غروبش شعاع نور این آفتاب متجلی است و خواهد شد ما را تاب نظر کردن بر جمالش نیست
بیت نظر کردن بروئے او محال است ✤ که رویش آفتاب ذو الجلال است ✤ فرد
از شعاع آفتاب این جمال ✤ خلق با نور خدا جوید وصال ✤ باز آن فقیر مجذوب گفت که
کہ آفتاب عالمتاب طلوع فرمود چاند که ماه را در هند میگویند در حجاب غروب میرود بیت
بر آمد آفتاب عالم آرا ✤ سُها را جز نهان بودن چه یارا ✤ باز فقیر مجذوب غائب شده
معلوم نگردید که کجا رفت و اینهم شنیده شد که بعد در سه روز فقیر مجذوب را در جنگل غازی پور
مرده یافتند نماز جنازه گذارده دفن نمودند و بعد ولادت آن حضرت قدس الله سره الاصفی
مردمان دانستند که انچه آن مجذوب میگفت که بخانه سید عبد الرحیم آفتاب خواهد افتاد اشارت
از ولادت جناب ممدوح بود چون عمر آن حضرت قدس الله سره العزیز بسه چهار سال رسید
در بانسه شریفه بخانه جد مادری همراه والدهٔ ماجدهٔ خود تشریف آورد سید شاه محمد مراد نام
درویشی سیاح که اوقات ستوده و اوصاف حمیده داشت و در بانسه شریفه استقامت
اختیار نموده بود روزے آن حضرت قدس الله سره الاصفی در کنار دایه بود نظر شاه
موصوف بر آن حضرت افتاد بمجرد دیدن جمال با کمال آنحضرت را در آغوش گرفته بر دوش
خود نهاد دایه طلب کرد شاه موصوف نداد باز دایه طلب کرد شاه موصوف بازوی مبارک
آن حضرت قدس الله سره الاصفی گرفته بالای سر خود کرد و قدم شریف وے بر فرق خود
نهاده حواله دایه کرد و گفت که از عرش تا تحت فرش زیر اقدام این طفل خواهد بود تا بقاے
حیات خویش شاه موصوف چنان معمول داشت که چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی

در ایام طفولیت از وطن شریف که رسولپور نام دارد بخانه جد مادری بیانسه شریفه رونق
افزا شدند شاه محمد مراد قدس سره بجهت زیارت آن حضرت حاضر شد و اکثر از خلایق می
فرمود که هر کس در زمان ظهور ولایت ایشان خواهد بود از چشم باصره انوار فیوضات و
انکشاف خوارق عادات و کرامات لاتعد و لاتحصی خواهد دید و شاه ممدوح در ایام طفولیت
آن حضرت ازین جهان فانی بدار البقاء جاودانی انتقال نموده در بانسه شریفه متصل
مرقد انور آن حضرت قدس الله سره الاصفی بطرف جنوب کنار حوض جد قریب پل که بر
حوض مذکور واقع است زیر درخت پاکر مدفون گردید باید دانست که نسب شریف آنحضرت
علی الله درجته بجناب سید المرسلین و خاتم النبیین محمد المصطفی و احمد المجتبی صلی الله علیه
و آله و اصحابه و سلم بواسطه حضرت امام محمد باقر علیه السلام میرسد بدانکه جد کلان آنحضرت
قدس الله سره الاصفی سید معین الدین مخاطب بمبارز خان از اولاد سید امیر کلال بدخشانی
که پیران پیر سلسله نقشبندیه بود از بدخشان بهندوستان معه عیال و اطفال آمده در دهلی
بحضور سلطان عصر نوکر شده وقار و اعزاز کلی حاصل ساخته صاحب فوج گشت و
راجه سورج من از قوم راجپوت در پرگنه سورجپور بهرېله که قریب قصبه دریا آباد ور دولی
بفاصله پنج شش کروه زمینداری داشت و در بغاوت در سر پیچیده از صوبه دار اختر نگر اوده
انحراف ورزیده باغوای شیطانی خراج سلطانی ادا مینکرد حکم بادشاه زمان بسید معز الدین
فرزند کلان سید مبارز خان رسید که خود با فوج خویش رفته سر سورج من مقهور بریده بحضور حاضر
سازد حسب الحکم سید معز الدین در آن ضلع رفته با سورج من جنگ و جدل نموده سر آن مقهور
و دیگر توابعانش بریده بحضور بادشاه برد و از عنایات بادشاهی با نعام اکرام و خطاب
مبارز خان بخطاب والد بزرگوار خود ممتاز شد و سند زمینداری پرگنات مذکور با سم وزنه

سید مبارزخان موصوف مرحمت گردید سید ممدوح بحضور بادشاه ماند و فرزند خود را معه متعلقان
روانه سورچور بهربلیه نمود چنانچه بر قلعه و زمیداری پرگنات مذکور او شان و اولاد شان تا
سه چهار پشت ظهراً بعد ظهر قابض و متصرف ماندند و بعد از مدت مدید یک کس از اولاد سورجن
مذکور پیش اولاد مبارزخان مرحوم آمده نوکری اختیار کرده اعتماد و وقار حاصل نمود
حتی که نائب و مختار جمیع امورات شد چند مدت در فرمانبرداری و مختارکاری و کارپردازی
سرگرم ماند همدران ایام کتخدائی دختر او با یکے از راجگان همقوم وی که ثروت بسیار
داشت قرار یافت راجه مذکور برای کتخدائی با هزاران مردم آمده چون هردو متفق و یکجا
شدند بصلاح یکدیگر اندرون قلعه درآمدند و اولاد سید مبارزخان مرحوم که بیخبر از دغا
بودند همه خورد و بزرگ را شهید کردند و بر قلعه و زمیداری پرگنات مذکور و تمامی مال و اسباب
قابض و متصرف شدند و دو زن از ازواج نبیره های مبارزخان مرحوم در خانه پدران خودها
که حامله رفته بودند سلامت ماندند و رسول خان نام از قوم کهوکهر که یکی از پرورش یافتگان
این خاندان والا بود در علاقه محمودآباد که از قصبه شریفه بطرف مشرق سه کروه مفاصله دارد
و دیهی آباد کرده برسول پور موسوم ساخته دران قلعچه احداث کرده با جماعه قلیل باستحکام تمام
استقامت داشت و تحصیل دیهات متعلقه آن میپرداخت چون خبر شهادت والیان خود
شنید باستحکام بر مقام خود قائم و محفوظ مانده و آن هردو زن را از خانه پدران شان در
قلعچه آورده در خدمتگذاری و فرمانبرداری بجان و دل حاضر بود بعد ایام معدوده و معموله
ازان هردو زن دو فرزند بعالم وجود آمدند رسولخان آن هردو صاحبزاده را پرورش
می نمود و تعلیم و تادیب میپرداخت چون از شادی کتخدائی ایشان انفراغ حاصل کرده
بعده عرض نمود که الحال از حق خدمتگذاری شما ادا شدم میخواهم که از حق نمک والیان خود

بن جعفر امام زین العابدین علیه السلام بن شهید کربلا امام حسین علیه السلام بن امیر المومنین امام المتقین اسد الله الغالب علی بن ابی طالب کرم الله وجهه ۱۲

مالکان خود نیز از اشوم این بگفت وہرچہ مال و اسباب در ملک خود داشت بہر دو صاحبزادہا سپردہ در دہلی بحضور بادشاہ وقت خود را حاضر گردانیدہ سرگذشت والیان خود اظہار ساختہ حکم قتال وجدال برآن مقہوران حصول نمودہ و افواج کثیر متعین کراندہ ہمراہ گرفتہ بہ رسول پور آمدہ شبے مقیم گشتہ صباحش آن ہر دو صاحبزادہ را با خود گرفتہ بطرف سورجپور کوچ کردہ بر سر آن مقہوران رسیدہ و از جدال وقتال آن متمردان را نہ بہ وادی جہنم ساختہ فتحیاب گشتہ بر پرگنات وغیرہ مذکورہ بدستور سابق قابض ومتصرف شد بعد مدتے رسول خان ودیعت حیات سپرد آن ہر دو صاحبزادہ وبعد شان اولاد شان بدستور قبض وتصرف میداشتند لیکن شرکا آن مقہوران از فکر وتدبیر غافل نبودند پس از مدتی قابو یافتہ در قلعہ سورجپور داخل شدند وآن سادات در رسول پور اقامت اختیار کردند چون ورثیت جد مادری بحضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی در بانسہ شریفہ رسید اول برادر کلان جناب ممدوح کہ سید عبد الرشید نام داشت آمدہ بزمینداری قابض ومتصرف شد پس از چند مدت از برادران خالہ زاد در امورات زمینداری مناقشہ بمیان آمدہ سید عبد الرشید شہید شد آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی سید عبد الرشید مرحوم را در رسولپور دفن نمودہ سید محمد یسین را کہ برادر خورد بود در رسول پور گذاشتہ خود با سید ابوتراب کہ نیز برادر حقیقی بود در بانسہ شریفہ تشریف آوردہ توطن اختیار فرمود **فصل دوم** در بیان سلسلہ انتساب طریقہ صوفیہ صافیہ بدانکہ آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی در طریقہ قادریہ بود و بیعت بجناب کرامت مآب قدوۂ عشاق واصلان بحق زبدۂ مستغرقان مکاشفۂ احد مطلق سیاح بحر حقیقت سیار طریق طریقت قطب وقت عرفان انتما میر سید عبد الصمد خدا نما قدس اللہ سرہ العزیز داشت ومزار مبارک وسے در احمد آباد گجرات است بزار و تبرک بہر دو ی

بجناب شیخ الاسلام شاہ ہدایت اللہ خدا نما قادری قدس اللہ سرہ العزیز بیعت کردہ اجازت گرفت وظاہرا در خطہ عرب فون است ووی بجناب شیخ المشایخ الکبار عارف الکامل قدوۃ موحدان واصلان بحق شاہ حسین خدا نما قدس اللہ سرہ العزیز کہ در برہان پور مرقد مبارک دارند یزار و یتبرک بہ ووے بشیخ الاسلام قطب وقت حضرت شاہ امان اللہ امانی رحمۃ اللہ تعالے علیہ ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ ابراہیم بھکری قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ ابراہیم ملتانی قدس اللہ سرہ العزیز ووے بشیخ الاسلام حضرت شاہ میران سید بخش اللہ فرید بھکری قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید جلال قادری قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید محمد قادری قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ بہاؤ الدین قادری قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ ابو العباس احمد قادری قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید حسن قادری قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ موسی قادری قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید علی قادری قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ میر سید احمد برادر سید محمد بغدادی قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید محمد ابن ابی الصالح قادری قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ میر سید عبد الرزاق خلف الصدق حضرت قطب الاقطاب غوث الاعظم پیر دستگیر سید محی الدین عبد القادر جیلانی قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام والد بزرگوار خود غوث الاعظم قطب الاقطاب محبوب ربانی حبیب سبحانی امام یزدانی حضرت سید محی الدین عبد القادر جیلانی قدس اللہ سرہ العزیز

ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ ابوسعید مبارک مخدومی قدس اللہ سرہ العزیز ووے
بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ ابوالحسن علی الهنکاری قدس اللہ سرہ العزیز ووے
بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ ابوالفرح طرطوسی قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ عبدالواحد بن عبدالعزیز یمنی قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ شیخ ابوبکر شبلی قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید الطائفہ
جنید بغدادی قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام خال خود حضرت شاہ شیخ سری سقطی
قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ معروف کرخی قدس اللہ سرہ العزیز
ووی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ داؤد طائی قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ شیخ حبیب عجمی قدس اللہ سرہ العزیز ووی بشیخ الاسلام تاج المحدثین والفقہاء والفضلاء
حضرت شاہ شیخ حسن بصری قدس اللہ اسرارہم وبارک فی اخلافہم ووی بامیر المومنین
سید الاولیاء صاحب رسول اللہ اسد اللہ الغالب مظہر العجائب والغرائب علی ابن
ابیطالب کرم اللہ وجہہ ووی بجناب سید الانبیاء والمرسلین خاتم النبیین رحمۃ للعالمین
محمد ن المصطفیٰ واحمد ن المجتبیٰ صلوۃ اللہ علیہ وعلی آلہ واصحابہ وسلم وہادی وی ہادی المطلق
جلّ وعلیٰ وطریق ارشاد کہ از ائمہ معصومین علیہم السلام بشیخ معروف کرخی علیہ الرحمۃ رسیدہ
اینست حضرت شیخ معروف کرخی رحمۃ اللہ تعالے علیہ حضرت امام علی موسی رضا رضی
اللہ عنہ ووی بوالد بزرگوار خود حضرت امام موسی کاظم رضی اللہ عنہ ووی بوالد بزرگوار
خود حضرت امام جعفر صادق رضی اللہ عنہ ووی بوالد بزرگوار خود حضرت امام محمد باقر
رضی اللہ عنہ ووی بوالد بزرگوار خود حضرت امام زین العابدین رضی اللہ تعالیٰ عنہ
ووی بوالد بزرگوار خود سید الشہداء قرۃ العین فاطمۃ الزہراء ابن امیر المومنین علی مرتضی

و نور چشم ختم المرسلین محمد المصطفٰی حضرت امام حسین رضی اللہ تعالےٰ عنہ و وی بوالد بزرگوار خود امیر المؤمنین و امام المتقین اسد اللہ الغالب مظہر العجائب و الغرائب علی ابن ابیطالب کرم اللہ وجہہ و وی بجناب سید الانبیاء و المرسلین خاتم النبیین رحمۃ للعالمین محمد المصطفی و احمد المجتبی صلے اللہ علیہ وسلم و علی آلہ و اصحابہ اجمعین و راقم الحروف شجرۂ متبرکہ ہذا در نظم آوردہ و منظور نظر انور حضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ شدہ این است

الٰہی بحق رسول خدا
علی ولی سید اولیا
الٰہی بحق شہ اصفیا
شہ دو جہان اندر عالیمکان
بمعروف کرخی کہ آن شیخ دین
نمایم طریقی نسبت عیان
الٰہی بحق سمی حسن
کہ بس نامور بود آن شہریار
الٰہی باسرار شیخ زمان
بیاد خدا داشت شغل تمام
بواحد کہ بد ابن عبد العزیز
کہ ہم پاک جان بود وہم پاک تن
الٰہی بفیضان غوث زمان
جگر گوشۂ احمد و حیدر است

شفیع امم سید انبیا
بحق حسین آنکہ در کربلا
شہنشاہ کونین زین العبا
بموسی کاظم بموسے رضا
عیان کرد اسرار راہ یقین
الٰہی بحق شہ مرتضے
کہ بود است در بصرہ اور اوطن
باسرار داؤد طائی کہ او
کہ معروف کرخی است نامش عیان
بحق جنید آن شہ باخدا
بطرطوسی بوالفرح باتمیز
الٰہی بحق شہ بوسعید
کہ سر خفی گشت از وی عیان
بعبد رزاق ابن غوث زمان

بحق وصی حبیب خدا
براہ خدا کرد سر را جدا
بارشاد باقر و جعفر کہ شان
کہ ہستند ہر دو شہ دو سرا
طریقی ز ارشاد کردم بیان
کہ ہست ابن عم رسول خدا
بحق حبیب عجم نامدار
سر سرکان بود آن نیک خو
بسر سقطی کہ ہر صبح و شام
بشبلی شہ ہادی رہنما
الٰہی بہنکاری بوالحسن
کہ چون وی کسی در جہان کم شنید
ثنایش چگویم کہ بالاتر است
کہ سردار دین است و شاہ جہان

بسید محمد که آن نیک خو
فرح بخش دلهای غمناک بود
الهی بحق حسن قادری
سر سروران بود آن نیکخو
بحق محمد مشرب با خدا
که بُد قادری آن شهِ باکمال
بسرّ براهیم سلطان دین
بهبکهر همیداشت نام نکو
بحق حسین آن شهِ حق نما
دل او منور ز نورِ خداست
الهی باسرار آن سرّ ازدان
که در ذات او قدرت قادرست
چه مدحش کنم کاین قطب زبان است
که بنمود مارا طریق هدا
الهی تو آن ذات عالم پناه
شدند اب وجدش در آنجا دفن
الهی باسرار این مقبلان
برحمت بکن هر همه را غریق
همیده خصالم بکن اے کریم

همین داشت هر دم ز اخلاص رو
بفیضان انفاس سیّد علی
که بُد رونق مسندِ سروری
الهی باسرار آن شاه دین
که نامی ست آن هادیٔ رهنما
الهی بحبش اللّٰه نامدار
که ملتان بود موطنش بالیقین
الهی بحق سرِ سروران
که می بود هر دم بصدق و صفا
بحق شهنشاه عبد الصمد
که هست عبد رزاق قطبِ زبان
الهی بحقش که ذاتش نکو است
ولیّ خدا هست و شاه جهان است
چه وصفش کنم قبلهٔ دو سرا است
سلامت ببی دار تا دیرگاه
خدایا تو آن خطه معمور دار
که عالیمقام اند و صاحبدلان
مرا هم که هستم ببی پرگناه
بحق چنین مقبلان یا رحیم

باحمد که او سیّد پاک بود ؛
بموسی که او هادی است و ولی
الهی بعباس احمد که او
که دارد بهادین از و بالیقین
الهی باسرار شاه جلال
فرید عصر بود آن شهریار
بسرّ براهیم ثانی که او
که اسمش امان اللّٰه باشد عیان
بحق هدایت که او حق نماست
که میداشت اعزاز و قرب احد
بتعریف آنشه زبان قاصر است
همی بود او در غلامیٔ دوست
بحق غلام علی رهنما
ولی هست و ابن ولیِّ خدا است
چو با نسبه شریفه شد او را وطن
ز دست همه ظالمان دور دار
کسانیکه هستند در این طریق
بدرگاه تو آمدم رو سیاه
مرا دار یارب تو در شوق خویش

بکن مست وسرشار از ذوق خویش | دلم را منور بکن با آله | درخشنده گردانش مانند ماه
خدایا بیاد خودم شاد کن | ز بند خودی زود آزاد کن | الٰهی مراین بندهٔ خویش را
چنین مذنب معصیت کیش را | نگهدار دائم بحفظ خودش | بیانسبه شریفه بکن مرقدش
چو گیرند از هفت شعر پسین | سر بیت یابند نامم ازین | کسانیکه خوانند این نظم را
بحکم بخواهند از حق عطا

بطریق روحانیت که آن را اویسیه میگویند اجازت ازجانب خواجهٔ بزرگ معین الدین چشتی رضی اللہ عنہ بآن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی رسیده بدینطور که جناب ممدوح در قصبهٔ موہان بتقریبے نزول فرمود مردم آنجا عقیدت بسیار داشتند اکثر از سادات وغیره برای بیعت بحضور حاضر می شدند شخصے تمنای مبایعت بعرض اشرف رسانید قبول فرمود آن مرید صادق گفت که من اراده بخاندان چشتیه میدارم هر چند که همه خانواده ها برحق و بزرگ اند لیکن عقیدت من باین خاندان والاشان است آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی سکوت فرمود فوراً بحضرت خواجهٔ بزرگ ملاقات معنوی شد واجازت یافت پس آن شخص در طریقهٔ چشت مرید شد و شجرهٔ متبرکه که بطور سند مریدان را از جانب مرشدان مرحمت میشود باین طریق که الٰهی بحرمت راز ونیازیکه فقیر عبدالرزاق تو دارد الٰهی بحرمت راز ونیازیکه حضرت خواجه معین الدین چشتی رضی اللہ عنہ با تو دارد الی آخره نویسانیده بآن مرید صادق عطا فرمود اگر باین طریق چشتی شمارند میتواند شد ونیز منقول است که روزے آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی در قصبهٔ رودلی بطریق سیر و زیارت بزرگان آنجا تشریف فرما شده بودند اکثر خلایق از متوطنان و رؤسای آنجا از طریقهٔ بیعت سرفراز و بهره ور بودند چند کسان دیگر باراده بیعت بحضور اقدس حاضر شده درخواست بیعت بخاندان چشت عرض نمودند آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی اندکی سکوت فرموده که در قصبهٔ موہان باجازت

حضرت خواجه بزرگ رضی الله عنه ممتاز شده بودم ایا این اجازت کفایت دارد یا نه همدرین
خیال صورت حضرت شاه احمد عبد الحق قدس الله سره العزیز که در قصبه مذکور مدفون و از اکمل اولیا
الله و صاحب ولایت قصبه موصوفه اند نمودار شده فرمود که عبد الرزاق شما را اجازت
میدهم و خلافت می بخشم هر که در خاندان چشت عقیدت داشته باشد و درخواست بیعت نماید
بخلافت و اجازت من داخل طریق نمایند و در بیعت خود آرند چنانچه آنکسان را حسب اجازت
حضرت شاه احمد عبد الحق قدس الله سره در سلک بیعت خود داخل فرمود فصل سوم در ذکر
حلیه مبارک و وفات آنحضرت قدس الله سره الاصفی حلیه مبارک آنحضرت قدس الله
سره الاصفی بدین طور ملا نظام الدین قدس الله سره العزیز در مناقب رزاقیه آورده اند
طویل قامت بودند نه با فراط بلکه بطولیکه در حلیه جناب رسالت مآب صلی الله علیه وسلم یعنی از
قدهای متوسط که طویل از قصیر باشد و اسمر اللون یعنی گندم گون که مائل بیاض باشد و چشم
مبارک مناسب هرگز از صفرة اثری نبود سواد اللون متعجب و در آخر سن بسبب ریاضت که
مورث گرمی دماغ باشد یک چشم جانب یمین رفته اثنیت از میان راه خود بر گرفته و بینی مبارک
بلند و خوش آیند طبع داشت یعنی متوسط و دندان شریف کلان بودند متلاصق و قدری فرجه
میان دندانها از خاطر رفته لحیه مبارک مشروع و کثیف مطبوع و اندکی از موها سیاه و جمله سفید
نورانی سن شریف آن حضرت نود و دو از زبان فیض ترجمان حضرت پیر و مرشد برحق نور الله
مرقده بدریافت رسیده و حضرت مولانا نظام الدین ره در مناقب رزاقیه قریب نود بلکه
دو و کم بتحریر آورده اند که ملاقی بحق شد در ۱۱۳۶ الکهزار و یک صد و سی و شش من الهجرة المقدسه
و مولانا ممدوح وفات بروز چهارشنبه ششم شهر شوال نوشته اند و معمول عرس در بانسه
شریفه تاریخ پنجم است از اینجا دریافت مے شود که این تخالف در رویت ماه شده باشد و

همچنین باستماع رسیده و نیز حضرت مولانا قدس سره بقلم آورده اند که از معتبرین دریافت
باشد که از القا بمرض نفخ شکم و درد قولنج مبتلا شد بعد از ان مرتفع شد و از ابتداے
مرض تا وقت وصال حق جلّ و علیٰ هیچگونه در حواس و عقل تفاوت راه نیافته بود و بعضی
عرض کردند که این وقت کلمهٔ شهادت است فرمود که این کلمه خود نقش دل ہست آنخاض
گفت این میدانم مگر مہر آن عرض کردم که ہمہ اعضا در آن کار مشغول باشد که مخلوق
شده اند برای آن پس زبان ہم در کار خود باشد ہر چند که مدار کار بروی منحصر نیست آنحضرت
قدس الله سره الاصفی فرمود که در حالت اخیر مریض حکم خواندن کلمهٔ شهادت حاضران
نمیسازند خود میخوانند که اگر بسهو آمده باشد بیاد آید و ما که تمامی عمر خود بمشغولی این کلمهٔ متبرکه
بسر برده ایم چه جای غفلت خواهد بود پس آن حضرت قدس الله سره الاصفی کلمه بر زبان
راندآنعزیز گفت که ما بندها بعد از ارتحال حکیم ظاهرا جهت تعین مزار و غیره اشارت
کرد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که از ساخت عمارت و مرقد و گنبد و مسجد که
می پرسید درین امور از من مشورت نطلبید ہر کدام بطبع خود مختار ہست آنعزیز گفت که از
سیرت علیه و جبلت بهیه که تجرید و تفرید ہست آگہم که باین چیزها رغبت نیست و ندارد لیکن پیش
عرض کرد در حق صاحبزاده والا قدر حضرت سید غلام دوست محمد و میان شاه منگری که برادر علاتی
حضرت صاحبزادهٔ موصوف میشوند بامری که در ذهن مبارک اصوب باشد ارشاد فرمایند
آنحضرت فرمود که آن ہر دو برادر اند و فلانیه یعنی والده میان منگری مادر ایشان است
یعنی با یکدیگر معاسرت دارند حضرت مولانا نظام الدین ره در مناقب رزاقیه مینویسند که
همچنین بظهور رسیده و حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز بحال برادر خورد
خود شاه منگری قدس سره آن چنان عنایت و شفقت میفرمود که کسی ببرادر حقیقی خود نمیکند

معلوم [illegible] ارتحال میان [illegible] و وصال حضرت قدس سره الاصفی [illegible] تاریخ [illegible] شده [illegible] چنانکه در اکثر [illegible] حضرات عالیشان معمول است ۱۲

ونهجی باهم ارتباط وانبساط می نمود که جناب حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی ارشاد فرموده بودند ونیز حضرت مولانا نظام الدین علیه الرحمة تحریر نموده اند که آن مخلص صادق بحضور عرض نمود که بصاحبزادهٔ والاحضرت شاه غلام دوست محمد ارشاد شود که بطریق هدایت برجادهٔ استقامت فایض بوده برمایندها بامر ارشادات دریغ نفرمایند آن حضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که انچه از پیر دستگیر حضرت میر عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز بمارسیده بود بوی تلقین وتعلیم نموده ام وبهمه امور دینی اجازت بخشیده ام در آن مشغول باشند وهمه یاران وهرکدام که طالب حق جلّ وعلا حاضر گردد از کلمة الحق دریغ نسازند وانچه بیاران ارشاد شده است وتقید وتاکید نمایند که بجد وجهد کوشند بکرم الله خبر گیران هرکدام منعم وفیضان الٰهی بحسب قسمت وجهد بوی خواهد رسید انشاء الله تعالے بعده آن مخلص بعرض پرداخت که صاحبزادهٔ والاقدر هیچ وجه معیشت ندارند آن حضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که رزاق کل مخلوق بس است وباقی هوس بعده آن حضرت متوجه بجناب احدیت شد وپس از ساعتی این قالب را مهجور کرده بذات حق جلّ جلاله بوصال پرداخت

اِنّا لِلّٰہِ وَاِنّا اِلَیْہِ رَاجِعُوْنَ

قطعهٔ تاریخ وصال

کرد رحلت چون ازین دار فنا	گفت احمد سال تاریخ وفات	عبد رزاق آن شه عالیمقام
		بود قطب عهد وفخر اولیا

هنگام تدوین این اوراق خلیفه عبد الرزاق که از سمیت باسم مبارک آن حضرت قدس الله سره الاصفی التفات خاطر بسیار دارم بحسب طلب برادرم احمد خان سلمه الله تعالی تاریخی که الفاظ ومفهوم آن مخبر سال وفات آنحضرت قدس الله سره الاصفی است بطور تعمیه فکر کرده بود چون مقتضی ایراد آنست بقلم می آید قطعه

	شاه رزاق آنکه اندر بانسه بود	صورت او مظهر معنی رسی
درصف پیشینیان چون کرد جا	سوخت دلها را ابد ردوا سپی	سال تاریخش همیکه دم شمار

هم ز لفظ و هم حساب هندی	دو عدد چون کم نمودم از حساب	یکهزار و یکصد و شش بود سی ١١٣٦

تعمیه این است که چون از لفظ حساب دو عدد کم کنند یعنی بای موحده بشمار نیارند عدد باقی با مصرعهٔ ثانی یکهزار و یکصد و سی شش میشوند چنانچه مضمون مصرعه دلالت بر آن دارد و نیز چند ابیات در مدح آنجناب مقدس قدس الله سره الاصفی نظم کردهٔ ایشانست آنهم نوشته شد ابیات

شاه رزاق مرشد کامل	قدس الله سره الاصفی	آنکه در بانسهٔ شریف بود
منزل او مقام اهل صفا	کرد عرفان کاملش پیدا	آنچه بود است در حجاب خفا
هیچکه خادمی ز خدمتش	از سر صدق و اعتقاد و وفا	حسبی الله نگفته است مگر
حسبی آن شیخ هادیا و کفا		

الله تعالی از برکات آن ذات مظهر فیوضات مصدر کرامات ما همه مریدان را بهره اندوز اسرار های خفی و جلی گرداناد مثنوی

		الهی بآن شاه عالیمکان
که فخر زمین است و قطب زمان	بکن رحمت ای ارحم الراحمین	بهر یک مریدان آن شاه دین
خصوصاً باین عاصی پر گناه	که رویم سیاه است و حالم تباه	بکن شادم ای اکرم الاکرمین
بدیدار آن شه دم واپسین		

و این قصیده که طبعزاد خلیفهٔ موصوف در منقبت حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی است تحریر می آید قصیده

مگر از خادمان رزاقے	آنکه در بانسهٔ شریف بود	آنکه مقبول جمله آفاقی
آنکه مشتاقان درگه او	همچو خورشید جمله اشراقی	مرقدش مظهر هو الباقی
خاک پایش نمود تریاقی	آنکه هر جانبی همی گردی	آنکه مسموم معصیت ها را
سر فرود آر بر در پاکش	گر تو فجار ور تو فساقے	همچو سوداییان اشواقی
بشنو این نکته گر ز عشاقے	بادشاها بدستگیری خلق	اوست محبوب عاشقان جهان
دست هر عاجزی که میگیری	وارهانی ز دور دستاقی	تا تو محکوم حکم خلاقے
		مقتدای زمانهٔ خویشی

دیگر انند جمله الحاقی
از علوم سفینه بخبری
واقف رازهای لطباقی
از معارف هرانچه میگوئی
وقت بیعت کنند حلاقی
آستان بوسیت هوس دارم
که بجان آدم زمشتاقی
میر عبد الصمد که مطیع اوست
همه را تو کفیل ارزاقی
چون توئی ابن ساقی کوثر
بندهٔ من زروز میثاقی

چون تو کس نیست و هم نخواهد بود
لیک در علم سینه دقاقی
کیست غیر از تو عارف بالله
در نیابد کسی ز اغلاقی
از مرید تو چون خطوط شعاع
هو سم نیست غیر ازین باقی
از غلامان خویشتن بشمار
مائده بخش خوان رزاقی
نیست دور از تو دستگیری من
باش درحق تشنگان ساقی

زیر این چرخ گنبد طاقی
کاشف نکته های عرفانی
حل عرفان را تو مصداقی
رسم باشد که هر مریدی را
موفقد بر زمین زیراقی
حال مشتاق خویشتن درباب
که غلامی تست زعشاقی
زلّه زین خوانم آرزو باشد
که تو مطبوع جمله اخلاقی
یا نبینی همین بگو که فلان

در روضهٔ متبرکهٔ منوره که متصل از آبادی بانسهٔ شریفه بطرف مشرق واقع است بر مزار شریف گنبدی نهایت خوش اسلوب و گرد گنبد هر چهار طرف مکان پنجدره و هر چهار جانب احاطهٔ خشتی و پیش دروازهٔ احاطه که بجانب جنوب مائل بشرق مسجدی بنا کرده اند و دروازهٔ مقبرهٔ شریفه نیز بجانب جنوب است و اندرون گنبد در وسط مکان قبر شریف حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفیٰ و بطرف مغرب قبر انور حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز و بجانب مشرق قبر شریف حضرت شاه کرم الله قدس الله سره العزیز واقع شده است و قبر شریف حضرت پیر و مرشد برحق سیدنا و هادینا حضرت شاه سید غلام علی نور الله مرقده بجانب مشرق ملحق از مقبرهٔ شریفه واقع است بزار و تبرک به در روضهٔ منوره نهایت دلچسپ و عشاق الٰهی را تسکین دل بسیاری بخشد

وشاغل اذکار ظاهریه و باطنیه را مشغولی و یکسوئی در ذکر حبیب بسیار رسید و زیارت گاه
جمله خلایق خاص و عام است مزار و تبرک به باب دوم در بیان تعلم علم ظاهری و ملاقات
حضرت شاه عنایت الله علیه الرحمة وفیض و ارشاد از عالم ارواح و بیعت بجناب اقدس قطب
وقت یگانه درگاه احد حضرت شاه میر سید عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز و برخے از
حالات اخلاق مرضیه و کرامات و خوارق عادات و الهامات و منامات وغیره مشتمل بر نه فصل

فصل اوّل در بیان تعلم علم ظاهری و ملاقات حضرت شاه عنایت الله علیه الرحمة وفیض
و ارشاد از عالم ارواح و بیعت بجناب اقدس قطب وقت یگانه درگاه احد حضرت شاه میر
سیّد عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز و حال نوکری وغیره بدانکه حضرت مولانا نظام الدین
علیه الرحمة نوشته اند که حضرت شیخ اعلی الله درجته در قصبه بانسه بخانه جدّ مادری توطن گزید
در ایام طفولیت و خوردسالی از اکتساب اشیا از حروف و خط آشنائی نگرفته الا آنکه
درآن هنگام قرآن مجید را خوانده و اُنس از زبان فارسی گرفته باشد چنانچه عادت هندست
که طفلان را از زبان مسطور آشنا میکنند اوّلاً بالفاظ صرف و نقوش خطیه و بعد از اعتنا بفهم
معانیش آشنا میکنند و حضرت شیخ اعلی الله درجته بمرتبه نامه که از تعویذ باشد مانوس نشد
مگر فی الجمله شناسائی یافته باشد بعد از انکه این تعلیم و تعلم از میان رفت قبل از حصول ملکه
بعالم نسیان رفته باشد لاکن فی الحال از زبان فارسی و عربی مناسبت و آگهی مفهوم نمیشد
و از زبان مبارک حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده این چنین بسمع رسید که چون سن
شریف حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بدوازده سالگی رسید سیّد عبد الرحیم
علیه الرحمة والد بزرگوار آن حضرت قدس الله سره الاصفی و برادران حقیقی جناب ممدوح
برای تعلیم علم ظاهری تقییدات بلیغ میداشتند چنانچه بنا بر تحصیل علم ظاهری بقصبه ردولی که

که اکثر عاید فضلاء در آن وقت در آنجا بودند رخصت ساختند و حلاقی بهمراهی آن حضرت
قدس الله سره الاصفی فرستادند چون بموضع علی آباد که از انجا قصبهٔ مذکور[مجاهم ۱۲] بطرف مشرق سه
کروه باقی میماند و بجانب جنوب موضع مذکور درخت برگد بنهایت سایه دار است آن حضرت
قدس الله سره الاصفی و آن حلاق رسیدند حلاق مذکور بحضور عرض کرد که بمن گرسنگی بسیار
غالب آمده دختر فلان نورباف درین موضع بخانهٔ فلان سفیدباف منسوب است جناب
اقدس زیر درخت برگد تشریف دارند من در آنجا رفته حال خیر و عافیت دریافته و چیزے
طعام خورده بیایم آن حضرت قدس سره زیر آن درخت قرار گرفت و حلاق بدیههٔ مذکور رفته
خمر نوشیده و طعام خورده و چیزی طعام از قسم برنج کودرم و قدری ادام از بقولات و آب نیز
حاضر ساخته خود در حالت سکر خمر بغلطید آن حضرت قدس الله سره الاصفی خواست که حلاق
راهمراه گرفته راهی بطرف قصبهٔ مذکور شود چون حلاق را سکر از بس غالب بود هرچند که بیدار
فرمود بهوش نیامد لاچار زیر درخت برگد نشسته بود درویشی خوش لقا سیاح حضرت شاه
عنایت الله نام وارد شد بر کنارهٔ حوضی که در آنجا واقع است نشست و آن حضرت قدس الله
سره ظرفی داده گفت که آب ازین حوض آورده دهند جناب ممدوح ظرف را بدست گرفته
راهی حوض گردید در بغل کتاب قصهٔ یوسف و زلیخا داشت بنظر شاه ممدوح در آمد پرسید که در بغل
شما چیست آن حضرت فرمود کتاب قصهٔ یوسف و زلیخاست شاه موصوف فرمود که ترا چه کار که
یوسف چنان خوبصورت و حسن و جمال داشت و زلیخا براو چنان فریفته بود الله تعالی شما را برای
کار یاد خود آفریده است چنانچه حضرت مولانا جلال الدین رومی ره همدرین باب میفرماید ابیات

صد کتاب و صد ورق در نار کن
سینه را از عشق او گلزار کن
علم رسمی سر بسر قیل است و قال
نی ازو کیفیتی حاصل نه حال
سینه را افسردگی دارد تمام
مولوی باور ندارد والسلام شعر

بزرگی دیگر هم درین معنی شعری فرموده شعر یک نکته زدرس عشق میباید خواند ٭ فارغ ز کتاب و
چنگ می باید ماند ٭ چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی از حوض آن ظرف را پر آب کرده
پیش شاه موصوف حاضر آورد شاه ممدوح وضو ساخته از نماز عصر فارغ شده چند ضرب جهر
نفی و اثبات بر قلب خود زد نوری از آسمان طاری گشت و شاه موصوف را در حیطه خود فرو
گرفت حتی که تمامی تنش دران پوشیده شد و آنحضرت قدس الله سره الاصفی این حالات بچشم
باصره میدید تا آخر وقت مغرب شاه موصوف همچنان مشغول بحق ماند بعد از دیری که شاه
ممدوح از شغل فارغ گردید آن نور هم گم شدن گرفت حتی که صورت مبارک بنظر آن حضرت پیدا
شد آن حضرت قدس الله سره الاصفی طعامیکه آن حلاق آورده بود بحضور شاه موصوف برده
درخواست تناول نمود در آن حال شاه موصوف را غلبه محبت الهی زیاده از حد بود انکار کرده فرمود
که اگر میل طعام میداشتم زمین و آسمان شجر و حجر انسان و حیوان می آوردند و اگر شکم پروری منظور
بودی در آبادی استقامت کردمی درین ویرانه چرا مقیم شدمی این طعام ببر و خود بخور آنحضرت
قدس الله سره الاصفی از آنجا مراجعت فرموده زیر درخت برگذشته طعام را تناول فرموده
آن شاه گیاهی از نزد خود برآورده در آب مالیده بنوشید و از جناب قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی پرسید که ای طفل سیر شدی جناب ممدوح گفت نی طعام کم بود شاه موصوف فرمود
که پیش من بیا و آنچه در پیاله باقی است بنوش جناب ممدوح همچنان عمل آورد بیت جرعه از
مے وحدت چو بحلقش بچکید ٭ طرفة العین بمیخانه وحدت برسید ٭ بمجرد نوشیدن نوعے
بیخودی بر آن حضرت طاری گشت که بهمانجا بغلطید چون موسم سرما بود شاه موصوف دلق
خود را بر آنجناب پوشانید و خود تمام شب مشغول بحق مانده علی الصباح از نماز فجر الفراغ ساخته
لباسی که داشت در بر خود کرد و دلقی که بجسد شریف آن حضرت قدس سره پوشانیده بود از

سر کشید و عازم راه شد جناب ممدوح چون چشم از خواب بکشاد دید که شاه موصوف روان شدند
جناب ممدوح قصد همراهی شاه موصوف نمود شاه ممدوح فرمود که تو خورد سال هستی مادر
و پدر تو از مفارقت هلاک خواهند شد این بگفت و بسرعت روانشد بکدر رخت و و در رخت حاجب شدند
پس از نظر غایب گردید باز آن حضرت قدس الله سره الاصفی شاه موصوف را آواز داد
پرسید که باز ملاقات خواهد شد یا نه شاه موصوف فرمود خواهد شد آن حضرت قدس الله سره
گفت کجا شاه موصوف فرمود در ملک دکن از انجا آن حضرت قدس الله سره الاصفی واپس
گشت و نزد حلاق تشریف شریف آورده کتابیکه همراه داشت سپرد او کرده فرمود که حالا نخواهم
خواند و چاکری خواهم کرد و بوالد بزرگوار و والدهٔ ماجده و برادران سلام باید رسانید این
فرمود و حلاق را وداع کرده خود از همانجا به سمت ملک دکن عازم شد و جابجا نوکری میکرده
هر چه در وجه نوکری مے یافت برخی بحوائج ضروریهٔ خویش صرف میفرمود و از کمال سخاوت
که در مزاج اشرف متمکن بود مابقی را بفقراء و مساکین عطا میفرمود بیت هر چه داری صرف
کن در راه هو ٭ لن تنالوا البر حتی تنفقوا ٭ و از ان روز که از حضرت شاه عنایت الله رحمة
الله علیه آن حضرت ملاقی شد عالم ارواح بر آن جناب ممدوح منکشف گردید خصوصاً از روح
مقدس جناب امیر المومنین امام المتقین مظهر العجائب و الغرائب علی ابن ابیطالب کرم الله
وجهه و علیه السلام فیض و ارشاد جاری شد شعر زجام ساقی کوثر رسید باده بجام ٭ کمال
نشه بطالب شده از ان انعام ٭ بعد هفت سال آن حضرت قدس الله سره الاصفی تشریف
بخانه آورده پدر بزرگوار و والدهٔ ماجدهٔ جناب ممدوح وفات یافته بودند سید عبد الرشید و غیره
هر سه برادران خطبه و نکاح آن حضرت قدس الله سره الاصفی کردند بعد یکسال چیزے کم یا
بیش باز قصد دکن فرمود پس از چند سال از جناب امیر المومنین علی مرتضیٰ کرم الله وجهه و

علیہ السلام حکم شد کہ پیش میر عبد الصمد بگجرات رفتہ شرف بیعت حاصل سازند بموجب امر اشرف
بگجرات شریف تشریف بردہ بمکان فقیری استقامت ورزیدہ پرسید کہ درینجا کدام فقیر صاحب
کمال وخوش اوقات است آنفقیر گفت میر عبد الصمد نامی شیخ اعظم درانجاست وصوبہ دار اینجا
مرید ایشان است ازوی ملاقی شوند وطریق بیعت نیز بجا آرند بسعی آنشیخ زمان نوکری ہم بعنوان
شایستہ خواہد شد جناب ممدوح حسب اظہار فقیر نزد شاہ عبد الصمدؒ کہ اعتبار ظاہری بسیار
داشت تشریف فرما شد چون حالش دیدہ راضی نشدہ باز آمدہ از ہمان فقیر استفسار فرمود کہ
کدام دیگر فقیر واصل بحق ہم است آنفقیر گفت اگر چیزی طلب خدا داشتہ باشید بحضرت میر عبد الصمد خدا نما
کہ از اکمل اولیاء اللہ است ملازمت سازید واستفادہ دینی وشرف بیعت حاصل نمائید آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی چون صبحی ارادہ حاضر شدن بحضور جناب قطب وقت یگانہ درگاہ احد
حضرت میر عبد الصمد خدا نما نمودہ بودند آنشب جناب ممدوح را از جناب اقدس امیر المومنین
امام المتقین علی مرتضی کرم اللہ وجہہ حکم شد کہ فرزندم سید عبد الرزاق برای حصول شرف بیعت
حاضر میشود باو تلقین امور دینی نمایند جناب میر سید عبد الصمد خدا نما علیہ الرحمۃ صبحش ہر دو
دست بر پشت مبارک خود کردہ در صحن خانہ شریف مشی میفرمودہ ودر انتظار بود کہ آن حضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی حاضر شد چون نظر انور بر آنحضرت افتاد فرمود کہ ای عبد الرزاق شما
مارا بسیار در انتظار داشتید آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی در دل خیال نمود کہ جناب حضرت
امیر المومنین علی ابن ابیطالب کرم اللہ وجہہ کہ برای حصول شرف بیعت فرمودہ اند آنجناب
مقدس ومعلی ہمین است کہ بمجرد افتادن نظر نامم بر زبان مبارک آوردہ حالانکہ مرا گاہی ندیدہ
ونشنیدہ پس آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی مشرف بپابوس شدہ بعدہ درخواست بیعت
نمود حضرت میر عبد الصمد خدا نما علیہ الرحمۃ پذیرا فرمودہ معمول جناب ممدوح چنان بود کہ متصل

آبادی گجرات برکنارهٔ دریا تشریف فرما شده هرکس که روبارادت بعیت می آورد و پذیرا
میشد بوی ارشاد میگشت که از بازار خلیش و نمک و روغن زرد خریده و آتش و دیگ گلی
نو بیارد و از صحرا هیمه سوختنی چیده خلیس بپزد چون فراغ از شرف بعیت می نمود داخل طریق
میشد حضرت میر عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز برهمان خلیس مذکوره فاتحه بارواح مقدسه
بزرگان این سلسلهٔ متبرکه میخواند و قدری ازان تناول فرموده مابقی بآن مرید امر میشد که
بخورد چون نوبت بآنحضرت قدس الله سره الاصفی رسید شاه تاج بابا نامی که یکی از خلفای
حضرت سید خدانما علیه الرحمة بود بوی فرمود که خلیس و نمک و روغن زرد و دیگ گلی از بازار
خریده و همه را دران موضع مقرره حاضر آرد و جناب سید خدانما آنحضرت را همراه خود گرفته
متوجه بسمت دریا شدند تاج بابا آن اسباب حاضر آورد حکم شد که خلیس بپزد و از آنحضرت
قدس سره فرمود که درین دریا غسل نمایند آنحضرت قدس سره الاصفی بحسب ارشاد بجا
آورد چون خلیس تیار شد جناب سید خدانما علیه الرحمة آنحضرت قدس الله سره الاصفی را
داخل طریق ساخته مشرف بشرف بعیت نموده فاتحه بر خلیس مذکوره موافق معمول بعمل آورده
و تلقین اذکار و تعلیم اشغال فرموده جمیع مراتب خفیات و جلیات و اسرار و انوار الٰهی در سینهٔ
مبارکش ریخت بیانش لابیان است و همین قدر بس است که اظهر است چون حضرت تاج بابا
قدس سره العزیز بر حال آنحضرت قدس الله سره الاصفی توجهات و شفقت بیکران از جناب
پیر و مرشد قدس الله سره العزیز دید بحضور فیض ظهور بطریق سفارش عرض کرد که ایشان را
برای چله امر فرمایند حضرت سید خدانما قدس الله سره العزیز فرمود که انچه دیگران را در چله
حاصل میشود ایشان را بر پشت اسپ حاصل خواهد شد الحق که آنحضرت قدس الله سره الاصفی
بر پشت اسپ چنان کشاده کار شد که اولیاء مکمل را در خلوت بحنت و مجاهده حاصل میشود بعد

چندی آنحضرت قدس الله سره الاصفی از جناب اقدس پیر و مرشد خود دستوری خواسته برای
چاکری عازم شد و آنحضرت قدس الله سره الاصفی قبل و بعد بیعت نوکری میکرد و بترک لباس
ظاهری التفات نداشت و سلاح و لباس سپاهیانه مرغوب طبع اشرف بود شعر از درون شو
آشنا و از برون بیگانه باش ✤ گر تو مرد سالکی در راه حق مردانه باش ✤ بعد چند سال آن
حضرت قدس الله سره الاصفی را از جناب کرامتمآب حضرت امیر المومنین اسد الله الغالب
علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه چنان حکم شد که از پیر و مرشد خود رخصت شده عزم وطن نماید
آنحضرت قدس الله سره الاصفی بحسب ارشاد اقدس و اعلی جناب شاه ولایت بر آستانه
حضرت پیر و مرشد خود حاضر آمده شرف قدمبوس حاصل کرده چند روز قریب یک چله بحضور
حاضر مانده و استفاده لاتعد و لاتحصی حصول ساخته درخواست رخصت نمود جناب سید
خدانما قدس الله سره الاصفی بدرجهٔ اجابت و پذیرائی فرموده بوقت تودیع حکم فرمود
که از راه شاهجهان آباد باید رفت و از حضرت سید حسن رسولنما قدس سره ملاقی باید شد آنحضرت
قدس الله سره الاصفی از گجرات شریف متوجه بلدهٔ شاهجهان آباد گردید پس از طی منازل
داخل بلدهٔ مذکوره گردید صبحی برای حصول ملاقات حضرت سید حسن رسولنما قدس سره
تشریف فرما شد در اثنای راه دید سقا مست و سرشار از غیر بیخبر و از خویش هوشیار مشکی پر آب
بر دوش گرفته از کوچه می آید آنحضرت قدس الله سره الاصفی میفرمود آن سقا نیز کامل بود چون
برابر جناب ممدوح رسید گفت ای مرد سپاهی اگر تلاش دکان باشد فلان و فلان کس دکانی
بلند دارند و اگر ملاقات فقیر منظور است از سید حسن رسولنما ملاقات کن آنحضرت قدس سره فرمود
مرا مکان شان معلوم نیست سقا موصوف گفت ای مرد خدا الله تعالی را اهل و عیال خانه و در
هیچ نیست متلاشیان او وصالش حاصل میشود سید حسن خانه و اهل عیال و هم تعلقات دارد

جناب ممدوح وآنسقا چند قدم راه بهمراهی یکدیگر رفتند پس سقا بجائی که آب میداد رفت و
آنحضرت قدس الله سره الاصفی چند قدم پیش رفته بود شخصی سے آمد ازان پرسید که مکان سید حسین
رسولنما کدام است بعرض رسانید که دروازهٔ شان همین است جناب ممدوح بمکان سید حسن رسولنما
قدس سره تشریف فرما شد واز ملاقات شریفش مشتهاحاصل نمود ۳ بار اتفاق ملاقات شد
حضرت سید حسن رسولنما در دویم ملاقات از حضار مجلس خویش میفرمود که این مرد سپاهی
بی محبوب نمی ماند جامه و دستار میفروشد و محبوب در بر میدار در حاضران مجلس گمان بردند
که شاید این سپاهی حسن پرست باشد بملاقات سوم چون آنحضرت قدس سره درخواست خصت
نمود حضرت سید موصوف فرمود ای مرد سپاهی کلمهٔ واحدست شمارا از پیر و مرشد خود رسیده و مرا
از پیر و مرشد خویش لیکن حصول مطالب بقدر سعی هر یک است چنان نخواهند ساخت که شکم پر کرده
بخورند و پا دراز کرده بخسپند کسی فقیر بیچاره را بدنام کنند ازینجا مفهوم میشود که جناب قطب
وقت سید عبد الصمد خدانما قدس الله سره الاصفی این سخن برزبان حضرت سید حسن رسولنما
علیه الرحمة مقرر و موقوف واشته بود آنحضرت قدس الله سره الاصفی چون کلام حضرت سید حسین
رسولنما قدس سره را یاد میفرمود مسرت و سرور بر خاطر اشرف می افزود و میفرمود که کلام الملوک
ملوک الکلام عبارت ازینست پس ازانجا رخصت شده چند روز قریب قصبهٔ شاهجهان پور
بطرف غربی و بقولی در قصبهٔ تلهر در مسجد شیخی نقشبندی شب باش شد قبل از نماز فجر در جلسهٔ بیت
شغل میفرمود خادم مسجد آمد و مردمانرا که در مسجد خفته بودند بیدار کرد چنانچه آنحضرت قدس الله
سره الاصفی را نیز خواست که بیدار نماید جناب ممدوح فرمود که نماز حق جل و علی میخوانم هرگاه
وقت نماز خواهد شد نماز ادا خواهم کرد حالا استراحت میکنم چون وقت نماز شد و صاحب مسجد نیز
آمد خادم همه را بیدار کرد و مردم مشغول نماز شدند فقیری آزاد بیرون مسجد زیر دیوار در ظرف

ازچونکه آلهٔ بنگ سائی باشد بنگ میسائید خادمان آنشیخ ظرف را به شکستند وآنچوب بنگ سا را در آتش انداختند فقیر بیچاره زار زار میگریست آنحضرت قدس سره فرمود خالق بنگ و نماز را باید شناخت تاثیر کلام مبارکش بر دل آنشیخ نقشبندی چنان شد که بتواضع وتکریم پیش آمد و پنج روپیه بطریق نذر حاضر آورد آنحضرت قدس سره الاصفیٰ قبول نفرمود وارشاد نمود که ما در فلان منزل وبقولی در مقام بیلی فوطهٔ خود بهفت سکه فروخته ایم یک فلوس بصرف آمده شش تنکه ویک فلوس باقی است وخانهٔ ما نیز بهفت منزل ازاینجاست بکرم الله بخوبی خواهم رسید شیخ نقشبندی عرض ساخت که یک فلوس ازین فلوسها بمن عطا فرمایند آنحضرت قدس الله سره الاصفیٰ فرمود که من سپاهی هستم نزد ما سوال کردن بسیار عیب وحرام است نه از کسے میستانم ونه بکسی میدهم وشما از مشایخ هستند هر کجا خواهند رفت هر کس بتواضع پیش خواهد آمد ونذر ونیاز خواهد آورد باز آنشیخ عرض نمود که در شاهجهان پور شخصی فلان نام که اخوت دینی بمن دارد بمکانش فروکش باید شد آنحضرت فرمود مضایقه ندارد پس روانشد وبشاهجهان پور رونق بخش گردید بعد عبور دریای گرا که ملحق آبادی شهر است برکناره اش وضو می کرد که افغانی آمد آنحضرت قدس الله سره الاصفیٰ از وی استفسار حال آنشیخ فرمود افغان مذکور عرض نمود که همراه من تشریف آرند نشان مکانش عرض خواهم ساخت آنحضرت قدس الله سره الاصفیٰ را بمکان خود برده شب باش گردانید صبحی جناب ممدوح بر مکان آنشیخ رونق فرما گردید وبتوتت فرموده صباح عازم بانسه شریفه گردید بعد طی منازل بخانه شریف رسید چندی استقامت ورزید چون تکالیف اصراف ضروریه زیاده دید در قصبهٔ امیٹھی نزد شاه محمد یوسف که از خلفای حضرت شاه غلام مجتبیٰ عرف مجا شاه قلندر است قدس سره وشاه مجا قلندر صاحب حال واهل کمال در آنعصر بود چنانچه اگر کسی اوصاف مشایخ آنزمان بحضور

آنحضرت قدس الله سره الاصفی میکرد جناب ممدوح میفرمود که شرار اخگر عشق در دل شاه مجا
نهاده اند رفته نوکری خلیفهٔ مذکور اختیار فرمود روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی نزد
شاه محمد یوسف نشسته بود آنجا فقیری از فرقهٔ ملامیته سیّاح هرکدام که آنجا نشسته بودند نظر میکرد
چون نگاهش بر آنحضرت قدس الله سره الاصفی افتاد گفت هی هی باز بر طعمه فرود آمده است
جناب ممدوح از گوشهٔ چشم برای افشاء راز بوی منع فرمود شاه محمد یوسف هیچ خیال نکرد که
این فقیر در حق کدام کس گفته است روزی بوقت شب شاه موصوف را تشنگی بود کنیزکی را
بنابر آوردن آب از چاه فرستاد شب تاریک بود کنیز در چاه افتاد آنحضرت قدس الله سره الاصفی
را از جناب حق جلّ و علیٰ حکم شد که آن کنیز را از چاه بیرون آرد جناب ممدوح دست دراز کرده بیرون
آورد چون کنیز با لباس تر پیش شاه موصوف آب حاضر آورد شاه موصوف پرسید که پارچه های
تو چگونه تر شدند عرض کرد که بسبب تاریکی شب در چاه افتادم شخصی دست دراز کرده بازوی من
گرفته بیرون آورد شاه محمد یوسف نسبت بخلفاء خود میکرد و خلفاء شاه موصوف را میگفتند آن کنیز
گفت شخصیکه مرا از چاه بیرون آورده است صورت مبارکش میشناسم لیکن از اسم وی آگاهی
ندارم صبحش شاه موصوف در بنگله که پیش دروازهٔ محلسرای مکان نشست شان بود بر آمد
و کنیز را نزد خود نشانیده جایزهٔ سپاه خود میدید چون نوبت آنحضرت قدس الله سره الاصفی رسید
و آن کنیز از جمال جهان آرا مشرف گردید شناخت گفت که همین شخص است که از دست مبارک خویش
مرا از چاه بیرون آورد شعر ؎ بگفتش آن مه تابان همین است ٭ همین است آن شه شاهان همین است
شاه موصوف آنحضرت قدس الله سره الاصفی را بر بنگله طلبید و جناب ممدوح را مفهوم گردید که
انکشاف یافت چون بر بنگله تشریف فرما شد فرمود که حساب نوکری من کنانیده آنچه باقی بر آید
بدهانند حالا چاکری نخواهم کرد شاه موصوف بمنت و تواضع پیش آمد آنحضرت قبول نفرمود هر چند که

درمواجب نوکری باقی بود از روی حساب گرفته نوکری گذاشته بحضرت بانسه تشریف آورد باز نوکری کرد آنوقت شاه موصوف را گفته آمد درویش یاد آمد دانست انچه آنفقیر میگفت ہمی ہی باز برطمع فرود آمده است در حق آنحضرت قدس الله سره الاصفی گفته بود پس از چندی آنحضرت قدس الله سره الاصفی را در عالم روحانیت از حضرت قطب وقت یگانهٔ درگاه احد حضرت سید میر عبد الصمد خدا نما قدس الله سره العزیز اجازت ترک نوکری و اقامت وطن حاصل گشت پس آنحضرت بانسه شریفه اقامت گرفت و ترک نوکری کرد **فصل دوم** در بیان احوال اخلاق مرضیه و شجاعت و سخاوت آنحضرت قدس الله سره الاصفی که لا تعد و لا تحصی است برخی ازان تحریر مے آید که آنحضرت قدس الله سره الاصفی از کسی نشنیر سید و هر کدام که از فرموده سرمی پیچید پیشنزای کردارش میرسانید و هر چه باخود داشت در اصرافش بمحتاجان و فقرا دریغ نمیداشت چنانچه در عالم نوکری آنحضرت قدس الله سره الاصفی مرزا جلال خور بیگ نام که صوبه دار صوبهٔ اختر نگر او ده شده بود خود را سپاهی و شجاع چنان میدانست که رستم و اسفندیار کمینه از چاکران وی بودند شش صد مردم بقوم خود همراه میداشت که بوقت جنگ بکار می آمدند و آنهارا اعزاز تمام می نمود و زر و مال آنهارا انعام میساخت و دیگر سپاه را نمیداد و هر کس که زر تنخواه طلب میکرد بسبب قوت رفیقان خویش هیچ نمیداد و بر طرف هم نمیکرد چنانچه آنحضرت قدس الله سره الاصفی نوکر او بود و عرصهٔ چند ماه گذشت که یکحبه بوصول نیامده و از روستا بطریق قرض سد رمق ضرورت میفرمود روزی روستا متقاضی زر قرضهٔ خود شده آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که امروز کارروائی باید کرد فردا زر تنخواه رفته زریکه بدست خواهد آمد مقروضهٔ تو ادا خواهم کرد روستا گفت امروز کارروائی کرده میدهم فردا کارروائی نخواهم کرد بر مزاج اشرف از گفتگوی روستا ناخوشی پدید آمد جناب ممدوح نزد بخشی فوج مرزا مذکور رفته فرمود که تا حال از سرکار

مدد خرچ هم نشده و حالا روستا نیز نمیدهد چیزی امداد نمایند که رفع ضرورت گردد بخشی مذکور گفت که
شما از کجا سپاهی کلان آمدید مهر وقتیکه تمام فوج را تنخواه تقسیم خواهد شد بحسب قسمت خود شما هم
خواهید یافت جناب ممدوح فرمود که همه مردم سپاه را جمعدار و رساله دار هستند کارروائی
از آنهامی شود و ما نوکر جریده و تنها ایم سوای شما و مرزا از کدام کس بگوییم و طلب خرچ نماییم
بخشی گفت از آقای خود بگویید آنحضرت قدس الله سره الاصفی از آنجا برخاست و حال
تقاضای روستا و گفتگوی بخشی فوج از میرزا مذکور بیان فرمود میرزا از تنگی هیچ بخیال
نیاورد و گفت که بوقت تقسیم تنخواه فوج آنچه مقسوم شما خواهد بود خواهید یافت آنحضرت قدس
الله سره الاصفی از مجلس مرزا برخاست و فرمود که فردا تنخواه خود خواهم گرفت ای مرزا خبردار
و هوشیار باشید چون بفرودگاه خویش تشریف آورد در وقت شب بطریق معمول مشغول بحق ماند
بوقت استراحت صورت حضرت قاضی قدوة الدین عرف قاضی قدوه قدس الله سره العزیز
که پیش صحن مسجد بلده اوده مدفون اند و از اکمل اولیاء الله بود حاضر شده فرمود که ای سید
عبد الرزاق زر تنخواه خود بجمعی تمام از میرزا بگیرند ما ممد شما ایم صبحی آنحضرت قدس الله
سره الاصفی غسل کرده لباس سفید پوشیده نزد مرزا مذکور تشریف فرما شد باز طلب زر تنخواه
فرمود مرزا مذکور را که غرور زیاده از حد در سر پیچیده بود جواب بطور سابق داد جناب ممدوح
آنجا یکه نشسته بود برخاست و بهمزانوی مرزا معزالیه نشست و کٹار از نیام کشیده بناف
مرزا نهاد و فرمود بخشی را طلب دارند و حساب ما کنانیده دهند و هر چه زر تنخواه برآید بدهند
مصاحبان و رفیقانش که در شجاعت خود را یکتا میدانستند خواستند که چیزی صدمه
بر آنحضرت رسانند جناب ممدوح فرمود که بر جای خود نشسته مانند والا در گوشت و پوست
من و مرزا فرق و تفاوت نخواهد بود مرزا مذکور از مصاحبان و رفیقان خود گفت که از

شمایان کسی جنبش ازجای خود نساز دو الّا این شیر مردم را میکشد و همدران حال کشیهای خصا
چنان معلوم میشد که دو شیر غرّان چپ و راست آنحضرت قدس الله سره الاصفی نشسته اند
مرزا مذکور از بخشی فوج حساب تنخواه جناب ممدوح کنانده مبلغان طلبیده حواله آنحضرت
قدس الله سره الاصفی نمود جناب ممدوح زر تنخواه ازو گرفته در کمر استوار بست و مرزا را گذاشت
و مخاطب بطرف رفیقان و سپاهیان مرزا شده فرمود که هر کدام را که دعوی شجاعت باشد
برخیزد کسی را طاقت برخاستن نشد مرزا معز الیه گفت کدام کس مقابل حضرت عزرائیل
میشود آنحضرت قدس الله سره الاصفی در فرودگاه خود تشریف آورده زر قرضه داده متوجه
بطرف بانسه شریفه شد و هم در عالم نوکری در نواحی دکن پیش عاملی از عمال شاهی نوکر بود
روزی پیش او با دیگر نوکران آنحضرت قدس الله سره الاصفی نیز نشسته بود یکی از اهل قلم وے
گفت که این قدر سپاه نوکر است کسی از ایشایان هست که فلان متمرد را بیارد شخصی تهور کمال
داشت از آنحضرت قدس الله سره الاصفی عرض ساخت که اگر شما رفیق و شفیق ما شوید
بالاتفاق رفته او را بیاریم جناب ممدوح عرض وی اجابت فرمود آنکس از ان اهل قلم
گفت که ما هر دو تن میرویم و او را می آریم خود برخاست و آنحضرت قدس الله سره الاصفی را
همراه گرفت چون جناب ممدوح و شریک دیگر پیش آن متمرد رسیدند بالمواجهه نشستند و گفتگو گرفتند
و سلاحیکه آن متمرد داشت ازوی گرفته بحلقومش ملصق ساختند آن متمرد مضطرب شد و سپاه وی
گرد اگرد میگردید و کسی جرأت دست اندازی نمی یافت آنزمان آن متمرد گفت که شما دور شوید انها
مرا میکشند آمدن شما لا ینفع است آخر الامر آن متمرد را نزد عامل و اهل قلم حاضر آوردند و در باب
زر باقی نشان و ضمانت خاطر خواه گرفتند وقتیکه در رسیدن زر هیچ شبهه و خطره باقی نمانده
باجازت عامل مذکور آن متمرد را بخانه اش رسانیدند و آنحضرت قدس سره و آن دیگر کس که

شریک حال بود بالاتفاق از حضار مجلس گفت هر کدام را که در سپاه شما دعوی شجاعت باشد
در میدان بیاید باوجودیکه مادد تن هستیم کسی را طاقت نبود و آنحضرت قدس الله سره الاصفی
میفرمود که در آنحال سر مو بیم و ترس در دلم نبود همچنین واقعات و حوادثات بسیار اند از هزار
یکی و از بسیار اندکی بقلم آورده شد و نیز توجه خاطر اشرف بتواضع و انعام بر جمیع خلایق از
حد افزون بود چنانکه فقرا و غیره از هر قسم که در دایرهٔ خانقاه نزول میکردند از ضروریات
اطعمه و اشربه وغیره مصروف آنها میشد اگر چندی توقف مینمودند چنان خاطرداری و دلجوئی
و مهمانداری میفرمود که مهمانان راضی و شاکر میشدند ازین سبب همیشه آنحضرت قدس سره
مقروض میماند اگر فقرا صد و پنجاه کس می آمدند جنس اطعمه و دیگر سامان ضروریه هر قدر که
میخواستند می یافتند اکثر از آنها از فرقهٔ ملامتیه خلاف شرع سخنها میگفتند آنحضرت قدس الله
سره الاصفی از گوش مبارک خود می شنید هرگز با آنها چیزی نمیفرمود و پاداش نمیداد بوقت
مناسب نصیحت میفرمود بعضی از آنها نادم شده از افعال و حرکات ناشایستهٔ خویش باز می آمدند
و از خصال مرضیه اینست که سفر را دوست میداشت چنانچه از بانسه شریف بلدهٔ لکهنو در سال
گاهی دو بار و گاهی سه بار تشریف فرما می شد و از درویشان اهل مناسبت و ذی الکمال ملاقات
میفرمود اگر کلمهٔ لطیف و نیک می شنید آثار خوشیها و مسرتها بر جبین مبارکش لایح میشد چنانچه
در سفر الٰه آباد براهی از فقیری هندو ملاقات شد وی با یکی از چیلهاء که مختص بود گفت که چیزی
میدانم و تا حال از تو و از جمیع یاران خویش پوشیده داشته ام حالا بتو بنمایم آن طالب صادق
مشتاق گشت و دانست که چیزی از انکشاف باطنی خواهد گفت بوقت تنهائی اشارت باکسیر
کرد که مس را طلا میگرداند چون طالب شنید گفت که توسل از تو بهر این نکرده بودم بلکه بهر اسم اعظم
حق جل وعلی بدر تو آمده بودم حیف که این خیال خام تو بود شعر   بستم بسی خیال که بینم جمال دوست

انهم نشد بسیر وسودای خام شد آنحضرت قدس الله سره الاصفی کلماتش شنیده خیلی بر علو همتی وی
تحسین وآفرین میفرمود وبارها ذکر وی بر زبان مبارک می آورد وسرور وفرحت بر جبین مبارک
هویدا میشد ونیز کلمهٔ لطیف از هر کدام کس که بسمع اشرف میرسید بسیار حال مبارکش متغیر می شد
چنانچه شخصی روایت نمود که شیخ محمدیؒ بشاه مرتضی سوقیؒ که شیخ قوم ملامیته بود بملاقات کرد شاه
مرتضی بوی پیاله پر از شراب داد شیخ محمدی ابا نمود شاه مرتضی گفت مصرع بر زبان خمری بدل
ذکری خدا٭ شیخ محمدی در جوابش فرمود مصرع بر زبان عطری بدل ذکر خدا٭ این سخن را
آنحضرت قدس الله سره الاصفی اکثر بر زبان مبارک یاد می آورد وجواب شیخ محمدی را تحسین و
آفرین میفرمود شخصی دیگر بحضور اقدس این چنین روایت بیان نمود که پیش شیخ پیر محمد سلونی تقریب
سرود بود ومغنیان اشعار هندیه انشاد نمودند وصوفیان بوجد آمده بودند که همدران حال شیخ محمدیؒ رسید
صوفیان اهل وجد که در آنجا نشسته بودند پیش شان چند آیات قرآن مجید با لحان خوش وفصیح
خواند کسی بوجد نایستاد شیخ ممدوح گفت عجب است که از سماعت آیات کلام شریف بکسی وجد پیدا
نیامد وحال متغیر نشد واز اشعار هندیه که باین مضمون بعدی تمام دارد از حال خود متغیر میشوند
این سخن شاه محمدی نیز خیلی پسند خاطر آنحضرت قدس سره بود تحسین وآفرین میفرمود ونیز از اخلاق
مرضیه شرعیه آنست که در شب بسیار بیداری بود میفرمود که مردم را مقدار یکپاس در شب خواب کردن
کفایت دارد وخود از یکپاس کمتر استراحت میفرمود مگر بعارضه که چیزی واقع میشد ویاران هم طالبان
خود را به بیداری تاکیدات میفرمود وهر کس از یاران که بسیار در خواب بیند آنحضرت قدس الله
سره الاصفی راضی نمیشد بلکه از وی آثار ملال بر چهرهٔ مبارک لائح میگشت ونیز بیاران خاص
تاکید میفرمود که در شب چیزی نخورند ودر روز نیز گرسنگی باقی دارند جهت آنکه بوقت قیام لیل واشتغال
واذکار خلوی معده فائده می بخشند واسرار وانوار الهی از خفی وجلی جامیگیرد وظلمات نفسانی فرو

میگیرید و تجلیات نورانی قرار می پذیرد آنحضرت قدس سره گاهی سیر نمیخورد بلکه در تقلیل طعام وقت افطار صوم و هم در شب ماه رمضان المبارک پس از افطار تقید بسیار روا داشت و از شکم سیر خوردن منع میفرمود و از اخلاق مرضیه شریفه چنان بود که اگر فقیری صاحب حال که از سیمای آن عشق الٰهی جلوه می نمود بفحوای اینکه بیت در ابر فروغ مه پوشیده نمیماند : آنرا که تو ئی در دل سیمای دگر دارد : مهمان میشد طعامیکه ما حضر داشت پیش وی می نهاد و تخلی بالطبع میساخت و هم در خوردن مبالغه نمیکرد و میفرمود هر کس که درویش طالب حق است بسیار خوردن و شکم پر کردن در حق وی زهر قاتل است و کم خوردن تریاق اعظم و اگر کسی از اہل دنیا بخانہ آنحضرت مہمان می آمد شفقت بحالش بسیار میفرمود و تاکید در خوردنش بمبالغه مینمود که شاید بپاس ادب یا بسبب بیگانگی شرمش گرفته باشد و عادت وی در خوردن طعام زیاده باشد و او گرسنه ماند و شکم سیر خوردن در حق وی مضرت ندارد که تمام شب نمیخسپد و اگر نمی خسپد بلهو و لعب و باوقات ناشایسته تلف میسازد و از اخلاق مرضیه شریفه آنبود که بر طفلان صغیر و هم بر حال مظلومان و ستم رسیدگان و غربا که از دست حوادث زمانه تنگ آمده باشد شفقت بسیار میفرمود و از اخلاق مرضیه آن بود که سفارش اہل خصومت پیش عمال و قضات وغیره نمیفرمود بلکه در امورات دنیویه ملتفت بسفارش نمیشد و بعضی از اقربا آنحضرت قدس سره آمدند و درخواست سفارش بقاضی که معامله شان رجوع بقاضی میداشت نمودند لیکن جرات نمی یافتند که بعرض رسانند ناچار درخواست این امر از یاران کردند که بحضور اقدس عرض نمایند و خطی نویسانیده دهند همدران وقت آنحضرت قدس الله سره الاصفی از مجلس بر آمد بی تقریب و عرض حال فرمود که من سفارش بقاضی نمیکنم و نمی نویسم اگرچه جگر گوشه من باشد بعضی ازین سر خفی اطلاع نداشتند حیران بودند چون آنکس برخاسته رفت و حال بر هر کدام معلوم شد که فلان درخواست سفارش داشت آنحضرت قدس الله

سره الاصفی را از راه مکاشفهٔ باطنیه دریافت شد در حق وی بلا درخواست و تدارک جواب عدم
سفارش نمودن فرمود آن زمان تسکین یاران گشت و از اخلاق مرضیهٔ شریفه آن بود که در خانه شب
بیدار میماندند و اندکی استراحت می نمودند و در روز بصحرا که فضای او بنظارت نظر داشتی و یا در سایهٔ درخت
که مطبوع میبود یا کنارهٔ جوئی یا حوضی دور از عمارت و آمد و شد مردم و خلایق آنجا میرفت و باذکار
و افکار و اشتغال اشغال مشتغل میشد و تجلیات اسرار و انوار الٰهی چنان جلوه افروز مے شد که
بیانش در تحریر و تقریر نمیگنجید و از اخلاق مرضیهٔ شریفه آن بود که هر جا که در نوکری فی الجمله در اشغال
خود خللی می یافت نوکری گذاشته عازم بجای دیگری شد و خود را پوشیده میداشت و نیز هم از
معمول آنحضرت قدس سره بود که هر جا پیش عمال و سردار فوج نوکر میبود و از حال مبارکش
بوی اطلاع میشد نوکری میگذاشت و زر علوفهٔ خود میگرفت و او هر چند که بتواضع و مدارات و
اضافه پیش می آمد قبول نمیفرمود و نیز هم از معمولات بود که نوکری سفارش گاهی نکرده و اگر کسی از
اقربا و برادران پیش امرا و عمال از سابق نوکر با قیاز میبود تا درستی روزگار ملاقات نمی ساخت و
نیز معمول بود بجائیکه نوکر میبود اگر برطرف کنند یا نکنند در ماه اردی بهشت که انرا اهل هند ماه جیٹھ
میگویند نوکری گذاشته بمکان فقیری یا در مسجدی استقامت ورزیده بیاد الٰهی مشغول میشد و هر که هم
که دران هنگام وارد آنجا می شد بتواضع پیش می آمد و نیز عادت شریف بود که در عالم نوکری شمشیر
او را بسیار دوست میداشت و یک جفت پارچهٔ پوشیدنی با خود میداشت و سوای ازین هر چه
اسباب زیاده میبود فروخته بصرف حوایج ضروریهٔ ذاتیه و هم وارد و صادر و فقرا و مساکین میفرمود
چون ماه شهریور که در هندی کنوار نامند و شروع سال نیز از انست میرسید تلاش نوکری مے فرمود
آنحضرت قدس الله سره الاصفی اکثر از زبان مبارک میفرمود که یاد الٰهی را هیچ کسب مانع نیست
و هیچ اسباب نمی شاید و امورات دنیوی را اسباب میباید چنانچه حقه که از اندک اجناس دنیوی ست

که حقه نیچه و چلم و آب و آتش موجود و فراهم باشد و با اینهمه اگر کشته نباشد اینهمه بیکار اند چون کشته نیز باشد
او دل و دماغ خالی سازد و دودی پدید آید پس خلاصه و نتیجه او دود است و چون طالب صادق
بیاد الٰهی صرف اوقات خویش بدین دلبستگی و چسپیدگی کند و از دل و جان مستعد اشتغال
اشغال و اذکار و افکار رسازد لمعات تجلیات انوار الٰهی بروی منکشف گردد بکرم الله و از
اخلاق مرضیه شریفش اینست که یکبار بر آنحضرت قدس سره دو فاقه متواتر شدند که اصلا طعمه بوی
میسر نشد بروز سوم زوجه شریفه اولی آنحضرت قدس الله سره الاصفی از خانه خیاطی که در همسایه
سکونت داشت پاؤ آثار آرد بطریق قرض گرفته دو نان پخت کرده انتظار تشریف آوری آنحضرت
قدس الله سره الاصفی می کشید که جناب ممدوح از سیر دریا بدولتخانه تشریف شریف آورد آن
هر دو نان حاضر آوردند آنحضرت قدس الله سره الاصفی خواست که تناول فرمایند همان وقت
ملهم شد که شخصی می آید و او را سه روز گذشته اند که هیچ طعام بوی نرسیده است آنحضرت قدس الله
سره دست مبارک از خوردن باز کشید و منتظر بود که آن شخص بر دروازه آمده آواز داد جناب
ممدوح آن هر دو نان پیش وی آورد آن شخص یک نان گرفت و یک نان باز داد آنحضرت
قدس سره بمبالغه فرمود آنکس دو انگشت برداشت جناب ممدوح فهمید که میگوید که بر شما نیز دو
فاقه گذشته اند این حق شماست آنحضرت قدس الله سره الاصفی بخانه تشریف آورده نان را
تناول فرمود بعد تناول از زوجه شریفه خویش پرسید که شما هم چیزی خورده اند زوجه شریفه آنحضرت
قدس الله سره الاصفی بخوشی تمام گفت که آنچه شما در راه خدا داده اند آن حصه من بود و آن حصه
شما نیست آنحضرت قدس سره بر علو همتی وی بسیار راضی شد و اکثر اوقات میفرمود که احسانات و عنایات
حق سبحانه جل شانه بر حال من چندانکه هستند بیانش لا بیان و ادای شکر آنها نمیتوانند شد ازینهم
احسان عظمی از عنایات اوست که این چنین زوجه صابره بمن عطا فرمود که در حالت فقر من همسان

است وبس

فصل سوم

در کرامات وخوارق عادات والهامات ومنامات وغیرهم که لاتعد ولاتحصی است کرا مجال وطاقت است که باحاطهٔ تحریر در آرد ناچار بنحواسے مالایدرک کله لایترک کله برخی ازان بزبان قلم آورده میشود از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی را نوعی اخفای خود منظور خاطر اشرف بود که اصلا اظهار نمیفرمود لاکن چون حق جل وعلے خواهد که انوار تجلیات خویش ورذرات متجلی گرداند بشر را چه یارا وطاقت که خود را مخفی ونهان سازد آنحضرت قدس سره را مکرر الهام شد تا ظاهر واظهار نفرمود وخود را مخفی داشت مرتبه سوم ازروی عتاب تکلم شد که اگر خود را ظاهر نمیکنی نام تو از دایرهٔ ولایت بیرون خواهم نمود آنحضرت قدس سره عرض نمود که خداوندا اگر بحال این بنده اینقدر عنایت میفرمائی باین شرط ظاهر میکنم که هرکس در طریقه بیعت من درآید آتش دوزخ بروحرام باشد بازامر شد که درسلسلهٔ تو همان مردم را خواهم آورد که برآنها آتش دوزخ حرام منظور جناب احدیت خواهد بود از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره درقصبهٔ موهان تشریف شریف میداشت بر جوی که سئی نام دارد بقضاے حاجت رفته وضو میکرد ملهم شد که شخصی طالب علم باوستاد خود از معجزهٔ سرور کائنات علیه افضل الصلوة والتسلیمات بدلائل عقلی انکار مینماید وقریب است که ایمانش زایل گردد تو برو وایمانش ثابت وقایم دار آنحضرت قدس سره الاصفی بموجب امر حق جل وعلی بمکان مولوی ابوالفتح در قصبهٔ نیوتنی که از موهان قریب است ظاهر اللباس سپاهیانه قبضهٔ شمشیری حمایل وچند تیر وکمان در دست وبراسپ ٹانگن سوار رسیده از مولوی موصوف ملاقات کرده از مجلس علحده نشست دید که طالب علمی در معنی این حدیث شریف اَجْسَادُنَا اَرْوَاحُنَا وَاَرْوَاحُنَا اَجْسَادُنَا به بحث پیوسته است ومولوی چند که بیان معنی حدیث میفرمود که جناب پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم چنان فرموده است که جسد من مثل روح است وروح من مثل جسد طالب علم تکرار میکرد ومیگفت که جسد شریف آن سرور صلی الله

که مولوی حکیم ... صاحب حسین الطاف ... معنی باشتمی فقیه ... این ... الکلام مولوی ... سید حبیب ...

از اولاد حضرت قاضی ضیاء الدین المعروف بقاضی جیا نیوتنی علیه الرحمة بود والله اعلم ۱۲ رقیمه سید مفتی محمد رزاقی عفی عنه ۱۹ ذی قعده ۱۳۴۹

علیه وسلم همین گوشت و پوست بود که ما همه مردم میداریم و روح چیزی است منزه پس چگونه جسد و
روح برابر میشوند شد آنحضرت تقریر طالب علم شنیده فرمود که ای طالب علم انچه مولوی میگوید
راست و حق است چرا که صفات مبارک سرور انبیا صلی الله علیه وسلم بیرون از بیان هستند طالبعلم
گفت که شما مرد سپاهی هستند کلمات سپهگری خود نمایند شما را ازین معامله چه خبر است جناب ممدوح
سکوت فرمود باز طالب علم بحث آغاز کرد و مولوی موصوف در رفع انکار او بوجه احسن مبالغه
مینمود او بدستور در انکار می افزود آنحضرت باز فرمود که ای طالب علم انچه مولوی میفرماید صحیح و
درست است طالبعلم باز همچنان جواب میداد و بر کلام خود استادگی داشت آنحضرت قدس سره
باز فرمود که ای طالب علم ذات مقدس و مطهر حضرت رسالتمآب صلی الله علیه وآله وسلم را حق تعالی
آن چنان آفریده که انس و جن و ملایک و کل مخلوقات در ادای ثنای والایش حیران و عاجز
اند چنانچه شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی میفرماید شعر ندانم کدامی صفت گویمت ✤ که بالاتری
زانچه من گویمت ✤ و نیز نظام الدین گنجوی در معامله معراج گفته شعر چو شاید که جانهای ما در وی
برآید به پیراهن عالمی ✤ تن او که صافی تر از جان ماست ✤ اگر شد بیک لحظه آمد رواست ✤
و از توجهات آنجناب علیه الصلوة والتسلیم در امت مرحومه وی این چنین مردمان هستند که جسد و
روح شان برابر است آن طالب علم گفت که شما هم در امت مرحومه اید جسد و روح شما نیز برابر
خواهد بود آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود آری از توجهات آن سرور انبیا صلی الله علیه
وسلم روح و جسد ما نیز برابر است و در آنوقت جناب ممدوح چادری بر کمر و زانوی شریف بسته
نشسته بود که آن طالب علم برخاست و چادر کشید چادر از کمر و زانوی مبارک بیرون آمد بمجرد
کشیدن چادر بخاطر طالب علم خاطره گذشت که والله اعلم این سپاهی بچه طور بسته بود آن حضرت
قدس الله سره الاصفی از روی مکاشفه دریافته فرمود که در دل شما شبهه خواهد بود که بچه طور چادر

وبسته باشند از دست خود چادر بسته باید کشید طالب علم همچنان کرد باز چادر بدستور از کمر و زانوی
مبارک برآمد طالب العلم را الیقین کلی حاصل شد و سر خود بپای مبارکش انداخت و مولوی نیز
بشرف قدمبوس مشرف شده بآواز بلند گفت که هر کدام که اراده بیعت داشته باشد بشرف بیعت
اختصاص پذیرد باز این چنین صاحب کرامات و علو درجات میسر نخواهد شد و آنهم گفت که از
میان قطبی متوطن الہ آباد بیعت کرده ام مگر پیر ارشاد خواهم گرفت و بخانه خود رفته پسر خود را که
درویش محمد نام داشت همراه آورده و هم جمیع توابعان و متعلقان خود را بشرف بیعت بجناب
آنحضرت قدس الله سره الاصفی مشرف گردانیده از انجمله اینست که روزی شاه رحمت الله وسوا
که از خلفای آنحضرت قدس سره بود از حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز پرسید گفت
که بار اجمال عرض نیست شما که فرزند و جگر گوشه حضرت قطب الاقطاب قدس سره هستند عرض
نمایند که آنحضرت قدس الله سره الاصفی میفرماید که حضرت قطب ربانی محبوب سبحانی پیر دستگیر
سید محی الدین عبد القادر جیلانی قدس الله سره العزیز را تمام جسد از نور بسته و جسم این فقیر
نصف از نور بسته و چادر که از کمر مبارک و زانوی شریف و ساقهای مقدس در قصبه نیوتنی
برآمده از ان معلوم میشود که تمام جسد مبارک نیز از نور بسته و آن طاقت کرامت هم از وی بوده یا
حالا هم هست چون حضرت سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز باراده پرسیدن این
واقعه از مسجد بیرون آمد آنحضرت قدس الله سره الاصفی پیش از پرسیدن فرمود که روغن گل
آورده بر سر بمالند حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز روغن گل آورده حسب امر
بر فرق مالش میکرد و هر گاهیکه اراده پرسیدن مینمود دست بر دست می چسپید و سر مبارک در دستها
محسوس نمیشد شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز را آن وقت از باعث صغر سن اتیان
این امر نشد و بموجب تعلیم شاه رحمت الله موصوف عرض ساخت که آنجناب میفرمایند که حضرت

قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم سید محی الدین عبد القادر جیلانی رحمۃ اللہ تعالی علیہ را
تمام جسد از نور بود و این فقیر را نصف جسم از نور است و از حال کرامت کہ در قصبہ نیوتنی بظہور آمد
تمام جسد مبارک از نور ثابت میشود چرا کہ فقط از کمر مبارک چادر بیرون نیامدہ از زانو و ساقہا
نیز برآمدہ بود آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی دو بار ہمین فرمود کہ جسم مبارک حضرت قطب ربانی
محبوب سبحانی رحمۃ اللہ تعالی علیہ تمام و کمال از نور است و جسم این فقیر نصف نورانی است چون
بکرّت سوم حضرت شاہ غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز تکرار ساخت آنحضرت فرمود
کہ چیزی ادب پیران پیر بر مریدان واجب است یا نہ علاوہ آنکہ ما کہ بدین سعادت عظمیٰ مشرف
شدیم و امتیاز یافتیم بطفیل ہمان جناب اقدس و اعلی است خاطر حضرت شاہ غلام دوست محمد جمع
شد باز عرض کرد کہ در ذات والاصفات در ہمان حال و وقت طاقت اظہار این کرامت بود
یا الحال ہم است آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ در من این طاقت نہ آن زمان بود
فی الحال است ہر کرا طاقت آن وقت بود حالا نیز موجود است از انجملہ اینست کہ روزی آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی در لکھنو بمکان حضرت شاہ دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز کہ خرق
عادات و کرامات شان بقلم خواہند آمد تشریف شریف میداشت چون وقوع این کرامت یعنی
برآمدن چادر از کمر و زانو و ساقہای مقدس اشتہار یافت شخصی برکریۂ شاہ پیر محمد کہ در لکھنو
مشہور است از مولوی غلام نقشبند کہ سجادہ نشین اوّل شاہ موصوف بود ذکر میکرد مولوی
کمال الدین کہ دران ہنگام بشرف بیعت بحضور آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی اختصاص
نیافتہ بود نیز دران مجلس بود و از ظہور این کرامت انکار مینمود مولوی غلام نقشبند میگفت کہ
معجزہ کہ از پیغمبر بظہور آید و ہمان از اولیاء اللہ شود چہ جای تعجب است کہ این کرامت از آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی شدہ باشد مولوی کمال الدین در انکار محض بود و جناب ممدوح از انکشاف

باطنی دریافته تشریف فرمای گردیده شاه پیر محمد شد و در انجا بمقابله مولوی کمال الدین نشسته فرمود که مولوی کمال الدین شمارا شبهه در این امر واقع است بکرم الله همان گروهمان چادر است بکشید مولوی کمال الدین عرض نمود که شبهه نبود بلکه منکر مطلق بودم حالا بچند وجه یقین کلی حاصل شد یکی آنکه آنجناب در اینجا تشریف نمیداشتند دویم آنکه کسی از اینجا نرفته که از آنجناب اطلاع میداد مگر از انکشاف باطنی بر آنجناب هویدا شد سوم اینکه اگر ظهور این کرامت از آنجناب ممکن نبودی آنجناب باین دعوی تشریف نمی آوردند و نمیفرمودند از آنجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی روزی احوال عروج فلک بیان فرمود که باری خیال عروج فلک بدلم گذشت ازین عالم نقل ساختم رفته رفته بفلک چهارم رسیدم و بر در بهشت آمدم رضوان پیش آمده گفت بهشت همین است اگر منظور خاطر اشرف باشد تشریف آرند و اشجار و انهار و خوش اسلوبی و نزهت مکانات و رعنائی حوران و غلمان ملاحظه نمایند گفتیم ما طالب ذاتیم بصفات کار نداریم اگر با خود در دوزخ دارد عین بهشت است و اگر با غیر خویش در بهشت دارد عین دوزخ این گفتیم و از انجا روانه پیشتر شدم تا بجدیکه بسراپرده بارگاه الهی رسیدم در انجا نقش قدمی دیدم خواستم که قدم خود بران نقش نهم و نیز بخاطر گذشت که پیش از من کدام کس در اینجا رسیده که نشان قدم اوست از پس پرده آوازی برآمد که ای عبد الرزاق برجای خود باش و قدم برین نقش قدم منه که این نقش قدم سید المرسلین خاتم النبیین حبیب رب العالمین محمد مصطفی است صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم چون این سخن بگوش هوش رسید شوق محبت الهی و انوار و تجلیات نامتناهی دوبالا گردید نثار آثار قدم اشرف معظم و مکرم شده بوسه دادم بعده کیفیات و تجلیات بر من متجلی شدند و از پس پرده شنیدم انچه شنیدم و انچه دیدم دیدم مصرع مؤلف هذه الاوراق مناسب این بود نوشته میشود مصرع دیده ام انچه دیده ام که مپرس از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله

سره الاصفی از کسوت کثیفهٔ ظاهری خلع کرده از خواص بشریه مجرد گشته عروج بعالم علوی نموده سیر آسمانها کرده بفلک الافلاک در رسید آنجا بر عجائب احدیت اطلاع یافته و اشیائی دیده که اثری ازان در آسمانهای دیگر نیافته بود پس ازان عزم بالاتر نموده بمقامی رسید که خود را قطرهٔ از دریای وحدت یافت و اینهمه عالم را از فیض خود دید و بچشم بصیرت مشاهده ساخت که از ذات هر قطره که فرود می آمد صورت گرفته و متعین بتعینات امکانیه گردیده مثل انسان و حیوان و شجر و حجر و ملائکه و جن الی غیر ذلک بعد ازان خود را غرق دریای توحید یافت و همه عالم را ذات واحد دیده بلکه غیر وحدت ندیده پس فانی از هستی امکانیه گردیده باقی بوجود ازلی گشت ذلک هو فناء اتم و بقاءٌ بالله بعد ترقی رو بتنزل آورد و سائر کیفیات اسفل از ثری تا ثریا مشاهده نمود و در مرتبهٔ تنزل و تصاعد بالاتر رفت پس عروج و نزول آنحضرت قدس الله سره العزیز مثل حضرت پیر دستگیر غوث الاعظم محبوب سبحانی قطب ربانی سید عبد القادر جیلانی رحمة الله تعالی مساوی الدرجه بود بلکه نزول از عروج زاید و جناب ممدوح میفرمود در آنوقت حالی طاری میشود که اگر بادشاهی هفت اقلیم محاذی وی نهند قدر یکذره ندارد چه آنوقت غیر خالق هیچ و هم نمیگذرد و آن مرتبه از اوهام بیرونست غیر ذات واحد همه هیچ از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره در اکثر اوقات میفرمود که قدم هر یک ولی بقدم هر یک نبی میباشد و قدم این فقیر بقدم نبی خود است که سرور جمیع انبیا است صلی الله علیه وسلم از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی گاهی از افرادیت و قطبیت و غوثیت و هیچ یکی از مراتبات اولیاء الله نسبت بخود نفرموده لاکن اکثر اوقات میفرمود که اگر پشه بر روی زمین پر زند و فقیر را منکشف نگردد در فقر او شک است بلکه او فقیر نیست و بعض اوقات اینهم میفرمود که هر قدر الله تعالی علم و آگاهی مے بخشد طالب آگاه میگردد روزی مولوی کمال الدین قدس سره که بعض اوقات در پرسش احوال بحضور اقدس جرأت

مینمود بعرض پرداخت که مرتبه از مراتب اولیاء الله که ذات مقدس راست بکیفیه معلوم نگردیده
آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود فقیر عاجز لیکن اینقدر میدانم که جائی رفیع و بدیع که آنجا
جماعهٔ اولیاء الله از افراد و غوث و غوث الغوث و قطب و قطب الاقطاب و ابدال و اوتاد و
همه ها حاضر میشوند از انجمله یک کس مسند نشین و کارفرمای عالمیان است بر مسند می نشیند و مرا
بدست چپ وی می نشانند بعد چندی مولوی موصوف عرض نمود که جناب مخدوم ما آنجا بدست
چپ می نشیند یا الحال تبدیل مقام فرموده اند آنحضرت قدس سره فرمود که الحال آن مسند نشین
ازین جهان رحلت فرمود شخصیکه بدست راست وی می نشست او مسند نشین شد و مرا که
بدست چپ جا میدادند حالا بدست راست می نشانند و از انجماعه شخصی را بجای من مقرر ساختند
مولوی کمال الدین را یقین واثق شد که آینده آنجناب مسند نشین خواهند شد پس از چندی
باز عرض نمود که حالا آنجناب بر همان طریقه بدست راست می نشیند یا نوع دیگر آنحضرت قدس
الله سره الاصفی فرمود این عاجز را بکرم الله و باذن الله انجماعهٔ اولیاء الله بالاتفاق بر مسند
نشانیدند الحمد لله علی نعمائه و افضاله مولوی کمال الدین بدرجهٔ کمال خوشنود شده بعرض رسانید
که الحمد لله از برکت و فیضان جناب نبوی صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم بدین مرتبهٔ اعلی
که افضل ترین مراتب بجناب احدیت است سرفرازی حاصل گشت از انجمله اینست که در آخر
موسم برشکال در ماه شهریور که اهل هند ماه کنوار میگویند روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی
پیش دروازه رونق افزا بود حضرت شاه غلام دوست محمد و شاه رحمت الله و سواسی قدس
سرهما حاضر بودند و اسپ تانگن سواری خاص در صحن بسته بود و باران می بارید و برق می
درخشید و چنان معلوم میگردید که از زمین دو دست گاهی یکدست باقی میماند و برخاسته میرود
و هر یک را اضطرابی بود آنحضرت فرمود خبر میدهد برق در اینجا بیفتد و یک آدم و یک جانور

کشته شود شاه رحمت الله قدس سره عرض نمود که در حقیقت ذات والا صفات همچنان است که الهام شد یقین است که تا مقدور آنجناب صاحبزادهٔ والا را نیز ازین صدمه در حفظ و حمایت حافظ حقیقی و هم در ظل عاطفت خویش نگاه خواهند داشت پس معلوم شد که قضای ٹانگن و این غلام بر سر رسید آنحضرت قدس الله سره الاصفی متبسم شده فرمود بکرم الله اگر خواهم دفع سازم مولانا جلال الدین رومی علیه الرحمة میفرماید شعر اولیا را هست قدرت از اله؛ تیر جسته باز گرداند ز راه؛ همدرین عرصه برق بشورش بسیار جهید آنحضرت فرمود خبر رسید که برق بیفتاد و یک آدم و یک نرگاو کشته شد هنوز شورش برق و شدت باران کم نشده بود که شاه رحمت الله قدس سره بنا بر دریافت حال برخاست و بمکان درویشی که از آستانهٔ مبارک بطرف مشرق بود رفته نشست هر کس که می آمد پرسان حال میشد شخصی گفت که از تار ٹیوه می آیم چه سه سازی در کشت زار قلبه رانی میکرد برق برو افتاد آنچه سه سازی یک نرگاو کشته شد شاه موصوف برخاسته بحضور اقدس آمده عرض نمود که اجل ٹانگن و بنده امروز رسیده بود مگر از توجه آنجناب از سر نو زندگانی یافتم و برق بجای دیگر بیفتاد اگر آنجناب میخواستند موقوف می شد یا نه فرمود این تقدیر مبرم بود عوض آن میتواند شد از آنجمله اینست که روزی بارش باران و ژاله در ایام سرما بسیار شد آن روز بر آنحضرت قدس الله سره الاصفی حالتی بود که هر کدام را هیبتی و عبرتی از نگاه انورش لاحق میشد و احدی مجال دم زدن نداشت و جناب ممدوح دست مبارک بر زانوی شریف میزد و این شعر میخواند شعر فیض روح القدس ار باز مدد فرماید؛ دیگران هم بکنند آنچه مسیحا میکرد؛ همدران حالت ٹانگن سواری خاص طلب فرموده سوار شد در اثنای راه جانوریکه آنرا در هندی بئی میگویند از قسم سارک و خورد تر از وی میباشد از افتادن ژاله و باریدن باران مرده افتاده بود بچشم التفات در وی

نگریست فی الفور زنده شده پریده بر درختی نشست و جناب ممدوح همچنان آنشعر خوانان چند
قدم پیش رفت آنجا گاومیشی مرده افتاده بود نظر توجه فرمود آنهم زنده شده برخاست آنحضرت
قدس الله سره الاصفی همچنان آنشعر خوانان روانه پیشتر شده فرمود که در کارخانهٔ خداے
عزوجل دخل کردن خوب نیست بمجرد فرمودنش گاومیش و بطی همچنان مرده شدند لمؤلفه
از کرشمه میکشد و زغمزه بخشد جان مرا ❊ در زمان ما مسیحائی دگر پیدا است این ❊ از انجمله
اینست که آنحضرت قدس سره زیر درخت تمر هندی که متصل آستانهٔ مبارک و مسجد واقع است
رونق افزا بود و اکثری از مریدان و خادمان حاضر بودند ناگاه آنحضرت قدس الله
سره الاصفی بیساخته برخاسته بمسجد تشریف بردند پس از دیری از مسجد برآمد تمامی ملبوس
خاص از آب تر و بر دوش مبارکش اندکی زخم خفیف و خون جاری بود حاضران ازین
واقعه حیران ماندند جناب ممدوح از زمانخان افغان ساکن شاهجهانپور که بشرف بیعت
اختصاص داشت و در اکثر اوقات بجناب اقدس بکار و خدمات حاضر میماند فرمود که پارچهٔ
پوشیدنی و آتش برای تکمید زخم از اندرون خانه طلبید کسی را مجال استفسار این واقعه نشد
بعض حضار از حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره عرض کردند که ازین امر پرسان شوند
ایشان بجناب اقدس عرض نمودند آنحضرت فرمود که یکی از مریدان بر جهاز بود و جهازش تباه
میشد ما را یاد کرده گفت بفریاد من برس فوراً رسیدم و جهازش را بر دوش خود برداشته
از صدمهٔ غرق شدن محفوظ داشتم و دی ازین صدمه بکرم الله نجات یافت و زخمی از خار
جهاز بر دوشم رسید باید دید که این چنین پاس دستگیری و خبرگیری مریدان میفرمود و الحال
نیز همچنان است شعر چه غم دیوار امت را که باشد چون تو پشتی بان ❊ چه باک از موج بحر
آنرا که باشد نوح کشتی بان ❊ بعد از مدتے چون آن مرید حاضر شد حال غرق شدن و برآمدن

جهاز اظهار ساخت مطابق فرمودهٔ آنحضرت از احوال روز و تاریخ بود بیت بدستگیری مرشد
کسی نباشد غرق ٭ مثال این کشتی مدام بر آبست ٭ از آنجمله اینست که روزی آنحضرت قدس
اللہ سرہ الاصفیٰ از سعدہ مو معاودت فرمودہ بموضع بڈاگاون بجہت فاتحہ حضرت قاضی
شہاب الدین قدس سرہ که از خلفای حضرت طیفورشامی علیہ الرحمۃ اند تشریف فرما شدند
ہمدران ایام غلبۂ چیچک بسیار بود چنانچہ حضرت سید غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز
را نیز ہمین عارضہ لاحق بود صورت قاضی موصوف حاضر شد که برای دفع عارضۂ چیچک
که بفرزند ایشان لاحق است تشریف آوردہ اند از آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفیٰ گفت
مرحبا خوش آمدی برای دفع بلا آمدی آنجناب مقدس را این سخن خوش نیامد و این مصرع
بزبان مبارک آورد مصرع سلطان چو خودم منت سلطان نکشم ٭ و از انجا مراجعت فرمودہ
بیانسہ شریفہ تشریف آوردہ از شاہ رحمت اللہ وسواسیٔ فرمود که بر جوی کلیانی لشکر وبا
افتادہ است با آنہا پیام من برسان که مخلوق این ضلع را تکلیف بسیار است از انجا کوچ نمودہ
بطرف کوہ شمال بروند شاہ موصوف عرض نمود که از آنہا بکدام طور ملاقات خواہد شد و چگونہ
بنظر بندہ خواہند آمد آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفیٰ فرمود که اوشان بصورت کنجڑان بنظر
خواہند آمد و از خود حاضر شدہ ملاقات خواہند نمود شاہ موصوف حسب الارشاد بر جوی کلیانی
رفتہ لشکر کنجڑان دید بمجرد رسیدن شاہ موصوف تمامی کنجڑان حاضر شدند شاہ منغز الیہ حکم
اقدس را ابلاغ کرد آنکنجڑان عرض کردند که مایان از جناب احدیث مامور بحکم و ارشاد آنحضرت
ایم حالا که حکم کوچ شدہ است بہر سمتی که ایما شدہ باشد روانہ شویم شاہ موصوف گفت که حکم
آنحضرت است که بطرف کوہ شمال بروند آنجماعہ رخت خود ہا بستہ ہمان وقت بطرف کوہ شمال
راہی شد از آنجملہ اینست که بر آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفیٰ از یکپاس شب باقی ماندہ تا

یکپاس روز برآمده واز یکپاس روز باقی مانده تا یکپاس شب گذشته انوار تجلیات الٰہی ولمعات
فیضان نامتناهی طاری ولاحق میشدند و معمول آنجناب چنان بود که از یکپاس
باقی مانده هر یکی را خواب کردن نمیداد اتفاقاً اگر کسی آنوقت میخفت تاکید بیدار میکرد و میفرمود
که ببینید چه قدر نور ظهور حق جل وعلےٰ جلوه افروز است کسانیکه طالب حق بودند مشغول میشدند
و باقی مردم مخفی شده میخفتند شبی کنیزی را فرمود که غلام دوست محمد را بیدار کرده دهد کنیزک
بحسب ارشاد عمل نمود بهمدران ایام مناکحت حضرت سید غلام دوست محمد قدس سره شده بود
بسبب حیا و شرم که طریقهٔ شرفاست روبروی والد بزرگوار خود از مکان استراحت آمدن نمیتوانست
و آنحضرت قدس الله سره الاصفیٰ را غلبهٔ محبت الٰہی زیاده شد برخاسته تشریف بیرون آورده
بر زینهٔ دروازهٔ مسجد نشست حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره از اندرون تشریف
آورده خواست که بمسجد رفته مشغول بحق شود چون بحضور حاضر شد آنحضرت قدس الله
سره الاصفیٰ فرمود که کدام است عرض نمود که غلام دوست محمد جناب ممدوح فرمود کدام غلام
دوست محمد باز ایشان عرض کردند که فرزند شاه عبدالرزاق باز جناب ممدوح فرمود کدام
شاه عبدالرزاق عرض کرد که مرید سید عبدالصمد خدانما باز آنجناب فرمود که کدام عبدالصمد
حضرت شاه غلام دوست محمد هیچ جواب نداده از پس دیوار حجرهٔ مسجد نزده در مسجد رفته
مشغول بحق شده بعد نماز صبح بطور سابق الذکر از مسجد برآمده از شاه رحمت الله دوسوائی
احوال گذشته بیان نمود چون آنحضرت قدس الله سره الاصفیٰ را ازان حالت افاقت
شد شاه موصوف بحضور حاضر شده عرض حال کرد حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفیٰ فرمود که غلام دوست محمد را حاضر سازند شاه ممدوح بجهت طلب برخاست
خود جناب اقدس وعلیٰ از کمال محبت و شفقت پدرے بآواز بلند طلب میفرمود چون سید

غلام دوست محمد بحضور حاضر شد فرمود انچه شاه رحمت الله میگوید همچنین است عرض نمود فی الحقیقة همچنین است آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که سوای ازین چیزی دیگر هم گفته بودم یا نه و پس ازان شما چه کردند حضرت سیّد غلام دوست محمد قدس سره عرض نمود که آنجناب دیگر هیچ نفرمودند و بنده از دیوار جنوبیه مسجد جست زده بمسجد رفته باشغالیکه ارشاد شده است مشغول ماندم بعد نماز نزد شاه رحمت الله رفته سبق کتاب خوانده این معامله بیان نمودم آنحضرت فرمود از شما و همه ها میگویم که در این چنین حالت کسی رو بروی من نشود اگر در ان وقت سخن نیک و بد از زبان من خواهد بر آمد همان خواهد شد و از حضرت سید غلام دوست محمد قدس سره فرمود که هر وقت ما را پدر خود ندانند ایشان عرض نمودند که هر وقتیکه آنجناب در خود خواهند بود پدر خواهیم دانست و در حالیکه جناب اقدس را قرب بذات الٰهی خواهد شد پدر نخواهیم دانست از انجمله اینست که روزی در بانه شریفه رقص بگت بازان میشد حضرت میر اسمعیل رحمة الله تعالی که از خلفای آنحضرت قدس الله سره الاصفی بود از نغمه و سرود ذوق کمال داشت حضرت شاه غلام دوست محمد و حضرت شاه محمد اسحاق قدس الله اسرارهما را ترغیب داد چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی رونق افزای دولتخانه شد هر سه جناب ممدوح بالاتفاق جائیکه رقص میشد تشریف فرما شدند در اثنای راه میر اسمعیل و شاه محمد اسحق از حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره پرسیدند که چیزی برای انعام هم هست فرمودند چون قریب مجلس رسیدند بجائی ایستاده تماشای رقص میدیدند بگت بازان از اهل محفل رو گردانیده متوجه این تازه واردان شدند بخاطر حضرت سید غلام دوست محمد قدس سره گذشت که اگر چیزی میبود به بگت بازان انعام میکردم ناگاه دست شریفش بر جیب افتاد معلوم شد که در جیب مبلغان هستند چند روپیه بگت بازان مرحمت فرمود سید اسمعیل و

شاہ محمد اسحق عرض کردند کہ از مایان میفرمودند کہ ہیچ نیاوردہ ام حالا بگت بازان از جیب بخشیدند فرمودراست گفتہ بودم نمیدانم کہ این مبلغان از کجا در جیب آمد وچند روپیہ دیگر در جیب ہستند آن ہر دو صاحبان عرض کردند کہ چیزی بمایان مرحمت فرمایند کہ از دست خودہا انعام کنم جناب ممدوح چند روپیہ بآنہا بخشیدند آن ہر دو صاحبان بگت بازان را انعام کردند چون یکپاس شب باقیماند و وقت برآمدن حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی شد ہر سہ جناب ممدوحین معاودت کردہ بر دروازہ تشریف آوردند دیدند کہ آنحضرت از خانہ تشریف برمی آرند فی الفور جناب ممدوح از حضرت شاہ غلام دوست محمد فرمود کہ شما برای تماشای رقص بگت بازان رفتہ بودند عرض ساخت کہ از آنجناب پوشیدہ نیست فرمود حالا باز نباید رفت و مزاج حضرت شاہ غلام دوست محمد بسیار بران بگت بازمایل شدہ بود لیکن بسبب ممانعت آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی رفتن نمیتوانست بشغلی کہ تعلیم یافتہ بود مشغول شد فوراً صورت بگت حاضر شد حضرت شاہ غلام دوست محمد دانست کہ این صورت شیطانی است شغل را موقوف نمود چون باز مشغول شد باز ہمان صورت پدید آمد باز شغل موقوف کرد ہمچنین ہرگاہیکہ مشغول بشغل میشد ہمان صورت نمودار میگردید حیرتی بر خاطر شریفش افزود کہ آنحضرت پرسید بشغلیکہ شمارا تعلیم کردہ ام مشغول میشوند یا نہ حضرت شاہ غلام دوست محمد عرض ساخت کہ این چنین واردات پیش می آید آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ این صورت شیطانی نیست بلکہ آنصورت منست چون معلوم کردم کہ شمارا ازین صورت محبت زیادہ تر ہست ہمین صورت پیش شما آمدم حالا آنشغل بکنند چون آنصورت نمودار شود انچہ بخاطر بگذرد بپرسند حضرت شاہ غلام دوست محمد بآنشغل مشغول شد ہمان صورت نمودار گشت انچہ بخاطر شریفش گذشت پرسید جواب خاطرخواہ یافت باز از انروز محبت بگت بازان

از خاطر مبارک زائل گردید و محبت محبوب حقیقی روز بروز بیش از بیش می افزود از انجمله
اینست که مولوی نصیر الدین گوپاموئی را از اختلافی که در مذهب اهل سنت و جماعت و
اهل تشیع هست شکی افتاد که این نیز اهل مذهب در امت محمدی اند و از روی آیات و احادیث
هر یک خود را بحق میشمارد و بدیگری نسبت ببطلان مینماید پس این معنی دریافت نمیشود که
حق بکدام فرقه راجع است هر چند برفع شبهات از دلائل و مسایل میکرد لیکن رتبهٔ حق الیقین
حاصل نمیشد برای دریافت حق و باطل از وطن خود روانه بانسه شریفه گشت و در دل خود سه
نیت قرار داد که بی تقریب و پرسش از هر سه نیت و مطلب آنحضرت قدس الله سره الاصفی
کامیاب فرمایند اوّل آنکه بی درخواست و پرسیدن ارشاد فرمایند که مذهب اهل سنت حق است
یا مذهب اهل تشیع دوم آنکه کف پای مبارک بلا استدعا بمن نمایند سوم آنکه چیزی بخورانند که
گاهی نخورده باشم چون بحضور حاضر شد و بسعادت قدمبوس مشرف گشت جناب مقدس
و معلّی فرمود که ای نصیر الدین مذهب اولیاء الله حق است مولوی مذکور عرض کرد که مذهب
همه اولیاء الله چیست فرمود همین مذهب اهل سنت و جماعت که همه اولیاء الله در همین مذهب
بوده اند و خواهند بود و اگر مذهب اهل تشیع حق میبود جمیع اولیاء الله همین مذهب اختیار
میکردند بعد ساعتی قصد مکان قضای حاجت فرمود بسبب ایام سرما موزه ها در پاهای
مبارک بود پاهای مبارک بطرف مولوی نصیر الدین دراز کرده فرمود که موزه ها از پا بکشید
نصیر الدین از پای مبارک موزه ها کشیده کف پای شریف نیز بلا تقریب دید و بوسه داد جناب
اقدس بمکان قضای حاجت تشریف فرما شد چون از انجا باز آمده نشست زنی شیر برنج پخته
برای آنحضرت قدس الله سره الاصفی آورد جناب ممدوح از آن زن فرمود که اینجا مولوی
است پیش وی باید داشت آن زن بموجب امر بجا آورد مولوی مذکور در دل گفت که شیر برنج

بارها خورده ام این امر موافق خواهش من بظهور نیامد فی الفور آنحضرت قدس الله سره الاصفی
فرمود ای نصیر الدین این شیر برنج از شیر آهوست من گاهی نخورده ام شما خورده باشید مولوی
معز الیه عرض کرد که من گاهی بخواب هم ندیده ام پس مولوی مذکور از خطرات خاطر خود مطمئن
گشته از جناب والا مرخص شده عازم خانه خود گردید از آنجمله اینست که شیخ نصرت الله و فرحت الله
ساکن قصبه اینتهی ثروت دنیوی و علاقه زمینداری آنچنان داشت که در صوبه اوده کسی
همسر او نبود از نواب برهان الملک انحراف ورزیده هزاران سوار و پیاده نوکر خود داشته
در پرگنات صوبه مذکور عمل خود کرد و هر کدام کس از تعلقه دار و زمیندار که از حکم وی سر
می پیچید بیدریغ می کشت و علاقه او را تاخت و تاراج میساخت چنانچه قریب بانسه شریف دو
دیهه اند که نام آن مواضعان کولا و پوجا مسکن و جای استقامت شرفا و نجباست چیزے
خلش بمیان آمد شیخ نصرت الله و فرحت الله تاخت نموده آن شرفا و نجبا را بیحرمت و بیعزت
کرد این احوال کسی بحضور بیان ساخت آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که بسیار بد
کردند نتیجه اعمال خویش نیک نخواهند دید بعد رینمیان پسر شاه مسعود علیه الرحمه که از آنحضرت
اتحاد و اخلاص بحد کمال داشت بحضور حاضر شد جناب ممدوح پرسان حال شد پسر شاه
مسعود عرض کرد که بنا بر تاخت و تاراج مواضعان کولا و پوجا همراه شیخ نصرت الله و فرحت الله
آمده بودم از آنجا برای حصول قدمبوس حاضر شدم آنحضرت قدس سره طوریکه سابق در حق
شیخین مذکورین فرموده بود تکرار کرد پسر شاه موصوف را این سخن خوش نیامد و بجناب
اقدس بطور ناخوشی عرض کرد که کار سپاهیان و سرداران همین است که کسی را تاخت و تاراج
و کسی را سرفراز و آباد میسازند از این سخن گرانی بر خاطر اشرف گذشت فرمود که ترا چگونه گمان
روح شاه مسعود به پشت حمایت پسر خویش میکند و الا شما هم سزا و جزای کردار خود میبابید

و شیخ نصرت الله و فرحت الله که باشرفا و نجبا بدین حرکات و بدعات پیش آمدند سرهای شان نیز
بریده شوند و عورات و محرمات شان بطوریکه عورات و محرمات این شرفا و نجبا بیحرمت شده اند
ازان زیاده تر بیحرمت خواهند شد و در بلا خواهند افتاد چون این سخن پیر شاه مسعود شنیدند
برخاست آنحضرت قدس سره نیز هیچ التفات نفرمود عرصه هفته هم نگذشته بود که نواب برهان الملک
با فواج کثیره بر شیخین مذکورین تاخت آورد و جنگ و جدل بمیان آمد آخر کار مردم افواج
نواب موصوف سرهای شیخ نصرت الله و فرحت الله از تن جدا کرده بحضور نواب ممدوح حاضر
آوردند حکم کرد که در دروازهٔ اکبری دروازه که در لکهنؤ واقع است بیاویزند همچنان کردند و نیز
با فواج خود حکم کرد که اهل و عیال آنها را بقید در آرند مردم افواج حسب فرموده بجا آوردند و
اهل و عیال شان تا مدتی محبوس ماند شیخ محمد روشن ساکن قصبه سهالی که از مریدان آنحضرت
قدس الله سره الاصفی بود بطور ضمانت خود از حضور نواب موصوف محبوسان را متخلص
گردانیده بخانه های شان آورد از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی در
حالت لی مع الله زیر درخت برگد که محل تعبدی بود از انجا بر اسپ ٹانگن سوار شده متوجه
دولتخانه شد و مولوی نظام الدین و مولوی کمال الدین قدس اسرارهما همراه رکاب
سعادت بودند دیدند که بر تالاب جهرکه بطرف مشرق از بانسه شریفه واقع است قوم گاؤبانان که در
زبان هند اهیران گویند و دیگر خلایق عوام الناس مجتمع شده باین فعل شنیعه مشغول اند که خوکی را
ریسمان چند در کمر و حلقومش بسته اند و از هر چهار طرف گاؤبانان ریسمان کشیده اند و ماده
جاموش را آنجا میبرند و مقابل خوک میکنند چون ماده جاموش او را می بیند از شاخ میزند
گاؤبانان دهلها میزنند و نغمه سرائی بطور خویش میکنند این رسم کفار آن ضلع در ایام دوالی که روزی
از روزهای شادی و خوشی هندوان است در ماه مهر که در هندی کاتک نامند بتاریخ پانزدهم

ماه مذکور هنودان بوقت شب چراغان روشن میکنند و تمام شب بیدار و بلهو و لعب مشغول می باشند
و گاؤبانان فعلی که سابق مذکور شد بعمل می آرند آنحضرت قدس سره چون در آنجا رسید استاده
شد و از مولانا نظام الدین و مولوی کمال الدین قدس سرهما فرمود که شمایان عالم اند فعل
شمارا خلایق سند خواهند گرفت شما طرفی بروند و ما فقیریم سند فعل ما کسی نخواهد گرفت مولانا
نظام الدین قدس سره از انجا بطرفی رفته استاده شد و مولوی کمال الدین بر پشت اسپ
آنحضرت دست خود نهاده استاده بود جناب ممدوح متوجه تماشای آن فعل شنیعه چنان بود
که مادهٔ جاموش هرگاه که خنزیر را از شاخ میزد تعریف او میکرد که خوب زد و هرگاه ماده جاموش
خوک را دیده میگریخت آنرا نیز تعریف میفرمود که خوب گریخت آن وقت مولوی کمال الدین
در دل خود خیال کرد که آنحضرت قدس سره این قدر متوجه برین فعل شنیعه شده اند که اصلا
التفات بدیگری نیست در این حال مشغولی با خالق کی میتواند شد بمجرد این خیال آنحضرت
قدس الله سره الاصفی روی مبارک از انسو گردانید بطرف مولوی کمال الدین التفات
کرده متبسم شده فرمود که مولوی کمال الدین بکرم الله فعل جوارح مخل ما نمیگردد بلکه مزید
باشتغال میشود مولوی موصوف عرض ساخت فی الواقع هست و از ان خیال در گذشت و گفت
الله تعالی عجیب ذات و الاصفات آنحضرت مخلوق گردانیده است بیت هر چه گیرد علتی علت
شود * کفر گیرد کاملی ملت شود * از انجمله این است که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی
برکنارهٔ حوض سعده مئو که آنجا نیز تشریف فرما شده بجناب احدیت مشغول نشسته رونق افزا
بود هیبت الله نام قدوای ساکن بڑاگاؤن با چند کسان که بامر قطاع الطریق رفیق حال او
بودند حاضر شد و نظر مبارکش بران نا اهل افتاد بمجرد افتادن نظر آنحضرت قدس الله سره الاصفی
حالش متغیر گشت از اسپ خویش فرود آمده همه اسباب که همراه خود داشت از خود دور ساخت

وشوق طلب حق بر وی مستولی شد و از حالات سابقه که داشت متبری گشت و طالب حقیقت
شد شعر آنانکه خاک را بنظر کیمیا کنند * آیا بود که گوشهٔ چشمی بما کنند * بعد ازان آنحضرت قدس سره
ذکر و اشغال تلقین فرمود حال وی بدین درجه رسید که روز و شب در اذکار خفی و جلی
مشغول میماند چنان حالت وی شد که لَا عَیْنٌ رَأَتْ وَلَا اُذُنٌ سَمِعَتْ و آواز هاتف می شنید
و این سخن بر ملا میگفت که عجب است از مردم که این سنگریزها بآواز بلند لا اله الا الله میگویند
و ایشان که مخلوق بجهت عبادت اند بذکر الٰهی اشتغال نمیدارند درویشی سیلح کلمات
وی شنیده گفت که معلوم شد که این نعمت عظمیٰ از محنت و اکتساب محصول نگشته مگر چشم عنایت
آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر تو افتاده است خود آن فقیر بجناب اقدس و معلّی حاضر گشته
عرض نمود که این چنین جواهر گران قیمت در سینهٔ این قلیل البضاعة و کم مایه سکنه باید نهاد
که اسرار الٰهی را هویدا مینماید آنحضرت قدس سره هیچ جواب نفرمود چون اهل و عیال
وی دیدند که اصلا التفات وی بطرف امور دنیوی و هم بطریقه سابقه که بران شب و روز
مصروف بود هیچ نیست و از فرزند و زن کار نمیدارد کلمات نا ملایم در حق آنحضرت میگفتند
باری آنجماعه زنان بخانه مبارک آمدند جناب ممدوح موافق معمول بر کنارهٔ جوی کلیانی
زیر درخت برگد تشریف فرما شده بود عقب آنجناب کلمات نا معقول مستورات گفتند آنحضرت
قدس سره چون بخانه تشریف آورد بحضور آمدند و سخنان بی ادبانه بر زبان آوردند و جناب
اقدس را ساحر و جادوگر گفتند حتی که جبین مبارک آثار ناخوشی پیدا شد فرمود که من او را
هیچ نه بخشیده ام کسیکه بخشیده بود او میتواند که باز گیرد فی الفور حالتش متغیر گشت چون متوجه
بحال خویش شد خود را بمقام سابق نیافت خواست که خود را از وقوع این واقعه هلاک
سازد کارد وی بحلقوم خویش راند اندکی زخم بحلقومش رسیده بود که مردمان از دست وی کارد

گرفته باز داشتند چون ازان زخم صحت یافت بحضور آنحضرت قدس الله سره الاصفی گریه وزاری بسیار
کرد جناب ممدوح التفات نفرمود چندی در تاسف مانده بعده بصوم وصلوة مشغول میماند
این حال بحضور اقدس عرض کردند جناب مقدس فرمود در ظرفیکه گلاب میدارند اگر بر می آید
بوی گلاب باقی میماند وانیهم شنیده شد که باری در اثنای راه بحضور آنحضرت خود را حاضر
ساخت جناب ممدوح نظر ترحم برحال وی کرده فرمود که انچه بتو رسیده هست مشغول باش بس
چون خود را مشغول میکرد دران وقت واردات عجیبه بروی طاری میشد والله اعلم از انجمله
اینست که عبدالرسول ساکن قصبهٔ سهالی که یکی از مریدان آنحضرت قدس الله سره الاصفی
بود افلاس کمال داشت که بنان شبینه محتاج بود روزی آنحضرت بقصبه مسطور تشریف فرما
شد چون شرفا ونجبای انجا که بشرف بیعت در جناب اقدس واعلی مشرف بودند هر کس بقدر
حوصله ومقدور خویش ضیافت اطعمه ونقد وجنس حاضر آوردند اهلیه شیخ عبدالرسول گفت
که حضرت پیر و مرشد تشریف آورده اند این قدر دسترس نیست که چیزی از قسم طعام تیار ساخته
عرض تکلیف قدم رنجه فرمودن نمایم که سعادت قدمبوس حاصل گردد گفت فی الواقع همچنین است
باز اهلیهٔ شیخ مذکور گفت پارچه تک که او را در هندی اوڑهنی میگویند موجود است آنرا فروخته
چیزی شیرینی وبرگ تنبول ومصالحه وغیره بیارند وآنحضرت را مکلف شوند شیخ مذکور همچنان
بصوابدید اهلیهٔ خود اسباب مطلوبه بهم رسانیده بحضور اشرف عرض تشریف آوری کرد آنحضرت
قدس سره تشریف بخانه اش آوردند و برحال عسرت وتکلیفات وی ترحم بمزاج اقدس آمد
وجناب ممدوح ارادهٔ معاودت بحضرت بانسه شریفه داشت از انجا رخصت شده از شیخ
مذکور فرمود که شما خود را در بانسه رسانند شیخ معز الیه حسب الارشاد در بانسه شریفه حاضر
شد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که این آیهٔ کریمه ومن یتق الله اه بخوانند بکرم الله تعالی

ابواب فلاح وکشایش رزق برتو کشاده خواهد شد چند روز بموجب ارشاد والا خوانده هنوز
نوبت بجله نرسیده بود که شخصی از دوستان شیخ مذکور در شاهجهان آباد بود و چیزی شناسائی در
دربار شاهی داشت سند قضای صوبهٔ بهار که در ملک بنگاله هست از حضور صدر الصدور
بادشاهی نوبسیانیده بشیخ معز الیه فرستاد و خود بشیخ مذکور نوشت که از راه روانه صوبه بهار شوند
شیخ معز الیه بنا بر اظهار این نوید بجناب اقدس و معلی حاضر شده عرض ساخت که از عنایات
عالی بدین درجه رسیده لیکن طاقت یک خرمهره نیست که اسباب ضروریات مناسب قضا
وهم زاد راه گرفته راهی آنصوب شوم آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود آنکس که این قدر
عنایات فرموده هست میتواند که اسباب ضروریه نیز مهیا سازد شیخ مذکور از حضور رخصت شده
در قصبه سهالی آمد از اتفاقات یک صراف مالدار ساکن صوبهٔ بهار نیز بطریق استغاثه به شکایت
و برادران وهم قاضی سابق که حمایت آنها میکرد در حق وی تلف می ساخت در شاهجهان آباد
بود از انجا بپروانگی سلطان وقت خواه از خود خود را در قصبه سهالی رسانیده و از شیخ
موصوف ملاقی شده عرض کرد که انچه لوازم و سامان قضا مطلوب باشد ارشاد فرمایند که
بهم سانم چنانچه حسب گفته شیخ مذکور اسباب مطلوبه و ضروریه بخدمت شیخ موصوف حاضر
آورد شیخ معز الیه از قصبهٔ سهالی روانه شده بحضور والا حاضر شد و از جناب اقدس
دستوری حاصل نموده راهی منزل مقصود گشت و تا حیات خویش در صوبهٔ بهار بمسند قضا
کار فرما ماند و بدین قدر ثروت و دولت رسید که لکها روپیه را در آن ملک زمینداری خرید
نمود الی الآن اولادش بر زمینداری قابض و قائم اند از انجمله اینست که حضرت سید اشرف
جهانگیر رحمة الله علیه که از اکمل اولیاء الله و مزار شریفش در قصبهٔ کچھوچھہ مشهور و معروف
است در ایام حیات خویش متوطنان قصبه پھپھولی را که شرفا و نجبا اند در حق آنها دعای

خیر و قیام زمینداری و حفاظت عزت و حرمت شان کرده بود همچنان بحفاظت میماندند با وجودیکه
قوم راجپوتان به اطراف‌ش آباد اند کسی دست تعدی بر آنها دراز نمیکرد یکبار راجه بهرا یا که از
قوم راجپوت بود بسیار زور و قوت میداشت خواست که قصبهٔ مذکور را تاخت و تاراج سازد
و بغارت بر دو هر خاص و عام را بقتل رساند جماعه کثیر فراهم ساخته قصبهٔ مذکور را محاصره کرد
چون شرفا و نجبای انجا بکسی نوع اختیار و مقدور نداشتند که بجنگ بر آیند از محاصره بجان
آمده بودند درانحال بیاد آمد که حضرت سید اشرف جهانگیر رحمة الله علیه در حیات خویش دعا
فرموده بودند بجناب ممدوح رجوع آوردند شخصی از انها حضرت سید موصوف را بخواب دیده
عرض حال نمود سید موصوف فرمود که از ما هیچ نمیتواند شد از کار فرمای حال که والی ولایت
است تعلق دارد باز آن شخص عرض کرد که ما بنده ها را این قدر بصارت نیست که دریافته
بوالی ولایت عرض نمایم سید موصوف فرمود که الحال والی ولایت حضرت شاه عبدالرزاق
است خود را در آنجا حاضر سازند یقین است که نظر عنایت بر حال شما مبذول خواهند فرمود
آنکس از خواب بیدار گشته از برادران خویش بیان نمود از آنها دو کس بجناب حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی حاضر گردیده عرض حال نمودند جناب ممدوح فرمود
که با عزت و حرمت آباد خواهند ماند و فقط زمینداری شما نزد شما خواهد ماند و دهیات دیگر که
متعلق بقصبه اند باختیار راجه خواهد شد همچنان بظهور رسید از انجمله انیست که شخصی از چودهریان
قصبهٔ ردولی بود هر فرزندیکه بخانه اش متولد میشد بصورت بوزنه بوجود می آید و بعد دو چهار روز
فوت میشد ازین سبب در کمال رنج بود هر یک از مشایخ که رجوع مینمود مفید نمیشد و آن شخص
برای همین بشاهجهان آباد در رفته از هر کس که عقیدت داشت بیان حال میکرد روزی بخدمت
سید حسن رسولنما قدس الله سره العزیز حاضر شده عرض حال خود کرد ارشاد شد که حال خود را

از حضرت قطب الاقطاب سید شاہ عبد الرزاق عرض نماید یقین است کہ توجہات خواہند فرمود
و از توجہ شریفش دفع این بلا میتواند شد و دیگری را این قدر طاقت نیست آنکس از انجا روانہ
شدہ و اہلیہ خود را ہمراہ گرفتہ بر آستانۂ مبارک حاضر شدہ عرض حال کرد آنحضرت قدس سرہ
ملتفت نشد و آن شخص تا چند روز بر آستانہ مبارک حاضر ماندہ گریہ و زاری میکرد و میگفت شعر
جز آستان توام در جہان پناہی نیست ٭ سر مرا بجز این در حوالہ گاہی نیست ٭ روزی آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی را بر حال وی رحم آمد و بجناب صمدیت در حق وی دعا کرد او کریم
رحیم مقرون باجابت فرمود آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی تشفی فرمودہ رخصت کردہ ارشاد
فرمود کہ بخانہ تو فرزند بصورت انسان متولد خواہد شد و زندہ خواہد ماند ہمچنان ظہور آمد و تا
حال اولادش در قصبہ مذکور موجود است از انجملہ انیست کہ اسپ ٹانگن سواری خاص آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی ریسمان گلو و پا شکستہ بہر طرف دویدن گرفت جناب ممدوح دران وقت
بمجلس تشریف داشت کسی بحضور عرض کرد آنجناب بیرون تشریف آورد و عبد الرسول نام
حجام متوطن بانسہ شریفہ نحیف البدن و نہایت کمزور برای کار خود بجائی میرفت آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی بوی فرمود کہ اسپ را بگیر او عرض کرد کہ غلام را این چنین طاقت
نیست جناب ممدوح فرمود بکرم اللہ طاقت ہست و خواہد ماند بزودی او را بی اندیشہ گرفتار
کن حجام مجبور شنیدن این امر دویدہ اسپ را گرفت و در بازوہای خود خیال کرد کمال زور
و طاقت یافت بحدیکہ کسی را نیرو و طاقت مقابلہ او در کشتی نبود مولوی علی اصغر از
متوطنان بانسہ شریفہ در دہلی ملازم کسی از امرای عظام بود آنحجام نزد مولوی موصوف رفتہ
بود و در آنجا از ولایت پہلوانی بحضور بادشاہ آمدہ بود چنان زور و قوت داشت کہ پہلوانان
بادشاہی در کشتی از وی بازی نیافتند حجام مذکور کشتی پہلوانان دیدہ آمد و از مولوی موصوف

گفت که اگر مرا بحضور بادشاه برند من آن پهلوان را بر زمین خواهم زد مولوی موصوف
گفت که این چنین سخن بیهوده مگو پهلوانان بادشاهی که قوت و زور میداشتند کسی در کشتی
از وی بازی نیافت ترا چه طاقت که با وی کشتی خواهی گرفت و این چنین سخن بحضور بادشاه
کسی عرض کردن نمیتواند چون حجام احوال عنایات آنحضرت قدس الله سره الاصفی بیان
نمود که حالا از برکت دعای آنجناب کسی در کشتی و زور بر من غالب نمی شود مولوی موصوف
بر احوال خرق عادات و کرامات آنجناب کما ینبغی اطلاع داشت گفت اگر عنایت جناب ممدوح
بر حال تو شده است همچنین خواهد بود مولوی موصوف از ان امیر گفت که حجامی از وطن من آمده
است و از برکت دعای حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی این چنین قوت دارد
که کسی را تاب مقابله او نیست و دعوی کشتی از ان پهلوان میدارد آن امیر زبانی مولوی
موصوف احوال خرق عادات و کرامات شنیده بود و عقیدت بسیار داشت احوال حجام
بحضور بادشاه عرض کرد بادشاه فرمود آن حجام را حاضر آرد چون بادشاه او را دید از باعث
حقارت جسامت وی متعجب شد امیر مذکور تمامی حالات و عنایات آنحضرت که زبانی مولوی
موصوف شنیده بود عرض کرد بادشاه از استماع حالات و عنایات آنحضرت قدس الله
سره حکم کرد که پهلوان ولایتی را حاضر آرند چون پهلوان حاضر شد و آن حجام را دید بحضور بادشاه
عرض کرد که اگر پهلوان بادشاهی یا کسی دیگر پهلوان میبود از ان البته بازی و کشتی میگرفتم و
ازین مشتی استخوان چه کشتی نمایم بادشاه فرمود مضایقه ندارد لاچار قصد کشتی کرد و در دل خود گفت
که این را چنان بر زمین بزنم که باز کسی را حوصله کشتی نماند بادشاه در دیوان عام کشتی مقرر فرموده
حکم داد که هر کدام از خاص و عام بیاید و کسی ممانعت نسازد چون آنحجام و پهلوان مقابل شدند
امرای عظام و جماعی از خاص و عام که حاضر بودند میدیدند که باهم آمیخته چنان زور آزمائیها مینمایند

آمد کہ کسی ازاین چنین زور آزمایہا نشان نمیداد آخرش انجام غالب آمدہ پہلوان را بقدر قامت خود برداشتہ بر زمین زد بادشاہ و تمامی خلایق بر حجام آفرین و تحسین کردند بعدہ از حضور بادشاہ انعام واکرام بسیار مرحمت شد حجام مذکور ہیچ نگرفت شادان و فرحان بمکان خود آمد از انجملہ اینست کہ در مجلس بحضور آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی ذکر سرعت تاثیرات انوار فیضان الٰہی بر قلب شاہ محمد اسحاق قدس اللہ سرہ العزیز آمد جناب ممدوح فرمود در حالیکہ التفات قلبی بر حال محمد اسحاق کردہ بودم اگر در انوقت التفات بر درخت تمر ہندی میکردم بکرم اللہ او ہم موثر میشد و تاثیرات و عنایات و فیوضات آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بر ہر یک اصحابش بیش از بیش بود و ہر کس خیال و گمان ہمین میداشت کہ چشم عنایت و التفات از دیگر یاران بر من زیادہ است از انجملہ اینست کہ روزی شاہ محمد اسحٰق از آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی برای دریافت معنی کلمہ طیبہ عرض نمود کہ اگر از زبان مبارک ارشاد شود سرفراز و ممتاز شوم و سعادت کونین حاصل شود جناب ممدوح فرمود وقتیکہ حکم اظہار اسرار و انکشاف معنی کلمہ طیبہ از جناب احدیت خواہد گردید گفتہ خواہد شد چون آنحضرت قدس سرہ بحسب معمول و عادت شریف کہ زیر درخت برگد ہر روزہ بوقت صبح و شام بنا بر مشغولی با خالق تشریف میبرد عازم شد شاہ محمد اسحٰق را نیز ہمراہ رکاب سعادت برد چون مشغول بحق جل و علی گشت از شاہ موصوف فرمود کہ معنی الفاظ کلمہ طیبہ را ملاحظہ کن آنحضرت لفظ لا الہ را کشیدہ و از زبان مبارک بجہر ادا کرد شاہ محمد اسحٰق را در چشم باصرہ نہ جناب ممدوح و نہ خود و نہ درخت و نہ زمین و نہ آسمان بلکہ جمیع کائنات ناموجود و معدوم شد چون جناب ممدوح الفاظ اثبات یعنی الا اللہ بر زبان مبارک راند و ضرب نمود بچشم خود شاہ موصوف تمامی کائنات و موجودات را حاضر و برقرار دیدہ بعدہ آنحضرت از شاہ محمد اسحٰق فرمود کہ این قدر معنی الفاظ

کلمه طیبه بارا معلوم است که شمارا آگاه کردم اینده عالم و داننده ذات لطیف حق جل و علی است
ازانجمله انیست که روزی شاه محمد اسحقؒ بحضور انور حاضر بود و مکان نو تیار میشد و مزدوران
بر بالای بام گل می انداختند آنحضرت بشاه موصوف فرمود که سبد بگیر و از گل پر کرده بر بام
انداز شاه موصوف در دل خود گفت که من بجز دستار گاهی بار بر سر ننهاده ام لیکن امر
پیر و مرشد است بهر کیف بجا باید آورد سبد بر داشت و از گل پر ساخته بر بام انداخت فوراً
فیضان الهی در تمام جسم سرایت کرد چون بار دویم سبد از گل پر کرده برد آنحضرت از آوردن
گل منع فرمود شاه موصوف چون از لذت وحدت آشنای یافت باز نماند و سبد بر داشت
جناب اقدس بامتناع باز داشت و فرمود که تاب نخواهد ماند همان وقت شاه موصوف
بر ملا گفت که من منصور شدم جناب ممدوح فرمود خاموش باز شاه معزالیه گفت من منصور
شدم از جناب مقدس ارشاد شد خاموش باش باز شاه موصوف گفت که من منصور شدم
آنحضرت قدس سره الاصفی فرمود که منصور را انا الحق گفت چه نیک دیده بود که تو خواهی دید بعده
جناب ممدوح شاه معزالیه را پیش خود طلبیده دست مبارک از گردن تا به پشت وی مالیده
فرمود که مردم پیشین همچنین شنیده آمده اند لیکن این چنین نگفته اند باز شاه موصوف آواز انا الحق
می شنید و بر زبان نمی آورد و ازانجمله انیست که روزی بحضور آنحضرت قدس سره شخصے
حاضر آمد خواست که مشرف از قدمبوس گردد دست دراز کرد صورت مثالی وے شاه
محمد اسحق را از قسم سگ معلوم شد آنکس را بطوریکه سگ را مسرانند از حضور پرنور براند این
سخن آنحضرت قدس سره را کمال ناگوار آمد بچشم غضب بجانب شاه موصوف نظر فرمود فی الفور
حالت شاه ممدوح سلب شد چون شاه معزالیه در خود نگریست محض از اسرار الهی نا آشنا دید
بدین غم اراده جان دادن کرد کاروی در دست گرفته بجناب مقدس و معلی حاضر شد عرض کرد

که شنیده ام نعمت آلهی می بخشی و باز واپس میگیری چیزیکه با عنایت فرموده بودی عنایت کن
والا این روده های شکم خود را برآورده در گردن تو می اندازم آنحضرت قدس سره را بر حال وی
رحم آمد فرمود برو و مشغول شو الله تعالی و رسول خدا صلی الله علیه وسلم فضل خواهد فرمود
شاه موصوف باز عرض ساخت که مرا الله و رسول صلی الله علیه وسلم نداده بودند تو بمن بخشیده
بودی این سخن بفرما که تو باز بخشیدم و بدستور بحال کردم آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود
بکرم الله باز بخشیدم و ترا بدستور بحال کردم آن زبان کار در راه نیام در آورد جناب ممدوح
باز فرمود که من هم صورتش میدیدیم میخواستیم که بر انم لیکن از اخلاق محمدی صلی الله علیه وسلم
بعید است باز این چنین حرکت نباید کرد از انجمله انیست که در ایام سرما بنواحی بانسه شریفه و
نیز بجاهای دیگر خلیش که در هندی کهچری گویند اکثر شرفا وغیرهم میخورند بنا بر تناول آنحضرت
قدس سره در ظرفی خلیس و در ظرفی روغن زرد برای خوردن شاه محمد اسحاق در ظرفے
خلیس و اندک روغن زرد بالای آن افگنده از اندرون محلسرای آمد و بر یکسفره جناب
ممدوح و شاه موصوف خلیس میخوردند چون بحضور آنحضرت قدس سره روغن زرد کم ماند از
اندرون طلب فرمود و شاه موصوف را روغن زرد باز مرحمت نمود و خود تناول میفرمود و شاه
موصوف را چنان در دل گذشت که جناب اقدس این قدر روغن با خلیس تناول می نمایند
و مرا اندکی هم عنایت نمیفرمایند جناب معلی از انکشاف باطنیه دریافت بمجرد خطره شان فرمود
که چون قوت شما کم گردد از زبان محبت حق جل و علی در دل شما قرار گیرد از ین سبب روغن زرد
بشما کم می آید بلکه برای نام د مرا که طاقت جسمانی کم مانده است هر گاه که روغن کثیر می خورم
اندکی قوت جسمی می افزاید و محبت آلهی میگردد از انجمله انیست که شاه محمد اسحق را از اکتساب
اشغال حالتی پیدا شد متوقع از دیاد انوار تجلیات خفی و جلی و جذبات سرمدی شد روزی

آنحضرت قدس الله سره الاصفی دانست که اسحال جای آنداردکه توجه قلبی نیز بر قلب وی
نموده آید جناب ممدوح شاه موصوف را بحضور خویش نشانیده بر قلب صافی وی توجه فرمود
چون آثار تجلیات در دل وی قرار گرفت و آز اشراق انوار جذبات محبت آلهی روح شاه
محمد اسحاق قدس سره خواست که از جسد وی منفصل گردد دران حال جناب مقدس که
مراقب و متوجه بود از انکشاف باطنیه این حال دریافت کرده سر از جیب مراقبه برداشته
بطرف شاه موصوف دیده فرمود که ای افغان دل به قرار دار و کلمه طیبه را در دل آویز که
مرغ روح تو از قفس جسد پرواز نکند بعده آنحضرت راست نشسته تا دیری همچنان متوجه باروح
و قلب وی مانده پس از زمانی شاه موصوف را یقین شد که اگر دران حال آنحضرت قدس
الله سره الاصفی راست شده چشم کشاده بسوی من نمی‌نگریست و کلمه طیبه را نمی‌فرمود روح
من از قالب پرواز کرده بود از انجمله است سید عبد الکریم باشنده شاهجهان پور یکی از
مریدان آنحضرت قدس الله سره الاصفی بود بحیزی مالیت هم داشت لیکن بقدر اوقات
گذاری نبود عرض حال بحضور اقدس نمود ارشاد شد که به بنگاله برای خرید لاه که از اقسام
پارچه است باید رفت سید معز الیه حسب فرموده بجا آورده از بنگاله عازم شاهجهان آباد
گردیده لاه فروخت نشد تا چند سال همچنان مال افتاده ماند چون عسرت بسیار شد روزی
از باعث عسرت تنگ حال شده رجوع بجناب اقدس نموده عرض حال کرد که از حضور
برای خرید این پارچه امر شده بود تعجب است که تا حال بفروخت نیامده نوبت به تباهی رسید
بعد چندی روز محمد شاه بادشاه لباس لاه پوشیده تمامی امرا تلاش لاه کردند در تمام شهر مذکور بهم
نرسید بمکان سید موصوف متلاشیان آمدند پارچه مذکور بمنافع کثیر که اصلا بوهم و قیاس نبود
خرید نمودند بعده سید معز الیه عازم خانه شد پس از چندی بحضور حاضر شده عرض حال نمود

از حضور همین ارشاد شد که باز لاه خرید نمایند سید همچنان کردند باز انتفاع کثیر شد چند بار همچنین ارشاد شد و سید همچنان کرد بجدی امیر شد که هزارها روپیه را مالک گردید از آنجمله انیست که کهیکرن نامی گاوبان گاوان و گاومیشان میچرانید آنحضرت قدس سره بطرف جوی کلیانی تشریف فرما شده بود و حالتی عجیب و غریب داشت که همه اعضای شریفش جدا جدا شده و از هر عضو مبارک آواز کلمه طیبه می آمد گاوبان این حال دیده دانست که کسی جناب ممدوح را کشته هر بند را علیحده ساخته است خواست که به بانسه شریفه رسیده اظهار این حال نماید همان وقت همه اعضای شریفش بطرفة العین بایکدیگر بهم پیوستند و جناب ممدوح برخاسته نشست و گاوبان را فرمود که اگر این راز را مخفی خواهی داشت ازین عسرت که داری مبدل بیسر خواهد گشت از ان روز بفراغ دستی اوقات خود میگذرانید بعد چند مدت برادران وی بتقریبی جمع شدند هر یک آنچه از عجائبات دیده بود بیان میکرد که من چنان دیده ام و چنین دیده ام کهیکرن نیز گفت که آنچه من دیده ام در هفت پشت شما کسی ندیده باشد برادران وی گفتند آنکدام سخن است کهیکرن گفت که روزی جناب قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی را باین حال از چشم باصره دیده ام بعد اظهار این حال آن گاوبان را چنان عسرت و پریشانی در گرفت که بنان شبینه محتاج گشت باز بدستور گاومیشان و گاوان میچرانید و حال وی چنین بود که چون آواز اذان شنیدی استاده شدی و گاومیشان بخانه هر کدام میرفتند بعد استماع اذان برای تجسس گاومیشان بخانه هر کدام که گاومیشان میرفتند میرفت مردم آن خانه او را می زدند و وی هیچ نمی گفت و صبر میکرد و گاومیشان را بخانه مالک رسانیده خود بمکانی پوشیده نماز گذاردی و روزه رمضان المبارک داشتی بعده در آخر عمر چرانیدن گاومیشان گذاشته فقیری اختیار کرده و عزلت گزین گشته و حالت وی خوش شنیده شده والله اعلم و

از انجمله انیست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی را الهام شد که دوست محمد نام دوست
حضرت ماست بلکهنو رفته با وی ملاقی شو آنحضرت قدس سره ببلده لکهنو رفته تلاش و تفحص از
هر کدام خاص و عام میفرمودو می پرسید مکان شاه دوست محمد کجاست کسی نشان نمیداد
ناچار معاودت بمانسه شریفه فرموده باز الهام شد که از دوست ما ملاقی شو جناب ممدوح
بلکهنو رفته بدستور سابق تفتیش احوال مقام شاه موصوف نمود راه بمنزل مقصود نبرده باز
آمد بار سوم ملهم شد که دوسی قمار باز مشهور است در فلان قمار خانه می باز و آنحضرت بلکهنو تشریف
شریف برده حسب الامر پرسان وی و جویای قمار خانه بود هر کسی از پرسش جناب مقدس
استعجاب میکرد چون نشان قمار خانه یافت متوجه آنجا شد و از دور شاه دوسی قدس سره
را دید که بقمار بازی مشغول است و شاه موصوف نیز از چشم باطنیه حقیقت حال دریافته از
گوشه چشم ظاهریه اشارت نمود که آنجناب در این مکان تشریف نیارند آنحضرت قدس سره
بر دوکانی قیام فرمود شاه دوست محمد قدس سره از قمار بازی فارغ شده نزد آنحضرت تشریف
آورده در باغیکه سکونت داشت همراه خود برد و حضرت شاه دوست محمد عرف شاه دوسی
بر پسر باغبانی عاشق بود و چنان ترک و تفرید و تجرید بر مزاج شریفش غالب بود که با حتیاج
حوائج بشری از بوریا و کوزه و سبو هیچ نمیداشت و اگر حاجت آب می شد بدریای گومتی که
قریب بود رفته پوشیده وضو کرده نماز میکرد و مکان استراحت هم در ان باغ مقرر نبود گاهی در
چمن و گاهی بر روش استراحت میفرمود و برای طعام وغیره از کسی سوال نمیکرد و خود نیز هیچ
نمی پخت چون دو سه روز میگذشت پسر همان باغبان که منظور نظر بود آمده چیزی از دست
خود میخورانید و احوال قمار بازی چنان بود که اگر از دولتمند بازی مے یافت بکسی محتاج
می بخشید و چون در قمار بازی اگر از کسی مفلس بازی میبرد بوقت شب بخانه اش می انداخت

واگر کسی از وی بازی می یافت هیچ رنجش بخاطر اشرف راه نمی یافت چون از آنحضرت ملاقات
گردید باز بقمار بازی مشغول نمیشد و این سخن اکثر بر زبان مبارک میراند که ای عبدالرزاق
شما را از ما فاش کردید و در خلایق ظاهر نمودید و از پسر باغبان فرمود که ما را هیچ احتیاج نیست
و نبود لیکن بخانه ما این مهمان عزیز است یک سبوچه و سبو و چراغ و یک بوریا وقتیکه ایشان
بیایند باید رسانید پسر باغبان حسب فرموده حضرت شاه دوسیؒ اسباب مذکور حاضر ساخت
و معمول آنحضرت قدس سره چنان بود که در سال گاهی دو بار و گاهی سه بار برای ملاقات
شاه ممدوح بلکهنو تشریف می بردند و دو سه روز مقیم می شدند زیاده ازین استقامت نمی فرمودند
از آمدن آنحضرت قدس سره پسر باغبان را منفعت بسیار می شد چنانچه هر کدام برای
حصول سعادت قدمبوس آنحضرت قدس سره می آمد و هر چه از نذر و نیاز جناب ممدوح
و حضرت شاه دوسی می آوردند حضرت قطب الاقطاب به پسر باغبان می بخشیدند و از کثرت
هجوم معتقدان حضرت شاه دوسیؒ میفرمود که چون عبدالرزاق می آیند خانه ما دیوان عام
میشود و اینهم عادت شریفش بود که چون دانستی که فردا جناب قطب الاقطاب قدس سره
تشریف شریف بیا نسه خواهند برد پیش از یک روز چوب و خشت بر دروازه باغ فراهم ساخت
وقتیکه جناب ممدوح عازم خانه مبارک می شد هر کدام که اراده آمدن اندرون باغ میکرد
اول میفرمود که عبدالرزاق رفت اگر برین مطلع شده باز میماند بهتر و اگر برین سخن خیال نکرده
یا نفهمیده وی نیامد و قصد باغ کرد شاه موصوف دشنامها داده مانع میشد اگر برینهم خیال نمیکرد
و پیش می آمد پس در دست مبارکش هر چه از چوب و خشت می آمد میزد آورده اند که روزی
برادرزاده صوبه دار اختر نگر اوده باراده بیعت بجناب قطب الاقطاب قدس سره که همدران
ایام بمکان حضرت شاه دوسیؒ تشریف آورده بود عازم شد در اثنای راه از مولوی نقشبند

ملاقات کرده بمکان حضرت شاه دوستی آمد اتفاقاً همان روز حضرت قطب الاقطاب قدس سره
تشریف فرمای بانسه شریفه شده بود شاه موصوف حسب معمول قدیم آن آیندگان را منع فرمود
و دشنامها داد مردمان همراهی آنسردار زاده ممانعت شاه موصوف نشنیدند یا نفهمیده اراده اندرون
باغ کردند شاه ممدوح سنگی زد بر تخته پالکی رسید بشکست همراهیان قصد ایذا کردند آن سردار زاده
منع کرد و گفت این مرد پروای ملک هم ندارد و بیچاره نقشبند غنیمت ست از آنجا بازگشت و بجای
خود رفت چون شاه موصوف حالات عجیبه و خوارق عادات غریبه داشت و تذکره شان که
ضمناً بیان بعض احوال شریفش که اکثر شامل باحوال حضرت قطب الاقطاب قدس سره
بود تیمناً نیز از ضروریات دانسته بقلم آورده میشود از انجمله اینست که روزی حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بمکان حضرت شاه دوست محمد قدس سره تشریف
برده بودند شاه موصوف فرمود که ای عبدالرزاق روح از جسد من میگویدکه فراق بنی و بینک
حضرت قطب الاقطاب قدس سره الاصفی فرمود سبب چیست شاه ممدوح گفت که سه روز
گذشته اند که این نفس سگ را هیچ از قسم طعام نداده ام جناب اقدس واعلی فرمود که شما جور و جبر
بر نفس کردید اکنون بقدر طاقت یاد الٰهی طعام دادن ضرور ست شاه موصوف برخاست
میر خدایار خان که بازاری آباد کرده شان مسمی بخدا گنج معروف به کٹره خدایارخان در بلده
لکهنو مشهور ست از مریدان حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بود برای
استقامت جناب ممدوح در همان باغ مکانی احداث میکرد در آنجا تغار اهک بود شاه موصوف
دو لقمه اهک خورده بود بار سوم نظر حضرت قطب الاقطاب برایشان افتاد و مانع شده فرمود
که این غذای جد نیست بلکه ازین تکلیف بحد کمال متصور ست لقمه سوم که بدست شریفش بود
بحضرت قطب الاقطاب قدس سره داده فرمود که شما بخورید و بوجه خویش خورانند و آنهم

فرمود که در پشت من فرزندان معینند من تزوج نخواهم کرد فرزندان تو بخشیدم و آن پشت مبارک
حضرت قطب الاقطاب قدس سره پشت خود مالیده فرمود که بخانهٔ شما فرزندان متولد خواهند شد
فاتحه بارواح ما و شما خواهند خواند جناب مقدس و معلی آنکه مذکور را با نسبه شریفه آورده
قدری ازان خود خوردند و اندکی باهلیه خود خورانید بعده حضرت شاه غلام دوست محمد
قدس سره بعالم وجود جلوهٔ ظهور یافت و آنهم فرموده بود که اسم فرزند اول بنام من باید نهاد
و ازین سبب حضرت قطب الاقطاب اسم فرزند کلان غلام دوست محمد مقرر فرمود و لفظ
غلام بمعنی فرزند آمده است چنانچه در کلام مجید واقع است اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ و ازان آنکه
آنچه باقی مانده بود حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره و شاه کرم الله رحمت الله تناول
کردند و قدری ازان باقی مانده بود حضرت شاه غلام دوست محمد بحضرت سیدنا و مرشدنا سید
شاه غلام علی قدس سره خورانید از انجمله اینست که حضرت شاه دوست نوکر عالمگیر بادشاه
بود در آنوقت شخصی از جناب ممدوح اتحاد کلی داشت روزی در حالت ترک روزگار شاه
ممدوح را دید شناخت و بمکان خود آورده دعوت کرد چون تلاش گوشت کرد آنوقت بهم نرسید
گنجشکان خانگی را گرفته ذبح کرده پخته جناب موصوف را بنا بر تناول نمودن طعام باندرون
خانه خویش برد چون آنجناب بخوردن طعام مشغول شد بچگان گنجشکان از آشیانه های خود سر
بیرون آورده فریاد میکردند و انتظار پدران و مادران خود میکشیدند جناب ممدوح معلوم کرد که گنجشکان
خانگی را پخته است و این بچه های ایشان اند از صاحب خانه پرسش حال ساخت صاحبخانه
عرض کرد که از آنحضرت پوشیده نیست شاه موصوف گوشت را تناول میفرمود و استخوانها
پیش خود میداشت چون از طعام فارغ شد شکر بجناب احدیت کرده استخوانهای گنجشکان
را دور انداخته فرمود که ما کار خود کردیم و شما کار خود کنند آن گنجشکان باذن الله تعالی پرواز آمدند

دوانه به بچگان خویش خورانیدند از انجمله اینست که چون حضرت قطب الاقطاب قدس سره
بمکان حضرت شاه دوست محمد علیه الرحمه تشریف می آوردند شاه محمد آفاق صاحب سجاده شاه
پیر محمد لکهنوی که گروه شان در لکهنؤ مشهور است برای ملازمت و تعلیم و تلقین مخفی از شاه پیر محمد
بحضور حاضر میشدند و تا قیام آنجناب هر روزه حاضر میامدند روزی در ایام برشگال بوقت شب
حاضر شدند و باران باریدن گرفت بسبب بارش مفرط کشتی ها در سیل رفتند و ملاحان راه
خانه های خود گرفتند شاه محمد آفاق در دل خود اندیشه کردند که اگر بوقت فجر شریک نماز نخواهم شد
شیخ ما خواهد دانست که مخفی از ما بفقیری دیگر ملاقات میدارد حضرت شاه دوسی قدس سره
از علم باطنیه دریافته فرمودند که بیا محمد آفاق ترا رسانیده بیایم پس برخاست و او را همراه گرفت
و بر دریای گومتی تشریف آوردند و دریای مذکور تا بزانو در آمده فرمودند که از اینجا راه رهست
است بر و آب زیاده از زانو نیست شاه محمد آفاق تمام دریا عبور کرده آب زیاده از زانو
نیافت و میدیدند که پیش و پس و راست و چپ وی زیاده از سینه ها ایستاده است و این هم از
کرامات جناب ممدوح بود که در انوقت باران بسیار می بارید لیکن بر بدن شاه محمد آفاق
قطره آب نمیرسید از انجمله اینست که نواب برهان الملک سعادت خان یومیه سالکنان
قصبه سندیله ضبط نمود شرفای آنجا بلکهنؤ رفته بنا بر معافی رفتند و سعی ها کردند بمقصد نرسیدند
حضرت قطب الاقطاب قدس سره بمکان حضرت شاه دوسی تشریف فرما شده بودند شرفاے
سندیله بحضور حضرت قطب الاقطاب حاضر شده عرض حال کردند حضرت شاه دوسی علیه الرحمة
فرمودند که قل هو الله بخوانند کسی گفت که سه بار ختم سورهٔ اخلاص بدین طور کردیم که یک لکهه
بست و پنجهزار سورهٔ اخلاص هر بار خواندیم لیکن فائده نبخشید حضرت شاه موصوف در انوقت
در استراحت بود این سخن شنیده برخاسته بنشست و فرمودند که قل هو الله یکبار اگر بسیار خواند

دو بار و اگر غضب افتد سه بار لکھو کھا خواندن چنانچه شخصی ازان شرفا عقل و فراست بسیار
داشت عرض کرد که انچه آنجناب میفرمایند راست و درست است لیکن قصور خواندن ما نیست
ما را خواندن نمی آید بطوریکه آنحضرت ارشاد فرمایند بخوانیم فرمود دوات و قلم و قرطاس بیارند
حاضر آوردند جناب ممدوح الفاظ سورهٔ اخلاص بطور ناخواندگان یعنی بجای قاف کاف
و همچنین دیگر حروف ارشاد کرد آنمرد زیرک حسب الارشاد ترقیم نمود و رخصت شده معه همراهیان
بمکان خود آمد تشخصیکه نوشته گرفته بود دو بار خوانده بود که چوبدار برهان الملک معه پروانه معافی
ایمه متلاشی ایمه داران آمده پرسش کرد همه ها از اندیشه پنهان شدند یک کس از انمیان خود را
از مردم غیر قرار داده آمده گفت که شرفای سندیله همین وقت بجای رفته اند شما چرا تلاش آنها
میکنند چوبدار گفت که این پروانه معافی ایمه انهاست در دست میدارم بگیرند که حکم نواب است
که همین وقت از شهر بیرون روند همه ها این سخن شنیده بیرون آمده پروانه گرفتند و همان وقت
آنمکان گذاشته بجای دیگر رفتند از انجمله انیست که پسر باغبان که حضرت شاه دوسی علیه الرحمة
باوی تعلق خاطر داشت روزی فرمایش اخیل و احضاری یعنی لال و منیا که جانوری است
نهایت کوچک و سرخ رنگ و سرخ منقار و خالهای سفید و سیاه دارد نرینه را که بصفت مذکور
می باشد لال و ماده اش را که کبود رنگ و منقار سرخ و خالها دارد منیا میگویند و در ملک بنارس و
پٹنه وغیره برنگ سبز و خالهای سفید مشهود کرده بود حضرت شاه موصوف بر سهوا از راه باغ تشریف
گذر کرد از جناب قطب الاقطاب قدس سره گفت که برای آوردن لال و منیا حسب فرمایش
پسر باغبان عزم پٹنه میدارم ساعتی توقف کرده تشریف فرما شد بعد دو ساعت چیزی کم و بیش لال و
منیا برنگ سبز آورد و از حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی ملاقات کرده بلکهنو
تشریف فرما شد از انجمله انیست که طبیعت حضرت شاه دوسی قدس الله سره العزیز کسلمند شد

حضرت قطب الاقطاب برای عیادت شاه موصوف بلکهنؤ تشریف فرما شدند و همدران عرصه حضرت
شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز نیز بیمار بود چون جناب ممدوح از حضرت شاه
موصوف ملاقی شد شاه ممدوح پرسان حال حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره گردید
حضرت قطب الاقطاب حال بیماری که طوالت کشیده بود بیان فرمود حضرت شاه دوستی
فرمود ای عبدالرزاق شما بسیار بیدرد هستید که فرزند خود را در چنین حالت بیماری گذاشته
اینجا آمدید باز بروید حضرت قطب الاقطاب قدس سره فرمود که محبت قلبی که از شما ست بر
محبت وی غالب تر گشت ازین سبب برای عیادت شما آمدم شاه موصوف بجدی مجوز شد
که جناب ممدوح را یکدم نشستن نداد لاچار مراجعت بیانسه شریفه فرمود شاه موصوف بوقت
روانگی فرمود ای عبدالرزاق از هر دو بیماران یکی نیست حضرت قطب الاقطاب قدس سره
را اندیشه فرزند خود بخاطر گذشت فوراً شاه ممدوح حضرت قطب الاقطاب قدس سره را
طلبیده فرمود که اگر فرزند شما غلام دوست محمد در دنیا خواهد ماند فاتحه خوان ما و شما خواهد شد
من ازینجهان رحلت خواهم کرد و هرگاه که ازین عالم رخت حیات خواهم بست بشما خبر خواهم
کرد بعده جناب قطب الاقطاب قدس سره تشریف فرما بیانسه شریفه شد و چون شاه موصوف
بلقای حبیب پیوست بتصرف باطنیه خبر نمود جناب قطب الاقطاب قدس سره فی الفور عازم
لکهنؤ شد چون بباغ مسکن شاه موصوف رسید جنازه تیار ساخته مردم حضار باراده نماز
بودند جناب ممدوح شریک نماز شد و از دست خویش بتاریخ بست و هفتم جمادی الثانی سنه ۱۱۲۲
یکهزار و یکصد و بست و دو من الهجرة المقدسة مدفون ساخت و مزار شریفش در همان باغ
قریب دریای گومتی متصل پل تعمیر ساخته نواب آصف الدوله مرحوم در بانس منڈی
واقع و مشهور است و حالا از نشان باغ هیچ نیست مگر چند درخت تمر هندی و غیره هستند و در

ازاراضی باغ چند خانه آباد اند و در باقی زمین مقابر خلائق است و احوال کرامات شاه ممدوح
زیاده از حد تحریر اند بعضی ازانکه بشمول احوال حضرت قطب الاقطاب قدس سره بوده است بقلم
آورده بمقصد اصلی که ذکر شریف حضرت قطب الاقطاب قدس سره است باز میگردد
ازانجمله انیست که روزی آنحضرت از بانسه شریفه عزم لکهنؤ فرمود پاسبان که از قوم هنود
اند بدزدی میرفتند و جناب ممدوح دران وقت تنها بود یکی ازانها شمشیری کشید و دست برداشته
خواست که بر آنحضرت قدس الله سره الاصفی زند همچنان دست وی در هوا ماند آنکس نادم
شد و برپای مبارک افتاد و عذر تقصیر نموده عرض کرد که خطای من معاف فرمایند جناب ممدوح
عفو تقصیرش فرمود دستش بدستور بحالت اصلی گشت باز همان شخص گفت که عرضی دارم
اگر قبول شود جناب مقدس و معلی فرمود چه عرض داری بعرض رسانید که آنجناب چیزی
از نشان فقیری در ملبوس خاص نمیدارند اگر نشانی در ملبوس باشد بهتر است آنحضرت قدس سره
عرض وی پذیرا فرمود ازان روز دستار مبارک و چادر و گاهی رومال نیز در گیرو خواه بنفش
رنگ کرده با خود میداشت ازانجمله انیست که از زوجه اولی آنحضرت قدس سره را اولاد
نبود و برادر کلان جناب ممدوح سید ابوتراب چهار پسر داشت یکی را جناب مقدس و معلی
بفرزندی خود گرفته بود روزی ازان پسر فرمود در بیخ تمر هندی که بر دروازه اشرف
نشانیده جناب ممدوح است آب پاشی نماید وی بحسب ارشاد در بیخ تمر هندی آب از چاه
کشیده میریخت همدران وقت سید ابوتراب آمده پسر خود را دران کار دیده ناخوش شده
از آب پاشی باز داشته همراه خود بخانه برد و کلمات ناخوشی در اثنای راه میگفت چون
باندرون خانه رسید اهلیه ابوتراب سبب خفگی پرسید سرگذشت بیان کرد اهلیه شان گفت
هرکس که اولاد نمیدارد قدر اولاد نمی شناسد و هرکس اولاد نداشته رویش دیدن روا نیست

چون این گفتگوی او زوجه شریفه آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی شنید از بس رنجیده خاطر شد و خود را بر فراش انداخت و عادت وی چنان بود که قبل از تشریف آوردن جناب ممدوح بخانه شریف طعام تیار کرده میداشت وقتیکه آنحضرت قدس سره بخانه تشریف فرما میشد طعام ماحضر بحضور می آورد آنروز که این کلمات ناملایم از گوش خود شنیده بود از ناخوشی ہیچ طعام تیار نساخته چون آنحضرت قدس سره بخانه رونق افزا شد فرمود که چیزی طعام تیار نکرده اند جواب نیافت باز جناب ممدوح پرسان حال شد جواب نداد چون نوبت بتکرار رسید زوجه شریفه آنحضرت ہمین گفت که بخانه پدر من رخصت فرمایند جناب ممدوح متعجب شده فرمود که سبب چیست بیان نمایند در جواب عرض کرد که آنجناب کتخدائی دیگر کنند شاید از زوجه ثانیه اولاد شود و الا مر انجانه پدری رسانند تا که ازین هر دو امر یک امر منظور نمیفرمایند سبب خفگی بیان نخواهم کرد آنحضرت فرمود که انچه مرضی شما خواهد بود بعمل خواهد آمد لیکن از سرگذشت مطلع نمایند چون حال گفتگوی سید ابوتراب و زوجه شان مفصل بجناب اقدس بیان نمود خفگی بر مزاج اشرف پیدا شد فرمود حق تعالی را طاقت ہست که صاحب اولاد را بی اولاد وبی اولاد را صاحب اولاد گرداند و آنحضرت قدس سره ہمدران شب چنان بخواب دید که در خانه برادر کلان وی تصفیه بجاروب میدہند پس در ہمان سال سید ابوتراب و ہر چہار پسرانش وفات یافتند کسی از اولاد شان باقی نمانده و اہلیه شان زنده مانده بود بعد وفات آنحضرت قدس سره از حضرت شاه غلام دوست محمد قدس اللہ سره العزیز گفت که از نام من ہیچ نشانے در دنیا باقی نمانده چیزے یادگار من باشد یکصد روپیه مرا بدہند که یک چاه باسم خود تیار نمایم جناب ممدوح روپیها داده چاه باسم وی تیار کنانیده داد چنانچه تا حال آنچاه در بانسه شریفه متصل حویلی

بطرف مشرق مائل بجنوب موجود است خلایق ازان آب مینوشند از انجمله انیست که روزی
در ایام بهار که درختهای پلاس گل آورده بودند آنحضرت قدس سره برای سیر موافق معمول
بر حوض سعده مو تشریف فرما شده بود و آنوقت بر مزاج اشرف کمال سرور و ذوق محبت
الٰهی مستولی گشت در فرط شوق با هر یک درخت پلاس هم آغوش شده این بیت بر زبان فیض
ترجمان مے آورد بیت برگ درختان سبز در نظر هوشیار ❊ هر ورقی دفتریست معرفت کردگار
و شاه رحمت الله و سواسی که همراه رکاب سعادت بود نیز در شوق و محبت الٰهی باتباع پیر و مرشد
هر درخت را در بر میکشید و چیت رام باجیم معجمه مفتوح و یای ساکنه که فقیر هنود و بیراگی بود
در موضع رامپور که بفاصله سه کروه از بانسه شریفه بطرف مغرب است مسکن داشت همدران جنگل
گاو میشان خود میچرانید از شاه رحمت الله پرسید که معنی این بیت چیست شاه موصوف معنی
بیان نمود بیراگی معز الیه گفت انچه شاعری گفته است این چنین نمیتواند شد که هر ورق دفتر
معرفت الٰهی باشد جناب اقدس گفته بیراگی شنیده فرمود که بر تو نظر فقیری نافتاده است
اگر می افتاد از رگهای برگ انچه میگویم میدیدی برو و زیر هر درختیکه خواهی بنشین آن درخت
ترا تعلیم خواهد کرد چیت رام زیر درختی بنشست فی الحال آن درخت گویا شده او را تعلیم نمود
بیراگی معز الیه بمطلب خود کامیاب شد ازان روز بیراگی معز الیه بجناب مقدس اعتقاد
کلی داشت و در خلوت و جلوت حاضر میماند و استفاده محصول میساخت از انجمله انیست که
روزی آنحضرت قدس سره بموضع رامپور بمکان چیت رام بیراگی حسب استدعای نامبرده
تشریف فرما شده بود و چیت رام فقیری را از چیلهای خود جانشین میکرد و جمله فقرای اهل اسلام
و هنود و زمینداران آنجوار که از مسلمانان و هنودان بودند همه را دعوت کرده طلب داشته
بود و بگت بازان در محفل رقص میکردند یک بگت باز را لباس زنانه پوشانیده کشن یعنی

کنهیا قرار داده و دیگر بگت بازان را لباس زنانه در بر کرانده زنهامی وے مقرر کرده بودند
از اقوال کبیر جی چیزی میسرائیدند انحضرت قدس سره را خوش آمد سر بمراقبه فرو برده کیفیتی
که از خالق خود حاصل کرده بود مخفی میداشت همدرین عرصه بگت بازان رو بروی آنجناب
مقدس آمده باواز بلند و فصیح سرائیدن گرفتند جناب ممدوح را غلبه وجذبه محبت آلهی زیاده
تر شد در حالت جذبه چشم مبارک کشاده نگاه انور بر بگت بازان افتاد همه ها در گریه آمدند و
رقص و تلبیس خود فراموش کردند و بجانب راست و چپ آنجناب فقراء مسلمانان و بیراگیان
و دنیاداران اهل اسلام و هنود نشسته بودند هر که چشم مبارکش افتاد همه ها در گریه
آمدند و از خود رفتند عجب حالتی دران مقام بر هر خاص و عام طاری گشت شاعری گوید
شعر هفتاد و دو ملت گردش چشم تو بیبازد + بیک پیمانه رنگین کرده یکشهر محفلها + آنحضرت
از انجا برخاست و زیر درخت برگد که همدران مکان بود تشریف فرما شده استراحت نمود
و از حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره فرمود که سر بمالند و زمانخان را حکم کرد که کف پا
را مالش نمایند یکی از برادران دینی چیت رام و پرسرام که از طرف مشرق و از راه دور آمده بود
از نامبرده ها گفت که این چه حال بود گفتند که حضرت شاه عبد الرزاق که از اکمل اولیاء الله
اند برایشان غلبه محبت آلهی بود بهر طرف که از چشم مبارک نظر میفرمود تاثیر میکرد موجب گریه
همین بود بعده آنکس از چیت رام گفت که ما را انچه از گروی خود رسیده بعمل آوردم لیکن دیدار
کشن حاصل نگشت چیت رام گفت که انچه شما را از گروی شما رسیده بعمل آوردند و ما را
انچه از گروی ما رسیده هست بشما میگوییم لیکن طاقت دیدار کشن ما را نیست همین جناب
که از ینجا برخاسته زیر درخت برگد رونق بخش اند اوشان البته طاقت میدارند که شما را
از دیدار کشن مشرف سازند آنکس برخاست و بجناب مقدس و معلی آمده استدعای

ویدار کشن نمود جناب ممدوح فرمود که درین وقت کشن در مجلس حاضر و موجود بود شما ندیدید
عرض کرد که اگر میدیدم چرا بحضور مستدعی میشدم آنحضرت قدس سره ویرا چیزے از
اشغال ہنودان تعلیم فرمود او بمکان خود رفته بعمل آورد همان روز از دیدار کشن کامیاب
شد بعده آنکس یازده روپیه و یک تهان شایسته خانی بطریق نذر حاضر آورد آنحضرت فرمود
که این حق چیت رام است باوشان بدهند آن شخص عرض ساخت که نذر شان گذرانیدم
این نذر حضور اقدس و معلے است بعد مبالغه تمام پذیرای عرض وی کرده جناب ممدوح
بحضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره فرمود که یک روپیه ازین مبلغان بگیرند و چیزے
برای خواهران خود از قسم شیرینی خرید نمایند که آنها امیدوار خواهند بود بموجب حکم یک روپیه
گرفت و مابقی آن شخص از اینجا برده بچیت رام داد بعده صبحی آنحضرت قدس سره اراده
خانه شریف نمود چیت رام تهان شایسته خانی بحضرت شاه غلام دوست محمد گذرانیده
عرض کرد که نصف تهان خود بگیرند و نصف بجناب والده ماجده خود گذرانند از انجمله
اینست که پیسرام ساکن موضع کنهولی که از بانسه شریفه دو کروه مابین شمال و مغرب
است بجناب آنحضرت قدس الله سره الاصفی اعتقاد کلی داشت و هر روزه حاضر میماند
روزی اقرار بحضور کرد که فردا بمقام سعده مؤ حاضر خواهم شد آنروز بارش باران بسیار
شد و دریاچه کلیانی که مابین راه است بجوش آمد پیسرام بموجب وعده بر کناره کلیانی آمده
نشست هرچند خواست که عبور کند لیکن بهیچ نوع گذر کردن نتوانست و آنحضرت قدس سره
بسعده مؤ تشریف آوردند از چیت رام که حاضر بود فرمود پیسرام ایفای وعده نکرد نامبرده
عرض کرد که بسبب کثرت بارش کلیانی بجوش آمده ازین موجب آمدن نتوانسته باشد
و پیسرام که بر کناره دریاچه مذکور حیران نشسته بود در آنجا صورت مثالی آنحضرت نمود

شده فرمود ای پرسرام باین طرف نزد من بیا عرض کرد که شناوری نمیدانم چگونه برسم ارشاد
شد که جای شناوری نیست بیا پرسرام پا در آب نهاد اصلا از آب تر نشد بنوعیکه در خشکی
میرفت همان طور بر آب گذر کرد چون بر کناره ثانی دریاچه آمد صورت مبارک از نظرش
غائب شد بیراگی مذکور بسجده مؤ آمده بحضور حاضر شد وقتیکه جناب مقدس عزم خانه فرمود
پرسرام عرض نمود که وقت آمدن از امر اشرف عبور کلیانی کردم حالا بچه نوع از دریاچه
مذکور گذشته بمسکن خواهم رسید ارشاد شد که نه آنوقت عبور دریاچه کرانده ام و نه اکنون خواهم
کنانید کسیکه آنوقت عبور کرانده است حالا هم خواهد کنانید پرسرام رخصت شده یکساعت
شب گذشته بر کناره کلیانی رسید پاهای خود در آب گذاشته نام آنحضرت قدس سره بر
۳۸ زبان آورده عبور دریاچه کرد اصلا اثر آب بر پاهایش مفهوم نشد از انجمله اینست که در ماه
مرداد که بهندی بهادون نامند بتاریخ هشتم ماه مذکور که روز تولد کشن مشهور است هنودان
بروز مذکور رسم شادی و خوشی میکنند یکبار بتاریخ مذکور پرسرام محفل شادی مقرر کرده هم مشربان
خود را طلب داشته بود و از باعث اعتقاد که بجناب آنحضرت قدس الله سره الاصفی داشت نیز
متکلف شده بود و طعامیکه برای آنجماعه پخت کرده بود کم بود و مردمان بسیار جمع شدند پرسرام
مضطرب شده بحضور عرض ساخت که حالا از باعث کثرت مردمان و قلت طعام هتک
حرمت من میشود و بهیچ وجه و تدبیر اجناس بهم نمیرسد که افزونی طعام نمایم آنحضرت قدس سره
فرمود معمول فقرا اینست که آنچه بهم میرسد باتفاق مقسوم خود هر چه باشد میخورند بروید آنچه موجود
است با خودها تقسیم کرده بخورید پرسرام عرض کرد که این امر برای اهل اسلام است که آنچه
حاضر باشد یکجا کرده مقسوم خود میخورند و معمول هنود اینست که هر واحد بخش خود علیحده میگیرد
ازین سبب اندیشه بسیار است که این طعام قلیل بمردم کثیر چگونه خواهد رسید آنحضرت را

ترحم بر حالش شد بفرزند خود حضرت شاه منگری قدس سره فرمود برو بر دروازه مطبخ بنشین
شاه موصوف عرض کرد که از رفتن من چه خواهد شد اگر آنجناب تشریف فرما شوند البته از برکت
قدوم میمنت لزوم طعام برکت پذیر خواهد شد جناب ممدوح فرمود برو بر دروازه مطبخ یا
غوث الاعظم بنویس اللّٰه تعالیٰ از برکت و عظمت این اسم اعظم آنچنان برکت بطعام خواهد بخشید
که هر یک بکثرت و بخوبی خواهد رسید و باقی خواهد ماند شاه منگری حسب ارشاد بجا آورده همچنان
شد که آن طعام قلیل بمردم کثیر بکثرت رسید و باقی ماند از انجمله انیست که آنحضرت قدس الله
سره الاصفی اکثر میفرمود که این زمین حویلی من و گرد و پیش وی مرد و دولت را قبول نمیسازد
کسی از اولاد من بر این قطعه زمین خانه خود احداث نکند هر چند که عالم مستورات برای
احداث مکان عرض میساختند نپذیرا نمیفرمود و در جواب همین ارشاد میشد که برای گذاشتن
اینهم بسیار است شبی بوقت یکپاس باقیمانده بهادر نامی خادم خاص را بیدار کرده فرمود که
چراغ روشن کرده بر انجا بنه و بیدار باش جناب طاهره و مطهره حضرت فاطمة الزهرا علیها السلام
و حضرت امیر المومنین اسد اللّٰه الغالب علی ابن ابیطالب کرم اللّٰه وجهه آثار بنای خانه
من بر این زمین نهاده اند بعد از ان خود نیز برخاسته نشانی کرد صبحی بر همان نشان تیاری
حویلی فرمود و حالا آنمکان که تعمیر کرده آنحضرت قدس سره است از و تجاوز و تفاوت نشده و
جناب ممدوح تا بقای حیات ظاهری و هم حضرت شاه سید غلام دوست محمد و حضرت سیدنا
و مرشدنا سید شاه غلام علی قدس اللّٰه اسرارهما در همان حویلی متبرکه سکونت میداشتند و
الحال جناب مرشدزاده عالیمقدار حضرت شاه سید شبیر علی صاحب ادام اللّٰه برکاته در آنحویلی
متبرکه استقامت میدارند و در آنحویلی یک دالان سه دره مشرق رویه معه کوٹھا وغیره تعمیر
کرده حضرت قطب الاقطاب قدس اللّٰه سره الاصفی است و دالان سه دره و یک دره جنوب رویه

ودو کوٹھہ حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس سرہ العزیز تعمیر فرمودہ اند یک سہ درہ و یک درہ شمال رویہ و یک دالان سہ درہ مغرب رویہ و مکان بالاخانہ و دروازہ بنا کردہ جناب پیر و مرشد برحق حضرت شاہ سید غلام علی نور اللہ مرقدہ است و جناب قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی انہم میفرمود کہ نحوست زمین این حویلی کہ تعمیر کردہ ام از برکت نا نہادن جناب اطہرہ و مطہرہ حضرت فاطمۃ الزہرا علیہا السلام و حضرت امیر المومنین علے ابن ابیطالب کرم اللہ وجہہ زائل شدہ لیکن کسے از اولاد من گرد این حویلی خانہ نسازد و بتاکید مزید ممانعت این امر فرمودہ و نیز ارشاد کردہ کہ اگر کسی را از اولاد من ارادہ تعمیر حویلے باشد یک قطعہ مزروعہ کہ بطرف شمال است در آنحویلی خود احداث سازد از انجملہ الطیت کہ آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی در ملک دکن تشریف فرما بودند روزی عزم سیر فرمود کہ در اثنای راہ دید کہ راہ بدوجانب است یکی بطرف آبادی و دیگری بسوی جنگل از سہو راہ جنگل پیش گرفت و تا وقت عصر راہ رفت ہیچ نشانی از آبادی بنظر انور نیامدہ برکنارہ حوضے کہ ہمدران جنگل بود رسید بضرورت ہمانجا استقامت ورزیدہ و برای بستن اسپ بہ سائیس امر فرمود و خود در آن حوض وضو کردہ نماز عصر ادا کرد بعدہ شخصی بر اسپ سوار آمدہ پرسان حال گشت کہ از کجا می آئید و کجا قیام میدارید آنحضرت قدس سرہ فرمود کہ جای سکونت جوار لکھنو است آنکس گفت کہ ہمان لچھنو کہ از ماست جناب ممدوح فرمود کہ این نمیدانم کہ از ماست و یا از شما است مگر لکھنو شہریست در صوبۂ اختر نگر اودہ بملک ہندوستان از ساکنان جوار آنشہرم باز آن شخص گفت کہ شما مہمان من ہستند بدلجمعی تمام قیام فرمایند این بگفت و بطرفی راہی گشت بعد رفتن وے یک شیر و یک خرس آمدہ نشستند پس از آن دو کس حلوا حاضر آوردند و برای تناول عرض نمودند آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی قدرے از آن

تناول فرمود و باقی بسائیس بخشید و هم خورده ما بقی را باسپ خورانید آن هر دو کس عرض کردند
که رام و لچهمن که شنیده باشند ما یان هستیم این شیر و این خرس را برای پاسبانی مقرر کرده ایم
صبح حاضر شده راه آبادی عرض خواهیم ساخت بعده رخصت شده آنحضرت قدس الله
سره الاصفی شب در آنجا گذرانیده علی الصباح بعد ادای نماز سوار شد در اثنای راه دو
طفل چند گاومیش میچرانیدند از انها راه آبادی پرسید آنها راه آبادی عرض کردند جناب ممدوح
اندکی راه رفته بود بخاطر اشرف گذشت که رام و لچهمن گفته بودند که صبحی راه آبادی عرض
خواهیم کرد غالبکه همین طفلان بوده باشند از انجا معاودت فرموده بمکانیکه از طفلان ملاقات
شده بود تشریف آورده در آنجا طفلان و گاومیشان را نیافت باز از انجا بجانب آبادی
تشریف فرما شد از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بقصبه سهالی
تشریف فرما شده بود مولانا نظام الدین و مولوی محمد رضا قدس الله
اسرارهم همراه آنجناب بودند مولوی محمد رضا قدس سره بوقت شب بر مزار والد بزرگوار
خویش یعنی مولانا قطب الدین شهید رحمة الله علیه بجهت اشتغال اشغال رفته بودند چون
فارغ شد از انجا اراده حاضر شدن بجناب اقدس کرد زیر درخت تمرهندی که بر دروازه قاضی
محمد غوث مرحوم واقع است آمد شخصی را دید که زیر درخت تمرهندی معه چهار پنج زنان استاده
است در دل مولوی ممدوح گذشت که این مرد زانی و این زنها فاحشه اند پاهای خود
بر زمین زد که از آواز آن مرد و زنها متفرق شوند هر چند که مولوی ممدوح پاهای خود
بر زمین زد آن مرد و زنان متفرق نشدند لاچار مولوی موصوف قصد حاضر شدن بجناب مقدس
معلی که بر مکان قاضی معزالیه سکونت میداشت نمود چون برابر آنها رسید آنکس گفت که
مولوی مولوی پیر و مرشد خود را اسلام من باید رسانید مولوی ممدوح را ملال و غصه بسیار گشت

شد بحضور حاضر شده عرض کرد که حالا در دیه این قصبه نیز مبدل گشت این وقت که زیر درخت
تمر هندی آمدم دیدم که شخصی با چهار پنج زنان فاحشه ایستاده است هر چند پاهای خود بر زمین
زدم که از اینجا کناره گیرند هیچ بخیال نیاوردند همچنان استاده ماندند چون برابر ایشان رسیدم
آنمرد گفت که سلام من بجناب پیر و مرشد خود برسانند از شنیدن این سخن آنحضرت متبسم شده
فرمود که محمد رضا شما دانستند که آنکدام کس بود مولوی موصوف عرض کرد که اینقدر دانستم که
آن مرد زانی با زنان فاحشه استاده بود باز جناب ممدوح فرمود که آنمرد کشن یعنی کنهیا بود و
آن زنان از محبان وی بودند از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره تعمیر حویلی شریف
میفرمود و مزدوری مزدوران زیاده شده بود و تدبیر ادای آن بظاهر نبود صورت کشن یعنی
کنهیا حاضر شده عرض ساخت که زیر این درخت تمر هندی که پیش دروازه حویلی مبارک است
دفینه خزینه است هر قدر که احتیاج و مطلوب باشد ازان بگیرند آنحضرت فرمود که پیش خالق
و رازق ما چه کمی است که از شما بگیریم بعده صد روپیه از جای بطریق نذر آمدند آنرا حواله روشنا
فرموده مزدوری ادا نمود از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره را شیخ عصمت الله عرف
شیخ متو با میم مفتوح و تای مشدد و مضموم و سکون واو ساکن موضع رسولی که از بانسه شریف
سه کروه بطرف مغرب مائل بجنوب است پیغام داد که خطبه دختر من بحضرت شاه غلام دوست محمد
قدس سره مقرر نمایند آنحضرت انکار فرمود که در خانه شما آسیب جن است کدام کس از یاد
خدا و رسول خدا صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم فراموشی گزیده در فکر افتد که امروز دختر
بیمار است و امروز پسر مجدد انکار آن جن بجناب اقدس حاضر شده عرض کرد جائیکه فرزند آنجناب
قدم شریف خواهد برد مرا چه مجال است که بتشویش غضب خواهم دید و بی ادبی خواهم نمود بالا فکر
وسواس پیغام قبول فرمایند آنحضرت قدس سره قبول فرمود و کتخدائی حضرت شاه غلام دوست محمد

قدس سره نمود آن جن تا حال در آن حویلی قایم است و میماند و هرگز پیرامون کسی از خورد و
بزرگ نمیگردد بلکه بهر یک امور از رنج و راحت خود را شریک میسازد و از انجمله اینست
که روزی نزد آنحضرت قدس سره الاصفی شخصی آسیب زده جن آمد جناب ممدوح از سائیس
تازیانه طلب فرموده دو تازیانه بر آسیب زده زد فی الفور جن بفریاد آمده عرض نمود که گاهی
پیرامون این نخواهم گردید و اگرچه آسیب زده می آمد رو بروی وی دختران و دیگر
اهل و عیال را آمدن نمیداد از انجمله اینست که شاهزاده و وزیرزاده عالم جنات برای
تعلیم و تلقین اشغال بحضور آنحضرت قدس سره حاضر میشدند روزی رخصت شده
بر هوا میرفتند چون در بڈاگاؤں که از بانسه شریفه بطرف مغرب بفاصله یک کروه واقع
است رسیدند در آنجا حضرت شاه کرم الله قدس سره بعمر چهار ساله خلف حضرت شاه سیّد
غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز بخانهٔ جد مادری والد خود تشریف میداشت پیش
دروازه زیر درخت نیم همراه کودکان بازی میکرد و ثمر درخت مذکور میخورد وزیرزاده از
شاهزاده گفت که این نبیرهٔ حضرت قطب الاقطاب است همدران وقت شاه کرم الله بطرف
آسمان دید شاهزاده اجنه بنظر شفقت بطرف صاحبزاده عالیقدر رو دید از گرمی نظرش
صاحبزادهٔ موصوف بیهوش شد باز از انجا شاهزاده و وزیرزاده بجناب اقدس حاضر شده
عرض کردند که بآنجناب معلوم است که خلقت مایان از نار است این وقت که از حضور مرخص
گشته میرفتیم صاحبزاده همراه کودکان بازی میفرمود بنظر شفقت سوی ایشان دیدیم از تاثیر
گرمی چشم مایان صاحبزاده بیهوش شده کسی را در آنجا بفرستید که چیزی خوانده دم کند که تاثیر
گرمی نگاه دفع شود و نیز عرض کردند که از خطائیکه بے قصد سرزده ندامتی میداریم امیدوار
عفو این خطا هستیم آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که هیچ تقصیر شما نیست و اگر بود

معاف نمودم و حضرت شاه غلام دوست محمد را بموضع ٹڈا گاؤن رخصت فرمود چون قریب
حویلی رسید آواز ناله و زاری شنید هر کدام را منع فرمود و آب طلبیده دم کرده بحضرت شاه
کرم الله نوشانید و هم ازان آب روی وی را بشست همان وقت صحت یافت از انجمله
اینست که شخصے از قدوائیان متوطن بانسه شریفه بود بر دختر او جنی تعشق داشت و کمال
تکلیف و ایذا میرسانید اهلیه شان بحضور آنحضرت قدس سره آمده حالش بعرض رسانید
که از عنایت آنجناب البته دفع این بلا خواهد شد آنحضرت فرمود که درین امور دخلی نمیدارم
آنزن مایوس شده گریه آغاز کرد که هنوز این دختر ناکتخدا است وقتیکه بر خلق الله این
سخن ظاهر خواهد شد انکار ازین دختر خواهند کرد برین سخن جناب ممدوح را بر حالش
ترحم شد فی الفور آن جن حاضر شده عرض نمود که بنده بر آن دختر عاشق صادق است
و چون جناب مقدس بحال وی رحم فرمود مرا نیز وی اقامت فرمودن بر حالش نماند
لیکن عرضے و غرضی دارم اگر بگوش عنایت استماع فرمایند آنحضرت قدس سره فرمود که
آن غرض خود عرض کن جن بعرض رسانید که آنجناب نیز معشوقی دارند و منهم واله و
شیدای آن دختر هستم آنجناب میتوانند که بے دیدن معشوق خود قرار گیرند و برین بنده ممانعت
منظور است فرمود که من در اطاعت و فرمانبرداری معشوق خود دریغ ندارم و هر چه
رضای اوست می پردازم و جان خود را بوی تسلیم کرده ام و شما که معشوق خود را ایذا میرسانید
این عاشق رانمے شاید بعرض رسانید که انشاء الله تعالے از امروز ایذا نخواهم رسانید
لیکن از دور خواهم دید آنحضرت قدس الله سره الاصفے را این سخن پسند افتاد و ازان روز
آن دختر را هیچ ایذا و تکلیف نشد و تا حال در آن حویلی آن جن موجود است از انجمله اینست
که بر دختر کدام قدوائے آسیب جن بود و دایه اش کپورا نام داشت هر روزه نزد آنحضرت

قدس الله سره الاصفی آب برای دم کنانیدن مے آورد روزی زنان محله آب از چاه
که پیش دروازه مبارک است میکشیدند از دایه مذکور پرسیدند که کجا آمده بودی گفت که
فلان دختر بیمار است هر روزه آب از حضرت قطب الاقطاب دم کنانیده میبرم و مینوشانم
و خلایق میگویند که ایشان صاحب کمال اند لیکن آن دختر را آرام نمیشود و پاے من
ناحق میشکنند این سخن جناب مقدس بگوش مبارک شنید کپور را طلب فرمود و در آن آب
که سابق دم کرده بود لعاب دهن اشرف انداخت کپور را هنوز بخانه نرسیده بود که آن
جن نزد والدیان دختر حاضر شده گفت که کپور را ناحق حضرت قطب الاقطاب را در غضب
آورده است شمایان گواه باشید که این دختر را گذاشتم این بگفت و برفت همان وقت دختر
را شفا حاصل گردید باز اثرش معلوم نشد از انجمله انیست که در بلده لکهنؤ بدروازه
عالم نگر که از محلات آن بلده است جنی سکونت میداشت چون وعده مرگش نزدیک رسید
از دیگر برادران خود گفت که من برای حصول شرف قدمبوس حضرت قطب الاقطاب میروم
و بشکل مار متشکل شده بحضور حاضر شد و در آن وقت جناب اقدس و اعلی زیر درخت برگد تشریف
میداشت مشرف بشرف ملازمت گردیده مرخص شد چون بر کناره جوی کلیانے رسید
شخصی آن مار را بکشت چون آنحضرت قدس سره از انجا مراجعت بدولت خانه نمود
آن مار را در اثنای راه مرده دید فرمود که این جن است متشکل بشکل مار شده بود و چون جن بصورت
مار متشکل میشود با تبدیل کردن صورت نمیتوانند از انجمله انیست که تمامی عالم جنات
محکوم و فرمانبردار آنحضرت بودند بسبب تسخیر حاضر میشدند هر گاه میفرمود که فلان کس
را آزار میرسانی بگذار میگذاشت لیکن آنحضرت قدس سره چندان متوجه باین مشغله
نمیشدند بخیال اینکه تابع مرضی دوست خود بودند و سوای ذکر دوست چیزی دوست نمیداشتند

وبجز حدیث دوست بامر دیگر ملتفت نمی شد شخصی از عصبات مولانا نظام الدین قدس سره
بود اولیای او در قصبهٔ فخرپور که بنواحی بهرایچ است خطبه اش مقرر کردند و برای مناکحت
وی متوجه قصبهٔ مذکور شدند مولانا ممدوح و مردم کثیر همراه وی شدند آن شخص بی سبب
در اثنای راه مریض شد چون بآن قصبه رسیدند مناکح را موافق رسم هندوستان بر اسپ
سوار کردند بی سبب از پشت اسپ افتاد مردم متعجب شدند وی میگفت دانستم که مرا کسی از
اسپ فرود آورد القصه مناکحت کرده مراجعت بخانه که ازان قصبه چهارده یا پانزده
کروه مسافت است نمود لیکن در بیماری تپ و کسل بدن و احتباس بول قریب یک
شب و روز مبتلا ماند بعده چون زوجهٔ وی را بخانهٔ ابوین فرستادند چنانچه رسم شرفا و نجبای
آن نواح است که بعد نکاح چند سال زن بخانهٔ ابوین میماند و گاه گاه بخانهٔ زوج میرود
آن شخص را چون بعد چند ماه بیماری رفع شد و صحت کلی حاصل گردید عزم رفتن بقصبهٔ
مذکور کرد جمعی بجناب آنحضرت قدس سره حاضر آمده عرض کردند که فلان را منع فرمایند که قصد
رفتن آنجا نکند جناب ممدوح از بعض عصبات وی فرمودند که او را منع کنند تا گرد این کار
نگردد ورنه بلای عظیم بسرش خواهد رسید که رفع آن متعذر خواهد بود چون در او اولیای وی را
عقیدت بجناب اقدس نبود باتباع امر نپرداخته تجویز عزیمت قصبهٔ مذکور شد چون مقرر شد که
فردا بآن قصبه راهی شود آخر شب قبل از بیدار شدن وی چون حاضر شدند و او را بیدار ساختند
دانست که کسی برای روانگی بیدار کرده گفت فلان کتاب من آنجا نهاده است همراه خواهم
برد یکی ازان دو چون کتاب حواله نمود بعد ازان آنکس می بیند که دو شکل مهیب برنگ سیاه
و جسیم بطور پهلوانان ودیگر دو حاضر اند یکی ازان وی را برداشت و دیگری که بر کناره
سقف بود وی را داد و بگرفت درین وقت آنکس از هوش رفت بعد لمحه مردم خانه بیدار شدند

وی را نیافتند تجسس نمودند اثری ندیدند نالان شدند آن شخص بعد افاقت میگفت که آواز ناله و فریاد می شنیدم القصه شخص مذکور خود را در نواحی قصبه دیوه که از سهالی سه چهار کروه مسافت دارد بر کناره حوضی یافت و در افاقت آمد و حیران ماند و در پای او آثار ماندگی و آبله و درد معلوم میشد دران هنگام یکی از اجنه چادری برنگ زرد آورده بوسے داد بعده ازان موضع قصبه دیگر قریب بود در آنجا رفت و بخانه کسی از متوطنان آنقصبه ماند صاحب خانه بتواضع پیش آمد آن شخص حال خود پوشیده میداشت همه شب محفوظ ماند چون بیدار شد خود را بر کناره آن حوض یافت و حوض مذکور ازان قصبه زیاده از نیم کروه مسافت داشت حیران شد چه کند سعی بجائی نمیرسد در حال افاقت عزم آمدن خانه نمود بوقت شام بخانه رسید تمام روز در قطع مسافت سه کروه بسبب ضعف و خراشیدگی پاها گذشت در آن حال هیچ اثر از آسیب جن معلوم نمے شد چون بعد وقوع این حال خویشان و اقربای وی نزد آنحضرت قدس سره حاضر شدند و برای دور شدن آسیب ملتجی گردیدند جناب ممدوح ملتفت نشد هر چند این قدر کفایت داشت که اگر بچشم عنایت و التفات در وی مینگریست آن شخص ازان آفت و بلا نجات می یافت و الله اعلم باسرار عباده لیکن التفات نفرمودند و این مصرع بر زبان مبارک ارشاد نمودند مصرع مردی از غیب برون آید و کاری بکند و الیانش مایوس شدند بعد چندی درویشی ملامتیه که در عملیات مهارت قوی داشت پیدا شد شخصی حلاق را چیزی تعلیم نموده و آن آسیب زده را بخانه نشانیده بفاصله چند قدم بیرون خانه نشست و گفت اگر جنها آمده چیزی بگویند هرگز جواب ندهی و خود در خواندن اسما مشغول شد بعد ساعتی آن جنها نمودار شدند بهمان صورت مهیب با شور و تخویف نمودند چون جواب نیافتند بعده الحاح و عجز بتکرار نمودند سود نکرد لاجرم

سست شدند و طاقت جنبش نماند پس آنها را در دو شیشه بند ساخت آن هر دو جن
مثل دود شده داخل هر دو شیشه شدند بار بر آورد و بهمان صورت متصور شدند باز
در هر دو شیشه کرده در نواح زید پور که از بانسه شریفه چهار کروه باشد دفن کردند گفت
حالا جای تردد نیست پس آن زن را فرزندان شدند از انجمله اینست که در ملک
دکن آنحضرت قدس سره بمکان فقیری استقامت میداشت در آن مکان چاهی بود
زنان برای کشیدن آب مے آمدند آن فقیر بر زنی از قوم کهتریان تعشق میداشت چون
آن زن برای آب مے آمد تا که آب می کشید فقیر نزد چاه استاده میماند وقتیکه آن زن
سبوها بر سر خویش گرفته میرفت تا دروازه خانه اش رسانیده مے آمد حضرت قطب الاقطاب
را نیز یک گونه تعشق و تعلق خاطر با آنزن گردید روزی آنحضرت قدس سره را محبت او
غالب شد چون آنزن برای آب آمد آنحضرت را ملاحظه کرده بکار خود مشغول گردید
چون سبوها برداشته بخانه خویش روان شد جناب ممدوح نیز همراهی آنزن روان گشت
فقیر مذکور تا بدروازه موافق معمول رفت و باز آمد و آنحضرت قدس سره تا اندرون حویلی واقف
تشریف شریف برد آنزن را گردانیده در زبان هندی گفت خدای تو در تو نیست که در من
می نگری این سخن بمزاج اشرف تاثیرے بخشید و بر جبین مبارک سروری لالی گردید
باز از آن روز جانب آن زن نگاه نمیفرمود و بعد چندی از انجا بتلاش نوکری عزم فرمود
اکثر سخن آنزن یاد میفرمود و سروری بر خاطر اشرف هویدا مے میشد و میفرمود آن زن
چه خوش گفت از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره در بهرایچ نوکر بود در آنجا
امردی پسر سوتم نام بسیار حسین و صورتش منظور نظر خلایق بود چنانچه میل خاطر اشرف
هم بجانب وے گردید اکثر اوقات آنحضرت قدس الله سره الاصفی سوار شده بنا بر

دیدنش تشریف می برد و انوار تجلیات محبوب حقیقی را براه العین در وے متجلی مے یافت
صورتش ہمہ حال حاضر پیش چشم آنحضرت قدس اللہ سره الاصفی میماند روزی ویرا دردِ
چنان لاحق گشت کہ قرار نداشت گاہے سر را بلند کرده بر فرش میزد و گاہے بر دیوار [illegible]
گفت کہ این پسر را فلان و فلان از چشم مے بیند کسے چنان نیست کہ ورا صحت بخشد درد و
ساز جناب مقدس و معلے متوجہ بسوی او شد و درد سر کشید ہمدران ساعت صحت و
شفا یافت لیکن درد بر سر مبارک مستولے گشت و ایذا بسیار کشید آنحضرت قدس سره
پیش درویشے تشریف فرما شد وے ازین حال اطلاع یافتہ پرسان گشت جناب ممدوح
اظہار کرد وے نصیحت پیش آمد گفت چہ لازم بود کہ برائے ہندو بچہ ایذا بر خود اختیار
کردند آنحضرت قدس اللہ سره الاصفی ہیچ جواب نداد بعد ازان اندرونش دعای خواند
درد دفع شد و صحت یافت مولانا نظام الدین علیہ الرحمۃ مے نویسد کہ گمان میبرم کہ
حیلہ ملاقاتیہ است غالب آنست کہ بالتفات خویش صحت یافت بعد ازان جناب ممدوح
برای ملاقات مرتاضی متشرع کہ دقیقہ از دقائق سنت نبویہ علیہ الصلوۃ والسلام فرو
نمیگذاشت رفت و کیفیت ہمراہی آن معشوق بیان نمود آن شیخ مرتاض گفت کہ اگر آن ہندو
بچہ را شائبہ از محبت آلہی مے بود حاضر میشد خطره شما است کہ بہیئت صوری رو نمود اندرین
اثنا صورت مبارک حضرت سید میر عبد الصمد خدا نما قدس اللہ اسراره و بارک اللہ فی
اخلافہ ظاہر شده فرمود محبوب خود را در خود باید نگریست و خود معشوق باید بود ہمان وقت
جناب ممدوح معشوق خود را در خود. و اعضاء وے را عین اعضاء وے یافت بمجرد این
دید معاملہ محبت وے از دل رفت بعد ازان چون او را مید ید نظر مبارکش حسن او
زیبا نمے آمد و قبل ازین پرسوتم متوجہ با آنحضرت قدس سره نمے شد بعد ازین میل طبع

بجانب جناب ممدوح بسیار بود و جناب مقدس التفات نمیفرمود لیکن الان قد ندمت و ما ینفع الندم قد صفت الی ضفت آزانجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی از لکھنؤ بیانسه شریفه تشریف میبردند جائیکه الحال نواب گنج آباد است جنگل بود رسید در آنجا هر یک گیاه خاصیت خود ها عرض مینماختند آنحضرت قدس الله سره الاصفی همچنیکه میشنید خاصیت هر یک را بیان میفرمود از آن میان گیاهی عرض کرد که از من طلای خالص میشود که اگر بر یک من مس یک قطره عرق من انداز ند طلای خالص کردد شاه رحمت الله و سواسی که از مریدان خاص آنجناب مقدس همراه رکاب سعادت بود بمقتضای بشری بخیال وی آمد که انچه این گیاه خاصیت خود ظاهر میکند راست خواهد بود صورت آن گیاه و نشان آن زمین را در دل خود منقوش داشته همراه رکاب اشرف بیانسه شریفه رسید چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی باندرون محلسرا تشریف فرما شد شاه رحمت الله همان وقت که شب بود معاودت نموده جائیکه آن گیاه را دیده بود متلاشی شد هر چند که جستجو کرد نیافت و انست که از باعث شب بد نیامد منتظر طلوع آفتاب بود چون صبح شد نشان زمین یافت لیکن آنگیاه از نظرش غائب گشت مایوس شده باز آمد و عادت شریف آنحضرت قدس الله سره الاصفی چنان بود که از یکپاس شب باقی مانده از اندرون محلسرا تشریف بیرون آورده طالبان حق را تاکید باشغال و اذکار میفرمود و خود مشغول بحق میشد آن وقت که از محلسرا تشریف بیرون آورد و خلاف عادت بار بار این سخن میفرمود که اگر در قسمت نے باشد از دویدن هیچ نمیشود حاضران ازین سخن متعجب بودند که این چه ارشاد میشود درین اثنا شاه رحمت الله نیز حاضر شد آنحضرت فرمود ای رحمت الله وقتیکه آن گیاه خاصیت خود از من بیان میکرد

اگر ترا همچنین طمع دامنگیر بود آن وقت گیاه مذکوره را چرا نگرفتی والحال که برای تلاش
آن گیاه رفتی و نیافتی بجز ندامت چه حاصل گشت آنزمان مردم حضار دانستند که مرشد
جناب اقدس و اعلی این بود ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی
در بانسه شریفه بود شخصی از اکابر قصبهٔ ردولی معه اهلیه خویش بر آستانه مبارک حاضر شده
مشرف بقدمبوس گشت و استدعای اولاد بجناب اقدس کرد جناب ممدوح باندرون خانه
تشریف فرما شد زوجه شریفه آنحضرت قدس الله سره الاصفی سفارش آن زن که
مستدعی اولاد آمده بود کرد جناب ممدوح فرمود زنانیکه نیکبخت اند اگر در نصیب شان
اولاد نمیشود شوهر خود را اجازت دیگر نکاح میدهند در آن وقت کنیز شوهر وی حاضر بود
این سخن از زبان مبارک شنیده از آن شخص بیان نمود وی بمجرد شنیدن این سخن بر اسب
سوار شده روانه ردولی گردید و همان شب بدختری که همقوم او بود نکاح کرد چون این سخن
بآن زن رسید بسیار غم و الم نموده میگفت که ایشان یعنی آنحضرت قدس الله سره الاصفی
را صاحب کمال شنیده بامید عطاے اولاد آمده بودم که بمن خواهند بخشید شوهر من هم
ازمن گرفته بدیگری دادند آنحضرت این سخن شنیده تبسم میکردند و میفرمودند که ما چه کنیم مارا آنچه
معلوم شد گفته دادیم آینده الله تعالی مختار کار خود است و آن شخص را فرزندان از زوجه
ثانیه متولد شدند و تا حال اولادش موجود است ازانجمله اینست که میر مشرف صوبه دار
اختر نگر اوده بجناب اقدس حاضر آمده بسعادت قدمبوس معزز گشت در آن وقت تذکره
سپهگری و فتح و شکست بود شخصی گفت که بوقت هزیمت زمین نیز میگریزد میر موصوف گفت
کسانیکه سپاهی اند از یکدست شمشیر میزنند و بدست دیگر زمین را میگیرند آنحضرت فرمود
که آ! سید توبه کن این باختیار حق تعالے است چون میر موصوف رخصت شده از همین

راه بضلع رای بتی کندہا سا کہ بند آبست در پرگنہ ردولی روانہ شد در آن ضلع جنگ بمیان آمد شکست فاش میر معز الیہ را حاصل گشت نوبت باین درجہ رسید کہ زنان الفلاقہ همراهیان میر موصوف را از اوندہای سگلے وغیرہ میر وندو تمامی اسباب و اسپان از همراهیان میگرفتند چون این حال میر موصوف دید بجناب مقدس و معلے حاضر گشتہ معذرت بسیار کرد کہ از نادانی آن سخن بحضور انور عرض کردہ بودم معاف فرمایند از انجملہ اینست کہ شاہ محمود ساکن قصبۂ ردولی از اولیاء اللہ بود روزی بحضور آنحضرت قدس سرہ حاضر شدہ عرض کرد کہ آنچہ از پیر و مرشد من بمن رسیدہ بود بعمل آوردم از ان این قدر حاصل شد کہ بجناب سرور کائنات علیہ الصلوٰۃ والتسلیمات ہرگاہ کہ میخواہم حاضر میشوم لیکن نمیتوانم کہ چیزی عرض کنم و از جناب اطہر مطہر نیز گاہی چیزی بمن ارشاد نمیشود لہذا بحضور اقدس حاضر شدم کہ پیر من وفات یافت توجہات حضور پرنور چنان بحالم مبذول شود کہ باین مطلب کامیاب شوم یعنی بجناب اطہر و مطہر حاضر شوم و تکلم ہم شود آنحضرت قدس سرہ فرمود کہ کسی بر آنجناب اقدس و اعلی حاکم نیست لیکن امروز برای شما عرض خواہم کرد اگر منظور خواہد شد از شما گفتہ خواہد شد بعدہ جناب ممدوح بحسب عادت شریف عازم سیر بطرف سعدہ مؤ شد و از شاہ محمود فرمود بیا ہمراہ من باش شاہ موصوف ہمراہ رکاب شد چون آنحضرت قدس سرہ بر حوض سعدہ مؤ کہ جای یاد آلہی مقرر بود رسید از اسپ فرود آمدہ اسپ حوالہ شاہ محمود نمودہ مشغول بحق شد و شاہ محمود کہ اسپ را گرفتہ استادہ بود در ہمان حالت بجناب سرور عالم صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم حاضر و مشرف شد جناب اطہر و مطہر از کمال نوازش فرمود پیش بیا آن محمود شاہ موصوف پیش رفت جناب پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم دست مبارک بر پشت وی مالیدہ فرمود ای محمود آنچہ

مطلب تو بوده باشد بحضور عرض کرده باشی بعد ازین شاه موصوف بحواس ظاهری آمده شکرگذاری بجناب آنحضرت نمود و اکثر میگفت که از توجهات حضرت شاه عبدالرزاق اینمرتبه حاصل شد که هرگاه هر مطلبی که مے باشد بجناب سرور انبیا صلی الله علیه وسلم حاضر شده بی تکلف عرض میکنم و بجواب آن سرفراز میشوم از آنجمله اینست که شاه نورالدهر قدوائی ساکن قصبه مسولی روزی از مسکن خود عازم بانسه شریفه شد و آن روز بخانهٔ حضرت قطب الاقطاب قدس سره نان ماش که از اقسام غله و راب که از قسم شیرینی است تیار شده بود چون خادمان طعام مذکور بحضور آوردند جناب ممدوح فرمود که امروز محبوب رسول خدا صلے الله علیه وسلم می آید براے وی آنچه ماحضر هست ازان حصهٔ وے باید داشت خادمان حسب امر بجا آوردند بعده شاه ممدوح بحضور حاضر شد و گفت که نان ماش و راب خواهم خورد خادمان طعام مذکور که برای اوشان داشته بودند حاضر آوردند شاه موصوف آن طعام تناول نمود و آنحضرت قدس سره میفرمود که شاه نورالدهر را دیده ام که در آغوش حضرت فاطمة الزهرا علیها السلام آنچنان بازی میکند که اطفال در کنار مادر خود میبازند و روزی در مجلس شاه موصوف بعضی مردم اوصاف اولیاء الله بیان میکردند که فلان و فلان ولی یعنی حضرت عین القضات همدانی و حضرت شمس تبریز و حضرت بدیع الدین مدار قدس اسرارهم چنین و چنان بودند دران میان شخصی تذکرهٔ آنحضرت قدس سره بطور حقارت کرد شاه نورالدهر شنیده بکمر رسه کر گفت که شاه عبدالرزاق بجائیکه آنها محو و گم شدند بهوشیاری تمام میرود از آنجمله اینست که شاه کو در بکاف فارسی مدارے از اولاد شیخی مدار ساکن قصبه کنتور بحضور آنحضرت حاضر شده احوال خوارق عادات و کرامات و زهد و تقوای حضرت شاه بدیع الدین مدار و مرشدان شان قدس اسرارهم بیان مینمود

وجناب ممدوح همین میفرمود که الحال هم در امت محمدی این چنین مردم هستند که از او شان
این چنین میتوانند شد شاه موصوف گفت که یکی از کرامات شاه بدیع الدین اینست که کسے
تاب جمال وی نمے آورد و برقع بر رو میداشت آنحضرت قدس سره فرمود که الحال نیز
در بندگان الله تعالی این چنین هستند که کسی تاب جمال شان نمیتواند آورد و بعده دست
مبارک بلند کرده وکف دست کشاده فرمود که اگر تاب دیدن باشد ببین چون شاه موصوف
نظر بر دست مبارک کرد تاب وطاقت دیدن نماند و از ید بیضا روشن تر نمود بیتاب شده
بیهوش افتاد و آنحضرت قدس سره از انجا برخاسته باندرون خانه شریف تشریف فرما شدند
و از حضرت شاه غلام دوست محمد و شاه محمد مقیم قدس الله اسرارهما فرمود که خبر گیرے
ایشان خواهند کرد بعد دیری شاه موصوف بهوش آمده گفت که چون دست مبارک را
دیدم فرق در ید الله و ید شاه عبد الرزاق نیافتم از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله
بقصبه ردولی تشریف فرما شد میر فیاض الدین ساکن قصبهٔ مسطور که ذی عزت و عمده
روزگار بود بجناب ممدوح بیعت داشت بحضور حاضر شده دعوت نمود و آنحضرت قدس الله
سره را بخانه خود برد وقت تیاری طعام جناب ممدوح باندرون خانه تشریف فرما شد
در آن ایام دختر میر فیاض الدین را که از عرصه چند ماه عارضه تپ دق لاحق بود و بدرجه
سوم نوبت رسیده و آن روز دختر در حالت نزع بود همان وقت حالت آن دختر این چنین شد
که همه ها دانستند که میمیرد مادرش بی اختیار نالان شد و آوازش بسمع رسید پس این گریه از
بهر چیست میر موصوف بیان حال نمود و مادر آن دختر که نیز مرید بود گریان بحضور آمده
بر قدوم میمنت لزوم افتاد جناب ممدوح نزد آن دختر رفته دید که تنگ حال است میر
موصوف عرض کرد میخواهم که این دختر نیز داخل طریق شود الحال داخل طریق فرمایند

سیر الاصفیا

جناب ممدوح را بر احوال دختر و پدر و مادرش رحم آمد لیکن هیچ نفرمود و در سکوت شد
دران حالت صورت مبارک حضرت غوث الاعظم و حضرت میر عبد الصمد خدا نما
رحمۃ اللہ علیہما نمودار شد و از جناب غوثیہ امر شد که این را داخل طریق نمایند آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود که صورت مبارک حضرت غوث الاعظم رحمۃ اللہ تعالی علیہ
نمودار است و میفرمایند که این دختر را مرید کن و جناب ممدوح بسیار موتی را زنده کرده است
بامر آنجناب مرید میکنم توجہ جناب ممدوح این دختر را شفا خواهد شد و زنده خواهد ماند
و یک دانه از سبحه که در دست مبارک بود بمیر معز الیه داده فرمود که این دانه را سائیده
باین دختر میداده باشند شفا حاصل خواهد شد همچنان کردند از همان روز شفا حاصل گردید
و در عرصه ده دوازده روز غسل صحت نمود از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره
پیش دروازه نشسته بود درویشی مجذوب آمده پرسید که این مسجد بنا کرده کدام است
جناب ممدوح فرمود که این خانهٔ خدا تعمیر کرده من است آن فقیر گفت نخواهد ماند جناب مقدس
فرمود من هم میدانم چون وعده اش خواهد رسید نخواهد ماند باز آن مجذوب گفت که مالک
این درخت تمر هندی کیست جناب اقدس فرمود که مالک آن حق سبحانه تعالے است
لیکن نشانیده من است آن مجذوب گفت اینهم نخواهد ماند باز آنحضرت فرمود که من میدانم
چون وعده اش خواهد رسید نخواهد ماند همدران حال سید غلام دوست محمد قدس اللہ
سره العزیز از مجلس تشریف بیرون آورد فقیر مجذوب پرسید که این پسر کیست جناب قدس
اعلی فرمود بندهٔ خدا است و فرزند من فقیر مجذوب گفت که اینهم نخواهد ماند آنحضرت قدس سره
را خفگی بهر حال و گفتارش آمده بغصه فرمود که همه خواهند ماند لیکن تو نخواهی ماند و از فرزند
ارجمند خود فرمود که شما سه بار بگوئید که تو نخواهی ماند و از شما و حلقا و مریدان خود میگویم که

اگر کسی مجذوب دعای بد گوید در جواب همچنان بگویند تا شر نخواهد شد چون صبح شد بهادر خادم را فرمود که یک تهان و دو بیلدار بجنگل موضع کٹهوری که از بانسه شریفه سه کروه بطرف مشرق مائل بجنوب است ببر و آن فقیر مجذوب از انجا رفته مرده افتاده است او را دفن کن خادم مذکور رفت و فقیر را مرده یافت تجهیز و تکفین کرد از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی برسول پور که متصل محمود آباد مولد و مسکن والد بزرگوار جناب ممدوح و از بانسه شریفه بفاصله سه کروه بطرف مشرق است تشریف فرما شد و حضرت شاه غلام دوست محمد سید قدس سره العزیز را نیز همراه گرفت چون بر مزار والد بزرگوار خود سید عبد الرحیم علیه الرحمة رسید فاتحه خوانده دید که کادی سرگین متصل مزار شریف کرده است از حضرت شاه سید غلام دوست محمد فرمود که چیزی از قسم چوب آورده سرگین را دور سازد جناب ممدوح از چوبی دور ساخته جاروب میداد در آن حال در دل مبارکش گذشت که این وقت من دور کرده ام بوقت دیگر کدام کس دور خواهد ساخت اگر مزاج جناب اقدس طهارت و احتیاط منظور است چبوتره وسیع و بلند تیار کنانیده دهند بهتر است آنحضرت قدس سره از روی کشف باطنیه دریافت و این بیت باواز بلند خواند شعر عشق را با صورت زیبا و نازیبا چه کار مرده را کی سود دارد گور با نقش و نگار حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره العزیز دریافت که این جواب خیال من است که در دل گذشته بود از انجمله اینست که مولوی علی اصغر از متوطنان بانسه شریفه پیش امام نواب خان دوران در حضور محمد شاه بادشاه انار الله برهانه مقرب و معزز بود چند دهیه را بطور معافی باسم مولوی موصوف از حضور بادشاه حکم شد مولوی معز الیه بجناب آنحضرت قدس سره الاصفی کمال عقیدت داشت بصلاح شاه محمد نافع که از اقربای مولوی موصوف بود بحضور بادشاه عرض نموده

کہ حضرت شاہ عبدالرزاق درین زمان از اولیاء اللہ اند و وجہ معاش ہیچ ندارند اول
معافی چند دیہات اگر باسم مبارک جناب ممدوح مقرر فرمایند عین صلاح دولت آست
بعد از ان باسم این بندہ مقرر شود عرض مولوی علی اصغر باجابت رسید مولوی معز الیہ
اول سند معافی پنج دیہہ اسمی آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی نویسانیدہ بعدش سند
اسمی خود حاصل نمودہ بدست مولوی شاہ محمد نافع بجناب مقدس و معلی فرستاد چون
آنحضرت شاہ موصوف را از دور دید پرسید کہ در دست شما این کدام کاغذ ہست شاہ
موصوف عرض ساخت کہ فرمان معافی پنج دیہہ مولوی علی اصغر باسم مبارک از مہر
بادشاہی نویسانیدہ بدست بندہ ارسال جناب والا داشتہ است از دست وی گرفتہ پارہ
پارہ کردہ فرمود کہ در خانہ خالق و رازق ما کدام چیز موجود نیست کہ از مخلوق خواستہ شود
بیت شاہ ما را دہ دہ منت نہد * رازق ما رزق بے منت نہد * و این سخن نیز فرمود
کہ کدام از ذکر خالق خود رو گردانیدہ بدعای بادشاہ مشغول شود کہ اسپ و فیل و ملک
بادشاہ سلامت ماند کہ این معافی من نیز بحال دارد ما را خالق بس ست و باقی ہوس ا
از آنجملہ اینست کہ روزی آنحضرت قدس سرہ بر اسپ تانگن سوار شدہ بطرفی برای
سیر عزم فرمود حضرت شاہ غلام دوست محمد قدس سرہ و زمانخان ہمراہ رکاب بودند
دانوقت بر جناب ممدوح غلبہ محبت الٰہی زیادہ تر بود ناگاہ متصل یک قطعہ زمین مزروعہ
کہ کاشتہ آن از سکل یعنی از ٹھیلا برای انخمرنری گندم خوب برابر و مصفا ساختہ بود رسید
از اسپ فرود آمدہ ملبوس خاص از بدن مبارک سوای پایجامہ جدا کردہ بر زمین نہاد
و اسپ حوالہ زمان خان فرمودہ خود در قطعہ مذکور در آمدہ بطور استراحت بغلطید حضرت شاہ
غلام دوست محمد قدس سرہ و زمانخان حیران بودند کہ این چہ واردات ہست بعدہ

آنحضرت پاها آهستگی بلند ساخته تمام قد شریف استاده شد فقط سر مبارک بر زمین ماند
و تا عرصه یکپاس دران حال بذکر خفی مشغول ماند بعده بهمان دستور آهسته آهسته پاهای
خود فرود آورد بسبب کم طاقتی و کبرسنی جناب ممدوح در حالت غش تا دیر ماند بعد ازان
افاقت یافت گریه وزاری میکرد و میگفت که یا اله العالمین الحال این قدر طاقت و
قوت نماند که یاد تو کرده شود دران وقت ملهم شد که ازین شغل و هم ازاین چنین اشغال و
مجاهدات که تکلیف رسد معاف فرمودم بعد ازین آنحضرت برخاست و پارچه پوشیدنی
در بر کرده متوجه بدولت خانه گشته و بروایت صحیح به ثبوت پیوسته که چشم وی ازین شغل رفته
در عین یکسوی ظلمت روز افزون گرفته و این شغل را بکسی از خلفا ارشاد نفرموده
و جناب ممدوح را اجازت اسم یا بدوح معکوس از جناب امیر المومنین اسد الله الغالب
علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه رسیده بود و نیز بکسی تعلیم نفرموده بلکه میر سید اسمعیل قدس سره
درخواست کرد از جناب امیر المومنین کرم الله وجهه امر شد که ظرف وی لایق این عنایت
نیست بوی تعلیم نباید کرد آنحضرت قدس الله سره الاصفی انچه امر شده بود از امیر اسمعیل
بیان فرمود از انجمله ایست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بدروازه
مسجد از صبح تا یکپاس روز بر آمده نشسته ماند در آنوقت حالتی داشت که محاسن شریف
در دست گرفته نالان و گریان بود و میگفت که یا اله العالمین بر انچه علم بخشیدی دانستم
و هر انچه عطا فرمودی یافتم لیکن تا در دنیا باشم محبت خود دار و هرگاه که ازین جهان
مرا برداری در محبت خویش بردار پس از یکپاس ازین مژده مسرت افزا ملهم شد مصرع
چو میری مبتلا میری چو خیزی مبتلا خیزی * چون ازین مژده تشفی خاطر اقدس گشت سجدات
شکر بجا آورد بعده با گل برگ تنبول و تماکو که عادت شریف بود التفات نفرمود از انجمله است

که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر کناره جوی کلیانی که بسمت شرقیه از بانسه شریفه بمفاصله یک کروه واقع است زیر درخت برگد که حالا ازان درخت نشانی باقی نیست تشریف شریف میداشت آواز نقاره بسمع اشرف رسید شخصی از جانب مشرق مے آمد ازوی پرسید که این آواز نقاره از کجاست وی بعرض رسانید که راجه موضع هراها که ریاست و ثروت بسیار داشت برای تخریب و تاراج بانسه و مسولی می آید آنحضرت از انجا برخاست و بر بلندی کناره انجو تشریف فرما شده و در آنجا صورت سکندر شهید که از همراهیان حضرت سالار مسعود غازی علیه الرحمه است حاضر شده گفت که شما ازین امر خاطر جمع دارند این راجه بے سرانت درهمدرین ایام راجه قصبهٔ ایٹهی وغیره از شیخ نصرت الله و فرحت الله عزم جنگ داشت شخصی را از برادران خویش نزد راجه هراها فرستاده گفته فرستاد که امروز بلا تامل شریک ما شوید بعد انفراغ ازین جنگ باتفاق یکدیگر تمامی قدواره یعنی مسکن قدوائیان را تاخت و تاراج خواهم ساخت و قدوائیان قومی اند از اولاد حضرت قاضی قدوة الدین که از اکمل اولیاء الله بود شرافت و نجابت و شجاعت و ریاست زمینداری پنجاه و دو موضع از بانسه شریفه و مسولی و بڑاگاؤن و رسولے و سرسنڈا وغیره قریب بلدهٔ لکهنؤ میدارند آن راجه هراها روانه قصبهٔ ایٹهی شد ازان هر دو شیخ جنگ واقع شد راجه هراها بضرب بندوق کشته شد از انجمله ایست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی از کناره جوی کلیانے تشریف شریف می آورد دو سوار همراه بودند بدست راست حضرت عین القضات همدانی و بدست چپ حضرت منصور حلاج قدس الله اسرارهما و شیخ خان محمد عرف شیخ ابجا که از زمینداران بانسه شریفه بود چنان معمول داشت که هرگاه آنحضرت قدس الله سره در فصل انبه بانصوب میگذشت پنج عدد

انبه قسم بهتر میگذرانید چون هر دو سواران راهمراه دیدپانزده انبه در دست گرفته روان شد
آن هر دو صاحبان چون او را دیدند فرمودند که این نامحرم ما را دیده حالا رخصت میشویم
این بگفتند و روان شدند شیخ خان محمد بحضور حاضر شد و پانزده انبه حاضر آورد آنحضرت
پنج انبه گرفت شیخ معز الیه عرض ساخت که همراه آنجناب دو سوار دیگر بودند برای آنها
این انبه آورده بودم جناب ممدوح فرمود که آنها رفتند آن شیخ عرض کرد که این انبه ها
نیز قبول فرمایند جناب اقدس قبول فرموده دعای ازدیاد دولت فرمود همچنان شد که
آن شیخ صاحب دولت ماند و حالا اولادش نیز صاحب مال و دولت اند و آنحضرت
قدس الله سره الاصفی اکثر تعریف صفای قلب وی میفرمود که بحواس ظاهری عالم
ارواح را دید و نیز میفرمود که اگر آن شیخ مشغول بحق بودی ذوق بسیار لذت بے شمار
حاصل مینمودی ازانجمله اینست که پنج سواران بر زمینداران بانسه شریفه از طرف
نواب برهان الملک سعادت خان دستک آورده بودند نوعے از زمینداران قضایا
بمیان آمده سواران کشته شدند چون این خبر بنواب برهان الملک رسید برائے قتل
زمینداران مذکور عزم کرد و از استماع این خبر همه ها فرار شدند آنحضرت قدس سره نیز
متعلقان خود را همراه حضرت شاه سید غلام دوست محمد در رامپور بمکان چپت رام رخصت
فرموده خود بنفس نفیس در بانسه شریفه استقامت نموده فقیری را سبو چه پر از آب کرده
داده فرمود که این آب را گرد بانسه اندک اندک بریز آنفقیر همچنان کرد چون نواب
برهان الملک قریب بانسه شریفه آمد هر چند که تلاش کرد نشانے نیافت حیران شده گفت
که عوض بانسه بانسی را که ضلع ایست در سرکار بهرایچ غارت خواهم کرد ازانجا راهی
بطرف بانسی شده آن مکان را غارت کرد ازانجمله اینست که روزی آنحضرت از

کناره جوی کلیانی تشریف مے آورد چون بر بلندی کناره رسید شخصی آمده سلام کرده بعرض
رسانید که من مرض چیچک ام و مامور درین ملک و کوه شمال شده ام و انهم امر شده است
که از آنحضرت اجازت گرفته استقامت باید داشت وقتیکه رخصت فرمایند بلا توقف کوچیده
باید رفت فرمود ما نیز تابع امرایم آنچه شما را حکم شده است بکنند بعد چندی همان شخص آمده
عرض کرد که مایان را درین جوار عرصه بسیار گذشته است و خلق الله را نیز بسیار ایذا رسیده
و صاحبزاده شاه کرم الله را نیز همین عارضه لاحق است لیکن جای اندیشه نیست اگر امر
شود بطرف کوه شمال کوچ نمایم فرمود بهتر است آنها کوچیده رفتند و حضرت شاه کرم الله
قدس سره را از آن روز شفا معلوم شد **از آنجمله اینست** که عامل بلدهٔ لکهنو باراده
بیعت بحضور حاضر شد آنحضرت قدس الله سره الاصفی آن وقت در باغ انبه که الحال میان
همان باغ مرقد مبارک است تشریف میداشت زمینداران با تسمه شریفه بحضور آمده بطور
خوشخبری اظهار ساختند که عامل لکهنو باراده بیعت می آید آنحضرت بمجرد استماع این خبر تمامی
ملبوس خاص را از بدن مبارک جدا فرموده پاجامه را از زانوی شریف بالا کرده و از
باغبان رنبه یعنی کهرپا که از آن کاه میکنند بدست گرفته زیر درختی در کندیدن کاه مشغول شد
آن عامل بحضور اقدس حاضر شده بسعادت قدمبوس مشرف گردید و گفت حیف صد حیف
که این ذات بابرکات مثل و نظیر خویش ندارد لیکن خلاف شرع است ستر عورت نمود
نمی پوشد و بدون حصول سعادت بیعت رخصت شده رفت جمیع زمینداران و دیگر حاضران
عرض کردند که این چنین عادت شریف نبود چرا بیعت او قبول نفرمودند ارشاد شد که نصیب
وی از من تعلق نداشت و علاوه برین آنکه عمال ظالم و جابر می باشند بطور شیر و گرگ [illegible]
را ناحق میکشند از بیعت این چنین کسان بجز نقصان [illegible] گذشت از این [illegible]

او را اجابت نکردم از آنجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر اسپ ٹانگن سوار شده بجای میرفت و حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره عقب می آمد فرمود که پیش اسپ روان شو زمان خان افغان ساکن شاهجهان پور که مرید آنحضرت قدس الله سره الاصفی بود بطور سفارش عرض کرد که صاحبزاده والا مناقب بآرام عقب سے آمدند حالا حکم پیش رفتن شده است از دویدن ایذا و تکلیف خواهند برداشت فرمود خبر مید هلند پشت ایشان قطب وقت متولد خواهد شد بجانب قطب پشت نباید داد دران زمان که آنجناب مقدس این سخن فرمود حضرت شاه کرم الله و رحمت الله قدس اسرارهما متولد شده بودند بعد این ارشاد سیدنا و هادینا و مرشدنا پیر و مرشد برحق حضرت شاه سید غلام علی نور الله مرقده بعالم وجود جلوه افروز شد از آنجمله اینست که روزی شیخ محمد امان ساکن قصبهٔ رسولی که داماد آنحضرت قدس الله سره الاصفی بود اراده رفتن بمکان خود کرد سواری همراه نداشت حضرت قطب الاقطاب فرمود که ٹانگن سواری خاص را تیار کرده بیارند چون سائیس تیار ساخته بحضور پرنور آورد اسپ آوازی کرد آنحضرت بسائیس فرمود که اسپ را بیرون زین از پشت وی کشاده به بند حاضران عرض کردند که اسپ را برای سواری شیخ محمد امان حکم شده بود اکنون ازچه سبب واپس سے فرمایند جناب ممدوح فرمود که اسپ میگوید از دست ایشان خون ناحق خواهد شد ایشان را سواری نخواهم داد و این امر بعد چهل و هفت سال بظهور رسید که چند کس از اقربای قریب از دست شیخ موصوف بر قضایای زمینداری ناحق کشته شدند از آنجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر اسپ کوهی که آنرا بزبان هند ٹانگن گویند سوار بود و از طرف [illegible] کلیانی از زیر درخت برگد تشریف می آوردد ابر و ترشح باران در موسم سرما

بود اسپ شوخی میکرد جناب ممدوح تازیانه بر اسپ زده فرمود که نه خود را شناختے و نه
خالق خود را بگو لا اله الا اللہ محمد رسول اللہ اسپ کلمہ طیبہ بزبان فصیح خواندن گرفتے که
آنحضرت بمکان خود رسید در تمام راه آن اسپ کلمہ طیبہ بزبان فصیح میخواند می آمد مردمان
همراه و آنهاکه در راه بودند می شنیدند از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس سره
بکن پور تشریف فرما شدند بر کناره دریا وضو میکرد که صورت مبارک حضرت مخدوم اخی
جمشید قدس اللہ سره که از قوم قدوای و از مشاہیر اولیاء اللہ و صاحب ولایت آنجو اند
و در قصبہ راجگیر مدفون اند نمودار شده گفت که امروز دعوت شما است بمکان من بیایند
آنحضرت قدس اللہ سره الاصفی بمکان شان تشریف فرما شدند بر مزار شریفش فاتحہ میخواند
که شخصی مرغ و نان پخته آورد و درخواست فاتحہ کرد جناب مقدس فاتحہ خواند بعده آنشخص
عرض کرد که حصه خود بگیرند صورت مبارک مخدوم باز نمودار شده فرمود که این دعوت شما
نیست جناب ممدوح از ان طعام نگرفت بعد از ان شخصی خلیس یعنی کھچڑی و روغن زرد
آورده درخواست فاتحہ خواندن کرد جناب مقدس فاتحہ خواند آنکس نیز عرض نمود که حصه خود
بگیرند بسبب ممانعت سابق قبول نفرمود بعدش پیرزنے چند بره که از اقسام طعام هندست
آورده درخواست خواندن فاتحہ کرد آنحضرت در فاتحہ مشغول شدند هنوز فارغ نشده بود که
صورت مخدوم نمودار شده گفت که این پیرزال عقیدت میدارد و باین نحافت ریسمان پنبه
از دست خود ریسیده میفروشد و از ان چند خرمهره بر آورده میدارد بعد چندی چون پشیزها
جمع میشوند طعامے از وجه حلال پخته مے آرد این دعوت شما است آنحضرت قدس اللہ
سره الاصفے آن طعام را تناول فرمود از انجمله اینست که آنحضرت قدس اللہ سره الا
اکثر برائے یاد الٰہی بر حوض سعده مؤ که اطرافش جنگل و گذر مردم در آنجا کم است تشریف فرما

میشد روزی بر حوض مذکور تشریف میداشت و شاه منگری قدس الله سره العزیز فرزند
آنجناب همراه بود بسبب بهم نرسیدن طعام شب صاحبزاده موصوف را گرسنگی غالب
گشت عرض ساخت که گرسنگی بکمال دارم جناب ممدوح فرمود که موضع سعده موقریب است
در آنجا رفته دریوزه کرده بیار و بخور حسب الامر عازم شد در اثنای راه در دل خود میگفت
که سوال کردن نمیدانم به بینم که چه بطور چیزی بدست مے آید چون در آنجا رسیده دید که زنی
گندم و نخود بریان میبرد از ایشان گفت اگر خواهی چیزے ازین تو بدهم ایشان گفتند
بهتر است آنزن نخود و گندم بے طلب صاحبزاده موصوف داد از آنجا آورده میخورد
جناب مقدس بصاحبزاده ممدوح فرمود که فلان گیاه را بر کن و در حوض بانداز جناب
موصوف همچنان کرد بعده باز فرمود که زیر آب در زمین دفن کن حسب فرموده بعمل آورد
پس ازان آنحضرت فرمود هرگاه که برین حوض مے آمدم این گیاه میگفت که از من طلا
میشود مرا طمع میداد ازین سبب این گیاه را کنده دفن کنانیدم که مبادا این بشر
را خیال بر طمع آید از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی بسعده مو
تشریف فرمامے شد در اثنای راه مابین بانسه شریف و بڈاگاؤن صورت مبارک حضرت
قاضی شهاب الدین نمودار شده گفت که پیش ازین بطور سهل گفته بودم مرحبا خوش آمدے
برای دفع بلا آمدی شمارا نا خوش آمد اکنون برائے رفع ملال آمده ام و امروز دعوت شما
است جناب مقدس و معلے بر مزار شریفش تشریف فرما شده فاتحه میخواند که شخصے مرغ و
نان پخته آورده مستدعی فاتحه خوانی شد جناب ممدوح فاتحه میخواند که صورت مبارک حضرت
قاضی ممدوح نمودار شده گفت بخورید این دعوت شما است آنحضرت قدس سره ازان
مرغ و نان حصه خود گرفته تناول فرموده رخصت شده بطرف سعده مو عازم شد از انجمله

اینست که آنحضرت قدس سره گاہے برای زیارت ضریح مبارک که حالا تعزیه معروف
است میرفت وگاهی نه روزی بتاریخ نهم محرم الحرام بطرف دریاچه کلیانی تشریف فرما شد
در اثنای راه سفید باقان تعزیه شریف که تیار ساخته نهاده بودند جناب ممدوح برای
زیارت تعزیه متبرکه نرفت شب بخواب دید که نزد همان تعزیه رفته ام جناب امامین شهیدین
معصومین جگر گوشه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم و نور دیده علی مرتضی حضرات
امام حسن المجتبی و امام حسین شهید کربلا علیهم السلام رونق افزا اند بمجرد دیدن ارشاد شد
که ای عبدالرزاق بر مکان ما نمے آئی جناب موصوف از شرف قدمبوس مشرف گشته
عرض ساخت چه طاقت که بجناب اطهر و مطهر حاضر نشوم از آن روز در عشره محرم
هر روزه برای زیارت تعزیه میرفت و اکثر میفرمود که تعزیه را که از کاغذ و چوب میسازند
فقط چوب و کاغذ نباید دانست گاه گاہے ارواح مقدس هم متوجه میشوند و اینهم معمول
مقرر فرمود که چون تعزیه را بر میداشتند آنحضرت پیشوائی کرده بمکان خود می آوردند و قتیکه
تعزیه میبود دست بسته استاده میماندند در آخر عمر بسبب ضعف و نقاهت بتکیه دیوار و یا بقوت
عصا می استادند چون تعزیه را میبردند تا بجوی کلیانی میرفت و وقت دفن شریک میشد
بعده تشریف شریف بخانه می آوردند و همان دستور حضرت شاه سید غلام دوست محمد
و جناب سیدنا و مرشدنا حضرت شاه غلام علی قدس الله اسرارهما عمل مے فرمودند
از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی در اول عشره محرم سه بار
بجناب مقدسه مطهره سیدة النساء حضرت فاطمة الزهرا رضی الله عنها مشرف گشته آداب
بجا آورد لیکن جناب ممدوحه را بجانب خود متوجه نیافت کمال تردد خاطر لاحق شد
چون بعد عشره مذکور باز مشرف شد بدستور سابق التفات یافت عرض کرد که سابق

سه بار بسعادت قدمبوس شرف اندوز گشتم لیکن التفات خاطر اشرف بحال خویش نیافتم اگر
خطای بظهور رسیده باشد امیدوار عفو هستم ارشاد شد که از شما هیچ قصور بوقوع نیامده لیکن
من در یاتم امام حسین متردد بودم **از انجمله اینست** که آنحضرت قدس سره بحسب استدعای عالی
بهاءالدین دلال سفید باف ساکن بڈاگاؤن که یکی از مریدان جناب ممدوح بود در شادی
کتخدای پسرش تشریف فرما شد و آنجا رقص بگت بازان میشد چون جناب مقدس در مجلس
تشریف برده به پاس آداب دلال مذکور بگت بازان را منع از رقص کرد آن حضرت
قدس سره اجازت رقص داده فرمود که در شادی ممانعت نسازند و از مولانا نظام الدین
قدس سره که نیز همراه رکاب بود فرمود که شما بر بالای خانه که برای سکونت مقرر شده است
بروید و آرام کنید فعل شما خلایق را سند خواهد شد یا فقیرام فعل ما کسی را سند نیست **از انجمله
اینست** که مولوی کمال الدین بوقت شب مطالعه کتاب فصوص که تصنیف حضرت
شیخ محی الدین عربی علیه الرحمة است میکرد بمقامی رسید که هرچند غور و فکر کرد مطلب بفهم نیامد
کتاب را زیر سر داشته بخواب رفت لشکری دید یک سوار پیش پیش از ان لشکر می آید
مولوی موصوف پرسید که مالک این لشکر کیست گفت که مالک این لشکر جناب سرور انبیا است
صلی الله علیه وسلم فی الفور بجناب اطهر و مطهر شتافته بشرف قدمبوس مشرف گشته عرض کرد
که در فصوص بفلان مقام هرچند غور کردم بفهم نیامد در جواب اشاره بطرف مشرق شد مولوی
موصوف عرض کرد که مشرق را حدی نیست بکدام جا اشاره میگردد ارشاد شد که بیانه برو مولوی
موصوف که از اسم شریف آنحضرت قدس سره واقف بود خود را به بیانه شریفه رسانیده
بحضور حاضر گشت و جناب قطب الاقطاب بی پرسش و تقریب معنی آن مقام از حاضران
مجلس منجے بیان فرمود که مولوی موصوف را تسکین کلی حاصل شد **از انجمله اینست**

که باردیگر مولوی کمال الدین علیه الرحمة را در فصوص مقامی مشکل پیش آمد که هر چند خیال کرد
حل مطلب نشد بدستور سابق کتاب را زیر سر داشته بخواب رفت باز بجناب سرور کائنات
علیه افضل الصلوة والتسلیمات مشرف گشت و استفسار معانی نمود باز حکم بطرف مشرق شد
مولوی موصوف بجناب آنحضرت قدس سره حاضر شد جناب ممدوح پرسید که مصنف فتوحات
و فصوص کدام است مولوی ممدوح عرض کرد محی الدین عربی آنحضرت قدس سره فرمود
خبر رسیده که جناب رسالت مآب صلی الله علیه وسلم میفرمایند که من بصورت محی الدین جلوه گر
شده بیان نموده‌ام بعده معنی آن مقام آنچنان ارشاد فرمود که مولوی معز الیه را تسکین تام و
جمعی کلی حاصل گردید از آنجمله اینست که ناگران قومی اند از هنود و از عرصه مدید صوبه دار
اختر نگر او شان بودند مردم آنجا از ظلم و ستم شان بسیار عاجز شده بجناب اقدس عرض نمودند
که از ظلم و ستم ناگران بسیار تکلیف میکشیم و بجان آمده ایم دعا فرمایند که ناگران معزول شوند
جناب ممدوح فرمود خبر رسیده که بعد دیوان اخوان دیوان خواهند آمد پس از چندی
ناگران تغیر شدند و صوبه داری اختر نگر ببرهان الملک سعادت خان مقرر شد از آنجمله
اینست که خشک سالی در جوار بانسه شریفه و حوالی آن گردید خلایق از اندیشه قحط
بجناب مقدس و معلی رجوع آوردند و عرض کردند که همه مخلوق از عدم بارش ترسان
خایف است برای باران دعا فرمایند که موجب زیست خلایق گردد و الا همه تباه و
هلاک خواهند شد جناب ممدوح بر حال خلایق رحم نمود فرمود که مجذوبی در جنگل موضع مهونه
که از بانسه شریفه یک کروه بطرف شمال سمت میانه پیش وی رفته درخواست بارش نمایند
الله تعالی بدعا بارش مقرر داشته لیکن اظهار گفتن ما نباید کرد آنجماعه مضطر حسب ارشاد
بموضع مذکور رفتند فقیر مجذوب بخواب بود چون بیدار شد همه‌ها بعد از سلام عرض حال

خشک سالی ساخته درخواست دعا کردند پرسید که شما از گفته کدام کس در اینجا آمدید اول آن مردم
اخفا کردند چون آنفقیر مجذوب بسیار ناخوش شد باندیشه این معنی که این فقیر مجذوب است
مبادا ادعای بد کند اظهار نام مبارک آنحضرت قدس الله سره الاصفی ساختند مجذوب
گفت همه کار خود میکنند و بدنامی بر دیگری مے نهند بعده بسوی آسمان دید و گفت چرا
بارش نمیکنی بمجرد گفتن وی پاره ابر نمودار شد باز آن فقیر گفت مردم بزودی بگریزند چنان
نشود که جوی کلیانی در طغیانی آید و عبور مشکل افتد آنجایان در دل گفتند که ابر لایق بارش
کجا است اندکی توقف کرده از فقیر رخصت شده بدلجمعی راهی شدند و بارش بکثرت شروع
شد چون بجوی کلیانی رسیدند دیدند که سیلاب عظیم آمده است عبور آنجو مشکل مفهوم شد
همه ها ایستاده شدند از آن میان شخصی شناوری میدانست عبور کرده بموضع دیوکلی آمده
چهارپای و سبدچه ها گرفته همراه خود برده زورقی تیار نموده آنهمه ها را عبور کنانید از انجمله
آنست که در قصبه بهرایچ زنی بود از قوم کهتری انوپا نام داشت چون کدخدا شد و بخانه
شوهر رفت زوجش خواست که مربوط شود اصلا آن زن ملتفت نشد و کناره کش گردید بعد چند
روز از شوهر گفت که مرا بنام خدای تعالی بگذارید شوهرش بدل خود گفت که شاید از کسی
موافقت دارد از این سبب این کلمات میگوید اگر از اینجا فرار شود سبکی پیش همقومان است
بهتر آنست که بخانه پدرش بفرستم اگر از انجا خواهد رفت بدنامی بر من نیست پس آنزن
را بخانه پدرش فرستاد چون بخانه پدر خود رسید از پدر و مادر نیز همچنان کلام کرد که مرا براه
خدا بگذارید باله آباد که معبد هنود ان است خواهم رفت مادر و پدرش چون حالش بطور
دیگر دیدند بمجبوری اجازت دادند عازم اله آباد گردید پدرش نیز همراه شد وقتیکه متصل
بانسه شریف بموضع رامپور رسید از پدر گفت که در بانسه فقیری شنیده ام اگر مصلحت باشد

ازاو خان ملاقات کرده راهی اله آباد شوم پدرش گفت مضایقه ندارد و از آنجا بجناب
آنحضرت قدس الله سره شرف قدمبوس حاصل ساخته در اول ملاقات از پدر خویش
گفت معبد من همین جاست بدیگر معبد نخواهم رفت بعده پدرش هفت یا هشت روز استقامت
کرده و خوراک خام از حضور مے یافت پخته میخورد و آنوپا را طعام مرحمت می شد میخورد و بعد
چندی پدرش رخصت شده رفت و آنوپا دو یک ماه بحضور حاضر مانده شرف بیعت
حاصل کرده بتعلیم اشغال ممتاز گشت بعده انوپا پدر خود را طلبیده همراهش بخانه پدری
رفت و همانجا استقامت ورزید چنان مقرر کرد که چون ماه شعبان رسیدی بحضور آمده تا
آخر ماه رمضان المبارک حاضر میماند و روزه میداشت و نماز ادا میکرد و بعد عید بخانه پدر
خویش میرفت و بعد انتقال آنحضرت قدس سره نیز معمولش چنان بود که در ماه شعبان آمدی
و در شهر شوال بعد عشره بخانه پدر رفتی و جناب پیر و مرشد برحق حضرت شاه غلام علی نور الله
مرقده میفرمود که هرگاه انوپا چند ضرب نفی و اثبات میزد حالتی وی را پیدا میشد که گاهے
گریستی و گاهے خندیدی و نیز میفرمود که ما انوپا را اعمه میگفتم از انجمله اینست که روزے
آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر کناره جوی کلیانی تشریف میداشت و بوتیمارے بر
کناره آن نشسته بود چندان توجه خاطر بشکار میداشت که چون کسے قریبش میرفت اصلا خبر
نمیشد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که مانند این بوتیمار که متوجه بشکار است انسان را
برجوع بخالق و معبود حقیقی خود می باید بعده بوتیمار شکار گرفته بخورد و بخاطر شخصی از حضار مجلس
گذشت که بوتیمار ناحق بیچاره جانوری را برای نفس خود کشته عند الله ماخوذ خواهد شد یا نه
آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود خبر میدهد که آکل و ماکول هم شهر ناظر خود و خود
منظور خود و خود تماشا و خود تماشاکار از انجمله اینست که در ملک دکن آنحضرت قدس

سره الاصفی برای ملاقات فقیری تشریف فرما شد آن فقیر هر مخلوق را الله الله میگفت چون
جناب ممدوح روبرو شد درویش گفت بیا الله آنجناب نشست باز آن فقیر گفت الله را
از الله به بند و از پشت الله الله را جدا کن یعنی اسپ را از ریسمان به بند و زین از پشت
اسپ جدا کن جناب ممدوح همچنان کرد چون اسپ را پابند کرده برای چریدن گاه گذاشت
اسپ کاه میچرید فقیر باز گفت ببین ای الله الله را الله میخورد بعده آن فقیر گفت که شما نیز
هر چیز را الله میگفته باشید آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که من بکرم الله و توجهات
حضرت محبوب سبحانی قطب ربانی سید محی الدین عبد القادر جیلانی رحمة الله علیه بخواهم گفت
شما بگوئید آن فقیر را فرموده جناب ممدوح ناخوش آمد توجه باطنی قاصد باید رسانی شد
جناب ممدوح فرمود که بکرم الله و توجهات جناب محبوب سبحانی غوث صمدانی سید
محی الدین عبد القادر الجیلانی رحمة الله تعالے علیه بر من موثر نخواهد شد هر چند که قاصد
گردید هیچ اثر پدید نیامد بعده آن درویش بسیار معذرت نمود و بتکریم و تعظیم پیش آمد و
طعام حاضر آورد شبی جناب مقدس بمکان وی قیام ورزیده صبحی عازم شد درویش گفت
که ایام من بآخر رسیده اند عنقریب است که الله را الله بکشند یعنی مردم مارا بدعوی حق الله
خواهند گشت الله را الله خبر خواهد داد الله آمده الله را دفن خواهد کرد یعنی آنجناب را خبر خواهم
کرد آنجناب آمده دفن خواهند کرد آنحضرت قدس سره از انجا روانه گشت بعد چند روز
آن درویش را در جلسه ملکوتیه دید سر خود را بدست گرفته میگوید دیدید الله را الله کشتند و
الله را الله آمده مدفون سازد یعنی مردم مرا کشتند شما آمده مرا مدفون سازید جناب ممدوح
بر جنازه وی حاضر شد و شریک تجهیز و تکفین گردید اکثر حال قوت آن درویش را
ملاحظه میفرمود که بعد موت وی را قوت همچنان است که در حیات داشت از انجمله ایست

که آنحضرت قدس الله سره الاصفی برای یاد الهی برکناره جوی کلیانی هر روزه دو وقت
تشریف فرما میشدند روزی گیاهی که جیری کپوری نام دارد بجناب اقدس عرض کرد که از من
طلای خالص میشود مرا بگیرید و بعمل آرید جناب ممدوح فرمود که من برای یاد حق جل وعلی
در اینجا می آیم از طلا و نقره هیچ سروکار ندارم ازانجمله اینست که در ملک دکن آنحضرت
قدس سره بود فقیری برکناره جوی استقامت داشت و تمامی خلایق از فرقه اهل اسلام
هنود معتقد وی بودند و اهل کمال میدانستند جناب ممدوح را چنان معمول بود که هر فقیر را
می شنید رفته ملاقات مینمود و استدعای دعای خیر میکرد نزد آن فقیر تشریف برده
حسب معمول درخواست دعا نمود آن فقیر بیدار را پیش آمد و گفت شب در اینجا گذرانید
چون شب شد فقیر مذکور یک استخوان نارجیل یعنی ناریل پر از اکسیر آورده آنحضرت
قدس الله سره الاصفی را داد و گفت که از من همین میتواند شد جناب ممدوح آنرا گرفته در
جوی مذکور انداخته فرمود که ما را تلاش حق جل وعلی است ازین تزویرات هیچ کار نیست
ونداریم آن فقیر گریه و فریاد کرد که ازین اکسیر لکهوکها روپیه میشد بشمار از کمال ترحم
بخشیده بودم نمیدانستم که باین ناقدردانی در آب خواهند انداخت جناب اقدس تبسم میفرمود
و او گریه و زاری میکرد چون آنحضرت قدس الله سره دانست که این ناکس پشیمان میشود
دست مبارک در آب دراز کرده آن استخوان نارجیل همچنان پر از اکسیر آورده حواله وی
کرده فرمود که این خاکستر نزد تو قدری عظیم دارد من این را کمتر از خاک میدانم که آن آفریده
خدا است و این از صنعت تست پس صبح بمکان خود تشریف فرما شد ازانجمله اینست
که در ملک دکن در عالم سلاح بندی درویشی پیش آنحضرت قدس سره آمد چون از اخلاق
مرضیه عادت تواضع با اهل لباس فقر بود با درویش محبت و التفات فرمود وی در تبدیل

اجساد مبارکی داشت روزی از انجناب گفت که حکماء یونان چنین کمال داشتند که مس را زر خالص میکردند و دیگر عجائبات بیان کرد آنحضرت قدس سره فرمود که در امت مرحومه حضرت سید المرسلین و خاتم النبیین صلی الله علیه وسلم هزاران مردم این چنین هستند که کیفیات اسرار خفیات که بر انبیاء سابقین صلوة الله علیهم اجمعین منکشف نشده بود هویدا ساختند این تبدیل اجساد یعنی مس وغیره را طلا کردن نزدیک آنها هیچ کار نیست باندک التفات و باشاره چشم هرچه خواهند بشود درویش مذکور گفت یکی شیخ شاه میر عبد الصمد خدا نما است قدس الله سره العزیز از ین مثال هم چیزی قوت میداشت آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که این چه چیز است درویش گفت اگر شما قوت داشته باشند فلان گیاه را بیارند فرمود که مرا از ین گیاه کاری نیست و نبود ولیکن انشاء الله و بکرم الله همین ساعت می آرم و بسوی صحرا روان شد چون از آبادی بیرون شد صورت مبارک حضرت میر سید عبد الصمد خدا نما قدس الله سره العزیز نمودار شده فرمود که آن گیاه مطلوبه همین است آنجناب قدس سره چند برگ از ان گیاه برکنده آورده بدرویش داد آن درویش متعجب شد که ایشان نام گیاه نشنیده و ندیده بودند و درین سرزمین این گیاه معدوم است از کجا آوردند بیچاره ندانست که علیم و خبیر تعلیم میفرماید از انجمله اینست که درویشی کیمیاگر بموجب عادت اهل این فن از آنحضرت قدس سره اخفای حال خود میکرد هرچند که جناب ممدوح را از بضاعتش هیچ غرضی نبود آن درویش روزی عرض کرد که شما استخاره کرده دریافت نمایند اگر در نصیب شما این بضاعت کیمیا باشد بشما تعلیم نمایم آنحضرت قدس سره فرمود مرا از ین کیمیا هیچ التفات و غرضی نیست اسم خالق کیمیا ست بعد از ان در جلسه ملکوتیه دید که اطراف و جوانب آن درویش قاذورات منفوره طبایع همه ریست و وی غرق درین نجاست است

از انجمله اینست که در قصبهٔ بدایون مولوی بود اراده بیعت بجناب آنحضرت قدس الله سره الاصفی داشت و بسبب کبر سنی چندان طاقت نداشت که پیاده ببانسه شریفه رسد و یا سواری بهم رسانیده عازم شود روزی بدیهی بنا بر کاری رفته بود اتفاق سوتت افتاد وقت شب محتلم شد صباح برای غسل بکناره جوی که دران دیهه بود رفته غسل نموده نماز فجر ادا کرد دید که فقیر آزاد قفسی در دست از کناره جوی مذکور می آید چون قریب رسید بمولوی موصوف گفت که اراده بیعت داری بیا بیعت کن مولوی موصوف گفت که آرزوے بیعت بجناب قطب الاقطاب سید شاه عبدالرزاق بانسوی میدارم آن فقیر گفت شما در دل خود همین تصور نمائید که مرید اوشان شدم مولوی را طاقت انکار نماند بشرف بیعت مشرف گشت بعده آن فقیر بطرف دریا راهی گردید و هیچ معلوم نشده که بکدام جانب رفت مولوی مذکور حیران ماند که آیا اراده من نوع دیگر بود و از شمه تقدیر این قسم بوقوع آمد بعد ازان ایام شاه نور محمد ساکن شاهجهان پور محله کاڈیپوره در بانسه شریف بحضور اقدس حاضر بود جناب مقدس فرمود که فلان مولوی ساکن بدایون را آرزوی بیعت بود امروز وی را مرید کرده آمدم شاه نور محمد در بیاض خود تاریخ و روز و وقت نوشته داشت بعده شاه موصوف رخصت شده بشاهجهان پور آمده برای عرس مرشد خود بقصبه سنبهل عزیمت نمود در اثنای راه بشهر بدایون رسیده از مولوی موصوف وقت ملاقات مبارکباد بیعت گفت مولوی موصوف گفت که اراده بیعت بحضور اقدس میداشتم روزی فقیری آزاد از جانب دریا آمده مرا مرید کرده رفت شاه ممدوح گفت که آن فقیر آزاد خود حضرت قطب الاقطاب بودند بعده حال حاضر بودن خود و فرموده جناب اقدس بیان ساخته و نوشته بیاض ملاحظه کنانید مولوی موصوف چون اظهار شان مطابق واقعه

یافت سجدات شکر بجناب حق جل وعلی بجا آورده این بیت بر زبان راند بیت تو نگو ما را
بآن شه بار نیست ٭ بر کریمان کارها دشوار نیست ٭ گر یار کند میل ہلالی عجبے نیست ٭ شاہان
چه عجب گر بنوازند گدارا ٭ از انجمله اینست که ملا بدلی ساکن قصبهٔ دیوه نهایت مفلو
و پریشان حال بود چون کسے برای خواندن سبق مے آمد تخته در که ازان در را بند میکنند
و در زبان هند کیواڑ نامند در بر آورده بر آن نشسته میخوانید روزے زوجه ملا بدلی از
ملا موصوف گفت که اکثر خلایق اوصاف حضرت شاه سیّد عبد الرزاق بیان میکنند آنجا رفته
عرض حال عسرت و تکالیف خود باید نمود غالب که از برکت دعای شان ازین بلای
افلاس نجات یابیم ملا عازم بجناب اقدس شد در اثنای راه بخاطر گذشت که باین چنین
جناب فائز شدن و اظهار عسرت مناسب نیست بلکه دعای خیر برای عقبی او باید خواست
چون بحضور حاضر شد جناب ممدوح فرمود که اے ملا بدلی نزد شما هر کس که برای پرسیدن
مسئله مے آید شما او را جواب مسئله میدهند و تعلیم علم دین میفرمایند بعده فرمود که خبر رسیده
لا تموتن الا وانتم مسلمون ملا بدلی چون این سخن از زبان مبارک شنید شادان و فرحان
رخصت شد شخصے در بانسه شریفه از ملا موصوف قرابت میداشت گفت که امروز قیام دارند
و باز مستفید خدمت اعلی شوید ملا گفت که در حق خود این چنین مژده شنیده ام باز بجناب
اقدس رفتن نمیتوانم والله اعلم که بوقت دیگر چیزے دیگر فرمایند همان ساعت رخصت شده
رفت بعد ازان احوال افلاس ملا بدلی از اخبار ملکی بحضور بادشاه وقت رسیده بادشا
بحاکم قصبه مذکور نوشت که نزد ملا بدلی رفته اخراجات شان دریافته درانچه که اوقات
گذاری ملا موصوف شود علوفه مقرر سازد عامل وقت نزد ملا رفته اخراجات ضروریه و
روزمره پرسید ملا موصوف چند تنگه صرف خود ظاهر نمود عامل حسب اظهار ایشان روزینه

مقرر کرد بعد چندی کنیزی پشیزی چند از خانه برای کاری میبرد ملا بدلی پرسید که این خرجها
از کجا آوردی گفت از یومیه شما بدین قدر باقی مانده بودند برای فلان کار میبرم ملا آن
پشیزها از وی گرفته بدست طالب علمی بعامل قصبه مذکور واپس کرده گفته فرستاد که از امروز
این قدر یومیه کم میداده باشند عامل این حال باز بحضور بادشاه عرض نمود حکم شد که
عامل خود رفته و زنی همراه خود گرفته نزد زوجه ملا بدلی آن زن را بفرستد آنچه اهلیه ملا
موصوف ظاهر سازد بموجب آن روزینه میرسانیده باشد عامل وقت چون زنی
پیش اهلیه ملا بدلی فرستاد او شان گفتند که در دو روپیه خرج روزمره بخوبی خواهد شد
زن مذکوره از عامل گفت عامل اظهار از ملا معز الیه کرد ملا گفت که من کسی را منع نمیکنم
لیکن صرف روزمره همان بود که گفته بودم و اگر بادشاه تمام مملکت خود بکسی بخشد من کدام
هستم که منع کنم ۹۱ **از انجمله اینست** که در تقریب کدخدائی صبیه رضیه آنحضرت قدس الله
سره الاصفی طعام برای مردمان برات پخته شده بود و مردمان در برات زیاده تر آمدند
که طعام بآنها کفایت نمیکرد و اندیشه بخاطر اهتمام کاران راه یافت و بسبب هم رسیدن
اجناس متحیر بودند که گروهی فقیران آزاد آمدند آنحضرت فرمود که اول طعام باین فقیران
بدهند مردم عرض نمودند که طعام بمردم برات اکتفا نخواهد کرد بفقیران چگونه داده شود
باز بتاکید امر شد که این فقیران را طعام بدهند بعد از ان بمردمان برات تقسیم نمایند
بکرم الله تعالی همچنان برکت خواهد شد که بعد تقسیم طعام باقی خواهد ماند اهتمام کاران را
نیز چو طاقت تکرار نبود لاچار اول بفقیران دادند بعده بمردم برات تقسیم کردند همه مردم
طعام بخوبی رسید و همچنان باقی بود ۹۲ **از انجمله اینست** که روزی آنحضرت قدس الله
سره الاصفی شنید انا سنلقی علیک قولا ثقیلا نوعی تردد و تفکر بر خاطر مبارکش مستولی

گشت همدرین تفکر و تحیر بود که از لقای حضرت میر عبد الصمد خدا نما قدس الله سره العزیز مشرف شده استفسار این امر خواست ارشاد شد که ام پیدون ان یسلوا رسولکم بعد ازین از ارتحال خود آگاہی بخشید پس معلوم شد که قول ثقیل همین بود از انجمله انیست که بجناب آنحضرت قدس سره مولانا حضرت نظام الدین رحمة الله تعالی وهم دیگر اشخاص معتبر حاضر بودند که فرمود که حضرت پیر دستگیر میر عبد الصمد خدا نما قدس سره را درین وقت دیدم میفرماید که امروز روز دو شنبه است از سجن دنیا خلاص گردیدم و بلقای ذات لطیف جل جلاله و عم نواله پیوستم چون بعض یاران که از گجرات احمد آباد آمدند بعرض رسانیدند که بروز سه شنبه وصال جناب ممدوح شده آنحضرت قدس سره در تحیر شد که آیا در کشف خطا واقع شد و این محض دورمینماید مولانا قدس سره عرض نمود که معامله اولیاء تعبیر پذیر است آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود آری معامله اولیا تاویل پذیر است چنانچه حضرت ابراهیم خلیل الله صلوٰة الله علیه وعلی نبینا وعلی آله الطاهرین را بود مولانا موصوف بعرض رسانید که حضرت خلیل الله را چه طور لاحق حال شده بود بعض حضار آن مجلس از حضرت مولانا قدس سره گفتند که این را شما میدانند سوال از آنحضرت از بهر چیست حضرت مولانا قدس سره فرمود که از برای انکه از زبان مبارک هویدا و منکشف گردد درین صورت تصدیق مکاشفه دیگر از اسند و حجت استوار و مستحکم خواهد شد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که دنبه را بصورت پسر دیدند باز فرمود خبر میدهد در فصوص و فتوحات مذکور است و از حضرت مولانا پرسید که مصنف این هردو کتاب کیست عرض نمود که محی الدین عربی قدس سره پس ازان حضرت مولانا قدس سره بیان نمود که حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه السلام در خواب

دید که پسر خود را ذبح میکند و این جواب به پسر خود بیان فرمود پسر گفت السمع و الطاعة
فافعل ما تؤمر ستجدنی ان شاء الله من الصابرین چنانچه مشهور و در قرآن مجید مشرح است مصرح
پس بذبح پسر متوجه شد خواست که کارد بحلقومش رساند بر حلقوم دنبه رسانید و کار تمام
کرد علما را درین روایت اقوال بسیار است در علم تفسیر و اصول فقه مفصل مذکور است
شیخ ابن عربی میفرماید که حضرت ابراهیم علیه السلام تاویل را ندریافت در رویا تعبیر مطلبید
و حالانکه دنبه متمثل بصورت پسر شده بود و او دانست که این رویا بظاهر خود است و فی الحقیقه
کبش بود که بصورت پسر متصور شده پس رویای انبیا که در حکم امر الهی است این رویا
بذبح دنبه بود که بروی ظاهر شد بصورت پسر ازین راه ذبح نکرد پسر را بلکه ذبح کرد دنبه
را و تفصیلش در شرح فصوص است القصه آنحضرت قدس الله سره الاصفی هرچند
که این امر را چنان میدانست و میفرمود که تاویل پذیر است لیکن بر صلوح معامله
و تاویلات راضی نشد بلکه اضطرار لاحق میماند تا آنکه پس از چندی دیگر یاران از گجرات
شریف آمدند احوال انتقال حضرت میر عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز بعرض اقدس
رسانیدند که بروز دوشنبه وفات یافت و بروز سه شنبه دفن کردند ازین سبب آیندگان
روز سه شنبه گفته باشند چون این معنی مفصل و واضح ضمیر انور گردید اطمینان خاطر مبارک
گشت و بتحقیق که بروز دوشنبه تاریخ پنجم شهر جمادی الاول در سنه یکهزار و یکصد و نه
هجری وفات یافت الله تعالے از برکات آن ذات والاصفات با جمیع مریدان این
خاندان عالیشان را از ایمان کامله و شفاعت حضرت سید المرسلین خاتم النبیین صلی الله
علیه و آله و سلم کامیاب گرداناد قطعه تاریخ شه عبد الصمد قطب زمان بود و چشید
جام وصل از دست ساقی ⁂ بتاریخ وصالش گفت احمد ⁂ بالله الصمد گشته ملاقی ⁂

۹۴ ازانجمله اینست که شریفی از سکنهٔ بلگرام شرف بیعت حاصل نموده بحضور حاضر بود در روی
آن شریف آهسته قرآن مجید در دل خود میخواند کسے نمیدانست آنحضرت قدس سره فرمود
خبر میدهد ورتل القرآن ترتیلاً حاضران واقف از شان و نزول آن نبودند که جناب
ممدوح فرمود آن شریف قرآن مجید بوجه نیک خوانده باشد ۹۵ ازانجمله اینست که
مدتے مولانا نظام الدین قدس سره در آزار قرحه مثانه مبتلا بود و رنجش بسیار داشت
آنحضرت قدس الله سره الاصفی برحالش ترحم فرموده ارشاد نمود که خبر میدهد
بسم الله الرحمٰن الرحیم لا اله الا الله بسم الله الرحمٰن الرحیم وانت ارحم الراحمین بر هر دو کف
دست دراز کرده چنانچه در حالت دعا دراز میکنند بمد آورد اولاً بسم الله الرحمٰن الرحیم
لا اله الا الله بعده بسم الله الرحمٰن الرحیم وانت ارحم الراحمین چهل و یکبار خوانده بر روو ماله از
ذقن تا پیشانی و از آنجا مالیده بر سینه و زانو و ساق تا هر دو پای و دست راست بر ساق
راست و دست چپ بر ساق چپ کشد و دو زانو نشسته بجانب قبله با وضو یا تیمم باشد
انشاء الله تعالے صحت خواهد شد و نیز فرمود که دیگر امراض جسدیه را نیز نافع است بلکه
ورد ش جمیع امراض نفسانی را فائده مے بخشد و مولانا قدس سره بعد از نماز پنجگانه
چهل و یکبار اول و آخر درود سه بار خوانده مدام بعمل مے آورد بعنایت ایزدے
ازان شدت غیر متوقع الدفع خلاص یافت ۹۶ ازانجمله اینست که ماه رمضان المبارک
بموسم گرما و هنگام برشگال بود و دران ایام گرمی و تابش آفتاب زیاده میشود مریدی
ازجائی آمد که چند شبانه روز بصوم راه طے کرده بود آنحضرت قدس الله سره الاصفی
ملاح همت وی شد مولانا نظام الدین را ازین سبب تحیر پیدا گشت که شیخ محی الدین
عربی قدس سره در فتوحات نوشته که مسافر را روزه داشتن ممنوع بلکه افطار واجب

جناب اقدس مدح بر صوم او میفرمایند بحضور عرض کرد که آیا روزه بهتر است مسافر را فرمود
خیر میده که از فعل نا شنیعه نیست و پرسید که معنی این لفظ چیست مولانا موصوف عرض
نمود که مقصود آنحضرت اینست که روزه احسن است لیکن ترجمه مطابق الفاظ اینست که
شنیعه نیست تردد بر خاطر اشرف راه یافت فی الفور فرمود خیر میده که روزه قبیح نیست
و باز فرمود که روزه بهترین چیزهاست حضرت مولانا قدس سره مینویسند که آنحضرت
قدس الله سره العزیز امی بود بیشتر آیات و احادیث بزبان عربی مے شنید لیکن بکلام نیست میتوا
پیوسته میفرمود چلیم زبان یاری نمیده ورنه بالفاظ و لغت فصیح میشنوم چون متعارف
بعض مردم لفظ شنیعه نا شنیعه است و آنجناب مقدس لفظ شنیعه شنیده بود و بسبب آنکه
لکنت زبان داشت ازین راه در تعبیر نیز همچنان آورد ۹۷ از انجمله اینست که شخصی
طالب علم بحضور حاضر گشت و دو سه روز استقامت داشته بسعادت زیارت مشرف
ماند بعد ازان چون درخواست رخصت کرد ارشاد شد که امروز دیگر قیام نمایند طالب العلم
بعرض رسانید که ضرورتے پیش آمده که رخصت ماندن نمیده آنحضرت قدس سره فرمود
که ان کنتم جنبا فاطهروا چه معنی دارد شما طالب علم آئید بگوئید طالب علم را ندامتی دامنگیر
شد و عرض کرد که معنی آیت کریمه بدریافت آمده از حضور اقدس برخاسته غسل نمود
ظاهرا از درخواست قیام همین غرض بود که بدون غسل نرود ۹۸ از انجمله اینست
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی از بعض حاضران مجلس در مسئله تیمم پرسید که تیمم تا
بند دست کفایت دارد یا نه چون درین نواح مردم حنفی مذهب اند و آنجناب نیز حنفی
مذهب بود حاضران بعرض رسانیدند که کفایت ندارد جناب ممدوح فرمود مرا معلوم
میشود که کفایت دارد و باز فرمود که خیر میده کفایت میکند بعض طلبه علم چون عقیدت کلی

باآنجناب نداشتند تکلم و توجیهات کردند که بچه طور کفایت میکند کتب فقه بخلاف وی ناطق اند بدانکه اختلاف است فقها را در تیمم و استیعاب به ذراع است یا تا بند دست کفایت وارد حضرت امام اعظم و صاحبیه رحمهم الله تعالے بر قول اول اند و امام شافعی بر قول قدیم و جماعه بر ثانی و اکثر احادیث صحاح موید قول امام شافعی وغیره است و ظاهر افتوای شیخ محی الدین عربی همین است و آشیاخ آنحضرت چنانچه حضرت خواجه سری سقطی و جناب قطب ربانی و محبوب سبحانی امام یزدانی غوث الاعظم سید محی الدین عبد القادر جیلانی قدس الله اسرارهم که عامل مذهب شافعی و امام احمد ابن حنبل رحمۃ الله تعالے علیهما اند پس تکلم در این امر بچه طور است و مهذا امام مالک مرفوعاً روایت میکند که اختلاف العلماء رحمة پس احتمال دارد که آنحضرت قدس سرہ ملهم بکفایت تا بند دست شده باین رحمت مبشر بوده باشد و الاول اوجه و الله اعلم از انجمله اینست که باری باران رحمت از حد زیاده باریدن گرفت که مردم کهن سال در عمر خود نشان چنین بارش نمیداوند آنحضرت قدس الله سره العزیز اندرون مجلس تشریف میداشت و نصف شب گذشته بود و آب در تمامی صحن خانه مقدسه پر گشته که یکایک شنید که قُم و در دل گفت که قوت قیام ندارم چه دران ایام که بعد از یک دو سال ازین عالم ارتحال خواهد فرمود در اعضای سافله قوت نداشت چنانچه از خود برنخواست باز شنید قُم چون بکرت دوم بسمع اشرف رسید چنان دانست که کسے میکشد و ماندن نمیدهد پس آواز بلند بپایی هر دم رسانید که فلان و فلان مردم از آواز بیدار شدند بمجرد آواز هر یک دو دیده آنحضرت را از خانه بیرون آوردند همان وقت سقف خانه فرود آمد از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاخفی فرمود که خبر میدهد یا ایها المزمل قم اللیل از مولانا نظام الدین پرسید معنیش چیست

عرض کرد کہ از جناب احدیت خطاب است بجناب پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کہ ایستادہ
باش در شب بنماز یعنی نماز تہجد باز فرمود کہ خبر میدہد کہ این حکم مختص بہ پیغمبر خدا صلی اللہ
علیہ وسلم نیست بیشتر الہامانیکہ آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی را رو مینمود اکثر از ان
از الفاظ احادیث و قرآن شریف بود بعض مردم نزول بر مضمون آیات و احادیث مطابق
شان فرودمے آرند این نباید بلکہ این الہام آنحضرت است و آیات و احادیث وحے
نبوی است صلی اللہ علیہ وسلم پس مرادات وی مطابق حال نبوی است و مرادات
الہام مطابق حال آنحضرت قدس سرہ باشد ہر چند کہ در لفظ اتحاد بود پس مقصود الہام
یا ایہا المزمل قم اللیل بر آنحضرت بر خلانیدن بر احیاء شب باید شد کہ اللہ جل وعلا
خواہ بقیام نماز خواہ بنہج دیگر و از انجا است کہ فرمود خبر میدہد کہ ہمہ کس است احتمال دارد
کہ تحریص بر قیام تہجد باشد و انہم ہمہ تعلق دارد و از ان روز کہ باین آیہ کریمہ ملہم شد باز پشت
بزمین نرسانید و بر تخت چوبی و پلنگ تا مدت حیات آرام و استراحت نفرمود از انجملہ
اینست کہ شخصی بپا بوس آنحضرت قدس سرہ مشرف شدہ رخصت خواست بوقت
تودیع جناب ممدوح فرمود کہ انا للہ وانا الیہ راجعون آن شخص متفکر شد بعض حضار کہ
واقف از ارشادات بودند گفتند کہ محل تفکر نیست شاید کہ مراد آن باشد کہ بخدای تعالی
راجع باید شد بذکر و فکر قلبی نہ بفکر نظری کہ ارباب استدلال دارند از انجملہ اینست
کہ در ابتدای حال در نواحے جد نہرہ بیرون شہر آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی شنید
یسبح للہ ما فی السموات و ما فی الارض چپ و راست نظر فرمود کسی را ندید پس ازچند روز
باز شنید دانست کہ این الہام است او از مردم خلایق نیست از انجملہ اینست کہ
کہ آنحضرت قدس اللہ سرہ العزیز روزے برای تناول طعام نشست ہمین کہ طعام

حاضر آوردند شنید حضار مجلس جناب ممدوح فرمودند هنوز دست بر طعام ننهاده ام که این امر
میشود بعد ازان قدری طعام تناول فرمود چنانچه در تقلیل طعام عادت داشت و با کم
ازان و این واقعه بتکرار در مجالس واقع شده و در زمانهٔ پیشین اولیاء الله و طالبان
حق را این چنین الهام شده است چنانچه اکثر اقوال اولیاء الله ناطق اند شیخ مصلح الدین
سعدی شیرازی رحمه الله میفرماید شعر اندرون از طعام خالی دار ٭ تا درو نور معرفت
بینی ازانجمله الهام اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود خبر میدهد ربنا واجعلنا
مسلمین بکسر میم بعضی گفتند که در قرآن شریف بفتح میم است مولانا نظام الدین گفت
که این وارده الهام است چه لازم است که مطابق بلفظ قرآن مجید همه جا باشد و همدا
در بعض قرات همچنین است و احتمال دارد که چون بعبارت عربیه چندان مهارت نداشت
ازین راه تفاوت کسر و فتح بوده باشد و از الهام واجعلنا مسلمین اشاره اینست که جد و جهد
در اسلام و انقیاد دارند تا از خود فانی شوید و باقی بالله باشید و از اذکار و افکار این دار
ناپایدار درگذرید و از خود وارهید بحسب این شعر عامل باشید شعر دمبدم دم را غنیمت
دان و همدم شو بدم ٭ واقف دم باش و دم را دمبدم بیدم مدم ٭ هر چند که احتیاج این
شرح نیست و نبود لیکن برای استفادهٔ قاصران به تحریر آمد ازانجمله الهام اینست که آنحضرت
قدس الله سره الاصفی فرمود که خبر میدهد واذکر ربک حتی یاتی الیقین بعض از قراء حضار
مجلس که از یاران جناب ممدوح نبودند گفتند که این چنین در قرآن مجید نیست و نه از
قرائت هست جناب ممدوح فرمود که بدین الفاظ نباشد طوریکه شنیدم بیان نمودم و الهام
هر ولی مطابق الفاظ قرآن شریف لازم نیست و مقصود الهام اینست که طالب حق را
لازم است که بذکر حق جل و علی چنان سعی و کوشش نماید و مشغول باشد تا مراتب یقین

بماهیت گردد و از اثبات مراتب یقین جملهٔ حجابات زائل شوند و بعد رو یقین پرده‌های خیال هم
نماید سراپرده الاجلال. ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود شخص
میدید که مردے بارادهٔ بیعت می آید همان روز آنکس بجناب مقدس حاضر گشته و بشرف
بیعت سرفرازی یافت. ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی در هنگام
سلاح بندی برزنے صاحب جمال و خوبروئی کمال داشته درین اثنا صورت مبارک
حضرت امیر المؤمنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه نمودار شد و انگشت بدندان گرفته و آثار
ناخوشی بجبین مبارک لائح گشت چون جناب ممدوح بحالت خود آمد التفات طبع اقدس
ازان زن برداشت و انتقام را گذاشت و عادت شریف بود هر جا که تخلل واقع مے شد
فی الفور میگذاشت علی الخصوص وقتیکه ازین چنین جناب مقدس ایمائی مے یافت
ازانجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی محمود شهید قدس سره
را که مدفن شان در موضع رهرامئو که از بانسه شریف بطرف مشرق مائل بجنوب بکروه
خواهد بود بخواب دید که میگوید بین اینها یعنی زمینداران موضع مذکور را چه کرده اند عادت
شریف بود که اکثر در آنجا تشریف برده مے نشست و حالات پسندیده رو مے نمود بعد
دریافت این حال سوار شده عزم مزار شریفش فرمود چون آنجا رسید دید که زمینداران
از حدود خود با متجاوز شده قدری زمین از علاقهٔ مزار شریفش در کشت خویش در آورده اند
زمینداران آنجا را طلب فرموده بخفگی ممانعت از تجاوز زمین کرد آنها نادم شده از آن
زمین دست برداشتند. ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود
هرگاه که کسی از یاران خاص من ارادهٔ آمدن نزد من میکند خبر میشنویم که فلان بفلان
مے آید. ازانجمله اینست که باران مے بارید آنحضرت قدس سره فرمود که این وقت

دل میخواهد که سید عالی نسب یعنی سید اسمعیل بیاید و او را ببینم و سید موصوف آن وقت در قصبهٔ
مسولی بود که از بانسه شریفه یک کروه است بسبب قرب جوار پیر و مرشد خویش در آنجا توطن
اختیار کرده بود استقامت میداشت همان ساعت در دل سید موصوف آرزوی قدمبوس
زیاده از حد شد لیکن انتظار فرصت باران داشت که باز آنحضرت فرمود که دل میخواهد سید
عالی نسب بیاید سید موصوف را طاقت توقف نماند و گفت اگر عنایت پیر و مرشد است هیچ
تاثیر باران بر من نخواهد شد در آن بارش باران روان گردید سید موصوف میفرمود که باران
بر جسم من هیچ اثر نمیکرد و همچنان بلباس خشک بحضور حاضر شده بحصول سعادت قدمبوس مشرف
شد از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس سره الاصفی در خانه نشسته بود فرمود
که طبع میخواهد از مولوی کمال الدین ملاقی شوم بعد ازان فرمود که مولوی کمال الدین چنانکه
تیر از کمان سخت میجهد میرسد همین بظهور آمد که بی سبب ظاهری طبعش اضطرار گرفت از خانهٔ
خود که بقصبهٔ فتحپور داشت بدون عزیمت راهی باین صوب شد و بزودی و شتاب در بانسه
شریفه حاضر گردید از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی روزی در
قصبهٔ ردولی تشریف میداشت شخصی بعلم ظاهری چیزی میدانست بقصد امر معروف و
مواخذه از اهمال نماز که از آنجناب در ادای نماز صبح و عصر توقف راه می یافت ازین
سبب که درین اوقات بر جناب ممدوح حالت فنا فی الله و بقاء بالله طاری میگشت
و آنکس را ازین معنی چه خبر بود از عجب بطور مواخذه عرض نمود جناب ممدوح در
جواب فرمود ما گناهگاریم اینهم گناه از ماست و منفعل از کردهٔ خودیم در گذر نمایید و شما مرد
دانشمند اید مردم از شما منتفع میشوند و هر کسی را که اشکال مسئله می باشد از شما میپرسد
درین سخن بود که آنحضرت قدس سره ملهم شده فرمود که خبر میدهد أتأمرون الناس بالبر

تُشۡعِرُوۡنَ اَنۡفُسَکُمۡ و از ان شخص که امر معروف میکرد فرمود تفتیش چیست وی ازین حال ندامت
در دل کشید حاضران مجلس گفتند دیدید آنچه ویدید حالا ازین خیال فاسد خود در گذرید بعض
مردم پیش مولوی غلام نقشبند شکوه تقیید نماز آنحضرت قدس سره بیان کردند مولوی
موصوف گفت که قضیب البان موصلی که از مشاهیر عرفاء و ذوی الاحترام است در نماز
تقیید نداشت پیش جناب قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم سید محی الدین عبد القادر
جیلانی رحمۃ اللہ تعالی علیہ شکوہ عدم تقیید نماز وی عرض کردند فرمود هیچ مگوئید که پیوسته سر بسجده است
و نیز عدم تقیید نماز بوجه تحقیق خوب دریافت نگردید از بعض علامات دریافت شد که وقت
نماز حالتی مع الحق داشت که بنظرش لِیۡ مَعَ اللّٰہِ وَقۡتٌ لَا یَسَعُہٗ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ اشاره بآنست
و از تهیه و اسباب طهارت و نماز دران فتوری راه مے یافت ازین سبب متوقف میشد و
در بعض اوقات که بنماز مشغول میشد حالتی مے یافت که لَا عَیۡنٌ رَأَتۡ وَلَا اُذُنٌ سَمِعَتۡ و
هرگاهیکه آنحال در نماز نمی یافت البته متوقف مے شد و اکثر آنحال را در نماز متوقع میبود
حضرت مولانا نظام الدین رحمۃ اللہ علیہ هم می نویسند که در بعضی اوقات دریافت شد که
بجسد لطیف متجسد شده ادای نماز میفرمود و آنهارا که بصارت آنعالم بود میدیدند و جناب
ممدوح را قوت تجسد بسیار بود و در اکثر اوقات میفرمود تو جهیکه دران جسدی یا هم درین جسد
یافته نمی شود و اینهم بوقوع رسیده که روزی آنحضرت قدس اللہ سره الاصفی پیش
دروازه شریف زیر درخت تمر هندی نشسته بود وقت ظهر رسید حضرت مولانا و دیگر یاران
خود را برای ادای نماز تقیید فرمود هریک برخاسته وضو کرده قاصد نماز شدند چون تحریمه
نماز فرض بستند آنحضرت قدس اللہ سره الاصفی خود بظاهر برهمان جا که نشسته بود
ماند و بباطن متجسد بجسد لطیف شده شریک نماز شد هر کس از حاضران نماز میدید که جناب

مقدس شریک نماز است چون مردم از نماز فارغ شدند دیدند که جناب ممدوح بطورے که
نشسته بود نشسته است مردم ازین واقعه حیران شدند چون حضرت مولانا بحضور حاضر
شد جناب ممدوح فرمود که اگر متجسد بجسد لطیف شده ادای نماز کند جسد متعارف از فریضه
ساقط میشود یا نه مولانا علیه الرحمة عرض نمود که این چنین صورت در کتب مبین نیست فرمود
خبر میدهد که ساقط نمیشود چرا که نماز بر این جسد متعارف فرض است و بر آن جسد لطیف
فرض نیست مولانا ممدوح عرض کرد راست و درست است همچنین از تحریر مردم طریقت
بدریافت می آید و نیز حضرت مولانا نوشته است که باری آنحضرت قدس سره در قصبه
بهرائچ تشریف میداشت روزی بر اسپ سوار شده بطرف صحرا متوجه شد از قضای حاجت
فراغ فرموده وضو ساخته نماز فرض ادا نموده در ادای نماز حالتے خوش بر جناب ممدوح
طاری شد چنانچه میفرمود که در نماز حالتے یافتم لَا عَیْنٌ رَأَتْ وَلَا اُذُنٌ سَمِعَتْ اشاره از
فنای خود و بقاء بالله است این را واقعات لا تعد و لا تحصی اند پس وقتیکه توقع انتقال
داشت بادای نماز مے پرداخت و حینیکه متوقف میشد منتظر انتقال بوده باشد و یا احتمال دیگر
داشته باشد میفرمود که شما از مسئله و قرأت واقف اند ما غافلان بادراک آن کی توانیم رسید
و حضرت مولانا قدس سره درین مقدمه توقف در مناقب رزاقیه مفصل تحریر نموده اند این
خاکسار باختصار پرداخت از انجمله اینست که روزی ملا کمال الدین قدس سره
بحضور عرض کرد که شیخ محی الدین عربی در فصوص مے نویسد که مات فرعون طاهرا و مطهرا
و دیگر علما را درین اقوال بسیار اند آنحضرت قدس سره ارشاد فرمایند که این معنی چگونه
است جناب ممدوح فرمود خبر میدهد انکان نجیا مولوی موصوف عرض کرد که این سخن مبهم
است یعنی یافته باشد نجات جناب ممدوح فرمود خبر میدهد نجیا نجیا نجیا از انجمله اینست

که آنحضرت قدس سره را اقوال کبیر نهایت مرغوب خاطر بود اگر کسی مغنی بحضور حاضر شدی اکثر
فرمایش اقوال کبیر می‌نمود روزی بحضور اشرف مغنیان این الفاظ هندی که از کبیر اند
میسرائیدند که ابل ده پور کمه کی جو مانی مسجد جای آنحضرت قدس سره مسرور می‌شدند و تعریف
این کلام نموده میفرمودند که کبیر چه خوش گفته است همدران وقت شخصی از حضار مجلس عرض کرد
که آنجناب میفرمایند که کبیر چه خوب گفته است درین چه خوبی است همین گفته است که قربان
آن شخص که در حالت سکر بمسجد رود و در حالت سکر بمسجد رفتن ممنوع است جناب ممدوح
فرمودند فی الحقیقت خوب گفته است حاصلش اینست که قربان آن شخص باید شد که در حالت سکر
یعنی محبت الهی باشد و در آن حالت پاس و آداب مسجد یعنی آداب شرع محمدی نگاهدارد
و در کمال جذبه محبت الهی قدم از احاطه شریعت بیرون ننهد بعده شخصی بطور طعن گفت که
کبیر از مسلمانان بود لیکن اقوال او بطور هنود است آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود خیر
سید بهکان محققا و مدققا از اجله عالی اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی در بلده لکهنو
بباغی که در آن مرقد شریف حضرت شاه دوست محمد قدس سره است تشریف میداشت
و بعد وفات شاه ممدوح نیز حسب عادت قدیم در سال گاهی دو بار و گاهی سه بار برای
زیارت مزار شریفش تشریف می‌بردند روزی دران باغ نشسته بود که مردم حاکم آمده
قصد بریدن درختها کردند آنحضرت قدس سره را منظور چنان بود که برگ و شاخ مضرت
نرسد چرا که از آثار شاه موصوف بودند درین اثنا بود که شنید قل فاهم لتقتلون پس آنها را
منع فرمودند آنها که شقاوت و قساوت قلبی داشتند نهی جناب ممدوح در اذهان شان
اثر پذیر نشد ان الله لا یهدی القوم الفاسقین آن درختها را بریدند جناب مقدس بسیار
مغموم و متاسف شد بعده شنید القاتل هو المقتول آنزمان از تاسف استراحت یافت

شعر خود انا الحق زد از لب منصور * خود برآمد ز شوق بر لب دار از انجمله الیست که
مولوی کمال الدین عزیمت آستانه بوسی کرد و در دل او خیال مسئلهٔ تناسخ منظور بود چه از
کلمات ایسه اسلمین و فقهای متکلمین بطلانش هویدا است و ارباب کشف و شهود صوفیه
صافیة الاسرار که کلام شان همه بر آن ناطق و عبارات بعضی از اینها دال بر خلاف آن
در خاطر آورد که از آنحضرت استفسار این مسئله باید کرد تا دافع گردد که شخص جناب ممدوح
بیچو حاکم هست پس بحضور آمده بپابوس مشرف شده نشست بمجرد نشستن بے تقریب
آنحضرت قدس سره فرمود که مولوی کمال الدین تناسخ چیست عرض کرد تناسخ عبارت
است از تعلق ارواح بعد ممات با اجساد که در بطون نشاء خلقت تمام یافته حاصلش حیات
ایشان در دار دنیا بعد ممات الی ما شاء الله تعالے و گاهی تناسخ بر قصر رفته روح در
جسد غیر الی ما شاء الله تعالے من الحیوانات والجمادات فرمود که خبر رسید بتولد بیت و در شان ناسخ
دیگر نفر مود حضرت مولانا نظام الدین بیان این امر در مناقب رزاقیه مفصل نقلی فرموده اند
آنجا باید دید از انجمله الیست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی روزی در سایهٔ
درخت برگد که اکثر آنجا تشریف برده بیاد حق مشغول مے بودند نشسته بودند شنیدند که علم عارف
شهید شد مغموم گشته مراجعت بخانهٔ مبارک فرمودند بعد از آن خبر شایع شد که مولوی معنوی
جامع علوم دینیه و عقلیه عارف معارف یقینیه مولوی قطب الدین والد بزرگوار مولانا
نظام الدین قدس الله اسرارهما شهید شد و ملاقی برب جل و علی گشت از انجمله الیست
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی خورد سال بود برادر کلان جناب ممدوح انتقال کرده
اراضی خراجیه داشت حکام جابر طلب و مواخذهٔ زر کردند هر چند که مردمان از حاکم وقت
اظهار کردند که فلان یعنی آنحضرت قدس سره صغیر سن است سر انجام زر چگونه خواهند شد

او سماعت نکرد همچنان متقاضی ماند جناب ممدوح تقریبی علاحده شده یازده با سوره اخلاص
خواند صورتی نمودار شد و گفت مخوان که عامل نیست و نابود خواهد شد همچنان بظهور رسید
۱۱۹ ازانجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که من در ایوان
بادشاه هندوستان در آمدم و با چند کس دیگر بدین امر مامور شدیم کبوتری خوشرنگ و
خوبصورت و جسد کلان در آنجا بود او را گرفته در قفس کردیم و بر مزاج مبارک حرارت این
امر مستولی میشد مولوی کمال الدین که از مریدان خاص بود عرض کرد که از فرموده جناب
معلوم میشود که فرخ سیر را وزیر بقید خود آورد چرا که وزیر زور و شوکت و عداوت داشت
بعد چند روز این خبر از دهلی یعنی از دار الخلافه شاهجهان آباد شایع شد که بادشاه
در قید وزیر گشت آنحضرت فرمود که مولوی کمال الدین کیاست و فراست بسیار دارد اگر
کسی از مشایخان این سخن میگفت خلایق میدانست که از راه کمال گفته است هرچند که
که علم قید بمجرد معاینه این معامله باطنیه داشتم بکس نگفتم و وی بفراست دریافت ۱۲۰ ازانجمله
اینست که روزی باز آنحضرت قدس سره فرمود که یک جا موش سرکش و قوی و
زبردست را گرفتند و بر زمین آوردند و درسن موافق عادت در بینی وی انداختند در آنحال
نیز مولوی کمال الدین حاضر بود عرض کرد که بدریافت آمد که عبدالله خان وزیر فرخ سیر
بادشاه را گرفتار کرده بود بسزای اعمال خود رسید از اظهار مولوی موصوف بر مزاج اقدس
سروری و فرحی پیدا گشت بعد چند روز این خبر شیوع یافت که وزیر بسزای کردار خود رسید
۱۲۱ ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی را روزی در تعطل حواس
ظاهری جای رفیع بنظر در آمد و آنجا حضرت امیر المومنین عثمان رضی الله عنه را دید که در ورد
قرآن مجید مشغول است همدران قصر شخصی گفت که بیا تا در آنجا بعد م در آنجا جناب پاک حضرت

رسالت پناه است صلی الله علیه وسلم اندرون تشریف برد و از سعادت قدمبوس مشرف
گشت و در مکانیکه حضرت امیر المومنین عثمان رضی الله عنه بود باز آمد و تلاش مکان جناب
امیر المومنین اسد الله الغالب مظهر العجائب والغرائب علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه
داشت که حضرت امیر المومنین عثمان رض در مجلس خویش فرمود که علی مرتضی کرم الله وجهه در
فلان مقام است حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره راهی بدانسو شد و درهمین اثنا
حضرت امیر المومنین و امام المتقین اسد الله الغالب علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه
را دید که تشریف می آرد از نهایت نوازش والطاف در کنار مبارک گرفت و بقوت
بسینه مبارک چسپانید و فرمود که یتیم ما را کدام از آمدن منع کرده بود حضرت امیر المومنین
عثمان رض گفت که یا علی من منع نکرده بودم بلکه رهنمونی کردم بجانب تو ۱۳۲ ازانجمله اینست
که حضرت ابو هریره رضی الله عنه را روزی آنحضرت قدس سره دید که بر اریکه ارشاد
نشسته بمردم درس علوم دینیه تعلیم می نماید ۱۳۳ ازانجمله اینست که آنحضرت قدس سره
روزی حضرت معاویه رض را در سکوت و سرنگون دید ۱۳۴ ازانجمله اینست که آنحضرت
قدس سره در هنگام سلاح بندی و نوکری جائی بخواب استراحت بود مردمان دیگر که از
اوضاع حمیده و پسندیده بهره نداشتند و فقط سپاهی بودند بازنکه گفتند که بر بستر آرام آنحضرت
بخسپ چنانچه وی بر بستر مبارکش بخسپید جناب ممدوح چنان دید که مادهٔ سگ در خواب
است بمجرد دیدن این رویا بیدار گشت و دید که زنکه است بسیار ناخوش شده زجر فرمود
۱۳۵ ازانجمله اینست که باری آنحضرت قدس سره الاصفی بسیر کوهستان متوجه گشت و در
اثنای راه آوازی شنید که من قم شهیدم شما مهمان من باشید بعد ازان از بلده گهرسا
بضم کاف هندی که این حرفیست که اهل هند کاف را با ها امتزاج نموده یکحرف کرده

میخوانند و سکون را با غنه نون و در آخر الف بعد سین مهمله متوجه شد و در آنجا اثری نیافت
بعده قریب وی در جای دیگر یافت و زیارت کرد و مردم همراه را گذاشته بکوهستان چند
روز در سیر متوجه ماند آنجا آثار مردم لایح نبود چون ولوله عشق بمرتبه کمال داشت از جای
های ترسناک باک نمیکرد درین اثنا صورت مبارک حضرت امام جعفر صادق علیه السلام
رو نموده فرمود حالا مراجعت نمایند پس مراجعت نمود و یاران را همراه گرفته عازم خانه شریف
شد ۱۲۶ **ازانجمله اینست** که شخصی در کسب اسباب معاش پریشان حال داشت وقتی در غم
بود که صورت مبارک آنحضرت نمودار شده تسلی کرد باز همچنین شد چون این معامله در تیقظ بود
تفاوت از معامله و احساس تیقظ نکرد و دانست که خودش تنزیل فرمود و آن شخص آنحضرت
قدس سره را گاهی ندیده بود همدران حال دریافت که خود جناب ممدوح بود بعدش
مرفه حال شد و اسباب معاش بهم رسانید چون مراجعت از دکن بوطن خود که قصبه بلاونه
باشد نمود قاضی شده آمد عزم رفتن خانه نکرده روانه حضور شد روزیکه آن شخص بحضور رسید
آنحضرت قدس سره موافق عادت شریف متوجه بسیر شده بود بحضرت شاه غلام دوست محمد
فرموده بود که اگر شخصی بیاید باید نشانید و تواضع باید کرد من می آیم بعد چند ساعت
آن شخص آمده منتظر نشسته بود که جناب ممدوح تشریف آورد و بیعت او پذیرا فرمود حضرت
مولانا مینویسند که روزی بحضور حاضر بودم ذکر خیر و صلاح میان بود درین اثنا فرمود
که بخطاب من لایسعنی مخالفه مخاطب شدم که فلان ولی در ملک دکن ازین عالم رحلت
کرد تو هم حاضر شو بموجب امر رفتم و در آنجا دیدم که مردم از دفن فارغ شده اند بر مزارش
نماز گذاردم و مراجعت کردم در اثنای راه در قصبه ملکاپور که در ملک دکن است با آن شخص
ملاقی شدم ۱۲۷ **ازانجمله اینست** که مولوی کمال الدین قبل از حصول بیعت از جانب

آنحضرت قدس سره انکاری داشت و تنگی از اهمال نماز و بعض احیان که از باعث غلبهٔ
شکر محبت الٰہی از جناب مقدس بوقوع مے آمد بخاطرش راه می یافت و اکثر همراه حضرت
مولانا نظام الدینؒ در بانسه شریفه مے آمد بخاطر داشت که وقت یافته از اهمال نماز بپرسد
اتفاقاً روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر شاخ تمر هندی که قریب بزمین بود نشسته
و حضرت مولانا با جمعی از طلبهٔ علوم بر تخت چوبی که زیر مسجد متصل تمر هندی مذکور افتاده بود
نشسته بودند و مولوی کمال الدین نیز همدران جماعت بود که آنحضرت قدس سره در
حالتی شد همدران حالت خطاب بحضرت مولانا کرده فرمود که خبر میدهد قوموا الی الصلوٰة
مولانا بمجرد استماع این کلمه رو بمسجد نهاد و از نماز عصر فارغ شده باز بدانجا خاموش نشست
و جناب مقدس همچنان بر شاخ درخت مذکور نشسته ماند و نماز نخواند مولوی معز الیه که
در آنجا نشسته بود شبهه خاطرش زیاده تر شد و بدل خود گفت که آنحضرت ما یان را حکم نماز
میفرمایند و خود ترک نماز مینمایند و بمجرد خطور این خطره جناب ممدوح بجانب مولوی موصوف
خطاب کرده فرمود که ای کمال الدین خبر میدهد که عالم شک از دل شما برخیزد و خود را بر
زمین انداخت و از یک پهلو بپهلوی دیگر میگردید و میفرمود که من سراپا گناهم حال من
چگونه خواهد شد در حال حال مولوی کمال الدین متغیر گشت و در خود یافت که گویا کسے
جان را از سر تا پا میکشد و دانست که عنقریب هلاک میشوم و چندانکه بر آنحضرت قدس سره
اضطراب زیاده میشد تصدیعه بر مولوی موصوف زیاده میگشت و هر چند از حضار مجلس
شفاعت خواست کسی در آنحال جرأت عرض کردن نیافت مولوی موصوف آنزمان
فهمید که اینهمه از آن خطره است که بخاطر راه یافته بود در حال توبه کرد و استغفار نمود و عهد
کرد که باز از حال آنجناب این چنین بدل خیال نخواهم کرد پس آنحضرت برخاست و بجای

خود نشست بعد ازان اضطراب که بر مولوی معز الیه بود تسکین یافت ازانجمله آنست
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی شیخ عبد الرحمان انصاری را که از یاران آنجناب بود
بعلت خدمت قضا در مصیبتی گرفتار شده بود در معامله باطنیه دید که بزمین فرو میرود چنانچه
تمام جسم وی بزمین فرو رفته فقط سر باقی است همدران اثنا صورت مبارک حضرت
شاه سید میر عبد الصمد خدا نما قدس الله سره العزیز نمودار شده فرمود که ای عبد الرزاق
می بینی که این چه کرد که بوبال آن گرفتار است بعد ازان جناب ممدوح دید که سگهای
خوش لباس با زنجیرهای زرین گرد خود دارد شرمنده و سرنگون و آنجناب مقدس بخاطر
اشرف داشت که آنکس ازین ورطه نجات یابد پس ازان دید که آن شیخ ازان ورطه
خلاص یافت بعد ازان شیخ مذکور بجائی که گرفتار بود مخلصی یافته بحضور حاضر شد
لیکن از توجه باطنی آنحضرت قدس سره که بحالش مبذول شده بود آگهی نداشت بجناب
اقدس عرض کرد که من در بلای عظیم گرفتار شده بودم مرا خلاص نگردید فرمود بکرم الله
خلاص از توجه من بود بخودی خود نبود هر چند که بظاهر دست گرفته نکشیدم بعده حال مکاشفه
و توجه و عنایت آنحضرت بوی معلوم شد پس ازان جناب ممدوح از وی پرسید که آن سگها
کدام بودند گفت الدنیا جیفة وطالبها کلاب پس جناب مقدس فرمود که برای چه بخدمت
قضا راضی شدی حال قضاة زمانه برین صورت است که دیدی در حال آن شخص توبه
کرد باز گرد پیرامون این خدمت نگردید و آنحضرت قدس سره میفرمود که آن سگها
قضاه بودند بعد ازان شیخ مذکور که بسبب امر از قضا توبه و انکار کرده بود هیچ وجه
معیشت نداشت عسرت زیاده شد روزی بجناب اقدس عرض کرد جناب ممدوح
باتفتی ملهم شد و شیخ معز الیه مذکور تعلیم ساخت و با اجازت اسم یا وهاب که از اسمای الهی است

فرمود شیخ موصوف چند روز ورد ش نمود دولت بسیار حاصل شد و مرفه حال گردید و آنحضرت
قدس الله سره العزیز در اکثر اوقات میفرمود که عجب است ازان یار که این چنین حالت
دید و طلب معاش از وی نرفت حضرت مولانا نظام الدین مینویسند که اگرچه آن شیخ
ملوث بافزونی اسباب معاش بود لیکن شب خیز و بذکر مشغول و معتقد توحید وغیره رموز آن
بود و مناسبت بارواح داشت (۲۹) ازانجمله اینست که آنحضرت قدس سره از دعوت و عملیات اسما
وغیرهم بهر امور دینی و دنیاوی هرگز نمیدانست مگر حدیث دوست که وی را انکار میکرد لیکن
مقام وی بذروهٔ سنام علیین و صد یقین رسیده مکاشف تاثیرات اسما میشد و بهر امریکه
ملتفت میگردید و توجه تام میفرمود صورت فعلیت میگرفت و برغبت و رضا هر چیز را که میخوا
می شد شعر قضای حق رضا جوی دل او ٭ قدر ایمان پرست طاق ابرو ٭ دعایش عرض
مطلب آرزو کرده ٭ شنیدن تا لب استقبال او کرد ٭ و امثال این جذبه وی بیشمار اند منجمله
ازان اینست که زنے شاکی آسیب جن بود اولیای وی آمده ظاهر ساختند آنحضرت
قدس سره متوجه بوی شد خادم را فرمود که بچابکی وی را بزن خادم چند چابک بر بدن
وی رسانید فی الفور بحالت قدیم باز آمد و باز اثر جن بروی ظاهر نشد (۳۰) ازانجمله اینست
که بمقتضای من له المولیٰ فله الکل آنحضرت قدس سره را تاثیری بسیار بود ازین سبب بر هر که
در بعض حالت که از خود غایب می شد بحق تعالے نظر میکرد متاثر میگشت چنانچه در آنجا
نظر بر سگی افتاد حالش متغیر شد در وقتیکه اذان می شنید بدر مسجد آمده آواز میکرد تا آخر اذان
باواز موذن آواز میکرد چون موذن فارغ میشد او هم ساکت میگردید و بجای خود میرفت
همچنین سالها گذشت و آن سگ را خلوصی و عقیدت بود ازین سبب چون جناب مقدس
عزم سیر میکرد همراه میرفت روزی آنحضرت قدس سره از اسپ فرود آمده گلیم خود فرش کرد

مشغول بیاد حق شد اسپ سرکشی کرده گریخت جناب ممدوح متوجه نشد چه از مزخرفات
دنیای دنیه التفات نداشت آن سگ دویده سد راه شد تا زمانیکه اسپ استاد آن سگ
بجانب آنحضرت قدس سره روی آورد و اشاره بسوی اسپ میکرد بعده شخصی بحضور آمد
ارشاد شد که همراه این سگ برو آن شخص همچنان کرد دید که اسپ دران نواحی استاده است
گرفته آورد چون آن سگ مرد آنحضرت قدس سره حکم بدفن کردن کفن وغیره اسباب موتی
بیت سگ اصحاب کهف روزی چند * پی نیکان گرفت مردم شد [131] ازانجمله اینست
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی زیر درخت برگد که برکناره جوی کلیانی است گلیم خود
فرش کرده برای وضو رفت بعد فراغ وضو بر فرش آمد دید که ماری سیاه بر فرش نشسته بود
فرمود که اگر بقصد فساد آمده برو مار گفت برای استماع ذکر آمده ام اولیاء الله را نمیگزیم
مستمع مانده رفت [132] ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی بعیادت مریدی
تشریف فرما شد وی بمرضی مبتلا بود و توقع صحت نداشت چون بلقای خجسته آنجناب
بهره اندوز شد بگریست و عرض کرد که از شدت بیماری و یا خوف مرگ نمیگریم بلکه درین مهلکه
مرض که گرفتارم از جناب اقدس غافل میشوم این حالت مرا گریان میسازد چون آنحضرت
قدس سره حال وی مشاهده کرد اسم رحیم متجلی شد فرمود دل قوی دار الله تعالی را یاد کن
بعنایت الهی صحت خواهد شد و مراجعت بخانه شریف نمود از ان وقت در صحت هر وقت
ترقی بود چنانچه همان وقت بجودی خود نشست و از سریر فرود آمد و طعام تناول کرد و بروز
دویم گویا هیچ اثر مرض نبود [133] ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره العزیز چون
مع الحق تعالی مے بود از محرمات طعام که وجه حرمت نیست اطلاعی پیدا میشد از تناول آن
باز میماند و اگر کسی بدکردار تلبیس نموده بلباس صوفیانه بحضور مے آمد التفات نمیکرد بلکه

انحراف و تحیرے نمود باوجودیکه تواضع باهل لباس زیاده تر میفرمود چنانچه روزے در لکهنؤ
بمکان حضرت شاه دوست محمد رونق بخش بود حاکم لکهنؤ بحضور حاضر شده بسعادت قدمبوس
بهره مند گردیده دعوت نمود جناب ممدوح قبول فرمود وقتی طعام عجیب تیار کرده فرستاد و
بوقت دیگر طعام ضیافت آنحضرت قدس سره معاینه کرد که بچه اسپ خوبصورت و خوشرنگ
را مردم گرفته اندورانش جدا میکنند جناب ممدوح پرسید برای چه براین تعذیب می نمایند
گفتند برای خوردن شما جناب مقدس از تناول آن طعام متنبه شد بوقت دیگر طعام
قسم لقسم که آمد همه مردم فرمود بخورید و برای من نگاه دارید درین وقت میل طبع نیست
اگر بوقت دیگر مناسب طبع خواهد بود خواهم خورد چون مردم خورده متفرق شدند و مردم حاکم
رفتند فرمود که آن طعام که نگاه داشته اند بخرج آرند من نخواهم خورد حضرت شاه دوست محمد
چون آنحضرت قدس سره را ملول خاطر دید پرسید جناب ممدوح فرمود برای این معامله شاه
موصوف آنچنان کلمات گفت که ازو نیز ظاهر میشود که در اطعمهٔ امرا و حکام جای اشتباه است
و اختلال نیز و از صحبت آنها احتراز هم اولی است و نیز از آنجمله است که جناب اقدس در
سایه درخت تمر هندی که پیش دروازه محلسرا است نشسته بود یکایک درویشی آمد و
سلام علیک بطور ملامتیه هندیه نمود آنحضرت قدس سره هرگز متوجه نشد و روی مبارک
گردانید و وی را میفرمود که این سائیس است و حرفها در شان وی بزبان اشرف مے آورد
که خلاف عادت شریف بود خصوصاً با درویشان که با آنها چندان حسن سلوک داشت که
لاعین رات ولا اذن سمعت چون آن درویش چیزی سوال میکرد جواب بطور دیگرے یافت
همین نوع از وی معامله بود و الحاح وی در سوال هیچ سود نمیکرد همه مردم حضار در تحیر بودند
که گاهی این چنین امر از درویشان نمیفرمود باز آن درویش راه خود گرفت بعد یکدو ساعت

مردم از بدو سرای یا از آبادیهای که قریب وی اند آمدند و گفتند که سائیسی بود اسپ ما اصلاح می نمود فلان فلان چیزها بدزدی گرفته بلباس فقیرانه ملبس شده رفت مردم حضار گفتند که همین ساعت ازینجا رفته است تفحص کنید آنها در تجسس وی شدند

۱۵۵ ازانجمله اینست که روزی شخصی ارنب یعنی خرگوش شکار کرده بود تحفه بحضور ارسال نمود آنحضرت قدس الله سره الاصفی بخانه اشرف فرستاده بعده صورت مبارک حضرت امام جعفر صادق علیه الصلوة والسلام نمودار شده فرمود که من ارنب را گاهی نخورده ام شما فرزند من اند شما هم نخورند جناب ممدوح همان وقت بردم خانه شریف از پختن ارنب منع فرمود و از ان روز ارنب را گاهی نمیخورد و فی الحال نیز کسی از اولاد امجاد آنجناب مقدس ارنب را نمیخورد ۱۵۶ ازانجمله اینست که در قوم قدوائیان چون کسی فوت میکرد و آلی الموتی طعام بنا بر مهمانان که برای تعزیت می آمدند می پخت و مهمانداری میکردند و بر سوم فاتحه سوم و دهم و چهلم و دیگر ایام معمولی تا یکسال پخت طعام کرده تقسیم باهل برادری وغیره چنانچه عادت آنجوار است می نمود کسی را که دسترس بود میکرد و کسیکه دسترس نمیداشت او هم از قرض و دام از هر جاییکه می یافت رسوم معهوده بجا می آورد و اگر کسی از باعث عدم دسترس قاصر میشد مطعون برادری میگردید روزی قدوائیان بحضور اشرف عرض کردند که این چنین رسومات که مقرر اند کسانیکه دسترس نمیدارند زیر بار اخراجات می شوند و اگر نمیکنند مطعون میشوند چنان شود که این رسم موقوف شود و باین طور قرار یابد که هر کس که دسترس داشته باشد هرچه خواهد بکند و کسی را که دسترس نیست هیچ نکند مردم برادری او را مطعون نسازند جناب اقدس و اعلی فرمود که کسی از فرزندان من و اهلبیت من طعام رسومات موتی که تا یکسال مقرر در ین جوار است

نخورده باشد وقدوائیان را ممانعت فرمود که این چنین رسومات که مقرر اند نباید کرد بهر کسیکه
بقدر دسترس بکند کسی از برادری او را مطعون نسازد آن قوم حسب ارشاد بجا آوردند و
حالا نیز بموجب حکم عمل میکنند و فرزندان آنحضرت قدس الله سره الاصفی
الی الآن حسب الامر بجا می آرند و اگر احیاناً کسی از فرزندان بسهو طعام از رسومات
موتی تناول کرد فی الفور تکلیف و اذیت کشید چنانچه روزی شخصی طعامی برای جناب
مرشدزاده سلمه الله تعالی در عشره محرم فرستاد جناب ممدوح از شخصیکه همراه طعام آمده بود
پرسید که این طعام از رسومات موتی است یا از وجه دیگر آن شخص عرض کرد که از رسومات
موتی نیست باز جناب ممدوح بتکرار استفسار نمود آنکس همچنان عرض کرد لیکن جناب
موصوف از تناول انکار میداشت آن شخص بمبالغه عرض کرد که تناول فرمایند از رسومات
موتی نیست بلکه این طعام برای فاتحه حضرت امام حسین علیه السلام پخته کرده اند
جناب ممدوح از استماع این اسم مبارک فرمود که از گفته شما تناول میکنم اگر اندکی تکلیف
خواهم کشید الزام بر شما خواهد شد پس قدری از ان تناول فرمود بمجرد تناول عارضه تپ
لاحق شد و چندان تکلیف کشید که در بیان راست نمی آید پس از چند روز بعد کشیدن
ایذای بسیار شفا حاصل شد الحمد لله علی ذلک بعده روزی شخصیکه طعام فرستاده
بود بحضور حاضر شد از ان شخص پرسید که این طعام که شما فرستاده بودید چه نوع بود
عرض کرد که آن روز یوم وفات فلان یگانه من بود موافق عادت این جوار بعد انقضای
سال چیزی طعام پخته کنانیده هر یک را تقسیم کرده بودم برای آنجناب هم از ان
طعام فرستاده بودم پس دریافت شد که سبب بیماری جناب ممدوح همان بود از انجمله
اینست که روزی آنحضرت قدس سره فرمود که بروز پنجشنبه حلق سر نباید کرد اگر کسی

بروز مذکور حلق سر مقرر خواہد کرد واو را قطع نسل خواہد شد ۱۳۹ از انجملہ اینست کہ آن حضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی برای پوشیدن جامۂ نو بروز دوشنبہ منع میفرمود و فرزندان جناب
ممدوح بروز دوشنبہ ہرگز جامہ نو نمی پوشند و جناب پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ نیز
بحسب ارشاد از پوشیدن جامہ نو بروز مذکور بمبالغہ منع میفرمود اگر کسی از صاحبزادہا بسہو
جامہ نو بروز دوشنبہ مے پوشید جناب ممدوح آنجامہ را گرفتہ بکسی مے بخشید و بخانہ شریف
نمیداشت ۱۴۰ از انجملہ اینست کہ عبد الملک قدوائی جد مادری آنحضرت قدس اللہ
سرہ الاصفی را دو دختر بودند از دختر اولی شیخ ادہاری و شیخ بساون و شیخ مداری و از
دختر ثانی فرزند اولی سید عبد الرشید و سید ابو تراب و جناب قطب الاقطاب خلاصۂ آفاق
سلطان العشاق سید شاہ عبد الرزاق قدس سرہ و پسر چہارم سید محمد یسین بودند چون
عبد الملک وفات یافت تمامی مال و اسباب و زمینداری وغیرہ بر سم آن جوار ہر یک اسباط
منقسم شدہ نصف حصہ بشیخ ادہاری وغیرہ ہرسہ برادران و نصف بحضرت قطب الاقطاب
قدس سرہ و دیگر برادران رحمہم اللہ رسید ہر یک بر حصہ ہای خود قابض و متصرف شدند
آنحضرت با سید ابو تراب و سید محمد یسین در موضع رسولپور کہ متصل قصبہ محمود آباد بطرف
مشرق از بانسہ شریفہ بفاصلہ سہ کروہ است بوطن قدیم استقامت ورزید فقط سید
عبد الرشید در بانسہ سکونت اختیار نمودہ سر انجام امورات زمینداری وغیرہ میکرد و
شیخ ادہاری وغیرہ قوت و زور را نہ باعث کثرت برادری کہ ہمرا آنجا بود بسیار داشت
و از سید عبد الرشید در ہر یک امور قضایا فساد میکرد و سید موصوف بسبب تنہائی در گذر
مے نمود روزی بر آبپاشی قطعات کشتہای زمینداری قضایا میان آمد شیخ ادہارے
وغیرہ ہرسہ برادران سید عبد الرشید را شہید ساختند مرحوم تابعین سید ممدوح را

بر سولپور رسانیدند آنجا آنحضرت و دیگر برادران تجهیز و تکفین ساختند بعده جناب ممدوح
سید ابوتراب و سید محمد یسین را همراه آنجا گذاشته در بانسه شریفه سکونت اختیار نمودند بعد
عرصه دراز جناب مقدس بظاهر برائے تلاش نوکری و بباطن بنا بر تلاش حق تعالے در
ملک دکن چند بار تشریف فرما شد چون عنایات ایزدی و عطیات سرمدی شامل حال بود
بدرجه رسید که شهره آفاق گردید و خلایق ببرکات انفاس طیبه آنجناب بقدر سعی و قسمت
خود ها کامیاب مطالب شدند چون آنحضرت قدس سره استقامت در بانسه شریفه بود و زیده
و کثرت مریدان و طالبان و معتقدان شد متعدیان مذکور حسد برده گمان کردند که حالا
ایشان را زور و قوت بسیار شده و روز افزون است اکنون انتقام خواهند کرد و جناب
ممدوح بباطن ازین قصاص بدین نظر که بهر حال ترک اولی است درگذر فرموده بود و
بیاد الٰهی مشغول مے بود و اصلا التفات باین چنین امور دنیوی نمیفرمود و آن متعدیان
درین اراده بودند که قابو یافته آنحضرت قدس سره را بقتل رسانند بیت نیش عقرب
نه از پئے کین است ٭ مقتضائے طبیعتش این است ٭ و الاقارب کالعقارب نیز گفته اند
روزی آنحضرت قدس سره بقصبه سهالی تشریف فرما شده بوقت معاودت در موضع
مسولی رونق افزا گشت چون بر مزار شیخ کالی تشریف آوردند از مزار شان آواز بر آمد که
از تو کاری نه نیک بظهور خواهد آمد بعد ازین ببانسه شریفه تشریف آوردند و متعدیان مذکور
که مدام در خیال فاسد مے بودند شبی یکپاس شب باقی بود و مردم در خواب بودند قابو دیده
آن ظالمان از طرف دیوار جست کرده اندر حویلی مبارک در آمدند آن وقت جناب ممدوح
در حلقه ذکر نشسته مستغرق مع الحق بود و ادهاری مذکور برادر خاله زاد شمشیرے از نیام
کشیده بر آنحضرت قدس الله سره العزیز فرود آورد شمشیر از حلقه ذکر گذشته بر دست مبارک

رسید اندکی زخم سست شده بود بزودی به شد چون آن جناب ممدوح زخمی شده از شر و فساد
آن مفسدان واقف گردید شمشیر یکه بحضور بود کشیده دستش از بند دست جدا شد باید دانست
که بی اجازت خصوصاً بوقت شب بخانهٔ دیگری داخل شدن حرام است و صاحب خانه
را ممانعت بزبان میرسد اگر قبول نکند پس بچوب و اگر شمشیر وغیره کشد پیش از آنکه ایذا رساند
دفع آن لازم است اگر درین کشته شود بر صاحب خانه در دنیا چیزی از کفارت و قصاص
و دیت نیست و در عقبی از یا اثم نیست پس چگونه راست آید قول شیخ کالی که حسنات العوام
سیئات الابرار است و زلات از انبیا علی نبینا و علیهم الصلوة و السلام واقع شد تعبیر آن بظلم
و مثل آن شده محمول بر ترک اولی است چون ترک اولی در حق آنها همچنین مشابه است
پس اقطاب و عرفا که علی الحقیقه ورثهٔ انبیا اند در حق آنها مباحات که لایق شان آنها نباشد
همچنین مشابه بوده باشد ازین سبب تعبیر آن به تنبیه نموده اند شد لیکن شرعاً بهیچ نهج
الزام و جرم ثابت نمیشود و آنحضرت از روزیکه سید عبدالله شهید شد باوجود زور و طاقت
نظر بر ترک اولی داشت و گاهی تدارک نفرموده و اگر میخواست بزور و طاقت ظاهری هم
ممکن بود لیکن فی الحقیقه درگذر فرموده بود و آن مفسدان از خیال فاسد خود این قدر تعدی
کردند که خلاف امر شرع اندرون خانه در آمدند و شمشیر بر اندام مبارک زدند چون محافظت
جان لازم بلکه فرض است و دفعیه آن قبل از آنکه محاربه کند لازم و قتل الموذی قبل الایذاء
است پس بجز این طور دفعیه غیر ممکن بود چنانچه قصص اکابر اسلام رضی الله عنهم دال است که سابقین
هم همین طور دفعیه کرده اند بضرورت شمشیر کشیده و در این چنین امر تمام فقه و حدیث ناطق است
و هیچ نوع در شرع شریف جرم در دنیا و عقبی ثابت نمیشود و برای دفع ممانعت نیست بلکه اجر
و بعد وقوع این واقعه بار دیگر آن شخص که دستش از بند دست جدا شده بود با مردم فتنه

که رفقای او بودند خواست که مکافات آنچه بروی گذشت گیرد و در پی ایذا رسانی مستعد بود
آنحضرت قدس سره هیچ خطره ازین فکر نا منتج آنها از باعث شجاعت که جبلی بود نداشت و منتظر
زاویه من یتوکل علی الله فهو حسبه بود که صورت مبارک سالار احمد که مزار شریفش در حضرت بهرایچ
بانسه و از رفقای سید سالار مسعود غازی است نمودار شده گفت که من بامر الهی ممد و معاون
شما هستم از آنها که ظهور صدمه رسانی میخواهند صورت نخواهد گرفت بعده آن جماعه کثیر قریب
خانه مبارک در شب تاریک جمع شدند و آنحضرت قدس سره بیاد الهی مشغول بود مولانا
نظام الدین علیه الرحمة مینویسند که درین اثنا صورت مبارک حضرت میر عبد الصمد خدانما
قدس الله سره العزیز نمودار شده فرمود جمعیت خاطر باشید هیچ از خطره فاسد آنها بر تو
نخواهد شد و آن مردم بانی فساد در شجاعت در ابنای جنس انگشت نما بودند چنانچه ثانی
آنها در برادری شان مردم نبودند با وجود چندین شجاعت هر چند خواستند که بدیوار
که در قامت قصیر بودند جست کرده بخانه در آیند بمقتضای لطف قادر کریم که طویل است
اقدام آنها پس افتادند و در اقدم رجلا و اوخر اخری ماندند تا شب بآخر رسید نادم
و شرمنده شده راه خانهای خود را گرفتند و متفکر بودند که چه حالست که از ما جرئت نشد
با وجودیکه آنحضرت بظاهر تنها بودند و در حقیقت با آنها بود که مطرح انوار عنایت الهی بودند یعنی
عالم ارواح ممد و معاون بود و در ظاهر بجز ذات حق جل و علی نبود و نیز درین نکته لیست
که فاهم چیزی را که مشاهده میکنند تجلی حق تعالی باسم ظاهری در شهود دارند بعد ازین
آنهمه نادم و پشیمان شده سرنگون بحضور حاضر آمدند و عذر تقصیرات و عفو جرائم خواستند
و بعضی فرزندان داخل بیعت شدند و بجان و دل محب و فدا ماندند بیت از خدا دان
خلاف دشمن و دوست * که دل هر دو در تصرف اوست * بدانکه احوال آنحضرت

قدس سره لاتعد ولاتحصی است در احاطهٔ تحریر گنجایش آن غیر ممکن چراکه هردم و هر لحظه ظهور کرامات
وخوارق عادات میشد و از یکپاس روز باقیمانده تا یکپاس شب گذشته و از یکپاس شب باقیمانده
تا یکپاس روز بر آمده آنقدر تجلیات انوار الٰهی بر آنجناب طاری میشد که لا عین رأت ولا اذن
سمعت پس در آنحال که از کمال جذبات محبت و اشواق حق تعالی بحالت فنا فی الله و
بقاء بالله میبود و بیشتر در آنزمان کرامات وخوارق عادات بجلوهٔ ظهور میرسید کرا اجمال وطاقت
است که احصای آن نماید برخی از آن که باین خاکسار به ثبوت رسید و متحقق شده تحریر آورده
بامید آنکه موجب رضای آن جناب که باعث بهبودی این گناهگار در دارین است گردد
و توجهات و عنایات جناب ممدوح بر حال این بندهٔ درگاه آن والاجاه مبذول باشد که
در دنیا و عقبی از همه آفات امین باشم **رباعی** شاها ز کرم بر من درویش نگر ؛ بر حال من
خسته و دلریش نگر ؛ هر چند نیم لایق بخشایش تو ؛ بر من منگر بر کرم خویش نگر ؛ و ذکر فرزندان و
دیگر اهلبیت و خلفای آنجناب مقدس نیز درین مختصر ضرور دانسته باختصار مندرج نموده میشود
وبالله التوفیق والاستعانة **باب سیوم** در ذکر اولاد امجاد و ازواج عصمت امتزاج
و خلفای آنحضرت قدس سره الاصفی مشتمل بر دو فصل **فصل اوّل** در ذکر اولاد شریف و
ازواج عصمت امتزاج بدانکه آنحضرت قدس الله سره الاصفی را هیچ اولاد از زوجهٔ اولی بهم
و میفرمود که در نصیب شما اولاد مقدر نیست و جناب ممدوح بحسب تجویز زوجهٔ اولی با دختری
از قوم قدوائیان بود عقد نکاح فرمود و بعده بوالدهٔ حضرت شاه منگی قدس سره که
فرزند دومی آنحضرت بود مناکحت نموده و از جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده
احوال مناکحت والدهٔ شاه منگی قدس سره این خاکسار پرسید که بچه طور شده بود فرمود
که این قدر مرا معلوم است که در عالم روحانیت حضرت امیر المومنین ابوبکر صدیق رضی

اللہ عنہ عقد نکاح حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ با والدۂ شاہ منگری کردہ اند بعد
عرصہ چند از زوجۂ ثانیہ بدعای حضرت شاہ دوست محمد قدس سرہ کہ سابق مفصل مذکور شد
حضرت شاہ غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز و دو دختر متولد شدند و از حضرت شاہ
غلام دوست محمد قدس سرہ سہ پسر و سہ دختر بوجود آمدند فرزند اوّل حضرت شاہ کرم اللہ
قدس سرہ بود و از ایشان دو پسر و دو دختر بوجود آمدند فرزند اوّل سید کے مسمے سید
غلام حسن قدس سرہ و از ایشان اولاد دختری قایم است و فرزند ثانی سید نعمت علی معہ پسر
خود سید الٰہی بخش تا تحریر نسخہ ہذا موجود اند سلمہما اللہ تعالی و از دختران شاہ کرم اللہ قدس سرہ
نیز اولاد موجود است و حضرت شاہ کرم اللہ قدس سرہ بتاریخ پانزدہم شہر شوال سنہ ۱۲۰۷ الکہزار
و دو صد و ہفت ہجری در بانسہ شریفہ وفات یافت و در روضۂ متبرکہ مدفون شد و فرزند
دویم حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس سرہ مسمی شاہ رحمت اللہ کہ بتقریبی در بلدۂ مرشدآباد
تشریف فرما شدہ بودند بتاریخ ہجدہم رمضان المبارک در سنہ ۱۱۹۷ الکہزار و یکصد و نود و
ہفت ہجری وفات یافت و در بلدۂ مذکورہ در محلہ کریم آباد مدفون شد و از شاہ ممدوح
دو پسر و دو دختر بعالم وجود آمدند فرزند اوّل سید حسین علی عرف شاہ بہلے و از ایشان یک
پسر سید مظفر علی کہ صاحب اولاد و تا ترقیم این رسالہ موجود اند و فرزند ثانی سید شاہ
غضنفر علی معہ یک فرزند مسمی سید ہزبر علی و صبیہ ہا تا حین تحریر این اوراق موجود اند و
از صبیہ ہای سید شاہ رحمت اللہ نیز بفضل الٰہی اولاد موجود است و فرزند سومی حضرت شاہ
غلام دوست محمد قدس سرہ جناب سیدنا و مرشدنا حضرت سید شاہ غلام علی نور اللہ مرقدہ
بود و دو نکاح کرد از زوجۂ اولے اولاد پیدا شد لیکن زندہ نماند و از زوجۂ ثانیہ کہ بعد
وفات زوجۂ اولے بعقد نکاح جناب موصوف آمدہ بود یک فرزند سید شبیر علی ببرکت دعا

حضرت سید شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز که حالش مفصل در ذکر جناب ممدوح
مذکور خواهد شد بعالم وجود جلوه ظهور یافت و دو صبیه و صبی ترشیه واز مرشدزاده دو پسر یکے سید
سیادت علی و دیگر سید شجاعت علی و دو دختر موجود اند دام بقا هم و والده جناب صاحبزاده
عالی نسب سید سیادت علی صاحب وفات یافت و از دختران حضرت پیر و مرشد یک دختر
در قصبه دریاآباد بمولوی مخدوم بخش قدوائی منعقد شد و بفضل الٰهی صاحب اولاد است
دختر ثانی بشیخ نعمت الله حاجی که سبط حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره است در قصبه
دیوه کتخدا شده و صاحب اولاد است و از حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس سره
که سه دختر بودند دختر اولی در قصبه امیٹھی بحفیظ الله که از فرزندان حضرت شاه بندگی قدس
سره بود منعقد شده اولاد دختری موجود است و دختر ثانی در قصبه فتحپور کتخدا شد و لاولد
فوت گردید و دختر سومی که صغیره بود بشیخ کرم الله ساکن دیوه کتخدا شد و از ایشان دو فرزند
یکے شیخ غلام رزاق و دیگری شیخ نعمت علی موصوف موجود اند و دو صبیه حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره العزیز یعنی اخوات حضرت شاه غلام دوست محمد که بودند
دختر اولی در موضع تکریا که از حضرت بانسه شریف زاده الله شرفا سه کروه بطرف مغرب مائل
بشمال است بشیخ دوست محمد کتخدا شد و یک دختر و سه پسر از وی بوجود آمدند فرزند اول شیخ
لطف الله و ثانی شیخ فرحت الله و ثالث شیخ خدابخش و از این هر سه صاحبان اولاد باقی
است و دختر شان در قصبه گوپامؤ بقاضی محمد امیر که اوقات احسن و حرکات مستحسن داشت
منعقد شد و از فضل الٰهی صاحب اولاد است و دختر ثانی حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره العزیز در موضع رسولی که از حضرت بانسه سه کروه بطرف مغرب مائل بجنوب واقع
است بشیخ محمد امان قدوائی کتخدا شد و از وی پنج پسر و سه دختر بوجود آمدند فرزند اول شیخ

مشتاق علی لاولد وفات یافت و پسر ثانی مدار بخش و از وی اولاد دختری موجود است و
ثالث شیخ محمد عیاض معه فرزندان تاحین تحریر این اوراق موجود اند و رابع شیخ سعد اللہ
و خامس شیخ غلام نبی بودند و اولاد این ہر دو صاحبان نیز بفضل الٰہی موجود و از ہر سہ
دختران نیز اولاد پسری و دختری موجود است و دختر اولی در حضرت بانسہ بحضرت شاہ
کرم اللہ نبیرہ جناب قطب الاقطاب قدس سرہ منعقد و دختر ثانی در موضع گورہ بکاف
فارسی مفتوح و دختر ثالث در موضع بارہ بنکی منسوب شد و فرزند ثانی حضرت قطب الاقطاب
قدس اللہ سرہ الاصفی حضرت شاہ منگری قدس سرہ کہ از بطن زوجہ ثالثہ بود و ایشان را
حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی بتوطن قصبہ ردولی امر فرمودہ بود دو فرزند
و سہ دختر متولد شدند پسر اول سید غلام حسین قدس سرہ بود و از ایشان ہیچ اولاد نماند
و فرزند ثانی سید غلام حسن سلمہ اللہ تعالےٰ معہ اولاد دختری تا تحریر این اوراق موجود اند
و از ہر سہ دختران حضرت شاہ منگری نیز اولاد موجود است و حضرت شاہ غلام دوست محمد
قدس اللہ سرہ العزیز در بانسہ شریفہ بحویلی کہ بنا کردہ حضرت قطب الاقطاب قدس سرہ
است ہمدران حویلی مکانے سہ درہ و یکدرہ تعمیر نمودہ سکونت اختیار فرمودہ و حضرت شاہ
کرم اللہ کہ فرزند کلان بود از والد ماجد خود یعنی از حضرت سید شاہ غلام دوست محمد قدس سرہ
جدا شدہ متصل روضہ متبرکہ کہ سابق مسافرخانہ بود مکانے تعمیر کردہ مسکن خود مقرر نمودہ
حضرت شاہ رحمت اللہ در حویلی بڈاگاؤں کہ بوراثت جد مادری شان بود بحسب امر والد
بزرگوار خود استقامت داشت و تا حال اولاد شان در آنجا سے آباد اند و حویلی بانسہ شریفہ
کہ از ورثہ جد مادری بحضرت قطب الاقطاب قدس سرہ الاصفی رسیدہ بود جناب ممدوح
بنیاد و تعمیرش از سر نو نمودہ مسکن خود مقرر کردہ بودند و احوالش سابقاً بیان شد و حضرت شاہ

سید غلام دوست محمد قدس سره برای سکونت جناب سیدنا و مرشدنا سید شاه غلام علی نور الله مرقده که فرزند صغیر بود مقرر فرمود و تا حین حیات حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز با فرزند صغیر خود در حویلی مذکور سکونت داشتند و بعد جناب ممدوح حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده نیز در آن حویلی دو دالان سه دره و یکدره و بالاخانه و مکان دروازه تعمیر ساخته سکونت اختیار فرمود و حالا جناب مرشد زاده مدظله معه فرزندان در آنحویلی سکونت دارند

فصل دویم در ذکر خلفای حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی و رحمة الله علیهم اجمعین

باید دانست که مریدان حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی قریب سه صد یا چیزی زیاده بودند و هر یک از نیها بقدر سعی خود ها کامیاب مطالب گشتند و اکثری از نیها کمالات معنوی حاصل کرده صاحب نسبت شدند و حالات عجیب میداشتند لیکن بامر خلافت بست و دو کس ممتاز بودند روزی بهاو الدین دلال که از مریدان آنحضرت بود در آخر ایام عمر شریف بحضور عرض کرد که بعد آن جناب اگر کسی طلب حق داشته باشد پیش کدام کس از مریدان حاضر شود فرمود که هر کس را کلمة الحق معلوم باشد او را تعلیم نماید مولانا نظام الدین عرض کرد که این امر بمریدان خاص و عام مفهوم میشود کاملان تعلیم و تلقین خواهند کرد و ناقصان چه خواهند کرد آمر شد که خبر گیرنده منم ولایت ولی از رفتن زیر زمین نقصان نمی پذیرد و بکرم الله طاقت من همچنین خواهد ماند که الحال موجود است و فی الحقیقه طاقت جناب ممدوح و خبرگیری همچنان است که بحیات ظاهری بود بلکه زیاده از ان است تا کجا این چنین حالات که زاید از حد تحریر و تقریر اند بقلم آورده شوند بعضی از ان تجربه آمد روزی شخصی از مریدان این خاندان والا بجانب زنی دید طبعش براو مائل شد فوراً صورت مبارک حضرت قطب الاقطاب قدس سره

بظاهر نمودار شد و باشاره ممانعت فرمود همان وقت میل خاطرش ازان زن زائل شد و
محمد یونس خان ساکن گاڈھیپوره متعلقات شاهجهان پور که از مرشدزادهٔ برحق حضرت سید شاه
شیر علی صاحب ادام الله برکاته بیعت داشت و در عمل ذکر و شغل مستعد بود روزے بارادهٔ
مستاجری دیهات پیش حاکم وقت عازم شد چند کروه راه رفته بود که درویشی بلباس
آزادان پیش آمده پرسید کجا میروی و چه اراده داری آنچه بود بیان کرد آن درویش منع کرد
و گفت که سود نخواهد شد بلکه بیم نقصان است خان موصوف نام آن درویش پرسید فرمود
من شاه عبدالرزاق ام محمد یونس خان خواست که شرف قدمبوس حاصل نماید صورت
مبارک از نظرش غائب شد پس خان معز الیه از همانجا معاودت نمود و تعلیم و تلقین نیز نمودیکه
در حیات ظاهری میفرمود حالا نیز جاری است شیخ غلام محی الدین که از مریدان مولوی سید
محمد عمر ساکن بریلی کهنه که بجناب مولانا نظام الدین بیعت میداشت روزی ازین خاکسار
گفتند که یکبار بجناب قطب الاقطاب قدس سره مشرف شدم شغلی بمن تعلیم فرموده ارشاد
نمود که پیش من بکن شیخ موصوف روبروے جناب ممدوح ترکیب آن شغل بعمل آوردند
حضور ارشاد شد که بفهم تو نیامده و خود پیش شیخ موصوف ترکیب شغل ادا فرمود و بخوبی مرتب
شغل بشیخ معز الیه فهمانیدند شیخ موصوف حالات عجیب و تاثیرات غریب داشت و اکثر کرامات
و خرق عادات ازوی بظهور میرسید و در ۱۲۲۶ه یکهزار و دو صد و بست و شش هجری بتاریخ
هفدهم شهر شوال رحلت نمود و این چنین واقعات بسیار اند کرا مجال است که باحاطهٔ تحریر آرد
چون درینجا مقصود از ذکر خلفاست لهذا ابدعا میگراید که هر یک از خلفای حضرت
قطب الاقطاب قدس سره کامل و اکمل و صاحب مقامات اعلی بودند و حالات عجیب
میداشتند برخے ازانکه بتحقیق پیوسته و هر قدر که اسامی خلفا باین خاکسار معلوم شد بدان

احوال و اسامی شان بیان کرده میشود ذکر بعضے از حالات مولانا نظام الملة والدین حضرت
مولوی نظام الدین قدس سره متوطن بلده لکهنو که از مریدان خاص حضرت قطب الاقطاب
قدس سره بود و وطن اصلے وی قصبه سهالی است و مولانا موصوف بسبب قضایای برادرے
و شهادت مولوی قطب الدین شهید مرحوم علیه الرحمة والد بزرگوار خود بذات خود بموجب امر
بادشاه بلدهٔ مذکور توطن اختیار کرده حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره اکثر کلمات در تعریف
حضرت مولانا میفرمود چنانچه روزی فرمود که مولوی نظام الدین را در مجلس جناب سرور عالم
صلے الله علیه وسلم همسر جنید قدس سره می بینم و روزے حضرت شاه سید غلام دوست محمد
قدس سره بالای فصیل مسجد حضرت مولانا زیر فصیل وضو میکردند حضرت قطب الاقطاب
قدس سره اندرون خانه مبارک تشریف بیرون آورده فرمود که ای غلام دوست محمد ولی
خدا در زیر نشسته است و تو بالای کناره مسجد نشسته و وقتیکه حضرت مولانا از لکهنو عازم قدم
بوسی مے شد آنحضرت در بانسه شریف میفرمود خبر میدهها ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات
مے آید بعد آن نام حضرت مولانا بزبان مبارک مے آورد که فلان مے آید و احوال کرامات
و خوارق عادات مولانا زیاده از حد تحریر است بعضے از آنکه بتحقیق پیوسته بتحریر آورده میشود
از انجمله اینست که در اوائل حال چون حضرت مولانا قدس سره شرف بیعت حاصل
نمود اکثر مردمان درین معنے طعن میکردند و میگفتند که مثل شما عالم فی زماننا نیست بعید بود
که از فقیری امّی بیعت کردید و نظر بر علم و فضل و خاندان خود نمودید و مولوی محمد رضا برادر
خورد حضرت مولانا و ملا کمال الدین از تلامذهٔ شان همیشه درین امر حرفها بزبان مے آوردند
که در ذکر آن بے ادبی است و این هر دو صاحبان در طعن مبالغه میداشتند و حضرت مولانا
قدس سره بقصص اسلاف مے فهمانید و آنها از طعن و انکار باز نمے آمدند و همچنان کلمات

تا م ضمیر بزبان می آوردند از استماع آن حضرت مولانا میفرمود متبسم هر انچه بر معایب میگیرید شما
خود گرفتار شوید و کیفیت حال مشاهده کنید پس همچنان شد که بسلک بیعت بجناب قطب الاقطاب
قدس سره منسلک شدند و بجان و دل خادم و فرمانبردار جناب ممدوح گشتند و ذکر این هر
صاحبان مذکور شده و خواهد شد از انجمله انیست که شیخ حیات الله بلخی که از مریدان حضرت
مولانا بود او را سفری پیش آمد در سفر به محبت زنے گرفتار شد و شیطان وسوسه فسق و فجور در
قلبش انداخت قریب بود که بکبیره مبتلا شود صورت حضرت مولانا نمودار شده فرمود ای
حیات الله از نیکار باز آی و دست مبارک بسینهٔ وے مالید در حال قوت قبیحه از وے
ساقط شد و تنبیه حاصل گشت و محبت آن زن در قلب وے نماند و این خیال باز بخاطرش
راه نیافت و حضرت مولانا قدس سره دران ایام از حیات الله بمنازل کثیر بود از انجمله
انیست که شیخ حیات الله مذکور بر اسپی سوار نزدیک کوهی رسید قصد بالا رفتن کرد اندکی
راه رفته بود که پای اسپ بلغزید قریب بود که از ان بلندی معه اسپ بزیر آید خوف و هراس
مستولے شد دران حالت رجوع بحضرت مولانا کرد و گفت ای مرشد مرا دریاب فی الحال
صورت حضرت مولانا نمودار شد و لگام اسپ بگرفت و فرمود توکل بر خدا کن آنگه بفضل
عظیم و بالای قلهٔ کوه رسانید وقتیکه بران ارتفاع عظیم رسید صورت مولانا از نظر غائب
شد از انجمله این است که محمد طاهر معروف بموتی میان ضیاخیل ساکن شاهجهانپور
محله ضیاخیلان صاحب کشف و کرامات و مقامات اعلی و از تلامذه و مریدان حضرت مولانا
قدس سره بود بعد فراغ و تحصیل علوم و استفاده بیعت از حضرت مولانا قدس سره
رخصت شده عازم وطن شد حضرت مولانا وقت تودیع باستقامت و صبر و توکل و قناعت
فرموده گفت که اگر شما را همی یا مشکلے در امورات دینی یا دنیوی پیش آید صاحب کلاه را

که اشاره بجانب خود بود یاد کنی و رجوع بخدای عز و جل نمائی او سبحانه حل مشکلات خواهد کرد
چون بوطن رسید بموجب وصیت بتدریس علوم و اوراد و اذکار مشغول مے ماند روزے
درس فقه میداد در مقامی مشکل افتاد که از ادراک معانیش عاجز بود و بفهمانیدن آن مقام
بتلمیذ خود قاصر گشت دانست که در نظر تلمیذ اهانت می شود سر بجیب تفکر نهاد و رجوع بحضرت
مولانا کرد دید که دیوار مکان از جانبی شق شد و صورت مبارک حضرت مولانا قدس سره
در حال یقظه بچشم سر معائنه کرد و بمطلب خود کامیاب شد بعد از ان بخوبی تمام مطلب آن مقام
بتلمیذ خود فهمانید از انجمله این ست که روزی محمد طاهر موصوف در مکانی نزد غرفه که
اندرون آن حضرت مولانا قدس سره بود نشسته حاشیه قدیمه جلالیه میدید مطلب مقامی
حل نمیشد که حضرت مولانا از اندرون آواز داد که ای محمد طاهر حاصل این مقام اینست
بتفصیل بیان فرمود که و بجمیع شان بخوبی گردید از انجمله این است که ضیاء الحق از
ابنای مولوی غلام نقشبند مرحوم بود حضرت مولانا قدس سره سبق شان بوقت صبح
مقرر فرموده بود ضیاء الحق بموجب حکم صبح برای سبق حاضر شدی روزی در حالت غسل
بود بخاطر آورد که اگر غسل میکنم وقت میرود همچنان در حالت غسل بحضور حضرت مولانا حاضر
شد ساعتے نشسته ماند بعده حضرت مولانا فرمود که عادت شریف جناب پیر و مرشد ما
این بود که سری فاش نمیکرد روزی شخصے در حالت غسل حاضر شد فرمود خبر میدهد انکنتم جنبا
فاطهروا بعده از ان شخص که از علم عربی آشنا بود معنی پرسید این طرح خوش بود ضیاء الحق دانست
که ازین سخن تنبیه من مقصود ست فی الفور بحیله کاری برخاسته غسل کرده باز آمده سبق خواند
از انجمله این ست که روزی ضیاء الحق بخدمت حاضر بود حضرت مولانا قدس سره
بے تقریب فرمود دل میخواهد که میان بهیکهارا که والد ضیاء الحق مسطور بود در لباس سفر

بنیم همه ها از حاضران بدل گفتند که این تمنا محالست چرا که میان معز الیه بمسافت بعید است
لیکن بیقین همه ها دانستند که حضرت مولانا بکشف میفرمایند امروز میان بهیکها داخل لکهنو
خواهد شد و ضیاء الحق وغیره حضار مجلس باتفاق مقرر کردند که میان بهیکها را بلباس
سفر بحضور رفتن نه دهند بعده بوقت شام میان بهیکها بخانه آمد همه ها هرچند گفتند که لباس
سفر برآورده بملازمت حضرت مولانا باید رفت قبول نکرد و گفت بدون ملازمت خاطر
تسکین نمی یابد و اضطراب میگذارد همان طور بخدمت حضرت مولانا حاضر شد چون
ایشان را دید فرمود مرحبا مرحبا الحمد لله تمنا که دل میخواست شما را دیدم و تا دیر معانقه
کرده بتواضع و شفقت بسیار به نشانید بعد از آن فرمود اکنون بخانهٔ خود بروید و آنچه
برادران و اطفال میگویند بعمل آرید از آن جمله این است که ملا محب الله که از نبیره
اخوان حضرت مولانا بود از طایفهٔ صوفیه صافیه انکار تمام داشت و در حق ایشان حرفهای
بی ادبی بر زبان مے آورد روزی بحضور حضرت مولانا قدس سره نیز همچنان سخنها کرد
جناب ممدوح منع نموده زجر کرده فرمود که باین طایفه با ادب و نیاز باید بود و از ناواسفی
چیزی بر زبان نباید آورد هر که را جامه پارسا بینی پارسا دان و نیک مرد انگار
محب الله گفت که مرا سوای تزویر و تلبیس هیچ نظر نمی آید اونی درجهٔ کمال مکاشفه خبر دادن
از حال غائب است آنهم از کسی ندیدم لیکن بجناب مقدس نیازی و ربوخی میدارم اگر
چیزی مشاهده کنم اعتقاد من باسابقین درست گردد و یقین کرامت اولیاء حاصل شود
سکوت فرموده سخنهای دیگر بمیان آوردند تا آنکه آن سخن از خیال محب الله رفت بعده از
ملا موصوف پرسید که شما گاهے بسلون بدکان پیر اشرف و پیر عطا رحمهما الله رفته اید عرض کرد
آرے باز فرمود بفلان جا و فلان سمت نشسته بودید و باین قسم گفتگو میانهٔ شما و ایشان

آمده بود و دیگر علامات و نشانهای آنجا و واردات آن وقت بیان فرمود که ازان بجز محب الله
کسی دیگر واقف نبود دانست که این جواب شبهه منست و ازان روز با مردم این طایفه
عقیدت کلی داشت و نصیحت حضرت مولانا بدل متمکن بود از انجمله این است که ملا
محب الله را در عنفوان شباب بیماری لاحق گشته که همیشه گرد خود شعلهای آتش و صور مکروه
و مهیب میدید بلکه دیگر مردمان هم شعلهها میدیدند ازین سبب خواب و خورد دشوار بود
چنانچه دعا و دوا کرد سود نشد کسی سحر و کسی مرض تجویز میکرد چون از تدابیر عاجز شد برادر خورد
محب الله بخدمت حضرت مولانا بعد نماز صبح حاضر شده دست بسته ایستاده ماند چون
بعد مشغولی حضرت مولانا سر برداشت پرسید که خلاف عادت آمدن از بهر چیست احوال
عرض کرد سکوت فرموده هیچ جواب نداد قریب یکپاس روز برآمده از وظایف فارغ شده
بیرون خانه تشریف آورده از برادرزاده خود ملا شیخ احمد عبد الحق قدس سره که والد ملا محب الله
بود فرمود محب الله از فضل الهی تا زندگی خود سلامت خواهد ماند و ازین رنجها نجات یابد و
هر که سحر کرده بود پشیمان شد و شیخ موصوف هر چند نام ساحر پرسید اظهار نام نکرده فرمود که از
افشاء راز کسی چه سود است پس ازان روز ملا محب الله تخفیفی رو داده و از حالت مهلکه نجات
یافت از انجمله این است که محمد واضح از فرزندان شاه علیم الله ساکن بریلی دلمو برای
ملاقات حضرت مولانا قدس سره بوقت شب در موسم سرما آمد حضرت مولانا قدس سره
کلاه سمور بر سر نهاده بود محمد واضح دانست که حلقه موی نامشروع بر سر داشته اند و نیز
خیالات دیگر هم ازین قسم بذهن شان گذشته یکی اینکه استعمال حقه و دیگر تدریس منطق میکنند
با وصف آنکه علما مزاولت منطق حرام نوشته اند حضرت مولانا بتواضع و مدارا پرداخته
بعده کلاه از سر برداشته فرمود ای فلان سمور بسیار گرم است و نافع در موسم سرما محمد واضح

دانست که جواب خطرهٔ من است بعده خادمی حقه آورد ایشان خواستند که از حل و حرمت حقه
سوال کنند قبل از سوال فرمود که تمام عمر بمطالعه کتب فقهیه گذشت لیکن تحریم حقه و در منطق از
کلام معتبرین ثابت نگشته شاه علیم الله جد شما شاید حقه را حرام میگفتند غالب که در کتابی دیده یا شنید
مرا نشان دهید عرض کرد و تصریح این واقع نگشته لیکن حرکت لغو بیفایده است ازین سبب
منع میکرد فرمود این منافع هم دارد برای کسر ریاح و رفع قبض وغیره و اوجاع و امراض
بادی را نافع و بعضی ازین از حد افراط و تفریط در گذشته اند نعوذ بالله باطل است چه اصل هر شی
مباح است و هرگاه از شارع نفی بر حرمت نیافته باشد حمل بر اصل نمایند و دخان تماکو ازین
قسم است و مراد از شجرهٔ ملعونه در قرآن شریف شجرهٔ زقوم است و تماکو بعد وفات حضرت
سرور عالم صلی الله علیه وسلم قریب چهارصد و پانصد سال رواج یافته است از انجمله
اینست که مولوی حقانی ساکن قصبه ٹانڈه در هنگام طالب علمی در لکهنؤ بمکان شاه
پیر محمد استقامت میداشت و برای خواندن بحضرت مولانا قدس سره حاضر می شد و عبدالله
نامی طالب علم هم سامع اوشان بود روزی مولوی حقانی را درد سر لاحق شد عبدالله پرسید
خواهید خواند گفت اگر درد سر رفع خواهد شد مطالعه کتاب خواهم کرد و گرنه چون آخر شب از
درد سر آرام شد مطالعه کتاب کرد و عبدالله را بیدار نساخت ازین سبب که دانست که در
اول شب مطالعه کتاب کرده باشد چون صبح شد عبدالله بیدار گردید دانست که مطالعه
کتاب کرده است فی مابین هر دو کلمات خفگی آمد بعده بخدمت حضرت مولانا حاضر شدند
آنچه کلمات خفگی بمیان هر دو آمده بود حضرت مولانا حرف بحرف بیان ساختند مولوی
حقانی فرمود که ترا مناسب بود که عبدالله را بیدار میکردی عبدالله از کمال تحیر گفت
بر رسول خدا صلی الله علیه وسلم ملائکه نازل میشدند و از مغیبات خبر میکردند درین وقت

نیز ملا یکه خبر میرساند که آنچه سخنها بمیان آمده بود حضرت بیان فرمودند و یقین میدانم که
در آنوقت کسی حاضر نبود که بحضور عرض کرد فرمود که از علامات بشره شما دریافتم و چنین سخنها
بمیان آوردم حسب اتفاق موافق افتاد از انجمله این است که شیخ روح الله بجناب
مولانا قدس سره رسوخی داشت در ایام جوانی موها بسر بطور نامشروع داشته بود
روزی از حلاق اصلاح میکنانید اتفاقاً حضرت مولانا با برادرزاده خود ملا عبد الحق
از آن طرف گذر فرمود ملا موصوف از روح الله زجر و توبیخ گفت همین وقت این موهای
سر که نامشروع است دور کن روح الله از جهالت گفت هرگز دور نکنم حضرت مولانا قدس سره
از برادرزاده خود فرمود که شما را چه کار است اگر خواسته خدا است ایشان از خود دور خواهند
این بگفت و روان شد شیخ مذکور باندرون خانه خود رفت یکپاس گذشته باشد که خارش
و گرانی در سر چنان پیدا شد که دانست عنقریب سر شق می شود از خواهر خود گفت که زود
خبر من بگیر و ببین که در سر من چه شده است خواهرش دید تمام سرش سپش ها در گرفته اند
قریب بود که همه سر بخورند بر شیخ معز الیه اضطراب زیاده تر شد و دانست که این حال از
تصرف حضرت مولانا است حلاق را طلبیده موهای سر دور کنانید و بحضور حضرت مولانا
آمده معذرت نمود و عفو تقصیرات خواست و از آن روز عقیدت بسیار داشت از انجمله
این است که محمد ماه جوهری از بعض اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم در دل
سوء ظن داشت و کسی ازین واقف نبود شبی جوهری مذکور بخواب دید که کوهی عظیم
بر سر اوست و از درمیان شق گشته قریب است که حلقه وار در گردن وی افتد و هلاک
شود از غایت خوف بیدار شد و بخدمت حضرت مولانا حاضر گردیده احوال خواب بیان
نمود فرمود که شما را با کسی از اصحاب رسول الله علیه وسلم بد اعتقادی است ازین سبب

این حادثه پیش آمد و آن ایمان شما بود از این معجب شق گشته در تخلل افتاد لازم است که این
هر توبه کنی و گرنه هلاک شوی جوهری مذکور همان وقت توبه کرد و از عقیدهٔ خود نادم شد
و از ان روز بجناب پاک اصحاب رسول مقبول صلی الله علیه و سلم اعتقاد کلی داشت از انجمله
اینست که شیخ بدیع الزمان ساکن لکهنو در اوایل حال از فقرا و دیار اشغال آموخته بعمل
آورد هیچ فائده ندید بے اعتقاد شد و سخنهای نا ملائم بزبان مے آورد در روزے محمد ماه
شیخ مذکور را بخدمت حضرت مولانا آورده عرض کرد حضرت مولانا قدس سره چیزے
نوشته داده فرمود که بوقت خواب خوانده بخواب روی اگر چیزے بنظر آید مرا مطلع سازی
بدیع الزمان همچنان کرد بخواب دید که کوهے عظیم است و بر قله اش درختے بے برگ و بار
بدیع الزمان محمد ماه را همراه گرفته بخدمت حضرت مولانا حاضر شد جناب ممدوح متبسم
شده فرمود توقف کن و آنچه دیده بدل دار هر چه بگویم بشنو پس همه واقعه بیان
فرمود شیخ مذکور حیران مانده بر قدم افتاد و عرض کرد تعبیر خواب چیست فرمود این کوه قلب
شما است و درخت اعمال و بے برگ و باری از باعث نفسانیت و انانیت که از شناعت
بدل شما است و دل گذرگاه تا از خس و خاشاک پاک نشود نور مطلق ظهور نیابد باید که از
اذکار و افکار مداومت دارید برکت ان آخر کار پرده دور شود و عقده منحل گردد و از آن روز
شیخ مذکور را باین طائفه نیاز کلے حاصل گردید و بجان و دل بخدمت حضرت مولانا قدس
سره اعتقاد داشت و شیخ مذکور در آخر عمر محمد ماه را طلبیده گفت که فرموده حضرت مولانا
راست و حق شد این زمان احوال کائنات بر من نموده اند آنچه بر سید بیان نمایم و سخنها
گفت که محمد ماه حیران ماند و بعده وفات یافت از انجمله اینست که بعضے باشندها
جوار بی اعتقادی و انکار رسید داشتند روزے با خود مشوره کرده مردی برابر چار پائی

غلطانیده جنازه ساخته آورده بحضرت مولانا عرض کردند که جنازه حاضر است مولانا
چون نزدیک جنازه رسید بکشف دریافت کرد که جنازهٔ موتی نیست حیله کرده اند فرمود
نماز بگذارم گفتند آری باز اجازت خواست آنها گفتند بهتر است بار سوم چون اجازت
خواست آنکس که بر سریر بود برخاست دیگر بخت حضرت مولانا قدس سره فرمود
عجب است که این مرده بچه طور برخاست چون آنکس بخانه رفت فی الفور آتش تمام
خانه اش بگرفت و همه اشیای خانه و صاحب خانه را سوخت آنزمان مردمانیکه
شریک مشوره و بد اعتقاد بودند دانستند که این از تصرفات حضرت مولانا قدس سره
است در حال توبه کردند باز این چنین حرکات ناشایسته بعمل نیاوردند و معذرت خواستند
از انجمله این ست که حضرت مولانا قدس سره برای فرزند ارجمند خود مولانا عبد العلی
قدس سره دعای حصول علم ظاهری میفرمود و از اهل لباس که ملاقی مے شد همین
استدعا مے نمود روزی حضرت مولانا قدس سره در مسجد مولانا عبد العلی درس میداد که
دو کس جوان و خوشرو بمسجد آمدند و سلام گفتند یکی بجانب راست و دیگری بطرف چپ
بنشست و حضرت مولانا بغایت تعظیم و تکریم شان نمود همه حاضران حیران شدند که
اینها کدام هستند بعد ساعتی آن صاحبان اشاره بطرف مولانا عبد العلی کردند حضرت
مولانا فرمود فرزند من است برای این دعا کنید که حق تعالے العلم نافع و فهم کامل عطا فرماید
آنها متعجب باهم نگریستند و گفتند که شما خود قادرید بلکه اگر خواهند بفضل الٰهی تمامے علوم
بوی حاصل میشود فرمود آری از لطف الٰهی ممکن است لیکن میخواهم که نور دیدهٔ من
علوم بکسب و اکتساب میسر شود این بگفت و دست بدعا برداشت و آن هر دو ممد و شریک
دعا بودند هرگاه از دعا فارغ شدند آن صاحبان از نظر غائب گشتند حاضران را عجب

بر عجب افزود مولانا عبد العلی پرسید که اینها کدام بودند فرمود از جملهٔ اولیای کبار بودند و در
فلان جزیره مشغول بحق مے باشند برای ملاقات من آمده بودند و بمولانا عبد العلی فرمود
که این راز بکسے ظاهر نکنی چون حضرت مولانا در حق نور دیدهٔ خود چنان بود او سبحانه تعالی
ببرکت دعای شان از افراد زمان و وحید عصر در علوم ظاهر و باطن ساخت از انجمله
آنست که محمد عاشق و فرحت الله خواهر زادهٔ حضرت مولانا قدس سره در قید
محمد اکبر یار خان بعلت محاسبه بودند خویش و اقربای شان از حضرت مولانا عرض حال
کردند فرمود هر که از شما صلاح و تقوی داشته باشد یا شیخ عبد القادر شیئاً لله هر قدر که
تواند بعد عشا دوام کند اغلب که بعرصهٔ قلیل از فضل الهی حصول مطلب گردد بحسب ام
بجا آوردند عرصهٔ یک هفته نگذشته بود که خوانندهٔ این اسم اعظم بخواب دید که مکانی است
رفیع مثل قصور سلاطین حاجبان بر در نشسته بحسب خواهش وی حاجبان حکم
رفتن دادند دید که بر سریر سلطانی حضرت قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم سید
محی الدین عبد القادر جیلانی رحمة الله تعالی علیه نشسته چون نظر مبارک بر ایشان افتاد
پاهای خود دراز کرده بوی نمود در پاهای مبارک آبله ها افتاده بودند بعده فرمود که کدام
حاجت تو بود که مرا از مسافت بعیده تصدیع دادی آنچه بود عرض نمود یکے از
خادمان امر شد که ناظر را حاضر آرد فی الفور حاضر کرد فرمود که دست ازین غریبان
باز میکشی دتیری در دست مبارک بود بر سرش زد و آن خوانندهٔ اسم اعظم فرمود کار تو
شد خاطر جمع دار بعده آن مجلس شریف از نظرش غائب شد آن شخص بیدار گردید صورت
واقعه از حضرت مولانا قدس سره ظاهر نمود آن وقت ملا عبد الحق که برادر زادهٔ حضرت
مولانا بود گفت کار ایشان خواهد شد لیکن تصدیعهٔ آبله های پای مبارک قرینهٔ عرصه

شنیدن است بعد چندی ناظم فوت شد و محمد عاشق و فرحت الله نجات یافتند ۱۸ ازانجمله
این است که روزی مولوی محمد امین الدین بحضور مولانا قدس سره حاضر بود فرمود
که شخصی از چهار منزل حاشیه عبدالحکیم می آرد نمیدانم که کدام حاشیه است دل میخواهد که
حاشیه بیضاوی باشد همچنان شد که شخصی بعد چهار روز آمد و حاشیه عبدالحکیم بیضاوی
بخدمت اشرف گذرانید ۱۹ ازانجمله این است که شیخ ملک محمد اعمی بود بخدمت
حضرت مولانا قدس سره روزی عرض کرد که از باعث نابینائی از طلب معاش
معذورم و بتصدیعات و تکالیف گرفتارم چنان توجه شود که بکار و بار پردازم فرمود
از رفتن بینائی چندان وسواس مکن او سبحانه بصیرت باطنی چنان بتو بخشد که هر
چیزی را از قسم شمشیر و کارد و جواهر وغیره مس کنی احوالش از خوبی و زشتی دریافت سازی
همچنان شد که ازان روز شمشیر وغیره را که مس میکرد میگفت از فلان مقام است و
آنچه خوبی و نقصان و قیمتش بودی ظاهر میکردی و هرچه تجربه مے نمودی همه نقادان
همان میگفتند و اگر شمشیر را یکبار رسیدی و بار دیگر بدستش میرسیدی شناخت و میگفت
فلان بار دیده ام و این چنین حال جواهر بود و ملک محمد این چنین مشهور شد که نواب
ابوالمنصور خان طلبیده تمامی سلاح خانه خود ملاحظه کنانید صفت هر یک شمشیر و کارد
وغیره که بیان نمود فی الواقع همچنان بود نواب موصوف دانست که این مرد در فن خود
کامل است وجه معاش برای او مقرر کرد بخوبی اوقات بسر میبرد و میگفت که اینهمه از
برکت زبان حضرت مولانا است وگرنه من همان اعمی ام این چنین حالات حضرت
مولانا قدس سره بسیار اند از کرامات و خوارق عادات که در احاطه تحریر گنجایش آن
غیر ممکن است برخی ازان تحریر آورده شد و بتاریخ نهم جمادی الاولی روز چهارشنبه

در سنه ۱۱۶۲ یکهزار و یکصد و شصت و دو هجری بلقای حبیب پیوست و در بلدهٔ لکهنو قریب پنهنی گنج مدفون شد قطعهٔ تاریخ رحلت نظام الدین چو رحلت کرد زینجا ٭ بچشم قدسیان چون مرد یک شد ٭ بتاریخش ندا آمد ز هاتف ٭ ملک بود و بیک حرکت ملک شد ذکر ملا شیخ احمد عبد الحق برادرزاده مولانا نظام الدین قدس سره چون از علوم درسیه انفراغ نمود چندی بتدریس مشغول شد بعده بجناب حضرت قطب الاقطاب حضرت سید شاه عبد الرزاق قدس الله سره الاصفی حاضر شده شرف بیعت حاصل کرده از برکت انفاس طیبه آنجناب مقدس نزول فتوحات برقلب صافی وی جلوه گر شد بحسب ارشاد باشغال و اذکار مشغول میبود و اربعین ها کشید و بتوجه مرشد کامل بدرجه اعلی رسید و خوارق عادات و کرامات بیشتر از وی بظهور می آمدند مولوی ولی الله در رساله عمدة الوسائل مفصل حالات شان بقلم آورده اند بعضی ازان درین مختصر نیز نوشته می شود ازان جمله اینست که برادرزاده ملا شیخ احمد عبد الحق قدس سره ملا محمد ولی علیه الرحمة از جانب اولاد بسیار محزون و مغموم میماند چه اولادش نمی زیست روزی مغموم بود ملا موصوف گفت ای محمد ولی هیچ جای غم نیست حالا بجانب شما پسری متولد خواهد شد و زنده خواهد ماند همچنان شد که بعد چندی پسری متولد شد عزیز الله نام نهادند بامر الهی زنده ماند و تحصیل علوم کرده فضیلت حاصل نمود و بعده در سن بست سالگی عازم زیارت حرمین شریفین گردید در اثنای راه در شهر سورت بتحصیل علم حدیث تا مدتی مشغول ماند و همانجا وفات یافت ازان جمله این است که میرزا رجب بیگ زیر دیوار ملا شیخ احمد عبد الحق میماند و بخدمت جناب شان رسوخ داشت روزی بطریق انکار گفت که در تواریخ مرقوم و نیز مشهور است که بعضی بندگان

الٰہی این چنین ہستند کہ قادرند برانکہ ہرچہ خواہند بکنند و اخبار غیبیات و مخفیات میدہند
اینہمہ باور ندارم چراکہ کسی را ندیدیم کہ خبر یک شبر زیر زمین ظاہر کند ازین سبب
عقیدت کلی ازین طایفہ ندارم فرمود عقیدت بکرامت اولیا باید داشت اگرچہ بنظر شما
نیامدہ باشد اللہ تعالی را در ہر زمان بندگان اند کہ بیمن قدم شان قیام عالم است و
ہمہ اسرار و مخفیات بتائید الٰہی برآنہا منکشف میشود و او تعالی قادرست برانکہ شبہہ شما
دفع شود بعد ازان پرسید دعائیکہ از من گرفتہ اند ورد آن باخر شب میکنند گفت آری
لیکن ہیچ فائدہ نیست بسمع این سخن سکوت نمود و آن شخص گاہے دعا نخواندہ بود
بلہو و لعب مشغول مے بود و با سرایای خویش شب میگذرانید چون مرزا اندکور بخانہ خود
رفت و آخر شب با کنیز خود بلہو و لعب مشغول شد در آنوقت صورت مبارک ملا نمودار
شدہ فرمود این چیست اوقات خود بدین طور ضایع و برباد میکنی و طعن بر بندگان
اللہ تعالی میزنی مرزا را تنبیہی حاصل شد صبح بخدمت شریف حاضر شدہ شریک نماز
گشت چون ملا ممدوح از نماز فارغ شد فرمود احوال شب ظاہر میکنم مرزا اندکور بر قدم
افتادہ معذرت ہا کرد فرمود باز این چنین کلمات در حق بندگان خدای تعالے نگوئی
و باادب باشی از انجملہ اینست کہ بعضی از طلبہ علم ظاہری کہ شعار شان انکار
باین طایفہ ہست ہمیشہ حرفہای ناملایم بر زبان مے آورد روزی حضرت ملا قدس سرہ
فرمود کہ ای فلان در سرای ہر نوال بفلان جا رقص میشود و پوشاک رقاص فلان
رنگ دارد و بفلان سمت استادہ و مردمان گرد وی حلقہ زدہ اند و بفلان طرف
سر سری نہادہ است زیر آن ماری است و ہمہ ہا غافل اند زود بشتاب و ببین فہمی
بشتافت و بسرای مذکور در آمد ہمچنانکہ از حضرت ملا قدس سرہ شنیدہ بود بچشم دید

هیچ تفاوت نبود مردمان را از مار آگاه ساخت و مردم آن مار را بکشتند از آن روز انکار دلش زائل شد و نیاز کلی بجناب ملا داشت از انجمله این ست که بشیخ محمد معز الدین خان حضرت ملا قدس سره خبر داده بود که فتح و ظفر شما خواهد شد و افغانان که بر لکهنو وغیره مسلط شده اند فرار خواهند کرد و عمل نواب صفدر جنگ بدستور برقرار خواهد ماند همچنان شد که شیخ موصوف افغانان را از لکهنو بدر کرد و عمل نواب موصوف بدستور قائم ماند و همدران عرصه راجه انوپ سنگه راجپوت ارادهٔ تاخت و تاراج لکهنو نمود این حال در سماعت حضرت ملا قدس سره رسید فرمود چه مقدور ست که آن مقهور باین بلده در آید و مرا در یافت شده ست که عنقریب هزیمت خواهد یافت و کشته خواهد شد و تمامی مال و اسباب او بدست مسلمانان خواهد آمد و بمعز الدین خان فرمود بشتاب بامداد الٰهی آن ملعون را هزیمت خواهد شد و پسر خود ملا شیخ محب الله مع برادر زادهٔ خود شیخ یعقوب را همراه کرد چون قریب سهالی بموضع جهپولیا رسیدند جنگ واقع گردید راجپوتان را شکست فاش نصیب شد و تلوک پور و رام نگر وغیره که مقام سکونت آن ملعون بود غارت کردند و اموال کثیر بدست مسلمانان افتاد از انجمله این ست که روزے حضرت ملا عبد الحق با عم بزرگوار خود یعنی حضرت مولانا نظام الدین قدس سره بمزار شریف مولانای شهید مولوی قطب الدین شهید نشسته بودند درین عرصه حضرت مولانا قدس سره از مراقبه بر داشته فرمود ای عبد الحق این وقت خاطر مشوش شده ذوق در مراقبه نمی یابم عرض کرد آری مرا دریافت مے شود که این وقت صبیهٔ شما در لکهنو وفات یافت ازین سبب تشویش است حضرت مولانا قدس سره فرمود بجا است لیکن این چنین حادثه را بدین طور فاش نباید گفت از انجمله انیست که مولوی

انوار الحق پسر اوسط حضرت ملا قدس سره بود در ایام صغر سن بیمار شدید شد و نوبت بیاس
رسید مردم خانه در گریه شدند چون آواز گریه بسمع حضرت ملا رسید بخانه درآمد و استفسار
فرزند خود کردند عرض حال نمودند فرمودند عجب است که مرا معلوم میشود که انوار الحق حیات
یابد و الحال حالش این چنین است پس اندکی سر بجیب تفکر فرو برده بعد ازان فرمودند که
بفضل الٰهی شفا حاصل است فی الفور تسکین و افاقه شد و در چند روز شفای کلی حاصل
شد و مولوی انوار الحق تا حین تحریر بقید حیات موجود اند و بر جادهٔ اسلاف صاحب
زهد و ورع و شیخ وقت اند سلمه الله تعالی و ابقاه و حالات ملا عبد الحق قدس سره
در رسالهٔ عمدة الوسائل مفصل منقولست و حضرت ملا قدس سره در ۸۶ سنه یکهزار و یکصد
و هشتاد و شش هجری ازین دار ناپایدار رخت ارتحال بربست قدس الله سره و رحمة
الله علیه **ذکر حضرت مولوی محمد رضا قدس سره** چون مولوی محمد رضا
برادر حضرت مولانا نظام الدین قدس سره قبل از بیعت میگفتند که ایشان اعتقاد از
فقیری جاهل میدارند و فقیر برایشان سحر کرده است که بهیچ یگانه عصر که در هندوستان کسی
عالم مثل وی نیست و نخواهد بود مسخر گشته حضرت مولانا میفرمودند که حق سبحانه تعالی
را اینهمه طاقت است که سحر آن ساحر بر شما نیز تاثیر بخشد در جواب آن مولوی محمد رضا
میگفت که این چنین نخواهد شد بعد چند عرصه حضرت قطب الاقطاب قدس سره بمزار
شریف حضرت شاه دوست محمد قدس الله سره العزیز تشریف فرما شدند مولوی
محمد رضا همراه ان عرصه شبی بخواب دید که دست راست شان در دست مبارک حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی است و دست چپ در دست حضرت شاه
احمد عبد الحق ردولوی قدس سره است و جناب قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی

بطرف خود میکشند و میفرمایند که نصیبهٔ محمد رضا از ما متعلق است و حضرت شاه احمد عبد الحق
قدس سره بطرف خود میکشند و میفرمایند که از قدیم آبا و اجداد ایشان از خاندان ما
استفادهٔ بیعت حاصل کرده اند و مولوی محمد رضا را نیز همین خیال بود که در خاندان
حضرت شاه احمد عبد الحق قدس سره بیعت خواهم کرد چون در هر دو جناب گفتگوی
این امر شد بعد رد و بدل بسیار برین قرار یافت که بجناب اطهر و مطهر سید المرسلین
خاتم النبیین محمد مصطفیٰ و احمد مجتبیٰ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم ما هر دو عرض کنیم هر چه ارشاد
شود بهمان عمل نمائیم پس بجناب رسالت مآب صلی اللہ علیہ وسلم هر دو حضرات حاضر
شدند و عرض حال نمودند حکم شد که ای عبد الحق دست محمد رضا بگذار نصیبه اش از
فرزندم سید عبد الرزاق تعلق دارد حضرت شاه احمد عبد الحق دست مولوی موصوف
گذاشت ایشان این معامله بخواب دیده بیدار شدند شبی که باقی مانده بود بشکل بسر
برده صبح افتان و خیزان بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفیٰ
حاضر شده عرض کرد که بخانهٔ من تشریف فرما شوند ارادهٔ بیعت دارم ارشاد شد که
سائیس ای گاه رفته اسباب اسپ کدام خواهد برد مولوی موصوف عرض کرد که تا آمدم
بنده سائیس خواهد شد و اسباب خواهد برد آخر الامر بر اسپ تانگن زین بسته و اسباب
اسپ بر سر نهاده پیش اسپ که بر آن حضرت قطب الاقطاب سوار بود روان شد
چون در فرنگی محل رسید مولوی نظام الدین قدس سره حال برادر خود دیده بسیار
شادان و فرحان شده فرمود که ای برادرم شاید سحر این ساحر بشما هم تاثیر کرده است
که بدین حال می آئید مولوی محمد رضا عرض کرد در حق چنین بزرگان این چنین کلمات
نفرمایند مولانا فرمود نقل کفر کفر نباشد گفته شما میگویم از خود نمیگویم ما را چه مجال بود

که این چنین سخنها بر زبان می آوردم بعد ازین مولوی محمد رضا بشرف بیعت سرفراز شد پس از چند روز نظر توجهات حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بحال شان شد فوراً کامیاب گردید بعده چون مولوی موصوف قاصد عتبه بوسی از لکهنو پیش جناب قطب الاقطاب در بانسه شریفه میفرمود دوست خدا یا طالب صادق می آید و مولوی ممدوح را غلبهٔ محبت الهی زیاده تر شد بعد ازان حال عازم زیارت حرمین شریفین شد چون عرصهٔ بعید منقضی شده که هیچ احوال معلوم نشده بود روزی حضرت مولانا بحضور حضرت قطب الاقطاب قدس سره عرض کرد که احوال محمد رضا معلوم نیست که کجا رفت بچه حال است جناب ممدوح اندکی متوقف شده فرمود که در مدینه منوره زادها الله شرفاً در مسجد نبوی درس حدیث میدهد بعد چندی باز مولانا ممدوح پرسان حال شد آن حضرت قدس سره الاصفی بعد توقف فرمود که وفات یافت و در مدینهٔ منوره مدفون شد

ذکر سید عالی نسب میر اسماعیل بلگرامی قدس سره

چون سید اسمعیل قدس الله سره در ابتدای حال تحصیل علوم ظاهریه در بلدهٔ لکهنو رسید بسبب اتفاق صورت تحصیل علوم نشد لیکن چیزی بقدر ضرورت تحصیل کرد بعد ازان بشوق و محبت الهی عزم حاضری بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس سره نمود و جناب ممدوح را از جناب ولایت مآب امیر المومنین حضرت علی مرتضی کرم الله وجهه ارشاد شده بود که فرزندم سید محمد اسمعیل نزد شما میرسد بیعتش قبول کنید و تعلیم نمائی پس ازان سید موصوف بحضور حاضر شده بشرف بیعت سرفرازی یافت و تعلیم اذکار و اشغال معزز شد در اندک زمان از برکات انفاس طیبه هادی مطلق و مرشد برحق چنان فیضان الهی بر وطاری شد که صاحب کشف و کرامات و خوارق عادات گردید و حضرت سید موصوف

چون از مسکن خود عازم قدمبوسی میشد آنحضرت میفرمود که سید عالی نسب می آید و بہم
میفرمود که سید صحیح النسب می آید بعده سید ممدوح حاضر میشد مردم حضار میدانستند که
در حق ایشان ارشاد شده بود و اکثر مردم باستفاده بیعت بخدمت سید ممدوح
مستفید شدند و تا حال مردمان در سلسله شان فایز بشرف بیعت میشوند و بسماع شور
ذوقی تمام داشت و اکثر اوقات بسماع مشغول میشد شاه شاکر الله که از جمله مریدانش
بیعت و حضرت قطب الاقطاب قدس سره تعلیم یافته بود از سماع سرود بپاس شرع
شریف انکاری داشت روزی بخدمت حضرت سید موصوف قدس سره حاضر بود
مغنیان نغمه سرائی آغاز کردند شاه موصوف قصد برخاستن نمود جناب ممدوح فرمودند
اندکی توقف کنید بضرورت حکم نشست سید ممدوح مراقب و متوجه بقلبش شد شاه
موصوف رجوع بجانب مرشد خود کرد دید که در مجلس جناب سرور عالم صلی الله علیه و
سلم حاضر است هیچ آواز دف و مغنیان بگوش نمیرود و نزول کیفیات بطور دیگر بر قلب
است بعده سید عالی نسب سر برداشته فرمود که شاکر الله کسی را که این چنین صحبت
با برکت از سماع حاصل شود چگونه در حق او حرام باشد و حالات کرامات و خوارق
عادات سید ممدوح بیشتر اند درین اوراق گنجایش نداشته برخی ازان تحریر می یابد
از انجمله اینست که جعفر یار خان از مقربان احمد شاه بادشاه بود در دهلی حضرت
سید موصوف قدس سره را بخواب دید صبحی از همنشینان خود اظهار کرد که چنین
شخص باین حلیه و جمال دیده ام شخصی ساکن بلگرام که نوکر او بود و از سید موصوف
قرابتی نیز داشت گفت این حلیه مبارک جناب سید اسمعیل است جعفر یار خان را
رسوخی و نیازی از حضرت سید ممدوح پیدا گشت و دران هنگام زوجه اش حامله

بود شخصی را بخدمت شریف حضرت سید ممدوح فرستاد تا دریافت کند پسر متولد خواهد شد
یا دختر هر چه بوجود آید نامش چه نهاده شود آنکس بخدمت حضرت سید ممدوح حاضر
شده عرض حال نمود متوجه نشدند تا عرصهٔ مدید توجه بجانب آن شخص نمی نمودند این
میفرمود که حال غیب بجز خدای تعالی کسی را معلوم نیست من چه دانم چه خواهد شد
روزی بحال خوش بود در آن وقت آن شخص حاضر شد بسویش دیده فرمود که بجانب
جعفر یار خان پسری متولد خواهد شد فلان نام باید نهاد بعده پسری دیگر متولد شود
بفلان اسم موسوم سازند پس آن شخص را رخصت فرمود هرگاه آن شخص به دهلی
رسید همچنانکه سید عالی نسب قدس سره فرموده بود بظهور رسید انما انجملہ النسبت
که فرزند کلان حضرت سید قدس الله سره مسمی کمال احمد را بر پشت قرحه افتاد
جراحان معالجه میکردند هیچ سود نمیشد تمامی پشت بصورت آبله سجدی شد که نوبت
جواب جراحان رسید و جراحان دست از معالجه کشیدند روزی سید کمال احمد
بیهوش شد مردمان دانستند که عنقریب روح از قالب پرواز میکند در آن حالت
مایوسی سید عالی نسب را خبر کردند ایشان بخانه آمده استفسار حال کردند آنچه بود
مردمان عرض کردند بر بالین پسر خود نشسته از انگشت مس کرده فرمود عجب است
که همه پشت درست است جراحان چگونه دست کش شده اند جراحان را طلبیده
فرمود اکنون از فضل الهی همه پشت درست است جراحان حسب الارشاد دیدند
و دست نهادند معلوم شد که همه زخم رو بشفا است عرض کردند که بعین نظر شریف
صحت است حاجت مرهم نیست فرمود علاج اتباع ظاهری باید کرد حسب فرموده
بعمل آوردند بعد چند قلیل از آن قرحه شفا حاصل شد انما انجملہ النسبت که مرحوم

عزم جنگ با نواب صفدر جنگ کرد و نواب معه صوف نیز مستعد شده شخصی از حضرت مولانا
نظام الدین قدس سره استفسار کرد که فتح بکدام جانب است حضرت مولانا فرمودند
لا یعلم الغیب الا الله مرا چه علم است مگر این قدر میدانم که سید اسمٰعیل پسر خود سید کمال احمد
را که با خدا یار خان نوکر است بلشکر نواب فرستاده است فتح بنام نواب است آورده اند
که سید کمال احمد چند بار بخدمت والد ماجد خود برای رخصت عرض نمود چون حضرت سید
قدس سره منتظر الهام غیبی بود هیچ جواب نداد شبی از بالاخانه فرود آمده گفت که کمال احمد
آرام چه میکنی حق نوکری بجا باید آورد و همین وقت روانه لشکر باید شد پس سید
کمال احمد همان وقت بر اسپ سوار شده روانه لشکر گردید و بعد چند روز فتح نواب
شد و این چنین حالات کشف و کرامات حضرت سید ممدوح بیش از بیش است مولوی
ولی الله در رساله عمدة الوسایل مفصل بیان نموده اند و سید عالی نسب موصوف
بسبب ازدیاد محبت در قرب جوار هادی مطلق و مرشد برحق وطن مالوف خود که
قصبه بلگرام بود گذاشته در قصبه مسولی که بفاصله یک کروه بجانب غربی از بانسه
شریفه است توطن اختیار کرده بود و در همان قصبه بلقای حبیب خود بتاریخ سیزدهم
شهر ذیحجه سنه ۱۱۸۴ یکهزار و یکصد و هشتاد و چار هجری پیوست و متصل حویلی مسکنی خود
مدفون شد و اولاد سید ممدوح هنوز در قصبه مذکور آباد است ذکر حضرت شاه محمد

اسحاق قدس الله سره العزیز

چون شاه محمد اسحاق قدس الله سره
از قوم افغان طوغی ساکن شاهجهان پور محله کاکر سوپره از اوایل عمر محبت الهی در
دل داشت و از بعض اشخاص نقشبندیه چند اشغال تعلیم یافته بود بدان اشتغال
می نمود و بطور نقشبندیه اجرای ذکر الهی بر قلب صافی وی شده بود روزی شاه

موصوف را بچشم باطن سعادت قدمبوس حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی حاصل شد و آثار عنایات و توجهات بر حال خود یافت و گاهی
شرف اندوز سعادت قدمبوس نشده بود پیش هر یک بیان حلیهٔ مبارک مینمود
چون از مردم که مشرف بملازمت آنحضرت قدس سره شده بودند بیان نمود و گفتند
که این حلیهٔ مبارک فلان جناب است از استماع این معنی شاه موصوف را آرزوی
حصول سعادت ملازمت در دل متمکن شد و بسرعت تمام عازم گردید چندی راه
طی کرده بود که آنچه ذکر الهی در قلب صافیش جریان یافته بود بالکل مسدود شد
و اضطراب بر خاطر شریفش پیدا شد در دل گفت عجب است آنچه بسعی و محنتها حاصل
کرده بودم بیکبارگی محو شد رجوع بجناب اقدس و اعلی نمود فی الفور لفظ الله الله در
قلب شان بی سعی و محنت جاری شد و حظی حاصل گشت که گاهی حاصل نشده بود و
طمانینت و تسکین خاطر رو داد و جمعیت خاطر رو داده منزل مقصود گردید بعد طی منازل
بحضرت بانسهٔ شریفه رسیده بسعادت قدمبوس مشرف شده استدعای بیعت نمود
امر شد که فیضیاب بیعت خواهند شد اول بذکر مشغول شوند بعده شاه موصوف را
همراه خود گرفته در مسجد برده تلقین ذکر فرمود بمجرد تلقین یافتن آواز هاتف شنید و
هر روز در تزاید بود و اکثر میفرمود خبر رسید که چنین خواهد شد چنانچه روزی مطربان
ابیات فارسیه بحضور حضرت قطب الاقطاب قدس سره می سرائیدند و جناب ممدوح
را نیز وقت خوش بود حضرت مولانا نظام الدین قدس سره بشاه محمد اسحاق
قدس سره که در مسجد نشسته بود گفت میل سرود میداری گفت خبر رسید که حضرت
پیر و مرشد ما کامل الوجود است استماع سرود جناب ممدوح را سزاوار است و تو

ناقصی شد استماع سرود نمیرسید و اگر کسی برای حاجت خود عرض میکرد میفرمود از باطن
خود میپرسم باز متوجه بباطن شده میفرمود که باطن من چنین میگوید پس هیجان میشد و
در حالتی که بروی طاری میشد بلکه هر وقت میماند در آن حال گاهی بعض کلمات
این چنین بر زبان می آورد که اهل شرع آنرا نفهمیده بطور دیگر احتمال میکردند چنانچه
مولوی شیخ محمد که از اکابر علماء و ساکن شاهجهان پور بود باستماع کلمات تمامی
علما و رؤسای شهر را جمع نموده عزم بر شاه ممدوح مقرر نمود این معنی بشاه موصوف
دریافت شد فرمود که علما را تکلیف نشود بهتر آنست که خود حاضر شوم پس سوار
شده در مسجد یکه بمکان فرزندان حضرت قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم
سید محی الدین عبد القادر جیلانی رحمة الله علیه در محله جهنده تمامی علماء و روسا
جمع بودند آمده همه ها برخاستند و تعظیم و تکریم نشانیده ساکت و سرنگون نشستند
چون وقت نماز عصر بود همه ها برخاستند و شاه ممدوح را برای امامت گفتند فرمود
که کسی از شمایان عالم باشد امام شود من امی ام آنهمه ها مجوز شده شاه موصوف
را امام کردند شاه موصوف این الفاظ هندی رنگ مهلو رنگ رچ مهلو جو بر یا کو
رنگ مهلو گفته نماز کرد مولوی شیخ محمد و همه علما و رؤسا که صد ها کس بودند اقتدا
کردند و نیت بستند کسی نپرسید که این چه میگویند پس نوبت بدو رکعت رسیده بود
که بر شاه موصوف حالتی طاری گشت و همه ها از حضار متأثر گشتند و حال همه ها
متغیر گردید باز طاقت دم زدن کسی را نماند شاه ممدوح را چون از ان حال افاقت
شد عزم خانه شریف نمود کسی متعرض نشد جمله حضار متعجب بودند که این چه حال
شده از نماز باز آمدند آورده اند که حضرت شاه محمد اسحاق قدس سره میگفت روزی

حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی چند بار فرمود کہ امروز بر محمد اسحاق حالتے
خواہد شد عجب نیست کہ جامہ بر تن پارہ کند ہمان روز شاہ موصوف بعد شام در مسجد کہ
پیش دروازۂ محلسرای آنحضرت قدس اللہ سرہ العزیز است نشستہ بود دید کہ دو شخص
در میانہ محراب مسجد آمدند بمجرد دیدن آنہا بر شاہ موصوف حالتی عجیب طاری شد کہ
چون آنہا قدم پیش مے نہادند آن حالت زیادہ تر میشد و چنان می فہمید کہ طایر روح
از قفس تن پرواز میکند چون آن ہر دو شخص قدم عقب می نہادند افاقہ میگردید تا دیری
ہمین حال ماند بعد ازان صورت اکثر اولیا کہ شمار شان ممکن نیست نمودار شد و ہر یک
توجہ کردند چون صورت مبارک حضرت منصور حلاج و عین القضاۃ ہمدانی رحمۃ اللہ علیہما
نمودار شد از دیدن اینہا قریب بود کہ قدم شاہ موصوف از احاطۂ شریعت بیرون رود
کہ ہمدران عرصہ صورت مبارک حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم اللہ وجہہ نمودار
شد و از پس پشت شاہ موصوف را در آغوش گرفت و از دائرہ شریعت قدم بیرون نہادن
نداد و ثابت قدم گردانید روزی حضرت شاہ محمد اسحاق قدس سرہ ہمراہ رکاب جناب
قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی کہ بخانۂ بہاؤ الدین دلال ساکن ٹہاکا گاؤن
حسب استدعایش در محفل شادی پسرش تشریف فرما شدہ بودند جناب آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی بر بالاخانہ استقامت فرمودہ ظاہرا در خواب شدہ و شاہ موصوف
ہم در آنجا مشغول بحالق شدند زیر بالاخانہ در دالان رقاصان و مغنیان در رقص و غنا
بودند و شاہ موصوف استماع مینمود و سروری حاصل شد و در آن حال شاہ ممدوح چند بار
بہمین جسد عنصریہ بر ہوا پریدہ از بالای بام فرود آمد و باز بر بالای بام رفت خلایق
میدیدند و حیران بودند کہ آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی از خواب بیدار شد و این

حرکت معاینه کرده بشاه محمد اسحاق فرمود که این چنین حرکت خلاف شرع مناسب نیست
و نباید کرد شاه معز الیه ساکت شد و قرار گرفت حضرت شاه محمد اسحاق قدس سره در
بانسه شریف بود وقتی موافق مضمون این بیت حالتی طاری شد بیت کشتگان خنجر
تسلیم را ❁ هر زمان از غیب جان دیگر است ❁ پس هر زمان روح ازین جسم بیرون میرفت
و روحی تازه می آمد تا یکپاس این حالت ماند روزی بحضور آن حضرت قدس الله سره الاصفی
مردم حضار گفتند که شاه محمد اسحاق را نه کشف قبور است و نه کشف قلوب جناب اقدس
فرمود که محمد اسحاق را نه کشف قبور است و نه کشف قلوب لیکن کشف ذات است و چون
شاه موصوف از مسکن خود عازم عتبه بوسی میشد حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی میفرمود خبر میرسد که عاشق الله می آید بعده شاه موصوف حاضر می شد و
بعد ارتحال آنحضرت قدس الله سره الاصفی شاه ممدوح بقصبه شاهجهان پور که وطن قدیم
بود قیام ورزید و در قصبه مسطور بیست و دوم ذیحجه وفات یافت و در گاڑی پوره پیش
دروازه شمالی فتحپور که بازاریست متعلقه قصبه مذکور مدفون شد و حالا مزار شریفش معروف
و مشهور و زیارتگاه خلایق است و سال وفات شاه موصوف به ثبوت نمیرسید روزی
جناب مرشدزاده ادام الله برکاته دید که جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده ببالین
مزار مبارک شاه محمد اسحاق قدس سره بتحیه نماز استاده است چون نگاه انور مرشدزاده
دام افضاله افتاد پیش خود طلبیده برای امامت فرمود و خود اقتدا کرده از نماز فارغ شد
بعده بخیال جناب مرشدزاده ام گذشت که سال وفات حضرت شاه محمد اسحق قدس
سره دریافت نمیشود از حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده باید پرسید و از جناب ممدوح
استفسار نمود این مصرعه از زبان فیض ترجمان ارشاد شد مصرعه یکهزار و یکصد و هفتاد بود

چون در معامله باطنیه از زبان فیض ترجمان حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده دریافت
شد از راقم ارشاد فرمود بنده سه مصرع دیگر مرتب ساخته قطعه تاریخ قلمی نمودم قطعه شاه
اسحق آنکه بد صاحب کمال ٭ چون ازین دار فنا رحلت نمود ٭ احمدا از مرشدم آمد ندا
یکهزار و یکصد و هفتاد بود

ذکر مولوی کمال الدین قدس الله سره العزیز

چون مولوی موصوف متوطن قصبهٔ فتحپور که سابق احوال ایشان مذکور شده قبل بیعت
از جناب حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی انکار داشت آخرش بشرف
بیعت افتخار حاصل نمود از برکات انفاس طیبهٔ آنحضرت قدس الله سره الاصفی رفع
شبهاتش گردید بدرجهٔ کمال رسید و هرگاه مولوی موصوف بعد حصول شرف بیعت قصد
عتبه بوسی میکرد جناب ممدوح میفرمود که صاحب رای و علم می آید و مولوی موصوف در
سنه ۱۱۷۵ یکهزار و یکصد و هفتاد و پنج هجری تاریخ پانزدهم شهر محرم ازین جهان فانی رخت
ارتحال بربست و در قصبهٔ مذکور مدفون شد

ذکر شاه حافظ محمد مقیم قدس الله سره العزیز

چون حافظ محمد مقیم که از قدیم متوطن پنجاب بود از عرصهٔ چندی در قصبهٔ جالیسر سکونت داشت
باراده حصول سعادت قدمبوس و شرف بیعت عازم شد قبل از رسیدن شان روزی
حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی فرمود که خبر میرسد طالب حق می آید
شخصی آمد و حصول بیعت نمود لیکن اطمینان خاطر مبارک نگشت بلکه از سابق تعلق خاطر
اشرف زیاده تر شد و بدستور انتظار ماند بروز دوم شخصی دیگر حاضر شد و تحصیل بیعت اعزاز
یافت مگر تردد خاطر مبارک بدستور ماند و انتظار طالب حق همچنان بود بعد چندی حافظ
محمد مقیم قدس سره حاضر شد بمجرد آمدن وی جناب ممدوح متوجه بحق شد دریافت گردید
که طالب حق همین است آن زمان تسکین خاطر اشرف گردید بعده حافظ معز الیه را بشرف

بیعت ممتاز فرمود بعنایت الٰہی و توجہ پیر و مرشد برحق زود تر فتوحات آلہیہ بروی رو
نمود و شتاب تر بدرجۂ کمال رسید که الله تعالی همه طالبان حق را نصیب کناد و جمیع مریدان
این خاندان را از طلب محبت خویش فایض و کامیاب گرداناد بحرمة النبی وآله الامجاد
احوال خوارق عادات و کرامات شان بسیار بود در قصبه جالیسر شهره بوده است و چون حافظ
موصوف از مسکن خود عزم احضار بحضور آنحضرت قدس الله سره الاصفی مے نمود
جناب ممدوح می فرمود که طالب حق می آید و باخر عمر شاه ممدوح در بانسه شریفه استقامت
ورزیده و در حالت مرض موت حضرت مولانا نظام الدین قدس سره حافظ موصوف
را در لکھنؤ بمکان خود برده معالجه نمود هیچ سود نشد و تاریخ بست و هفتم شهر شوال در بلده
لکھنؤ وفات یافت و تاریخ بست و هشتم نعش حافظ موصوف در بانسه شریفه برده بطرف
پائین حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بیرون احاطهٔ روضهٔ مبارکه
مدفون ساختند و در سلسلهٔ ایشان مردم بشرف بیعت مشرف و کامیاب می شوند و
سال وفات متحقق نشده که بتحریر می آمد ذکر حضرت شاه رحمت الله وسوای
قدس الله سره العزیز این شاه موصوف متوطن قصبهٔ سیپاب بجناب حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی حاضر شده بحصول بیعت و تعلیم و تلقین اذکار
فایز گردیده مستعد در کسب اشغال و اذکار بود بحضور اشرف مدتها حاضر مانده پس برکات
توجهات پیر و مرشد برحق درجهٔ کمال حاصل نمود و صاحب کشف و کرامات شده
بخدمت تعلیم علم ظاهری بحضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز ممتاز
بود چنانچه ذکر این معنی سابق هم گذشت و کمال عنایت حضرت قطب الاقطاب قدس
سره الاصفی بر حال ایشان بود چنانچه گاه گاه جناب ممدوح کلمات مزاح با ایشان نیز

ارشاد میفرمود و آنیشان ہم بنوعی کہ فرحت بر طبع اشرف می افزود جواب عرض مینمودند
و سال و تاریخ وفات و مدفن بدریافت نیامده کہ تحریر آید ذکر حضرت شاہ ابوالحسن
عرف شاہ سدہاری قدس اللہ سرہ ساکن قصبہ دریا آباد قوم قدوائی از فرزندان
مخدوم قاضی عبدالکریم کہ یکی از اولیاء اللہ بود و در موضع سرسنڈا مدفون است چون بحضور
حضرت قطب الاقطاب قدس سرہ حاضر شد و بشرف بیعت مشرف گردید و بہ تعلیم و تلقین
اذکار و اشغال سرفرازی یافت و در اکتساب اشغال جد و جہد نمود پس باندک توجہ
پیر و مرشد برحق کامیاب مطالب شد و بدرجہ اعلی و مراتب اولی رسید و صاحب کشف و
کرامات و خوارق عادات شد و در قصبہ مذکور مدفون گردید قدس اللہ سرہ العزیز و سال
و تاریخ وفات معلوم نگشتہ کہ بقلم آوردہ میشد ذکر حضرت شاہ لعل آزاد قدس اللہ
سرہ العزیز در فرقہ آزادان بود بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس سرہ حاضر شدہ
مستفید بشرف بیعت شد و مدت کثیر در حضور ماند روزی جناب مقدس و معلی فرمود کہ
ای شاہ لعل وضو کنید وقت نماز است حسب ارشاد وضو کردہ بحضور اقدس آمدہ بطور
سجدہ سر بقدم اشرف نہاد جناب ممدوح سرش برداشتہ فرمود کہ سجدہ سوای ذات
اللہ تعالی بکسی دیگر روا نیست و باز برای نماز تاکید فرمود شاہ موصوف بدستور سابق
بعمل آورد باز ہمچنان ارشاد شد شاہ معزالیہ سر بر قدم مبارک نہادہ عرض کرد کہ ما آزاد
پوش ایم نزد این جماعہ سجدہ سوای ہادی کسی را روا نیست و ہادی و مرشد را خدا
میدانیم جناب قطب الاقطاب قدس سرہ بطور سابق میفرمود و وی ہمچنان عرض میکرد
لیکن راستی وی بجناب ممدوح خوش آمد و بچشم عنایت بجانب وی دید فی الحال کامیاب
مطالب گردید و تمامی حجابہا برخاستند و انکشاف اسرار خفی و جلی فی الحال حاصل شد و

اینهم شنیده شد که از جناب ممدوح بشاه موصوف امر شد که در سیر کوه شمال مشغول باشند شاه معز الیه حسب الامر در کوه شمال استقامت نمود غالبکه همانجا انتقال کرده باشند ازین باعث سال و تاریخ وفات و مدفن شان دریافت نشده

ذکر حضرت شاه منگری قدس الله سره العزیز

ساکن بڈاگاؤن از مریدان خاص حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بود اکثر در حضور حاضر میماند چون نظر توجهات و عنایات حضرت قطب الاقطاب قدس سره برحال شان مبذول بود تاثیرات که لاعین رات ولا اذن سمعت رو نمود و صاحب مقامات اعلی و درجه عظمی شد شبی که یکساعت باقیمانده باشد که شاه موصوف باواز بلند گفت که اگر کسی یک چلم حقه مرا بکشاند او را سلطنت دهلی می بخشم سفیدبافی که در آنجا خانه اش بود شنید و حقه تیار کرده حاضر آورد حضرت قطب الاقطاب از انکشاف باطنیه دریافته فوراً از خانهٔ مبارک تشریف بیرون آورده فرمود که دست از حقه باز دار شاه موصوف بحسب امر باز ماند بعده جناب ممدوح بطور خفگی فرمود که از زمینداری پدر خود طاقت بخشیدن یک بیگه زمین نداری بخشیدن سلطنت دهلی آسان نیست سفیدباف حقه باز برد مردمان حضار عرض کردند که از دادن ایشان چه میشد فرمود الله تعالی بر زبانش موقوف داشته بود هر کسی را میگفت بادشاه میگردید و قیام سلطنت و انتظام مملکت از آن کس میگشت یانه لیکن بادشاه می شد و این چنین حالات بسیار اند درین مختصر بهمین اکتفا نموده رفت

ذکر حضرت شاه رحمت الله متوطن و صاحب ولایت قصبه ابهروه قدس الله سره العزیز

چون شاه موصوف بحضور اقدس حاضر شد همان روز بشرف بیعت معزز گردید و جناب قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بطرف جوی کلیانی زیر درخت برگد که جای یاد الهی مقرر بود تشریف فرما شد بوقت معاودت گذر

بر قطعات کشت زار خود فرمود نظر اشرف در آمد که دانه کاشته را زاغان و دیگر مرغان میخورند
شاه رحمت الله را که همراه رکاب بود فرمود که این مرغان و زاغان را برانید شاه موصوف
بحسب ارشاد بجا آورده بر قطعات مذکوره تا عرصهٔ شش ماه استقامت نمود چون گندم
روئیدند و درو گردیدند و غله انبار شد بار کرانده بحضور اقدس و اعلی حاضر آوردند و همدران
عرصه گاهی از اشغال و اذکار مستدعی بجناب ممدوح نشده بامید اینکه جناب مقدس خود
تلقین خواهند فرمود و جناب معلی نیز این قدر اغماض و بیپروائی کردند که گاهی در عرصهٔ
مذکور بران کشت ها که شاه موصوف مقیم بود تشریف فرما نشدند پس تعلیم و تلقین چه طور میشد
چیست تا نگرید کودک حلوا فروش ٭ بحر بخشایش نمی آید بجوش ٭ شاه رحمت الله
بسیار مغموم بود پس دران حالت غم درخواست رخصت نمود جناب مقدس همان وقت
رخصت فرمود و چند بیرهٔ برگ تنبول که بحضور بودند دو بیره ازان بشاه موصوف بخشیده
فرمود که از برادرم شاه مسعود که در قصبهٔ امیٹھی از اولاد حضرت شاه بندگی قدس سره اند
ملاقات نموده باید رفت شاه موصوف بیره های عنایتی حضور در دستار خود داشته بطرف
قصبهٔ امیٹھی روان شد در اثنای راه بدل خود افسوس میکرد که شش ماه بجناب پیر و مرشد
حاضر ماندم و هیچ نرسیدم و جناب ممدوح نیز چیزی ارشاد نفرمود محض اوقات ضائع گردید
چون قریب بیترگاؤن رسید لب دریای گومتی که متصل آن موضع است وضو ساخت و از
نماز ظهر فارغ شد و ازان بیره ها یک بیره از دستار برآورده بخورد بمجرد خوردن بیره از
درختان و سنگریزه ها آواز کلمه طیبه شنید و حظ فراوان حاصل گردید بیره دیگر را نیز بخورد
بمجرد فیضان الٰهی در تمامی وجودش موثر و بمرتبه رسید که یکی از اولیاء الله و عرفای وقت
گردید بعده عبور دریای گومتی کرده در قصبهٔ امیٹھی رفته از شاه مسعود ملاقات کرد پس ازان

رخصت خواست حضرت شاه موصوف فرمود که جناب قطب الاقطاب قدس سره که شما را
این جانب فرستاده سبب این بود که جناب ممدوح ابلاغ حکمی بر زبان من داشته است
و حکم این است که ولایت قصبه امروهه بنام شما مقرر فرموده امر نموده است که بیش از
دوازده کروه از ولایت خویش نباید رفت چنانچه شاه موصوف از قصبهٔ مذکور بحسب
امر زیاده از دوازده کروه نمیرفت و شاه موصوف را اولاد پسری نیست و نشده مگر
اولاد دختری موجود است چنانچه شاه صابر علی سبط شاه ممدوح در قصبهٔ امروهه تا تحریر
این اوراق بر وسادهٔ شادت موجود اند و بیعت و اجازت و تعلیم و تلقین از جد مادری
خود میدارند و فیض و ارشاد از او شان جاری است و شاه رحمت الله قدس سره
تاریخ پانزدهم شهر ربیع الاول سنه ۱۱۶۲ الف یکهزار و یکصد و شصت و دو هجری بلقای حبیب
پیوست و در قصبهٔ مذکور مدفون شد و سال وفات شان ازین مصرع مستفاد میشود
تاریخ این قطب زمانه رفت افسوس **ذکر حضرت شاه ولی الله قدس الله
سره العزیز** متوطن جالاپور ملقب به سولنها از برکات انفاس طیبهٔ حضرت قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی بدرجه اکمل اولیاء الله رسید و صاحب مقامات اعلی گردید و
اکثر کرامات و خوارق عادات از وی بظهور میرسید و حالات عجیب و تاثیرات غریب
داشت و از عرصه چند بمکان قاضی فیض الله که ذکر شان خواهد شد بر بالاخانه و دیوانخانه
اقامت ورزیده دو وقت از بالاخانه فرود می آمد بوقت یکپاس روز برآمده و یکپاس روز
باقی مانده نزد قاضی موصوف آمده می نشست و خلایق بنا بر استفاده و عرض مطالب
حاضر میشدند شاه ممدوح آنچنان در استغراق میبود که چشم نمی کشاد و چون وا میکرد کسی
را تاب نگاه نمی شد و دو چار شدن نمیتوانست و اگر کسی جرأت کرده بعرض حال دینی

پرداخت تلقین میفرمود او کامیاب میگشت و هرکس که در مطالبات دنیوی عرض میکرد
میفرمود که مطلب خود بعرضی نوشته و مهر کرده بیارید چون آن شخص عرضی مطلب
خود نوشته حاضر می آورد شاه موصوف میفرمود که زیر بستر بنهاده و بعد فردا جواب گفته
خواهد شد چون آن شخص حاضر شدی میفرمود هر جائیکه داشته ایدهمانجا بیارید چون می آورد
همچنان بند و سر بمهر بود پس حال عرضی بی ملاحظه میفرمود و جواب مطلب وی نیز
میفرمود که این چنین خواهد شد پس همچنان بظهور میرسید ملا محسن چندان رسوخ و عقیدت
بخدمت شریفش نداشت اشتباه این امر در دل وی بود روزی بخدمت شاه ممدوح
حاضر شد و قطعه عرضی که دران بسم الله الرحمن الرحیم و اسم الله جل شانه نوشته بود بند و
بمهر آورده گذرانید و هیچ حال زبانی بیان نکرد شاه ممدوح چون از استغراق فرصت
یافت و چشم بکشاد فرمود که درین عرضی هیچ ننوشته اند مرا معلوم میشود که فیها اسمه واسم
ملا مذکور نادم و پشیمان شده بپای مبارکش افتاد و معذرتها خواست چون جناب ممدوح
از بس رحیم بود عفو تقصیر نمود و این چنین حالات بسیار اند چون عمر شریفش باخر رسید
روزی از قاضی موصوف فرمود دل میخواهد که ازین دار فنا بدار بقا انتقال کنم و در
تلاش جای مدفن خود هستم قاضی موصوف فرمود ما و شما مرید حضرت قطب الاقطاب
قدس سره هستیم اگر اتفاق یکجا باشد احسن است فرمود که شما قاضی شهر و اهل شرع
هستند من غریب و فقیر ام مدفن من در مدفن غریبان انسب و اولی است وقت سه پهر
برای تلاش مدفن خود برخاست و در اطراف قصبه مذکور متلاشی گشت در جزیره رسید دید
که در آنجا سرگین جانوران افتاده است و دران هنگام بر مکان مسطور جای افگندن
سرگین مقرر بود مکان مذکور را برای مدفن خود پسند فرموده بازگشت و نزد قاضی فیض الله

آمده گفت که در جزیرهٔ کلان در گورستان غریبان بطرف شمال که الحال در آنجا سرگین
می افتد برای مدفن خود پسند کرده آمده ام قاضی موصوف را این معنی خوش نیامد و
تکرار و انکار نمود شاه موصوف فرمود که ای قاضی جای انکار نیست وقتیکه بمکان مسطور
رسیدم و پسند کردم پیر و مرشد خود یعنی آنحضرت قدس سره را دیدم که در آنجا استاده است
و میفرماید که حق سبحانه تعالی بپاس خاطر شما بفرشتگان حکم فرموده است که مکان مدفن
شما را از سرگین پاک سازند و جای قبر را پر از نور کنند چون این چنین جا میسر شود چگونه
گذاشتن آنجا روا دارم قاضی ممدوح خاموش شد و جناب موصوف قاضی معزالیه
را رخصت فرمود چون قاضی موصوف از بالاخانه فرود آمد از فرزندان خود فرمود که از
فرمودهٔ حضرت شاه ولی الله دریافت می شود که وقت شان بآخر رسیده است شمایان
هر وقت بخدمت شریفش حاضر و خبرگیران باشند چون قاضی کلو ابن قاضی فیض الله
مرید شاه موصوف همان وقت بخدمت شاه ممدوح حاضر شد دید که جناب ممدوح ازین
جهان انتقال فرموده قاضی موصوف اسباب تجهیز و تکفین حسب ارشاد شاه ممدوح
مهیا ساخته بجای مذکور مدفون ساخت و این چنین حالات شاه ممدوح بسیار مشهور
اند و در سلسله شریفش اکثر مردم کامیاب شدند و سال وفات شان بدریافت نرسید
که بقلم آید ذکر قاضی فیض الله قدس الله سره العزیز که در قصبه مصطفی آباد
عرف رامپور مسکن داشت و بخدمت قضا منسوب بود چون بشرف بیعت بجناب حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی مشرف شدند اندک توجه آن ذات والا صفات
از اکمل اولیاء الله و افراد عصر گردید و اکثر کرامات و خوارق عادات از وی بظهور رسید
بیشتر در حالت استغراق و سرشار در سکر محبت الهی می بود و همیشه شب بیدار و تا بکینم

پاس روز برآمده در جذبه و شوق محبت الٰهی بیقرار میماند و از خود خبر نداشت روزے
بعض کسان احوال قاضی ممدوح پیش نواب علی محمد خان رئیس آنجا ظاهر کردند نواب
موصوف از قضا تغیر کرد قاضی ممدوح را ازین حال مطلع ساختند فرمودند من تغیر نشده ام
چراکه از زبان مبارک پیر و مرشد خود شنیده ام که تا خدمت قضا برمن مقرر است
ریاست و حکومت علی محمد خان نیز بحال و برقرار است فرموده قاضی ممدوح مردمان
پیش نواب مذکور بیان نمودند فی الفور از عزل شان درگذشت و بدستور بخدمت قضا
منسوب کرد و در هنگامهٔ نادرشاهی مردمان گفتند که ازین قصبه بیرون روند چراکه جنگ
سلطانی است خدا داند چه صدمه و آسیب بساکنان اینجا رسد لهذا ماندن اینجا صلاح
نیست قاضی ممدوح فرمود که والی من بمن برای رفتن از اینجا امر نکرده است هر که بخواهد
رفتن هر کسی خواهد برود پس خود در همان قصبه ماند و هیچ گزند و صدمه بوی نرسید و بحفظ
و حمایت الٰهی محفوظ ماند و تا حین حیات بر حکومت قضا بود و تا حال اولاد وے در
قصبهٔ مسطور بخدمت قضا بطناً بعد بطن منسوب شده آمده اند و حالا نبیرهٔ شان غلام
رسول قاضی قصبهٔ مذکور است و بجناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده بشرف بیعت سرفرازی
حاصل نموده و بهمه ها از اولاد قاضی ممدوح درهمین خاندان عالیشان بیعت دارند
مزار شریف قاضی ممدوح در قصبهٔ مسطور است و سال وفات دریافت نگردیده که قلمی
گردد ذکر حضرت شاه انور قدس الله سره العزیز متوطن بلده لکهنو بجناب
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بحصول شرف بیعت عز امتیاز داشت و بارشاد
و تعلیم اشغال و اذکار سرفراز و مستعد بر مداومت اکتساب آن بود چون نظر توجهات و
چشم عنایات هادی مطلق بر حالش بود در اندک زمان از اکابر اولیاء الله شد و اکثر

خوارق عادات وکرامات ازوی بظهور میرسید و دیگر حالات شاه موصوف و مدفن و ماه
وسال وفات بدریافت نیامده که مرقوم شود ذکر حضرت شاه محمد مراد قدس الله
سره العزیز ساکن موضع جبداگاؤن که بفاصله یک کروه از بانسه شریفه جانب مغرب
است بشرف بیعت وتعلیم اذکار واشغال سرفراز وممتاز ومستعد بکار خود بود ببرکت
انفاس طیبه آنحضرت قدس الله سره الاصفی بدرجه کمال رسید و واقف اسرار خفی و
جلی ومورد فیضان الهی گردید واحوال کرامات وخوارق عادات بسیار است لیکن
بدریافت خاکسار این چنین بتحقیق نرسیده که قلمی شود نیز سال وماه انتقال شان به
ثبوت نه پیوسته رحمه الله تعالی وقدس الله سره العزیز ومزار شریفش در موضع مذکور
معروف ومشهور است واحوال خلفای آنحضرت قدس الله سره الاصفی بیش از بیش است
اگر تحریر آید دفتری دیگر می باید ازین سبب آنچه حالات باین تحقیق بسند قوی و روایت
صحیح و درست دریافت شده بی کم وکاست باختصار درین مختصر بیان نموده و خلفای جناب
ممدوح بسیار اند و مشهور اند از انجمله این خاکسار را همین اسما دریافت شد که مذکور گردید

باب چهارم

متضمن احوال خوارق عادات وکرامات سیدنا ومرشدنا وهادینا
حضرت شاه سید غلام دوست محمد وحضرت شاه سید غلام علی قدس الله اسرارهما مشتمل بر دو
فصل

فصل اول

دربیان بعضے احوال حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله
سره الاصفی بدانکه حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز از والد بزرگوار
خود یعنی حضرت قطب الاقطاب خلاصه آفاق سلطان العشاق سید شاه عبد الرزاق قدس
الله سره الاصفی شرف بیعت حاصل نموده و تعلیم وتلقین کلی یافته وبموجب فرموده حضرت
قطب الاقطاب قدس سره حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز

درجهٔ خلافت بر خلفاء داشت چنانچه حضرت مولانا نظام الدین قدس سره روایت
کرده اند و در احوال ارتحال آنحضرت قدس الله سره الاصفی سابق ذکر یافت و در هنگام
وفات حضرت قطب الاقطاب آن جناب هجده ساله بود و عمر شریفش ظاهرا هفتاد و سه
سال رسیده و در سنه ۱۱۹۱ یکهزار و یکصد و نود و یک هجری بلقای حبیب خود پیوست و روزی
در حالت مرض که طاقت نشست و برخاست نداشت تقریر نمود که در آخر وقت مرشدان
خبرگیری مرید میکنند همان روز بر سر بالین استراحت بود و یکبارگی استاده شد و گفت حضرت
باین طرف به نشینید و اشاره بجانب بالین نمود و خود باادب بطرف پائین نشست و
شخصیکه بجانب بالین نشسته بود او را فرمود که باادب باش حضرت نشسته اند بعده
همین عرصه فرمود که متصل مزار مبارک حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی
بطرف مغرب برابر سینهٔ مبارک سر من داشته شود پس از ارتحال بحسب فرموده بعمل آوردند
و از حضرت شاه سید غضنفر علی سلمه الله تعالی معلوم شد که جناب ممدوح در حالت مرض
خطی برابر مزار شریف حضرت قطب الاقطاب قدس سره کشیده نشان قبر خود فرموده بود
بوقت کندیدن قبر دیدند که آنجا یا نهایت قبر بود گویا قبر کندیده باز مملو از گل کرده اند چون
جناب ممدوح بجناب آن حضرت قدس سره مشرف شد مردم حضار دانستند که اکنون شفا
حاصل خواهد شد نتیجه و تخیله مردمان جناب ممدوح فرمود که مردمان خوشی میکنند و مرا امید
زندگی منقطع شد بعده بتاریخ پنجم جمادی الثانی سنه مذکور روز دوشنبه بلاقی بحق شد
قدس الله سره العزیز ابیات الهی بحق چنین مقبلان * که هستند با ذات تو واصلان
مرادا ربا تو در شوق خویش * بکن مست و سرشار از ذوق خویش * کسانیکه هستند
در این طریق * بحرمت بکن همه را غریق قطعهٔ تاریخ وفات غلام دوست آنکه خلیل عشاق * چو سوی

دوست راهی شد ز اخلاص ٭ کشاد آغوش معشوقش بصد ناز ٭ بگفتا زود آ ای عاشق
خاص ٭ و تا حین حیات جناب ممدوح بموجب فرمودهٔ جناب پیر و مرشد خود عمل مینمود
و از هر یک برادران دینی و دنیوی و اقربا و خویشان رسم اتحاد و خاطرداری مینمود
و راضی و شاکر میداشت احدی از اقربای دینی و دنیوی از وی شاکی نگشته الا کسے
که جبلت وی همچنان باشد و حسب امر پیر و مرشد خود در بانسه شریف استقامت فرمود
و هرگز برای حصول معاش پیش امرا و حکام نرفت مگر بطریق سیر موافق معمول مرشد خود
سفر را دوست میداشت و سفر آن جناب نیز بموجب امر پیر و مرشد میشد یعنی بطرفیکه حکم
میگردید میرفت و بجانبے که ممانعت می یافت هرگز قصد آن طرف نمی نمود و بر غربا و
مساکین شفقت و ترحم بسیارے فرمود و از فقرا و مساکین و مسافران که وارد میشدند
براعات و اکرام می پرداخت چون آنجناب عزلت نشین بود گاهی نزد امرا و حکام
نمیرفت لیکن امرای عصر این قدر جاگیرات برای اصراف مقرر کرده بودند که آمدنی هزارها
روپیه در سال میشد و هزارها روپیه مریدان و معتقدان بطریق نذر پیشکش میکردند بسبب
سخاوت که جبلت داشت هرگز وفا نمیکرد بلکه اکثر اوقات قرضدار میشد و اکثر مردمان
بجناب ممدوح بشرف بیعت و حصول مطالب بقدر سعی و استعداد خود ها ممتاز و کامیاب
میشدند و احوال جناب ممدوح زیاده از حد تحریر و تقریر است بعض حالات که از زبان
فیض ترجمان حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده و نیز از مرشد زاده دام برکاته و هم زبانی
اکثر معتبرین دریافت شده تحریر می آید از انجمله اینست که حضرت پیر و مرشد
برحق یعنی سید شاه غلام علی نور الله مرقده در مستاجری علاقهٔ زمینداری بابت
خراج حاکمی یکصد روپیه باقی بود حاکم وقت از بدخلافی سنے لفر بر قند از را دستک نمود

برفتند از ان فرصت دم زدن نمیدادند و همان روز شیخ محمد امان داماد حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی معه زنان و فرزندان از قصبه رسولی فراک
شده آمدند آن روز هیچ طعام میسر نشد صبح حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس
الله سره بکنیزی فرمود که از فلان یعنی از پیر و مرشد ما یعنی از حضرت شاه غلام علی بگو که
از دیروز شیخ محمد امان معه زنان و فرزندان آمده اند و هیچ نخورده اند چیزی تدبیر طعام
نمایند حضرت موصوف عرض کرده فرستاد که مراد دستگیریان برخاستن نمیدهند چگونه
تدبیر نمایم این وقت اگر چیزی بدست آید اول بدستگیریان بدهم کنیز همچنان عرض
نمود جناب ممدوح حضرت پیر و مرشد ما را اندرون طلب فرمود حسب الطلب باجازت
دستگیریان حاضر شد چون جناب ممدوح را در آخر عمر بسبب نقاهت بر داشت گرسنگی
نبود چند نان و خاگینه شیرماکیان برای آن جناب تیار ساخته بودند مردم خانه نزد او
آوردند از حضرت پیر و مرشد ما فرمود که با من بخورید ایشان عرض کردند که همه مردم
خانه و شیخ محمد امان وغیره نخورده اند من چگونه بخورم جناب ممدوح از باعث شفقت
پدری مکرر فرموده با خود خورانیده رخصت فرمود و خود بعد انفراغ بیرون تشریف
آورده فرمود که ای غلام علی بیا تا بدرگاه آن حضرت قدس الله سره الاصفی برویم
پس ایشان را همراه گرفته عازم درگاه شد کسی از دستگیریان که مانع حرکت بودند منع
نکرد چون متصل مسجد که پیش دروازه محلسرای خاص است رسید شکایت بجناب
حضرت قطب الاقطاب آغاز نمود که غلام علی چه خواهند دانست که جد من عارف
کامل بود و در حین حیات ظاهری میفرمود که از رفتن زیر زمین طاقت فقیر کم نمیشود
ازین واقعات که در پیش شده اند این معنی بعید متصور میگردد و همچنین دیگر سخنان شکوه

آمیز بر زبان می آورد تا به پل قریب روضهٔ متبرکه بر گوشه های دو حوض که یکی ازان اندر
روضهٔ متبرکه جانب جنوب و دیگری بطرف مغرب است و باهم آمیخته اند تعمیر شده است
رسید و چند قدم بر پل مذکور رفته باز قدم پس پا نهاده میگفت که شما را همه طاقت است
این خوبی و سستی اعتقاد خود است بعده از جناب پیر و مرشد فرمود که برگردید حسب الارشاد
همراه والد بزرگوار خود معاودت نمود چون متصل درخت پاکر که قریب پل است رسید
بجناب پیر و مرشد ما نور الله مرقده فرمود که از اودهاری سنگه چرا قرض نگیرید و کار روائی
نمی سازید عرض کرد که چند بار از نامبرده گفته شد اقبال نساخت فرمود اسحال باز
بگوئید اکنون خواهد داد آنجا کی راه طے کرده بودند که اودهاری سنگه ملاقی شد حضرت
پیر و مرشد برحق احوال برقندازان اظهار فرموده نامبرده عرض کرد که حالا چه قدر
مبلغان مطلوب اند فرمود یکصد روپیه اودهاری سنگه عرض نمود که هفتاد روپیه این
وقت نزدم موجود اند مگر بندوآز کشاده حواله نمود باقی را وعده شام کرد حضرت
پیر و مرشد مبلغان آورده شصت روپیه در باقیات و طلبانه حواله برقندازان نمود
وده روپیه پیش والد بزرگوار خود آورد و جناب اقدس دو روپیه برای طعام وغیره
حواله کنیز فرمود و چهار روپیه باهلیه حضرت پیر و مرشد برحق یعنی بوالده ماجده مرشد
زاده دام برکاته بخشیده فرمود که ازین کارروائی لحم و روغن زرد خواهند کرد و مابقی
مبلغان نزد خود داشته از حضرت پیر و مرشد ما فرمود که این قرض بر آنحضرت است
بر ما و شما نیست باز فرمود که شیخ نجم الدین قلندر لکهنوی را خدمت فوجداری سرکار
خیرآباد هست اوشان نذر حضرت قطب الاقطاب مقرر کرده بودند حالا حصول
مقصد شان شده مبلغان نذر نزدش امانت داشته اند هرگاه خواهند طلبیده گیرند

وگرنه اراده من هم بشاهجهان پور است براه خیرآباد خواهم رفت مبلغان مذکور و آنچه
دیگر از شیخ موصوف بدست خواهد آمد بشما خواهم فرستاد بعد ازین جناب ممدوح
براه خیرآباد عزم فرمود چون در خیرآباد رونق بخش شد شیخ نجم الدین یک اشرفی
و پنج روپیه بنذر گذرانیده عرض کرد مرا اشکالی پیش آمده بود یکصد و چهل روپیه نذر جناب
قطب الاقطاب مقرر کرده بودم درستی مطلبم شد حالا آن مبالغ امانت اند بعده
مبلغان بحضور آورده گذرانید جناب ممدوح مبلغان و اشرفی بفرزند خود یعنی جناب
پیر و مرشد ما عنایت فرموده ارشاد نمود که بعد ادای قرض مابقی را بصرف آرند و
بعد چند روز عزم شاهجهان پور فرمود آثار از انجمله اینست که آن حضرت قدس الله
سره العزیز برای سیر بطرف بندیل کهنڈ تشریف فرما شده بود حضرت شاه کرم الله
و حضرت شاه رحمت الله و جناب پیر و مرشد قدس اسرارهم همراه بودند وقت معاودت
شاه کرم الله در تبدیل کهنڈ اقامت ورزید و جناب مقدس با هر دو فرزندان عزم
وطن فرمود چون بدریای گنگ رسید از باعث موسم برشکال دریای مذکور کمال
طغیانی و سیلابی داشت آن وقت کشتی که ملاحش گنگ و نوعمر بود بهم رسید چون
کشتی دیگر در آن مقام نبود بضرورت بر آن کشتی سوار شد آن ملاح گنگ کشتی
روان کرد چون کشتی درمیان رسید از باعث طغیانی و کثرت آب کشتی از قابوی
ملاح بدر رفت و در سیل روان شد و ملاح که طاقت گفتار نداشت بزبان لال غوغا
و شور و اشاره بجای میکرد که چون آنجا کشتی خواهد رسید غرق خواهد شد هرگز از انجا
گذر نخواهد کرد مردمان که در کشتی بودند مایوس شدند چنانچه شاه رحمت الله بجناب
اقدس عرض کرد که ما همه با درین کشتی هستیم معلوم میشود که وعده مایان بآخر رسید درینجا

غرق میشویم و جناب پیر و مرشد ما که در شناوری یکتا بود بخاطر اشرف وی گذشت که
اگر کشتی غرق شود شناوری کرده عبور خواهم کرد لیکن این معنی نمیتواند شد که خود عبور کنم
و والد بزرگوار و برادر خود را بگذارم و آنحضرت قدس سره در سکوت بود هیچ جواب
نمیفرمود بعد لمحه در کشتی برخاست و عصا در آب کرده فرمود یا شاه عبد الرزاق مدد فرما
فوراً عصا بزمین استاد و معلوم شد که درانجا آب از کمر زیاده نیست عابد شاه نام فقیر
که در خدمت گذاری حاضر میماند او را فرمود که از کشتی بیرون آمده کشتی را بگیر و
استاده کن شاه مذکور از کشتی فرود آمده دید که آب از کمر زیاده نیست کشتی را گرفته
استاده کرد و همان دم کشتیها که بکناره ثانی بودند ملاحان دوانیده رسانیدند و در آن
کشتیها پدر آن ملاح گنگ نیز بود به پسر زجر کرد که این چنین کسان را که پرتو ذات الهی
در ایشان هویداست بدین کشتی چرا نشانیدی و ملاحان که بر کشتیها آمده بودند متعجب
و میگفتند که درانجا آب زیاده از دو نیزه بود این قدر گاهی آب کم درانجا ندیده بودیم
الحال چگونه آب کم شد محض تصرف این فقرا قدسیه الصفات است پس آن ملاحان جناب
ممدوح را معه فرزندان و همراهیان بر کشتی دیگر سوار کرده بکناره ثانی رسانیدند و
جناب ممدوح بخیریت تمام از فضل الهی و توجهات پیر و مرشد معه فرزندان و توابعان
از کشتی فرود آمدند از انجمله ایست که شخصی از قوم قدوائیان بود و از وی آنحضرت
قدس سره چیزی بطریق قرض گرفته بود آن شخص آمده تقاضای قرض کرد جناب
ممدوح وعده ادای قرض نمود آن شخص اقبال نکرد آن شخص زور و طاقت ظاهری
بسیار داشت باز تقاضای شدید کرده گفت از حقه که نهایت مرغوب طبع اشرف بود
دست کش شوند و تا ادای قرض حقه نکشند جناب ممدوح حقه را گذاشته دعای بد در حق

وی فرمود بوقت شب حالتش متغیر شد و حبس بول و براز گشت ازین موجب کمال
تکلیف لاحق حال او شد و نوبت یاس معلوم گردید آنزوجه اش واقف از دعای بد
بود لرزان و ترسان بحضور آمده ملتجی عفو جرایم شد پذیرا انساخته فرمود که در ضرب عصای
فقیر او زخمی باشد و حالا باختیار فقیر نیست اختیار بدست دیگرست آخر الامر آن شخص
بعد دو سه روز بمرد از ان جمله اینست که شخصی لباس مشائخانه در بر کرده بر آستانه
روضهٔ متبرکه حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره استقامت نمود و معمول مقیمان
آستانه مبارک این است که اگر فقرای آزادی آیند آرد و غیره جنس خام می یابند و
اگر کسی از مشائخین می آمد طعام پخته مرحمت میشود چنانچه طعام موافق معمول بآن
شخص مرحمت شد لیکن گوشت نبود و آن شخص عامل عملیات سفلی بود و هر کس که نزد
وی می آمد نام تمامی مردم خانه و هر چه خورده باشد با چیزیکه بخانه اش داشته باشد
بلا توقف گفته میداد اکثر مردم معتقد او بودند چون مردم بحضور آنحضرت قدس سره
بیان حالش میکردند تبسم کرده خاموش میماندند روزی جناب ممدوح برای زیارت مرقد
منور حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی رفته بودند آن شخص بحضور حاضر
شده عرض کرد که آن حضرت طعام فرستاده بودند دران لحم نبود جناب ممدوح فرمود
آنچه پخته شده بود بشما هم فرستاده شد اگر لحم پخته میشد آنهم میفرستادم آن شخص
گفت که در خانه شما برغاله بود چرا ذبح نکردند فرمود شخصی برای فرزندم فرستاده است
بران ملکیت من نمیرسد باز آن شخص گفت که آن حضرت مالک بودند لیکن نفرستادند
ازین سبب بر مزاج مبارک خفگی نمودار شده فرمود زود باشد که بسزای کردگار خود
رسی و کشته شوی بعده جناب ممدوح بدولت خانه تشریف فرما شدند پس از دو سه روز

مردم کثیر آمده او را گرفتار کرده بردند بعده معلوم شد که آن شخص شخصی را ناحق از جان
کشته بلباس مشائخانه فرار شده آمده بود و آنجا عه مردم والیان آن مقتول بودند او را
گرفتار کرده بقصاص رسانیدند از انجمله این ست که روزی آنحضرت قدس سره بقصبه
رسولی بخبر خانه خود تشریف فرما می شد حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سره فرمود
که اول در موضع سرسنڈه بضم هر دو سین و سکون را و نون غنه و دال هندی مفتوح و
های ساکن بمزار شریف حضرت قاضی مخدوم عبد الکریم قدس سره رفته زیارت
کرده بقاضی ممدوح از طرف من دعا بگوئید بعده بخبر خانه روند جناب ممدوح حسب
ارشاد برسولی رفت وقت شب صورت مبارک قاضی ممدوح نمود ارشده فرمود
که بوالد بزرگوار خود از جانب من دعا بگوئید چون جناب ممدوح بحضور آنحضرت قدس
اللہ سره الاصفی حاضر شده از طرف قاضی ممدوح دعا بگفت و عرض نمود که معمول
این جوار ست که بزرگان بخوردان دعا میگوئید و خوردان بزرگان سلام آین چه
سبب ست که از هر دو جانب دعا گفته فرمود که من بسبب علو درجات خود دعا گفته بودم
و او شان ازین باعث دعا گفتند که در اجداد مادری من اند از انجمله این است
که یکبار بخانه حضرت پیر و مرشد برحق آثار اسقاط حمل معلوم شد بجناب مقدس عرض
حال کردند آنحضرت قدس سره از اهلخانه خود آب برای وضو از فرزند ارجمند خود یعنی
جناب پیر و مرشد ما کتابی طلب فرمود چون آب و کتاب حاضر آوردند فرمود حالا آب و
کتاب ببرند و الده ماجده حضرت پیر و مرشد ما نور اللہ مرقده پرسید چرا آب و کتاب واپس
کردند فرمود مرضی اللہ تعالی همین ست که اسقاط حمل شود بعده حمل وضع شد از انجمله
اینست که آنحضرت قدس اللہ سره العزیز در مجلس عرس جناب قطب الاقطاب

قدس سره نشسته بود و حضرت پیر و مرشد ما نور الله مرقده در تقسیم طعام بود بعد انفراغ
بحضور والد بزرگوار حاضر شد آن جناب فرمود که همین وقت حضرت قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی را دیدم که بجانب راست وی جناب سرور عالم صلی
الله علیه وسلم ساعد شریفش از دست مبارک گرفته و بجانب چپ حضرت
غوث الاعظم رحمة الله تعالی علیه ساعد مبارکش گرفته و سهره گلها بر سر مبارک
وی بسته در مجلس آورده‌اند از آن جمله اینست که آن جناب قدس الله سره العزیز
در شاهجهان پور رونق افزا بود شخصی از دکن سه صد روپیه و سه نرگاو ابلق نذر
فرستاد جناب ممدوح بفرزندان خود که همراه بودند فرمود که دو صد روپیه بصرف
آرند و دو نرگاو در رتهه که سواری خاص بود مقرر نمایند و یک صد روپیه و یک
نرگاو امانت دارند مستحق میرسد بعد چند روز شخصی پیرزاده که در مسافرت بود آمده
بسعادت ملازمت مشرف شده حال بی‌خرچی و بی‌سامانی خود بحضور اظهار نمود و گفت
که سواری بهل دارم یک نرگاو در راه مرد حالا یک نرگاو کرایه کرده تا اینجا رسیدم
آنحضرت قدس الله سره العزیز بآن پیرزاده فرمود که امانت شما نزد ایشان
یعنی نزد فرزندم نهاده است بگیرند صاحبزادگان یک صد روپیه و یک نرگاو حواله
ایشان نمودند و از آن جمله اینست که روزی شخصی از اهل دنیا برای
قدمبوس حاضر شد آنحضرت قدس الله سره العزیز از اندرون محل تشریف بیرون
آورده آن شخص بعد حصول سعادت قدمبوس عرض نمود که اگر چیزی از امورات
دنیا آرزوی خاطر مبارک باشد ارشاد فرمایند که در بجا آوری آن حتی المقدور
سعی بلیغ نمایم فرمود هیچ آرزو نیست الا آنکه میان غلام علی فرزندی نمیدارند الله تعالی

از عنایت خویش فرزندی عطا فرماید آن شخص عرض کرد که این امر در اختیارم نیست
لیکن آنجناب اگر خواهند البته ممکن ست فرمود بیا ما و شما دعا کنیم و دست بدعا برداشت
بعد چند روز بخانه جناب پیر و مرشد نور الله مرقده امید فرزند معلوم شد و پس از چند
ماه آنجناب مقدس و معلی بلقای حبیب پیوست و جناب مرشد زاده یعنی حضرت شاه
سید شبیر علی دام برکاته بعد انقضای شش ماه چیزی کم از وفات جد امجد بعالم وجود
جلوه ظهور یافت بعنایت الٰهی تو آن ذات عالم پناه مد ظله سلامت بسی وار تا دیرگاه
و حالات آن جناب مقدس از حد تحریر بیرون اند و درین مختصر باختصار تمام تحریر
نموده شد الله تعالیٰ ما غلامان را از برکات انفاس طیبه آن ذات والا صفات
در هر امورات دینی و دنیوی کامیاب مطالب گرداناد **فصل دوم** در بیان
نبذی از احوال خوارق عادات و کرامات جناب سیدنا و مرشدنا حضرت شاه
سید غلام علی نور الله مرقده بدانکه اکثر احوال حضرت پیر و مرشد برحق نور الله
مرقده مطابق حال حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی است در اوایل
عمر اکثر در نوکری صرف اوقات می نمود و آنچه در وجه نوکری حاصل میشد بعد خدمت گذاری
والد بزرگوار خود برخی از ان بحوایج ضروری خود و ما بقی بر فقرا و مساکین و مسافران
صرف میفرمود و در شجاعت و سخاوت بی نظیر بود اکثر اوقات در کارزارها حاضر بوده
و کارهای شجاعت بجا آورده و زخمها برداشته چنانچه زخم گولی بندوق زیر پستان
چپ رسیده و گولی از پس پشت بیرون رفته حالا آن زخم به شده بود لیکن نشان
زخم باقی بود این چنین واردات بسیار اند و چون فقرا و مساکین وارد می شدند
خبرگیری هر یک موافق خواهش وی میفرمود و بتواضع پیش می آمد و ازین جهت

[illegible] بماه شعبان [illegible] بماه رمضان شده بود ۱۲

مدام قرضدار می بود و اگر مسافر یا محتاج می آمد و در حضور چیزی نمی بود تلاش قرض و دام
می نمود اگر بدست نیامدی پس از قسم زیور و ظروف مسی وغیره از اسباب خانه فروختی و
رفع حاجت شان فرمودی و هرگاهیکه از نذر و نیاز آمدی ادای قرض و درستی
اسباب می نمود و خاطرداری فقرا خصوصاً آزادان زیاده تر میفرمود روزی این
نحیف در بانسه شریفه بحضور حاضر بود و جماعه فقیران آزاد که در عرس حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی آمده بودند از روضه متبرکه رخصت شده
موافق معمول قدیم برای آستانه بوسی حاضر شدند و حصول سعادت قدمبوس کردند و اگرچه
حضرت پیر و مرشد به نشستند و جناب ممدوح بخاطرداری و دلجوئی از یک میفرمود
تا که این فقیر زنده است شمایان در آمدن قصور نکرده باشند فقیر برای خدمتگذاری
حاضر است و سبب این کلمات این بود که بعض مردم فقرا را رنجیده خاطر کرده بودند
برای تلاش معاش پیش امرا و حکام قصد نمیفرمود و سیر و سفر را بموجب سنت
جد امجد خود دوست میداشت در سالی وگاهی بعد دو سال رونق افروز شاهجهانپور
میشد و معمول شریفش این بود که چون ببلده مسطور زینت بخش میشد اول بخانه
محمد زمان خان افغان تکیبی که خانه شان در محله گاڈی پوره قریب راه است
نزول میفرمود و دو سه روز قیام در آنجا می نمود و بکسی از مریدان خود از تشریف
آوری اطلاع نمیفرمود اکثر مردم شکوه این معنی میکردند میفرمود که برای این خبر
نمیکنم که معمول پیرزادها انیست که از مریدان خود چیزی اخذ میکنند مبادا بخاطر کسی
همچنین بگذرد ولیکن این عنایت و نوازش بحال این خاکسار و اقربای این خاکسار
مخصوص بود وقتیکه بخانه خان موصوف رونق افروز میشد همان وقت آدم فرستاده

مطلع میفرمود و بعده بمکان این نحیف زینت افزا میشد و تا که در شاهجهان پور سکونت
میفرمود مقام قیام همین جا بود لیکن هر کسی که دعوت میکرد و بخانه خود میبرد و بقدوم
میمنت لزوم سرفراز می نمود مگر شب باش بخانه کسی کمتر میشد اکثر بوقت شب معاودت
نموده بمکان این خاکسار استراحت میفرمود و از کمال عنایت میفرمود که این خانه
من است انچه آرام در اینجا می شود بجای دیگر حاصل نمیگردد و هر جائیکه تشریف فرما
می شدند بالیده که نهایت خسته و باریک مانند آرد می بود با اچار بادنجان که در سرکه
تیار میکنند از بس مرغوب طبع بود همراه میبردند و اکثر همان تناول میفرمودند و در آخر عمر
همین بالیده و آچار غذا مقرر بود و اکثر میفرمود که هیچ شیرینی بهتر ازین نخواهد بود
و در تمام روز و شب چند بار اندک تناول میفرمودند و در روز و شب بقدر سه
چهار فلوس غذای آنجناب بوده باشد و اکثر عادت شریف بود که خاموش میماندند
و سخن نمیکردند الا بضرورت و اگر کسی چیزی عرض میکرد جوابش باختصار میفرمودند و اگر
کسی تذکره مرشدان خصوصاً جناب قطب الاقطاب و یا ذکر حضرت شاه غلام دوست
بیان می آورد بخوشی و تشریح تمام بیان میفرمودند و بشری بر جبین مبین لائح میشد و هیچ
کسی از مریدان چیزی از اشغال میپرسید هر شغلی را که در حق او مفید می فهمیدند تعلیم
او را می فهمانید و تعلیم می نمود و اکثر اوقات در آخر عمر بسبب ضعف بر سر پی نشست
و بیشتر غلطیده میماندند و غلطیدن آنجناب بر چارپای بطور جلسه میت بود و گاهی بر
پهلوی راست میشد بطور جلسه محمدیه یعنی هر دو زانوی شریف بسینه مبارک میرسانیدند
و سوای این دو طور بنوع دیگر جناب ممدوح را این خاکسار در استراحت ندیده با وجودیکه
این بنده درگاه اکثر اوقات بشب و هم بروز بحضور حاضر بوده و بوقت شب اکثر در

خواب ندیده الا کمتر و هر سخن لطیف که بسمع اشرف میرسید سرور میفرمود و مسرت بجبین انور هویدا میگشت روزی صیادی که شکار مرغان میکرد برای کاری آمده بود جناب اقدس از وی فرمود که کدام جانوران را شکار میکنی عرض کرد که هر جانوری که بینیم فرمود فاخته را شکار میکنی گفت نه فرمود چرا عرض کرد برای اینکه نام الله تعالی هر دم میگوید ازین سبب گاهی نگرفته ام از استماع این سخن مسرت تمام بر خاطر اقدس افزود و آثار سرور بر جبین مبارک لایح شد و بعده اکثر سخن آن صیاد یاد نموده مسرتها میفرمود شخصی شارکی را اسم حق جل و علی و سرور عالم صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم و اسمای بزرگان و چند الفاظ دیگر که مطبوع باعث سرور طبع باشند آموزانیده بحضور گذرانید جناب ممدوح آن شارک را پیش نگاه خود میداشت چون آن شارک آن اسما و الفاظ میگفت مسرت بر خاطر انور می افزود بیت نه هم دانند آشفته خاطر نه زیره + بر آواز مرغی بنالد فقیر + چون اکثر حالات مطابق حالات جناب قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بود حلیه مبارک نیز مشابه با آنحضرت قدس سره بود حضرت مولانا نظام الدین قدس سره انچه حلیه مبارک جناب قطب الاقطاب در مناقب رزاقیه نوشته اند موافق آن درین مختصر هم ذکر یافته نهایت مطابق بحلیه حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده دریافت میشود فرقی و تفاوتی بفهم نمی آید حتی که چشم بین جناب قطب الاقطاب از گرمی اشغال رفته بود چشم بین حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده نیز رفته بود از معتبرین دریافت شده که حضرت شاه محمد اسحق قدس الله سره بحضور حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز آمد جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده حاضر بود شاه موصوف صورت مبارک ایشان

مشاهده نموده گفت که بصورت حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی نهایت
شبیه واشبه است و حضرت پیر و مرشد برحق نیز میفرمود که شاه موصوف هر دو دست
و پای مرا بوسه داده گفت که نهایت شبیه واشبه بحضرت قطب الاقطاب است و حضرت
شاه سید غضنفر علی میفرمود که مولوی هدایت الله ساکن محمد آباد و مولوی غلام فرید
متوطن قصبه دربهنگه که از مریدان جناب قطب الاقطاب قدس سره بودند میگفتند
که صورت مبارک صاحبزاده یعنی حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده بحضرت
قطب الاقطاب قدس سره الاصفی نهایت شبیه واشبه است و هیچ فرق و تفاوت
نیست و این هر دو صاحبان بحضور حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده حاضر
شده مشاهده صورت مبارک میکردند و میگفتند که فی الحقیقة زیارت جناب
قطب الاقطاب حاصل نمودیم و از اکثر معتبرین همین دریافت شد که جناب
ممدوح بصورت و سیرت بجد امجد خود مشابهت تمام داشت بیت ای سرو بتو
شادم قدت بکسی ماند ٭ وی گل بتو خورسندم تو بوی کسی داری ٭ و عمر شریف
آنحضرت ظاهراً به هشتاد و دو رسیده چنانچه بعد رحلت جناب قطب الاقطاب
قدس سره پس از چهار سال ولادت جناب ممدوح بود و در سنه ۱۲۲۲ یکهزار و دو صد
و بست و دو هجری تاریخ سی ام شوال روز چهارشنبه وقت نماز صبح ازین دار
ناپایدار رخت ارتحال بربست مثنوی الهی باسرار آن باوقار ٭ ببرکات
آن شاه عالی تبار ٭ بکن با مریدانش را بهره مند ٭ که هستند هر یک بسی مستمند
و این قطعه تاریخ وفات خلیفه عبد الرزاق متخلص بیمنی متوطن قصبه شاه آباد که از
مشاهیر شعرای این جا است و سابق هم ذکر شان مبین شده بترتیب نظم آورده

مصرع آخری که ازان سال وفات جناب ممدوح دریافت میشود طبع زاد جناب مرشدزاده
دام برکاته است **قطعه تاریخ وفات** چو بود آن مقتدای اهل معنی ٭ ز خوان
نعمت رزاق مرزوق ٭ بتاریخ وصالش گفت هاتف ٭ ز جان بگزید عاشق
وصل معشوق ٭ و قطعه هذا که مینویسم ازان نیز سال رحلت مستفاد میگردد - جناب
مرشد من قدوهٔ دین ٭ بجنت کرد چون عزم سفرها ٭ چو خبر رحلتش احمد شنیدم ٭
ندا آمد ز دل آها دریغا ٭ بحسب ارشاد جناب ممدوح متصل روضه متبرکه حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره ملحق بجانب شرقیه دفن کردند و پیش از ارتحال
بچند سال میفرمود که مزارم جانب مغرب بیرون احاطه روضه متبرکه باید کرد و در
آخر عمر میفرمود که مرقدم درمیان مسجد و دیوار احاطه جنوبیه روضه متبرکه باید کرد و
باز همدران ایام فرمود که رضای والد بزرگوارم این ست که مزارم بجانب
شرقیه ملحق بروضه متبرکه باشد پس همچنان کردند و آنجناب را هیچ مرض لاحق نشده بود
پیش از چند ماه که در شاهجهان پور زینت افروز شده بود در روزے بخانه صاحبزاده
عالی نسب سید فتحعلی که از فرزندان حضرت غوث الاعظم رحمة الله تعالی علیه و مرید
صادق جناب پیر و مرشد اند تشریف فرما شده بود همانجا درد قولنج لاحق شد و در
حالت درد بمکان راقم الحروف رونق افزا شدند چندی تکلیف درد ماند تداوی
و تدابیر کرده شد همان روز درد رفع گردید باز علاقه درد نماند پس ازان بعد چند
روز عزم بانسه شریفه فرمود چون ببانسه شریفه رسید هیچگونه عارضه نبود مگر پیش
از چند روز از ارتحال عارضه سلس البول لاحق شده و عارضه قولنج و سلس البول
امراض موروثی اند چنانچه حضرت قطب الاقطاب و حضرت شاه غلام دوست محمد

قدس الله اسرارهم را در آخر عمر لاحق شده بود تا روزیکه واصل بحق شد هیچ آثار
انتقال مفهوم نمیگردید الا اندکی نقاهت چنانچه بموجب عادت نشست و برخاست
و اکل و شرب نموده استراحت فرمود بآخر شب برای رفع ضرورت بی اعانت
دیگری رفته چون بر چارپائی آمد جناب مرشدزاده را طلب فرمود ایشان را توقف
شد خود آواز داد جناب موصوف بسرعت تمام حاضر شد سخنان چند بطور نصائح
ارشاد فرمود که ازان سخنها بخاطر جناب ممدوح نوعی تردد راه یافت چون مردم
حضار نقاهت بسیار دیدند عرض کردند که چیزی طعام تناول فرمایند فرمود بهتر است
بیارند حریره گندم تیار کرده آوردند قدری ازان تناول فرموده استراحت نمود
جناب مرشدزاده دست بر پای مبارک نهاد از زانو در ساق پای که گاهی بر بستر
نمی چسپید اندکی از بستر بلند میماند آن وقت از بستر چسپیده یافت از معاینه این
حال که خلاف عادت بود اضطراب و حیرت زیاده تر لاحق شد که آنحضرت فرمود
مرا بنشانید جناب مرشدزاده در آغوش گرفته نشانید باز پند و نصائح ارشاد
نموده فرموده که هرگاه دانند وقت اخیر است بر جائیکه جناب قطب الاقطاب قدس
سره العزیز انتقال فرموده اند مرا هم همانجا برند و بعض حضار هم در آن وقت چیزے
عرض کردند جواب بخوبی یافتند باز شخصی عرض نمود که در حق صاحبزاده چیزے
ارشاد فرمایند بطور پند و نصائح و برای استقامت ارشاد فرمود بعد لمحه برخاست
اندک زمان استاده بادب تمام ماند گویا برای تعظیم کسی استاده است باز بنشست
و متوجه بجیب خود گشت مرشدزاده مدظله چون ضعف و نقاهت زیاده دید جناب
ممدوح را در مکان مغرب رویه مجلس بموجب امر برد بعد لمحه انتقال فرمود قدس سره

سرہ العزیز و رحمۃ اللہ تعالی علیہ و جناب پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ را بیعت و
اجازت از والد بزرگوار خود بود و در عالم روحانیت از جد امجد تعلیم و تلقین یافتہ
چنانچہ روزی این خاکسار در بانسہ شریفہ بحضور حاضر بود فرمود کہ چند روز شدہ
است کہ فلان شغل جناب قطب الاقطاب قدس سرہ باین طور تعلیم فرمودہ
این چنین واقعات بسیار اند و جناب ممدوح را مناسبت ارواح زیادہ از حد بود
خصوصاً از روح پر فتوح جناب قطب الاقطاب و حضرت شاہ سید غلام دوست محمد
قدس اللہ اسرارہما ایں در ہر امریکہ متوجہ میشد بجواب سرفراز میگشت و ہر کاریکہ
پیش مے آمد رجوع میکرد اگر حکم میشد آن کار میکرد و ورنہ ہرگز نمیکرد چنانچہ مولانا
عبد العلی خلف الصدق مولانا نظام الدین رحمۃ اللہ علیہما در مصطفی آباد عرف
رامپور بود آنحضرت قدس سرہ نزد مولانا موصوف تشریف فرما شدہ ایشان
بقدر دسترس از نذر و نیاز پیش آمدہ بودند بعدہ حضرت مولانا ممدوح را شوق
صدر الدین از بلدہ مہار با آرزوی تمام طلب نمودہ بود مولانا ممدوح عزم
الصوب نمود محمد فیاض نامی ساکن بانسہ شریفہ برای ملاقات برادر حقیقی خود
مولوی امام بخش کہ از شاگردان مولانا ممدوح بود رفتہ بود چون مراجعت نمود
حضرت مولانا زبانی وی گفتہ فرستاد کہ آنحضرت در مصطفی آباد تشریف فرما
شدہ بودند ہیچ خدمتگذاری لایق آنجناب از من نشد حالا قصد بلدہ مہار دارم
اگر آن جناب نیز عزم فرمایند عین عنایت و بندہ نوازی خواہد شد و نیز گفتہ فرستاد
کہ در الہ آباد منتظر خواہم ماند ضرور تشریف آرند محمد فیاض بحضور آمدہ ابلاغ پیام
نمود از استماع این سخن شخصیکہ از وی جناب ممدوح نور اللہ مرقدہ سہ صد روپیہ

قرض گرفته بودند حاضر شده عرض کرد که مولانا عبد العلی گفته فرستاده اند آن جناب
عازم نمیشوند جناب ممدوح بتعذری انکار فرمود آن شخص عرض کرد که معلوم میشود
ادای قرض منظور نیست ازین سبب انکار میفرمایند فرمود این قدر خرج و سواری نیست
آن شخص بست روپیه نقد و یک اسپ یابو آورده بحضور گذرانیده عرض کرد که حالا
عزم فرمایند آنحضرت قدس سره تیاری اسباب سفر میفرمود که صورت مبارک
حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز نمودار شده ممانعت فرمود و
ارشاد سفر مغرب نمود جناب ممدوح عزم مشرق موقوف ساخته قصد شاهجهان پور
و رامپور فرمود در آنجا ها آن قدر حاصل شد که ادای قرض شد هم بخرج دیگر آمد
چون جناب ممدوح رونق افزای رامپور شد مولوی امام بخش موصوف عرض کرد
که از نواب فیض الله خان چیزی حاصل شدنی نیست و دیگر مردمان اینجا هم
بی توفیق اند آنجناب چرا عزم نمودند جناب ممدوح هیچ جواب نفرمود بعده جناب
مقدس دید که حضرت سید شاه غلام دوست محمد نشسته اند و فیض الله خان دو صد
روپیه برای نذر آورده است و جناب ممدوح میفرماید که بفرزندم بدهند حسب ارشاد
نواب موصوف گذرانید بعد ازین باز مولوی موصوف بطور سابق عرض نمود
آنحضرت فرمود که از نواب فیض الله خان دو صد روپیه گرفته خواهم رفت بعد ازین
نواب موصوف بحضور حاضر شده بعد حصول شرف ملازمت از قاضی امام علی
که ساکن و قاضی رامپور بود گفت که دو صد روپیه برای نذر از تحویلدار طلبیده بحضور
خواهید گذرانید قاضی مذکور از تحویلدار مبلغان بدست آورده بحضور گذرانید
چون جناب ممدوح قصد مشرق نفرمود شاه رحمت الله احوال طلب مولانا قدس

اسرار بسیار یافته عازم شد و در مرشد آباد ودیعت حیات سپرد و همان جا مدفون شد
و از جناب پیر و مرشد نور الله مرقده علاوه بحصول مطالب کامیاب و فیضیاب
گشته و اکثر مریدان آنجناب ارشادات خصوصاً فرزندان حضرت غوث الاعظم
رحمة الله علیه و دیگر قومهای شریف در بانسه شریفه و جوار آن و دیگر بلادها هستند
اکثر از آنها بقدر سعی و استعداد خود کامیاب مطالب شدند و حال خوش دارند
و آنجناب خبرگیری مریدان خود همچنیکه در حیات ظاهری میفرمودند زیاده از ان
میفرمایند چنانچه احمد خان قوم افغان ولازاک مرید صادق آنجناب بود در بیماری
ذیابیطس گرفتار شد و بحدی نوبت رسید که در روز و شب چند سبو آب مینوشید و
تشنگی نمیرفت و مرض در تزاید بود و ضعف بدرجهٔ که طاقت نشست و برخاست نداشت
روزی جناب پیر و مرشد نور الله مرقده را بخواب باین قضیه دید که میفرمایند فلان
و فلان دواها طلبیده بخورد آرام خواهد شد خان مذکور بحواس ظاهری آمده آن
دواها طلبیده بخورد چند روز دیگر استعمال کرد بالکل عارضه رفع شد و در عرصه
قلیل طاقت و توانائی حاصل شد روزی خان معزالیه برای ملاقات این خاکسار
از خانه خود که از مسکن این نحیف بمسافت یک کروه هست بپای خود آمد راقم الحروف
متحیر شد که چگونه این قدر مسافت طی کرده بی سواری در اینجا رسید خان موصوف
احوال خواب بیان کرد پس معلوم شد که از توجه آنحضرت نور الله مرقده ست
سالی ذمه این نحیف و برادرم احمد خان سلمه الله تعالی باقیات زر حاکم بابت
مستاجری بسیار بود و سال آخر شد و تقاضای حاکم از بس زیاده بود و صورت
ادایش بنظر نمی آمد در سخت تردد بودیم همدران ایام برادر موصوف در خواب مشرف

بقد محبوس شده عرض حال نمود ارشاد نمود که ایهٔ کریمه قلنا یا نار کونی برداً و سلاماً
علی ابراهیم یکصد و یکبار هر روزه میخوانده باشد نجات خواهد شد برادر موصوف حسب
ارشاد بعمل آورد و در اندک زمانی از ان باقیات نعیکه هرگز بوهم هم نبود نجات حاصل گردید و
همچنین نسخه را که در قصبهٔ شاه آباد سکونت دارد همین ائیه کریمه مذکوره درامری
بجواب ارشاد شد آن زن پرسید که چند بار فرمود سه بار و آن زن اصلا حرف
آشنا نبود چون بیدار شد ائیه مسطوره بفصاحت تمام میخواند و زنی دیگر از مریدان
جناب ممدوح بیمار بود و امید زندگانی منقطع شده نوبت به نزع رسید زنان دیگر
که نزد او بودند میدیدند که روح در جسم باقی است یا نه ناگاه آن بیمار حرکت کرده چشم
بکشاد و حاضران پرسیدند حال چیست آنرا اشاره گفت که طاقت سخن ندارم لیکن
بآرام هستم بعد لمحه سخن گفت و طعام طلبید آنچه تیار بود خورانیدند همان وقت
بی اعانت دیگری نشست و گفت که در همین حالت بیحواسی بشرف دیدار
حضرت پیر و مرشد خود نور الله مرقده مشرف شدم و جناب ممدوح فرمود که
مضطرب نباید شد از فضل الهی شفا حاصل است خاطر جمعدار بعد ازین در جسم
خود هیچ بیماری نیافتم و طاقت سخن گفتن معلوم شد و حالا هیچ عارضه نیست و
صبحش بپای خود میرفت و هردم طاقت در زیادتی بود محمد زمان خان افغان
ساکن محله جنگی در ملک نواب سعادت علیخان بجای عامل تحصیل بود تغیر شد
چند ماه برای محاسبه همدران جا بود و مخلصی نمی یافت جناب مرشدزاده دام برکاتهم
در شاهجهان پور بمکان این نحیف رونق بخش بود و عزم بالسه شریفه فرمود بنده نیز تا
شاه آباد همراه بود در اثنای راه فرمود که محمد زمان خان از محاسبه رهائی یافت

عرض کردم بچه طور فرمود دیدم که در بانسه شریفه بحویلی خود نشستیم و جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده از بیرون تشریف می آرند و آثار سفر از بشره مبارک مبین است عرض کردم از کجا تشریف می آرند فرمود که بر قلب محمد زمان خان دنبلی شده بود ازان تکلیف بسیار می کشید برای دفع آن رفته بودم حالا آن دنبل نشکست و خان موصوف را آرام شد پس ازآن جناب ممدوح ببانسه شریفه رسید و سه روز قیام نموده عازم لکهنو شد بعد چند روز خان معز الیه نیز بلکهنو آمد معلوم شد که همدران عرصه از محاسبه فرصت یافته بود و این چنین واقعات بسیار اند کرا مجال ست که جمله حالات آن ذات مظهر فیوضات بتحریر آرد چرا که هر وقت و هر لحظه آنچه ازآنجناب بظهور می آمد خالے از کرامت نبود بر سخے ازان لقلم مے آید ازانجمله این است که آنحضرت نور الله مرقده در شاهجهان پور رونق افزا بود شبی صورت مبارک حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره نمودار شده فرمود که فرزند شما شبیر علی را عارضه چیچک لاحق شده است عزم خانه باید کرد جناب ممدوح صبح عازم بانسه شریفه شد چون بخانه مبارک رسید مرشدزاده و خواهرشان سلمهم الله تعالی را در عارضه چیچک دید و معمول این مرض است که بعد هفت روز تخفیف و آرام میشود و عرصه یازده روز بمرشدزاده و سیزده روز بخواهرشان گذشته بود که سخن نگفته بودند بلکه چشم نکشاده و اشاره هم نکرده بودند و کسی چیز از اغذیه اصلا بخوردن نیامده بود هیچ صورت زیست معلوم نمیشد الا آمد شد دم مفهوم میگشت چون جناب پیر و مرشد را بظاهر حالت یاس دریافت شد درد فرزندے از حد زیاده یافت بر مزار مبارک جد امجد و والد بزرگوار خود حاضر شد در حالت گریه و زاری

بطور ناز و نیاز چند کلمات عرض نمود که همچنان گاهی عادت نبود همان وقت صورت
مبارک حضرت قطب الاقطاب قدس سره هویدا شده فرمود هیچ جای اندیشه نیست
برو و آنها را خربوزه بخوران چون این بشارت شنید از آنجا برخاست و بخیال اش در
گذشت که هنوز خربوزه‌ها به پختگی نرسیده اند و دیده باید که چگونه بدست می آید چون از
روضهٔ متبرکه بیرون آمد تره فروشی پیش آمده عرض کرد که امروز چند خربوزه پخته
اول بدست آمدند دو خربوزه بنا بر نذر حضرت قطب الاقطاب قدس سره آورده ام
و آن بر خود بر آورده پیش نهاده عرض کرد که آنجناب باز باندرون روضهٔ متبرکه رفته
برین خربوزه‌ها فاتحه خوانده تناول فرمایند جناب ممدوح در دل خود گفت که اینهم از
کرامات حضرت قطب الاقطاب است و آنهم میفرمود که خود حضرت قطب الاقطاب
بصورت تره فروش رونق افزا شده بود پس خربوزه‌ها گرفته باندرون روضهٔ
متبرکه رفته فاتحه خوانده خربوزه‌ها گرفته روان شده و بخانه شریف مرشدزاده و خواهر
شان پس از عرصه همان وقت بگفتار آمدند و خربوزه‌ها طلب نمودند این سخن والده
ماجدهٔ شان شنیده مردمان فرستاد که بحضور اقدس اطلاع نمایند چنانچه کس از مرد و
زن دویده بحضور در راه رسیده عرض حال نمودند جناب ممدوح بمجلسرای خاص
تشریف آورده یک خربوزه تراشیده بمرشدزاده و خواهر شان خورانید فوراً صحت
مفهوم شد و از همان وقت بیماری رفع گردید از انجمله این است که آنحضرت
نور الله مرقده بار دیگر در شاهجهان پور زینت بخش بود صورت مبارک والد بزرگوار
هویدا شده فرمود که فرزند شما شبیر علی را سگ دیوانه گزیده است نزد خبرگیران شو
جناب ممدوح نزد سید قطب الدین رحمه الله علیه که بمکان شان مقیم بود در رفته طلب

رخصت نمود سید ممدوح که محبت قلبی داشت فرمود چندی دیگر قیام فرمایند جناب
ممدوح فرمود که بعض وقتی عازم میشوم واحوال شبینه بیان فرموده رخصت شد وعزم
وطن نمود در اثنای راه از هر کسے پرسش وطلب ادویه گزیدن سگ دیوانه
میفرمود چنانچه بسیار ادویه جمع کرده بخانه اشرف رونق افزا شد وتداوی وتدابیر
نمود از فضل الٰهی جناب مرشدزاده را شفا شد وآن سگ در همان عرصه ده کس
دیگر را گزیده بود آنها در عرصه قلیل باواز سگ خروشیده مردند از انجمله اینست
که آنحضرت نور الله مرقده را عارضه خناق لاحق شد تا عرصه هفده روز آب و
طعام از حلق فرو نرفت مردم از زیست مایوس شدند بروز هفدهم جناب ممدوح
را بروضه متبرکه حضرت قطب الاقطاب قدس سره برده تنها اندرون روضه
متبرکه گذاشتند جناب ممدوح بچشم ظاهر دید که حضرت قطب الاقطاب قدس سره
از مرقد انور تشریف بیرون آورده نشسته فرمود که عوض جان جان وعوض پدر
پسر اگر اقبال نمایند صحت متواصل است آنحضرت عرض کرد که بجناب اقدس معلوم
است که سوای این فرزند که امسال متولد شده است دیگر ندارم و پسر بسیار عزیز
است واز حضور بدین طور ارشاد میشود باز حضرت قطب الاقطاب سه بار تکرار
همین فرمود که عوض جان جان است وعوض پدر پسر از استماع این امر جناب
پیر ومرشد برحق نور الله مرقده را خیلی قلق لاحق حال شد جناب قطب الاقطاب
قدس سره از کمال شفقت ارشاد نمود که الله تعالی قادر وتوانا ست برانیکه
نعم البدل عطا فرماید حضرت پیر ومرشد برحق از بیچارگی اقبال این امر نمود پس
همان وقت فرزند یکه چند روزه بود بمرض وعارضه رحلت کرد چون جناب ممدوح

این خبر معلوم شد از راه شفقت پدری در گریه شد همان حالت خناق شکست و در
ایام قلیل صحت حاصل گشت از آن جمله این ست که رجب علی پسر پیر علی را
که از زمینداران بانسه شریفه هستند سالار بخش زمیندار رهرامو بعلت مالواجب خالصه
گرفتار کرده برد بعد دو سه روز پیر علی و جعفر علی و بشارت الله زمینداران بانسه
شریفه که قرابت قریبه با خودها داشتند بحضور حاضر شده عرض کردند که نزد سالار بخش
آنجناب هم تشریف فرما شوند و رجب علی را خلاص کنانند آنحضرت نور الله مرقده
حسب استدعای آنها عازم شدند زمینداران مذکور نیز همراه رکاب شدند در اثنای
راه عجب واردات روداد که شحنه از طرف عامل دریاآباد در موضع رهرامو بود
و از آنجا برای کاری در موضع رسولپور که از توابع بانسه شریفه است آمده بود و از
باشندگان رسولپور چیزی گفتگو بمیان آمد شحنه مذکور شمشیر از نیام کشید و همان وقت
این مردم همراه رکاب آنحضرت نور الله مرقده در موضع مذکور رسیدند شحنه را
قائل معقول ساخته رخصت بر رهرامو کردند بعده اینها نیز همراه جناب ممدوح متوجه
رهرامو شدند شحنه مذکور پیش سالار بخش رفته ظاهر کرد که بشارت الله که مالک رسولپور
و زمیندار بانسه هست برای کشتن من از بانسه شریفه آمده از آنجا گریخته آمدم اگر شما
شریک ما شوید همراهی من نمایند سالار بخش با چند نوکران خود اراده بانسه شریفه نمود
که آنحضرت نور الله مرقده و بشارت الله و جعفر علی در رهرامو رسیدند سالار بخش
چون از دور بشارت الله را دید گفتگوی لاطائل و نا ملائم آغاز کرد هر چند جعفر علی
گفت که اول سرگذشت دریافت نمایند بعد از آن انچه مناسب باشد بگویند سالار بخش
سماعت نکرد آنحضرت نهجیکه از شحنه گفتگو بمیان آمده بود بیان فرمود سالار بخش از

شفاوت استماع نکرد و بشارت الله را از پیش خود براند آن وقت شیخ جعفر علی
گفت ای سالار بخش نمی بینی که بشارت الله همراه کدام جناب آمده است اندیشه
خرابی خود نمیکنی برین سخن نیز متنبه نشد و از متمردی باز نیامد پس طوفان غضب در
جوش آمد جناب ممدوح دست بشارت الله و جعفر علی گرفته فرمود که حالا روانه
باشید شوید سالار بخش خراب و برباد شد سه بار این سخن از غضب فرمود و بعده متوجه
بالنسه شریفه شد بعد عرصه ده دوازده روز بشارت الله برادرزاده سالار بخش که
بظاهر هیچ زور و طاقت نداشت و کسی را از وی این چنین خیال هم نبود در روزی
چند کسان باهم گرفته سالار بخش را که طاقت و زور صدها کس داشت معه دو
پسرانش از جان کشت و بر تمامی زمینداری وغیره مسلط شد ازانجمله اینست
که جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده و حضرت شاه رحمت الله نوکر نواب
شجاع الدوله بودند و در دار الخلافت شاهجهان آباد استقامت میداشتند
در ان عرصه شاه ممدوح بیمار شد رجوع بطبیبے آوردند طبیب مکان خود برای
فرودکش تجویز نمود چون بمکان مذکور تشریف فرما شد دران مکان پیرزنے میماند
آن زن گفت که درین مکان داشتن بسیار خوب نیست بخیال جناب ممدوح آمد که
این زن برای تکلیف خود میگوید چیزی بآن زن دهانید باز آن زن گفت که درین
مکان آسیب جن است آنجناب هیچ خیال نفرموده در آن مکان قیام نمود و آن زن
را فرمود که بپالکی خانه طبیب مذکور که قریب بود قیام نماید آن زن بپالکی خانه رفت
بوقت شب جناب ممدوح را بحالت تیقظه چنان بنظر آمد که یازده یا هفده کس
جن مصلح مے آیند و یکی از انها شمشیر کشیده قاصد بآنجناب میگردد و دیگری دستش

گرفته میگوید که من شمشیر خواهم زد همچنین آنها میکنند وخوف میدهانند لیکن کسی نزدیک
نمی آید چند بار این واقعه به نظر اشرف آمد مگر بسبب شجاعت وجراءت که جبلی بود
هیچ بخیال نیاورد بعد چار پنج روز غلبه شدت مرض بر طبیعت حضرت شاه رحمت الله
قدس سره استیلا یافت بحدی نوبت رسید که همه حاضرین را امید زندگانی منقطع گردید
وجناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده بوادید حالت ظاهری مشوشانه پیش طبیب
رفته فرمود که امروز حالت شاه رحمت الله نهایت متغیر و بی طور هست مناسب آنست
که شما قدم رنجه نموده بیمار را دیده آنچه تجویز مستحسن نماید تدبیر فرمایند طبیب مذکور از
ترشروی گفت که از ما چه میگویند از حق سبحانه تعالی بگویند آنجناب فرمود که فی الحقیقة
شافی حقیقی او تعالی است مگر بنظر ظاهر از ایشان رجوع نموده شد و اگر رسائی ما
این قدر بجناب باری می بود چرا از شما رجوع میکردم طبیب مذکور از راه طعن گفت
که در مذهب شما یعنی اهل سنت برین معنی عقیده هست که ان اولیاء الله لا یموتون
و شما که از فرزندان حضرت شاه عبد الرزاق هستید از او شان رجوع کنید زین کلمات
بر مزاج اشرف ملالی راه یافت فرمود که حالا همچنین خواهد شد و از شما التجا نخواهم کرد
بعد این گفتگو جناب ممدوح بمکان قیام تشریف آورده رجوع بجناب مرشدان خود
نمود چنان بنظر آمد که شخصی متبرک بر پالکی سوار و تمام اسباب وحاملان پالکی سبز و
چند کسان همراه رکاب و یک سوار اسپ پیش هست بخیال مبارک گذشت که
سواری جناب قطب الاقطاب قدس سره هست برای عرض حال بسرعت سوی
پالکی روان شد بجانب سوار ندید و آن سوار که پیش پالکی می آمد جناب قطب الاقطاب
سید شاه عبد الرزاق قدس سره بود فرمود که ای غلام علی میدانی که این سواری

کدام است عرض نمودند نمیدانم فرمود که سواری جناب قطب ربانی محبوب سبحانی
غوث الاعظم سید محی الدین عبدالقادر جیلانی است آن جناب بسرعت تمام شتافته
سعادت قدمبوس حاصل نموده عرض حال نمود ارشاد شد که خاطر جمعدار بعده
جناب غوثیه محبوبیه نزد حضرت شاه رحمت الله تشریف آورده دست مبارک بر
پشت شاه ممدوح مالیده فرمود که هیچ بیماری نیست همان وقت شاه رحمت الله
دست خود بر جناب پیرومرشد که قریب بودند نهاده فرمود که شما این قدر غافل شدید
که از دیری دست از لحاف بیرون شده سرد گشت جناب ممدوح دست شان
گرفته در لحاف خود گرم فرمود بعده شاه موصوف فرمود که مرا گرسنگی بسیار است
جناب پیرومرشد بخادمان تاکید برای پختن خلیس نمودماش فرمود مردمان مشغول
پختن شدند باز شاه موصوف بخفگی فرمود که مرا گرسنگی بسیار است جناب ممدوح خود
تشریف فرما شده موکد شدند و پیش ازین شخصی نیم آثار جلابیها آورده بود جناب ممدوح
بسبب قلق و شدت مرض شاه ممدوح نخورده بود فرمود که بر طاق نهند همچنان بر
طاق نهاده بود که نظر شاه ممدوح بران افتاد و بسبب غلبه اشتها آهسته آهسته برخاسته
از طاق بزیر آورده همه تناول فرمود بعده خلیس تیار شد پیش شاه ممدوح آوردند
او شان و جناب پیرومرشد برحق نور الله مرقده تناول فرمودند پس ازان جناب
ممدوح جلابیها طلب فرمود در طاق نبودند شاه ممدوح متبسم شده فرمود که جلابی ها
من خوردم از استماع این همه را تحیر افزود که اکنون چه حالت مایوسی بود در ساعتے این
فضل الهی است که هیچ بیماری نیست از همان وقت شفا حاصل گشت صبحش جناب
پیرومرشد از طبیب اظهار حالات شفا بیان فرمود طبیب نادم شد و برادر طبیب که جناب

خوش خلق و نیکخو بود پرسید که این چه واقعه است جناب ممدوح فرمود که برادر شما
گفته بود که رجوع بجناب مرشدان خود نمایند همچنان کردم توجهات شامل حال
شد همه بیماری و عارضه بی معالجه رفع شد بعد وقوع این واقعه آن جنات حاضر
شده از دور دست بسته عرض کردند که ما یان شما را ندانسته بودیم از ما خطا شد حالا
امید عفو تقصیرات داریم و عرض کردند که اگر حکم باشد در اینجا باشیم و کسی را ایذا
نخواهیم رسانید و اگر ارشاد شود بجای دیگر رویم آنجناب فرمود که تقصیر شما معاف
نمودیم لیکن تا بودن اینجا استقامت ندارند و در مکان پالکی خانه سکونت نمایند آن
جنات بمکان پالکی خانه رفتند و مردمانی که در آنجا بودند بهر یک تکلیف ده شدند
همه ها آن مکان را گذاشتند از آن جمله اینست که شخصی دوست محمد خان نام
نوکر نواب آصف الدوله بود مشاهره قلیل و مصرف کثیر داشت چند بار بحضور عرض کرد
که درین مشاهره قلیله اوقات گذاری نمیشود و در خیالم می آید که ترک لباس کنم و
متعلقان را بگذارم جناب ممدوح به پند و نصایح فهمایش فرموده ازین خیال باز داشت
باری بحضور حاضر شده مستعد ترک لباس شد جناب ممدوح مانع گشت او همچنان مستعد
بود عرض کرد که بکسبی نوع اوقات گذاری نمیشود و منکه مرید و غلام حضور هستم بر مرقد
انور حضرت قطب الاقطاب قدس سره مجاورت خواهم نمود جناب ممدوح فرمود که
الله کریم است سببی سازد که اوقات گذاری گردد و چیزی برای خواندن تعلیم فرمود
آن شخص خواندن شروع نمود روزی در خواب دید که شخصی متبرک بالین مزار حضرت
قطب الاقطاب قدس سره نشسته است قدمبوس مزار شریف کرده بقصد طواف
مزار انور روان شد چون نزدیک آن مرد متبرک رسید انقلابی قلبش شد که این جناب

قطب الاقطاب اند قدمبوس نموده عرض حال عسرت کرد جناب ممدوح دست مبارک
دراز کرده از طاق آرد بحنگل آورده بآن شخص مرحمت فرمود آن شخص عرض کرد که
فقط آرد مرحمت میشود باز دست مبارک دراز کرده مرغه گوشت عطا فرمود باز آن
شخص عرض کرد که برای پختن گوشت چیزی دیگر هم می باید جناب مقدس باز دست
دراز کرده روغن زرد از دست مبارک مرحمت فرمود که چشمش بکشاد دید که آرد
بر بسترش ریخته است آن شخص بحضور حاضر شده عرض حال کرد فرمود امید قوی ست
که رفع عسرت شود آن شخص روانه لکهنؤ شد همدران عرصه بنده علی نامی داروغه
حبیب خاص فرار شده نواب موصوف چهل و پنجاه سوار برای گرفتاری وے
تعین نمودند دران سواران آن شخص هم متعین کردید همراه سواران میرفت سواران
که اسپها چالاک میداشتند پیش رفتند و آنکس بسبب لاغری اسپ متعاقب بفاصله
چند کروه رفته ناگهان بجایی رسید دید که بنده علی مذکور زیر درخت بخواب است
و چند کس از نوکرانش نشسته اند آن شخص نیز زیر درخت آمده نشست مردمانش
پرسیدند که شما درینجا چرا آمده اید گفت از شخصیکه خفته است دوستی دارم وقتیکه
بیدار خواهد شد ملاقات کرده خواهم رفت همدرین سخنها بودند که بنده علی بیدار شد
آن شخص کمر بنده علی گرفته گفت که اگر کسے مزاحم خواهد شد این را میکشم و برای حضار
متعین هستم آخرش او را با خود بر اسپ نشانیده بحضور نواب موصوف حاضر آورد
نواب موصوف یکهزار روپیه انعام بخشید و یکصد روپیه بر مشاهره اش اضافه نمود
از انجمله اینست که آنحضرت نور الله مرقده شغل لفظ هو که از پیر و مرشد خود تعلیم
یافته بود بسیار مرغوب طبع داشت و بکثرت مداومت آن میکردچون مراتب انکشاف

بجلوه گری رونمودن گرفت روزی در تخلیه آنحضرت نور الله مرقده این معنی قرار گرفت که از کلام انبیاء مرسلین و اولیاء اولین و آخرین ثابت است که جمیع کائنات و مخلوقات ارضین و سموات در ید قدرت اوست نمیتواند شد هر چند جناب ممدوح این خیال را از خاطر زائل و محو می ساخت و الحاح و زاری بجناب باری میپرداخت هرگز زائل نمیشد و حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس سره در حیات ظاهری نبود که از جناب ممدوح در ظاهر رفع این وسوسه نماید ازین موجب کمال قلق و رنج بر خاطر مبارک متمکن بود حیران و پریشان و متوقع هدایت از جناب کبریائی و متوجه بجناب مرشدان خود بود که دید مرغی از دور پریده آمد بمکانیکه جناب ممدوح بود بر دیوارش نشست چون مرغی اعجوبه بنظر مبارک آمد توجه خاطر اشرف بدانسو مایل گشت دید که تخمی در منقار دارد و آن تخم را پیش خود داشته بزبان خوش الحان تسبیح حق جل و علی ادا نمود بآن حضرت نور الله مرقده مخاطب شده بزبان فصیح گفت که این وسوسه شیطانیه را که بر دل تو قرار گرفته است زائل کن جناب ممدوح فرمود هر چند خواستم و جد و جهد با این نفس کافر نمودم لیکن این خیال دفع نمیشود آن مرغ فرود آمده بر زمین نشست و از چنگل اندکی زمین کاویده تخمی که آورده بود در آن نهاد همدران ساعت شاخ و برگ درخت کنار نمودار شد و بالیدن گرفت فی الان درخت میانه شد و گل و بار آورد و ثمر پخته و خام موجود شد و مرغان هر قسم پیدا گشتند و خوردن آغاز کردند آن مرغ از چشم مبارک ناپدید شد بعد ساعتی باز آن مرغ را همانجا دید جناب ممدوح از وقوع این واردات عجیبه زیاده تر متحیر شد آن مرغ باز بگفتار آمده گفت که الحال تسکین خاطر شد یا نه و ببین که این اندک پرتو قدرت آن قادرست که همین ساعت

ازین تخم درخت و برگ و بار برآورد و مرغان ہر اقسام حاضر گردانید بازآن حضرت فرمود آری راست و درست ہست بعد ازین آن مرغ آن تخم را از منقار خود بکاوید و بر دیوار نشست و آن ہمہ مرغان و درخت معدوم شدند باز آن مرغ گفت کہ اللہ تعالی این چنین قدرت کاملہ میدارد کہ دریکدم نابود را در عالم وجود می آرد و باز بود را نابود میگرداند و این تخم ہمان تخم ہست کہ بچشم خود دیدہ بودی پس ہمان عنوان کل کائنات و مخلوقات بید قدرت اوست چون آن قادر کریم شبہات و وساوس آن بندہ برگزیدہ خویش باین طور رفع نمود آن زمان تسکین خاطر مبارکش گشت و آن خیال زائل شد و از معاینہ این معاملہ کہ از عین عنایت الہی بود بر خاطر اشرف سخیلے فرحت و شادمانی رونمود و سجدات شکر بدرگاہ آن قادر مطلق و ہادی برحق بجا آورد

از آن جملہ اینست کہ شیخ محمد صدیق قدوائی از متوطنان بانسہ شریفہ از ایام طفولیت بجناب پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ اتحاد قلبی داشت و ہیچ اولادش نماندہ و زوجہ اش نیز فوت شدہ بود و سن شیخ مذکور از شصت تجاوز کردہ میخواست کہ نکاح دیگر کند در برادری بسبب کبر سن کسی دادن دختر اقبال نمیکرد روزی بحضور آنحضرت نور اللہ مرقدہ التماس نمود کہ بجناب اقدس این قدر خلوص و عقیدت دارم کہ بر تمامی خلایق ظاہر ست باوجود این مراتب بطور مسافران اوقات گذاری میکنم و بسبب پیرانہ سالی کسی دادن دختر در نکاح من قبول نمیکند و من ہم اندیشہ میدارم کہ باخر عمر رسیدہ ام اگر مناکحت کنم و فرزند بوجود نیاید آن منکوحہ خراب و تباہ گردد بنا بر آن بحضور عرض میدارم کہ کدام روز بکار من خواہد آمد این معنی دریافت کردہ ارشاد فرمایند اگر در قسمت من فرزند باشد تدبیر و تجویز

تزویج کنم والا از تلاش باز مانم آن حضرت نور اللہ مرقدہ فرمود فردا جواب این امر گفته خواهد شد علی الصباح شیخ مذکور حاضر شد جناب مقدس فرمود مبارکباد دیدیم که مناکحت شما با فلان دختر مقدر است و از آن چند پسر و یک دختر متولد خواهد شد باید که بوالیان آن دختر پیام کنی شیخ معزالیه عرض کرد که از فرموده آن جناب والا هیچ وجه توقع ندارم که اقبال این امر شود باز ارشاد شد که پیام بدهند انشاء اللہ تعالی اقبال خواهد شد شیخ موصوف از حضور رخصت شده پیغام بوالیان دختر فرستاد آنها در جواب گفتند که مایان بحضور اقدس بیعت میدارم بجناب ممدوح عرض خواهیم کرد هرچه ارشاد خواهد شد آنچنان جواب خواهیم داد بعده بحضور آمده عرض کردند که محمد صدیق پیام مناکحت بفلان دختر با این پیرانه سالی فرستاده است اگر امر شود قبول کنیم وگرنه جواب دهیم آن حضرت نور اللہ مرقده فرمود که من دیده ام که نکاح محمد صدیق با فلان دختر شده و چند پسر و یک دختر بوجود آمده بلا توقف نکاح کرده دهید آنها از حضور رخصت شده تقرر تاریخ نکاح کرده دادند چنانچه بتاریخ مذکور عقد نکاح شد و یک پسر و یک دختر بوجود آمده و تا حین تحریر موجود اند از آن جمله این است که شخصی دو پسر داشت پسر کلانش بیمار شد بحضور اقدس آمده عرض کرد که برای صحت پسر من دعا کنند آن حضرت نور اللہ مرقده فرمود تو مالدار هستی یازده روپیه نیاز حضرت غوث الاعظم رحمة اللہ علیه بفقیران و محتاجان قسمت کن صحت خواهد شد با وجود مقدور بحسب ارشاد عمل نکرد پسرش بمرد بعده دو سه روز پسر صغیرش بیمار شد آن شخص باز بحضور آمده مستدعی دعا شد جناب ممدوح فرمود که پسر کلان تو بیمار شد و بمرد و برای صحت او اگر یازده روپیه نیاز حضرت غوث الاعظم علیه الرحمه میکردی صحت می یافت الحال اگر بیست و دو

روپیه نیاز جناب ممدوح بر فقرا و مساکین قسمت کنی البته شفا خواهد شد و اگر نه انهم خواهد رو
آن شخص همان وقت بست و دو روپیه آورده بفقرا و مساکین تقسیم نمود فی الحال صحت
یافت و تا حال زنده است و فقیری نام دارد از ان جمله این است که آنحضرت
نور الله مرقده فرزند ارجمند خویش یعنی سید شبیر علی دام برکاته را درودی که درین
خاندان عالیشان برای حصول سعادت رویت جناب سرور عالم صلی الله
علیه وسلم اجازت است تعلیم فرمود مرشدزاده مدظله تا نه ماه خواندا ز حصول سعادت
رویت سرفراز نشد بجناب اقدس عرض نمود که آن جناب بدیگران اجازت این
درود بخشیدند بسیار مردم در چله مشرف شدند و بنده که فرزند است درین عرصه کثیر هم
بمطلب نرسید جواب از توجهات عالی معلوم میشود ارشاد شد که این درود از جناب
سرور عالم صلی الله علیه وسلم بلا واسطه بحضرت قطب الاقطاب قدس الله سره
رسیده است در روضه متبرکه جناب ممدوح حاضر شده عرض حال نمایند جناب مرشد
زاده را غلبه شوق و آرزوی این معنی بدرجه کمال بود بوقت شام بروضه متبرکه رفته
شب همانجا گذرانید صبح جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده برای زیارت مرقد
انور جد امجد خود تشریف بردند آن فرزند دلبند خویش هیچ التفات و پرسش حال نفرمود
و باین طور سخنان ارشاد نمود که حال رویت که بزوجه شیخ حسن رسولنما میسر شده است
شنیده باشند و پیرزادها که رسوخ و عقیدت کامل ندارند ازین موجب تعویق رویت میشود
و این چنین کلمات دیگر فرمود که ازان بر مزاج مرشدزاده ملال زیاده تر شد و همدران
حال پر ملال مرشدزاده را در روضه متبرکه گذاشته خود بدولت خانه تشریف آوردند
مرشدزاده همدرانجا تمام روز در حزن و ملال گذرانیده بوقت شب که قریب یکپاس

باقی مانده باشد مرشدزاده مدظله بخواب رفت بدین طور بر رویا دید که مکان عالیشان
و دروازه اش کلان است و هزارها مردم بر دروازه استاده اند و از اندرون مردم
بر می آیند و از بیرون مردم کم باندرون میروند جناب مرشدزاده از مردم پرسید که
اینجا کدام کس است که این خلایق جمع شده اند آنها گفتند که درینجا جناب اطهر و مطهر
سرور عالم صلی الله علیه وسلم رونق افزا است مرشدزاده برحق را آرزوی این معنی
شد که سببی شود که من هم از سعادت قدمبوس مشرف شوم چنانچه چند بار قصد رفتن
اندرون کرد لیکن بسبب کثرت خلق نتوانست درین عرصه دید که جناب پیر و مرشد
برحق نور الله مرقده از اندرون تشریف فرما میشود جناب ممدوح التجا نمود جناب مقدس
دست ایشان گرفته اندرون برد چون جناب مرشدزاده باندرون رفت دید که باغی
عجیب و غریب و دران باغ یک چبوتره کلان است و زیر آن هجوم خلایق و بر چبوتره
است بطور منبر نصب کرده و بر چبوتره چند کس استاده حضرت پیر و مرشد برحق نور الله
مرقده دست مرشدزاده مدظله گرفته تا بچبوتره برده فرمود که درینجا استاده باش و خود
بر چبوتره رفته همراه شخصیکه همشکل آن حضرت نور الله مرقده بود و اصلا تفاوت معلوم
مفهوم نمیشد باز آمد و آن شخص بر زینه استاده ماند و جناب پیر و مرشد نور الله مرقده زیر
زینه آمده دست فرزند خود گرفته بالا برد و فرمود که این جناب قطب الاقطاب قدس سره
است سعادت قدمبوس دریاب ایشان سر بر قدوم میمنت لزوم نهادند و جناب
اقدس و اعلی از کمال نوازش دست گرفته همراه خود برد چون مرشدزاده مدظله بر
چبوتره رفت دید که جناب سرور عالم صلی الله علیه وسلم بر منبر نشسته چیزی میخوانند و
حضرت قطب الاقطاب قدس سره مرشدزاده را بجانب شمال استاده کرده منتظر بود که

جناب امیر المؤمنین علی ابن ابیطالب کرم اللہ وجہہ باین طرف نگاہ التفات فرمایند ہمدرین عرصہ جناب ممدوح بچشم عنایت اشارہ فرمود حضرت قطب الاقطاب قدس سرہ مرشدزادہ را بردہ از ایشان فرمود کہ این جناب امیر المؤمنین علیہ السلام است و بتشرف قدمبوس مشرف گردانید و بجناب ممدوح عرض نمود کہ این فرزند من ہست آرزوی حصول سعادت قدمبوس و بہرہ یاب شدن از زیارت جناب سرورعالم صلی اللہ علیہ وسلم میدارد حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام دست مرشدزادہ دام برکاتہ گرفتہ بر زینہ متبرکہ بران اقدام مبارک سرورعالم صلی اللہ علیہ وسلم بودند سر ایشان نہاد جناب مرشدزادہ سلمہ اللہ تعالی میفرمایند کہ دران وقت سید الرسل علیہ الصلوۃ والسلام درس این حدیث شریف میفرمود من قال لا الہ الا اللہ محمد الرسول اللہ فدخل الجنۃ بلا حساب بعدہ ہمچنان از دست گرفتہ تا بزینہ رسانیدہ بحضرت قطب الاقطاب قدس سرہ سپرد و خود باز بجای خود تشریف برد جناب مرشدزادہ ہمراہ پیرو مرشد برحق نوراللہ مرقدہ بیرون باغ آمد ہمدرین عرصہ جناب مرشدزادہ از خواب بیدار شد و چشم بکشاد فرحت و سرور لاتعد و لاتحصی حاصل گردید و سجدات شکر بجناب احدیت بجا آورد و ہمان وقت حضرت پیرو مرشد نوراللہ مرقدہ ازین معنی بمکاشفہ باطنیہ مطلع شدہ از مسکن خاص متوجہ بروضہ متبرکہ جد امجد خود شد و از مرشدزادہ مدظلہ پرسید کہ از سعادت زیارت سید المرسلین صلی اللہ علیہ وسلم مشرف شدی مرشدزادہ آنچہ مشاہدہ نمودہ بود بعرض پرداخت جناب ممدوح از کمال نوازش و خورسند بیا فرمود کہ اگرچہ بعد عرصہ مدید حصول مطلب گردید لیکن الحمد للہ نوعی شد کہ کسی را باین طور کم میسر شدہ است باز فرمودای شیر علی این

عنایت است باختیار کسی نیست از آن جمله این ست که آنحضرت نور الله مرقده در مصطفی آباد عرف رامپور بمکان قاضی امام علی رونق افزا بود روزی آتش از جانب مغرب در شهر سوزان شد و صدها خانه را فرا گرفت و آن وقت باد تند از جانب مغرب انجنان وزیدن گرفت که گاهی نوزیده باشد چون آن آتش قریب آن مکان رسید آنحضرت نور الله مرقده از خادم فرمود که رتهه بانرا بگو که رتهه برای سواری تیار کند تا بجای بروم همین اثنا دروازه قاضی را آتش گرفت اهلیه قاضی و دیگر متعلقان کشیر قاضی در دیوان خانه بحضور اقدس آمدند و عرض کردند که سوای سوختن چاره دیگر نیست لیکن بسیار مستحسن است که بحضور اقدس سوخته شویم از آمدن آنها آن حضرت نور الله مرقده عزم روانگی موقوف نموده بنشست و آن زنان گرداگرد نشستند و جناب ممدوح تسلی آنها میفرمود لیکن آنها میدیدند که هر طرف آتش است و گرمی بر اندام شان موثر میشد ازین سبب بر آنها اضطراب ازدیاد میگرفت چون جناب ممدوح هریک را مضطرب دید وضو کرده متوجه بجناب حافظ حقیقی و مرشدان خود شد دید که حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره در آن مکان رونق افزا شده آتش را رفع میسازد و میفرماید که خاطر جمعدار آسیب آتش درین مکان نخواهد رسید بعده گرداگرد آن مکان صدها خانه سوخته شدند و آتش بر مکانهای دیوان خانه که خس پوش بودند افتاد و تاثیر نمیکرد و همه ها میدیدند و متعجب بودند بعده آتش فرو شد مردان و زنان و اسباب که در آن مکان بود از توجه آن جناب از آفت آتش محفوظ و سلامت ماند و بر آن حضرت نور الله مرقده در آن وقت عجب حالت سکوت و استغراق بود که از خود خبر نداشت تا دیر این حال ماند و خلایق در آنجا جمع شدند و متحیر بودند که این چه

سر الٰہی است کہ این خانہ را آتش چرا نگرفت و گردش ہمہ خانہ ہا سوختند و جناب
پیر و مرشد سجدات شکر بجامی آوردند و میفرمود کہ اللہ تعالیٰ دعای من مستجاب فرمود و
ایشایان را از صدمہ آتش در حفظ خود داشت ۱۲ از آن جملہ این است کہ آنحضرت
نور اللہ مرقدہ در مصطفیٰ آباد عرف رامپور زینت افزا بود صاحبزادہ عالی نسب سید
عبد اللہ و سید عبید اللہ فرزندان حضرت سید قطب الدین نزد نواب نصر اللہ خان
نوکر و بعہدہ خدمات بودند ہمدران عرصہ یکی از ازواج نواب موصوف بتقریب
ختم قرآن شریف محفلی ترتیب دادہ طعامی کثیر پخت کنانیدہ بود و پسران ملا غیرت کہ
رسالہ دار بودند و نواب نصر اللہ خان از ملا غیرت بدرجہ کمال اعتقاد داشت چنانچہ
ملا موصوف بمجلسرای نواب ممدوح میرفت و کسی از وی پردہ نمیکرد و ازواج نواب
ممدوح بجان و دل خدمت میکردند طعامی سوای سہام برای خود و ہمراہیان خود
طلب کردند یک گونہ توقف راہ یافت پسران ملا غیرت ناخوش گشتہ مصدر فساد
شدند و از مردمان خود گفتند کہ دیگہای طعام بزور برداشتہ آرند سیدین موصوفین
کہ مہتمم کار پخت و تقسیم طعام بودند مردمان مذکور را دیگہا برداشتن نداد ند و تیکہ سید
عبد اللہ و سید عبید اللہ از تقسیم طعام فارغ شدند بسبب عقیدت نواب موصوف
کہ بملا غیرت داشت و ہم پسران ملا موصوف صاحب زور و طاقت و مستعد بفساد
بودند اندیشہ بخاطر شان راہ یافت و ہمدران وقت جناب مرشدزادہ سید شیر علی
دام برکاتہ نزد سیدین موصوفین رفتہ بود سرگذشت این قضایا بیان نمودہ گفتند
کہ بجناب اقدس عرض این حال کردہ معروض دارند کہ استمداد باطنی بر حال ما یان
ضرور است و ما یان نیز فرصت یافتہ حاضر میشویم جناب ممدوح بحضور حاضر شدہ عرض نمود

بوقت شب سیدین موصوفین نیز حاضر شده بیان حال نموده عرض کردند که بجز تائیدات
جناب حضرات قدس اسرارهم و آن جناب قیام و گذاره مایان در اینجا بنظر نمی آید و
اراده میداریم که نوکری گذاشته دهیم چرا که نواب موصوف از گفته ملا غیرت و معتقدان
وی بلا توقف از نوکری موقوف خواهد کرد و به بدی پیش خواهد آمد آن حضرت نور الله
مرقده تسلی آنها فرموده رخصت نموده بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس سره
رجوع نموده ساعی استمداد و بحال و برقرار ماندن نوکری سیدین ممدوحین شد صبح
بمکان شان تشریف فرما شده از سیدین ممدوحین فرمود که شما خاطر جمع دارید اندیشه
و وسوسه را بخاطر راه ندهید ایشان عرض کردند که از ارشاد عالی اطمینان حاصل
شد لیکن آنچه معلوم شده باشد مفصل بیان فرمایند که دلجمعی کلی گردد جناب ممدوح
فرمود وقتیکه رجوع نمودم دیدم که حضرت قطب الاقطاب قدس سره در مکان قاضی
امام علی تشریف فرما شده ببالین چارپای نشسته اند و پائین آن این فقیر
نشسته است و دو کس عصابردار بحضور استاده اند جناب ممدوح بفقیر میفرمایند که
این هر دو عصابردار از جناب حضرت غوث الاعظم رحمة الله علیه متعینه سید عبدالله
شده اند از سید عبدالله بگویند که بر دروازه نصر الله خان قیام دارند ملا غیرت را چه
طاقت که دم زند و نصر الله خان نیز مواخذه و انتقام این امر نمیتواند کرد شما نوکری
نگذارید و بخاطر جمع باشید و هیچ اندیشه و هراس را بدل راه ندهید سیدین موصوفین از
شنیدن این نوید شادمان شده عرض کردند که ما تابع امرستیم آن حضرت نور الله
مرقده معاودت بمقام قیام که مکان قاضی امام علی بود نمودند و سیدین ممدوحین
بمکان نواب موصوف رفتند و ملا غیرت نیز آمده از نواب ممدوح بیان این قضایا نمود

وباعث وجوز برہمی امورات سیدین محمد وحسین شد نواب موصوف جواب داد کہ ایشان
فرزند حضرت غوث الاعظم رحمۃ اللہ علیہ ہستند با ایشان ہیچ شدن نتوانند ملا غیرت
از گفتہ خود نادم شد و از آن روز در مراتبات سیدین محمد وحسین ترقی در ترقی گردید حتی کہ
تمامی امورات مالی وملکی وفوج باختیار ایشان شد و پسران ملا غیرت وہمہ نوکران
نواب موصوف دست نگر سید عبد اللہ شدند و تا زیست نواب موصوف سید ممدوح
مالک ومختار جمیع امورات ماند و کسی را طاقت ومجال دم زدن ومقابلہ پیش ایشان
نبود از آن جملہ این است کہ یکبار ایام عرس حضرت شاہ سید غلام دوست محمد
قدس اللہ سرہ العزیز قریب رسیدند وجناب پیر ومرشد برحق نور اللہ مرقدہ بمکان
این خاکسار رونق افروز بودند روزی برادرم احمد خان سلمہ بحضور حاضر بود
بخاطرش گذشت کہ عمر شریف آن حضرت نور اللہ مرقدہ نیز طویل شدہ است در ایام
عرس خود بچہ طور منظور حضور خواہد بود فی الفور بمجرد خیال گذشتن در دل برادر موصوف
آن حضرت نور اللہ مرقدہ بانکشاف باطنیہ دریافتہ فرمود کہ حضرت قطب الاقطاب
قدس اللہ سرہ الاصفی در لکھنؤ بمکان حضرت شاہ دوست محمد قدس سرہ استقامت
داشت عزم بانسہ شریفہ نمود شاہ موصوف فرمود کہ امروز یوم عرس مرشد من است
قصد روانگی نباید کرد جناب ممدوح روانگی موقوف کرد چون روز آخر شد پیالہ گلے نو
آوردہ بحضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی دادہ فرمود کہ از دریای
گومتی کہ قریب آن مکان است از آب پر کردہ بیارید جناب ممدوح آب آوردند پس ہر دو
جناب بر پیالہ آب فاتحہ خواندہ نصف شاہ موصوف نوشید و نصف بحضرت
قطب الاقطاب قدس سرہ نوشانید از آن جملہ این است کہ زنے از مریدان

آن حضرت نور اللہ مرقدہ عرض کرد کہ پسر مرا فرزند نمیشود امیدوارم کہ توجہات عالی
فرزندم را از زوجہ منکوحہ اش فرزند تولد شود جناب ممدوح جواب فرمود کہ روزی زنی
بحضور حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی عرض کرد مرا فرزند نمیشود از عنایت
حضور امیدوارم جناب ممدوح فرمود زنانیکہ نیک نہاد و خوش نیت می باشند اگر از
اوشان اولادے نمے بود دیگر نکاح شوہر خود میکنند کنیزیکہ ہمراہ آن زن بود پیش آقای خود
اظہار ارشاد جناب ممدوح نمود آن شخص دانست کہ اگر با زنی دیگر نکاح خواہم کرد
اولاد مقدر ہست ہمان وقت بخانہ خود رفتہ با دختریکہ ہم قوم خود بود نکاح کرد و از و
اولاد شد پس ہمچنان شد کہ از زوجہ پسر آن زن مذکور الصدر اولاد ہیچ نشد و از دیگر
زن فرزندان بوجود آمدند و موجود اند از آن جملہ این ہست کہ آن حضرت نور اللہ
مرقدہ در موضع بہرگوان کہ از شاہجہان پور بفاصلہ پنج کروہ جانب جنوب مائل بشرق
است بخانہ محمد انور خان کہ از مریدان جناب ممدوح بود زینت افزا شد از خان موصوف
فرمود کہ خاطرم میل بخوردن ماہی میکند خان معز الیہ عرض کرد کہ درین موسم بسبب قلت
آب ماہی بدست نمی آید تلاش خواہم کرد آن حضرت نور اللہ مرقدہ فرمود کہ بکنارہ دریا
رفتہ تلاش کنید انشاء اللہ تعالی ہم خواہد رسید خان موصوف حسب الامر بطرف
دریای گرا بکاف فارسی مفتوح و رای مشدد مفتوح بالف کہ قریب موضع مسطور است
رفتہ دید کہ ماہی گیری دام برای ماہی انداختہ است از وی طلب ماہی کرد گفت کہ
از پنج روز می آیم ماہی در دام نمی افتد چراکہ درین ہنگام از باعث قلت آب ماہی
کمیاب است خان مذکور در آنجا نشست با امید انکہ آن حضرت نور اللہ مرقدہ فرمودہ اند
یقین است کہ ماہی در دام افتد ہمدرین عرصہ ماہی کلان در دام افتاد ماہی گیر از دریا

بیرون آورد خان مذکور ماهی ازوی گرفته حاضر آورد جناب ممدوح تبسم نموده فرمود که
کوفته تیار کرده بیارند خان مذکور کوفته تیار کرده بحضور آورد جناب ممدوح قدری
ازان تناول فرمود از انجمله اینست که آن حضرت نور الله مرقده عادت
کشیدن حقه داشت روزی بجناب سرور عالم صلی الله علیه وسلم مشرف شد خواست
که قریب گشته چیزی عرض کند جناب اطهر و مطهر روی مبارک ازین جانب بطرف
دیگر نمود حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده بآن طرف رفت جناب سرور انبیا
صلی الله علیه وسلم روی مبارک باز بطرف دیگر فرمود حضرت پیر و مرشد برحق نور
الله مرقده متحیر گشت که از کدام سبب باین طور امروز بظهور آمد همان وقت بخیال
گذشت که ظاهراً هیچ خطا و تقصیر بوقوع نیامده است الا بسبب کشیدن حقه این چنین
بظهور رسیده از صبحش کشیدن حقه موقوف کرده بعد چند روز بجناب سرور عالم صلی
الله علیه وسلم مشرف شد و بجانب خود متوجه یافت عرض کرد آن روز که بحضور جناب
شده بودم توجه شما را اشرف بجانب خود نیافتم ازین سبب در اندیشه هستم که از من
چه خطا واقع شده است ارشاد شد که هیچ خطا نیست لیکن بوی حقه مرا خوش نمی آید
آنحضرت نور الله مرقده باز استعمال حقه نفرمود از انجمله اینست که روزی آن
حضرت نور الله مرقده بر چارپای استراحت میفرمود مغنی این رباعی پیش استید رباعی
گل گفت که من مذهب دینی دارم ٭ با روح رسول همنشینی دارم ٭ در نظم زمحمدیست
و بویم زعلی است ٭ خلق حسن و خوی حسینی دارم ٭ و صاحبزادهٔ عالی نسب والا منقبت
سید عبید الله عرف موتی میان که از مریدان صادق جناب ممدوح و خلف الصدق
حضرت سید قطب الدین قدس سره و از اولاد حضرت محبوب سبحانی قطب ربانی

غوث الاعظم رحمۃ اللہ علیہ ست و برادرم احمد خان سلمہ اللہ تعالی و محمد زمان خان بطرف بالین زیر چارپائی و این خاکسار و شیخ نعمت علی خواہرزادہ آن حضرت بجانب پائین نشستہ بود صاحبزادہ موصوف و محمد زمان خان در حالت گریہ بودند شیخ نعمت علی باہستگی تمام در گوشم گفت کہ موتی میان گریہ میکند چیزی از غلبہ محبت الٰہی ست یا از راہ مکر و شنیدہ شد کہ والد ماجد ایشان نیز ذوق سماع میداشت نزد ما نجز مکر و تزویر ہیچ نیست و ندارد این نحیف نیز باہستگی تمام در گوش شان گفت کہ نزدم نیز ہمچنین متحقق است بلکہ انچہ شما میگوئید زیادہ ازان گمان میبرم بمجرد این گفتگو جناب پیر و مرشد بجانب ما ہر دو نگاہ کردہ فرمود ای محمد خان مردمان سید قطب الدین را چنین چنین میگویند و ذات شریفش آنچنان بود کہ من میدانم کہ نوعیکہ مردمان میگویند و گمان می برند ہرگز نبود دیگر توابعان شان حرکات بیجا میکردند و او شان را بدنام می ساختند و سید قطب الدین را کہ حالت سماع میشد از ذوق و محبت الٰہی بود و جناب پیر و مرشد نور اللہ مرقدہ را از سید ممدوح مناسبت طبعی و محبت قلبی بود گویا کہ باہم عشق میداشتند از انجملہ الیست کہ روز عرس سید قطب الدین قدس سرہ کہ تاریخ پانزدہم ربیع الاول میشود صاحبزادہ عالی نسب سید محب اللہ فرزند و مرید حضرت سید ممدوح و از حضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ نیز استفادہ حاصل کردہ بود و در مجلس عرس والد بزرگوار خود جناب ممدوح را نیز متکلف شد و در آن محفل مغنیان نغمہ سرای میکردند بعد دیری جناب مقدس از این خاکسار فرمود کہ مرا از اینجا در مسجد کہ متصل بود ببر چہ مرا طاقت نشستن اینجا نیست چرا کہ صورت مبارک سید قطب الدین ہویدا است مرا تاب دیدن

جمال شان نمیتوانند شد و جناب مقدس را بسبب کبر سنی در اعضای سافله بسیار
ضعف شده بود و طاقت رفتار کمتر داشت و نیز این سنت ابای است چنانچه حضرت
قطب الاقطاب قدس سره را نیز در آخر عمر ضعف در اعضای سافله بسیار شده بود
چون آن جناب پیر و مرشد نور الله مرقده را خواستم که بسرم صاحبزاده موصوف مانع شد
بعد دیری جناب ممدوح باز ازین خاکسار فرمود که چارپای مرا در مسجد سر بیار
صاحبزاده ممدوح ممانعت نمود جناب مقدس فرمود که در اینجا صورت مبارک سید
قطب الدین پیش نگاه است مرا تاب نظر بر جمال شان نیست شما مانع نشوید پس
جناب ممدوح را در مسجد بردیم شب در آنجا گذرانید صبحش باز سید محب الله در مجلس
آورد و سرودیان بسرائیدند جناب مقدس فرمایش این غزل نمود غزل نشان
آدم و حوا کجا بود ✤ که عشق بے نشان درجان ما بود ✤ نه آدم بود نه اولاد آدم ✤
که عاشق بود و مشتاق لقا بود ✤ اگر روزی انا الحق گفت منصور ✤ که میگوید که
او غیر خدا بود ✤ بر این معنی گرش بر دار کردند ✤ فنای عاشقان عین بقا بود ✤
براهش سر بهادم شمس تبریز ✤ که جان دادن براه او روا بود ✤ چون سرودیان
سرائیدن این غزل آغاز کردند جناب ممدوح متوجه شد اکثر حضار گریان و مسرور شدند
و بعض در سکوت و صاحبزاده عالی نسب سید فتح علی و محمد علیخان در حالتی مسرور بودند
که گاهی حاصل نشده باشد و محمد زمان خان نیز در گریه بود و نیز جناب پیر و مرشد نور الله
مرقده ظاهر این قدر سرور مفهوم نمیشد که گاهی بر ساعد سعیدش اندک جنبشی معلوم
میگردید و گاهی نوعی حرکت بر زانوی مبارکش که استاده بود بدریافت می آمد بعد
ساعتی ازین بخفیف فرمود سرودیان را منع کن مرا طاقت شنیدن نیست بر دل شعله ها

مسجد پس سرودیان را منع کردم (۱۵) ازانجمله اینست که عم بزرگوارم برادر وجه
معاش چیزی نقد از سرکار والی ملک مقرر بود از مخالفت مخالفان و عناد
معاندان این چنین تخللی رو داد که صورت درستی آن غیر ممکن معلوم شد مضطرب گشته
بجناب پیر و مرشد عرض کرد ارشاد شد که انچه درین مقدمه دریافت خواهد شد گفته
خواهد شد بعد چندی باز عرض نمود فرمودند مرا چنین معلوم شد که کار شما درست خواهد شد
بعد چندی عم بزرگوارم باز عرض کرد امر شد که حضرت قطب الاقطاب قدس سره
فرموده اند که مرتبه اولیا از رفتن زیر زمین نمیرود بکرم الله طاقت من همچنین که هست
خواهد ماند پس ما و شما که توسل بآنجناب میداریم اگر این قدر کار از جناب ممدوح
درست نخواهد شد پس ولایت خود گرفته در بانسه شریف نشسته باشند بعد ازین چنین
طوری شد که مقدمه مذکور که اصلا درستی آن بنظر نمی آمد بلکه مایوسی بود از عنایات
و توجهات جناب ممدوح بی محنت و مشقت بخوبی درست گردید و تا حال وجه مذکور
از عنایات آن جناب جاری است (۱۶) ازانجمله اینست که یکبار بابت علاقه
مستاجری دیهات زمینداری ذمه برادرم احمد خان سلمه در محصول حاکمی زر کثیر
باقی مانده بهیچ نوع سرانجام زر مذکور نمیشد و تقاضای حاکم از بس بود و در آن ایام
جناب پیر و مرشد نور الله مرقده بکاکم زینت افزا بود بحضور عرض کرده شد فرمود
نظر بر خدا داشته فکر نمایند بعد چند روز باز عرض کرده شد که بجای هائی که امید میداشتم
هیچ بدست نیامد اکنون از کسی جا توقع نمانده ارشاد شد که الله و رسول خدا صلی الله
علیه وسلم موجود است خاطر جمع دارید بعده شخصی که مخالفت داشت و از جائیکه تدبیر
می بستند آن شخص مانع میشد خود بخود مستعد شده سرانجام زر باقیات نمود و از تقاضا

۲۱
حالم رہائی گشت و تدابیر فرض ہم نوعی شد کہ از واہمہ و قیاس بیرون بود از ان جملہ
اینست کہ آن حضرت نور اللہ مرقدہ در رامپور بمکانیکہ مولانا عبد العلی قدس سرہ
مقیم بود قیام میداشت روزی تذکرہ ارنب بمیان آمد جناب پیر و مرشد نور اللہ مرقدہ
فرمود کہ گاہی نخوردہ ام و سبب نخوردن این بود کہ حضرت امام جعفر صادق علیہ السلام
بحضرت قطب الاقطاب قدس سرہ در عالم رویا منع فرمودہ بودند چنانچہ سابق مذکور
شد و مولانا موصوف ازین ممانعت مطلع نبود و در این خاندان عالیشان کسانیکہ
ازین ممانعت اطلاع میدارند ارنب را نمیخورند و مولانا از شخصی کہ اکثر شکار
ارنب میکرد بتاکید فرمود کہ خرگوشی بیارد و از دیگر مردمان نیز برای تلاش ارنب
بتاکید تمام گفت ہر یکی متلاشی بود آن حضرت دانست کہ اگر ارنب بدست
خواہد آمد مولانا مرا خواہد خورانید و ہیچ عذر از پاس حکم شرع مسموع نخواہد شد چرا کہ در
مذہب حنفی حلت آن ظاہر ست رجوع بجناب امام جعفر صادق علیہ السلام نمود کہ
حسب امر آنجناب گاہی ارنب نخوردہ ام چنان شود کہ ارنب بہم نرسد ہمچنان شد
کہ ہر چند مردم از گفتہ مولانا تا ہشت روز متلاشی ماندند خرگوش بدست نیامد
۲۲
از انجملہ اینست کہ آنحضرت نور اللہ مرقدہ در شاہجہانپور بمکان محمد زمانخان
رونق افزا بود برای زیارت مرقد حضرت شاہ محمد اسحق قدس سرہ عزم فرمود تا مزار
شریف اخوند گوجر قدس سرہ کہ یکی از اولیاء کمل بود و مزارش قریب مزار شاہ
ممدوح جانب جنوب بفاصلہ چند قدم بود رسیدہ استادہ شد و ساعتی در حالتی کہ
گاہی جناب ممدوح در این چنین حالت دیدہ نشدہ استادہ ماند بعدہ بمزار شاہ
ممدوح رفتہ نشست و چندی در ہمان حالت بود بعد رفع آن حال از انجا برخاستہ

بمقام قیام زینت بخش گردید مرشدزاده دام برکاته که همراه بود پرسید که این چه حالت
بود فرمود که چون بمزار اخوند گوهر قدس سره رسیدم صورت شان نمودار شده گفت
که بمکانم بیایید صورت شاه محمد اسحق قدس سره جلوه گر شده فرمود که شما از ما هستید
بمکان ما بیایید پس هر دو صاحبان هر دو دست من گرفته بجانب خودها می کشیدند
آخرش شاه ممدوح بمکان خود برده نشانید از انجمله اینست که بخانه برادرم احمد خان
سلمه امید ولادت فرزند بود بحضور آن حضرت نور الله مرقده که در بانسه شریف
تشریف میداشت برای پارچه ملبوس خاص بنا بر پوشانیدن مولود عرض کرده شد
جناب ممدوح از ملبوس خود هیچ مرحمت نفرموده پارچه مبارک جناب قطب الاقطاب
قدس سره که برنگ سرخ و منقش بود عطا فرمود از ملاحظه آن بخاطر مایان همین گذشت
که دختر متولد خواهد شد چرا که رنگ سرخ برای زنانست پس همچنان شد که دختر متولد
شد و بعد چند روز مرد از انجمله اینست که روزی آن حضرت نور الله مرقده
طعام تناول میفرمود و قاشهای خربوزه نیز بود عم بزرگوارم و برادرم احمد خان
سلمه و دیگر مردمان حاضر بودند بخاطرم گذشت که بسبب ماندن در دیهات از ابتدای
موسم خربزه نخورده ام اگر جناب اقدس قاشها بمن عطا فرماید بخورم همین خیال
بودم که جناب ممدوح ظرفیکه دران قاشها بود پیش این خاکسار نهاده فرمود بخور
آداب بجا آورده خوردم از انجمله اینست که زنی بخواب دید که شخصی
بلباس مشائخانه ست و برگ تنبول از دهن خود برآورده با آن زن میدهد بعد چند روز
حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده در اینجا تشریف آوردند پس از چندی بخانه مادر
آن زن که بجناب مقدس بیعت داشت رونق افزا شد زن مذکوره همدرانجا بحالت

بیماری بود از پس پرده جناب ممدوح را دیده گفت که در خواب همین صورت مبارک
دیده بودم در همین اثنا جناب مقدس برگ تنبول طلب فرمود برادرم احمد خان سلمه
برای آوردن برگ تنبول که بسبب خلل دندان جناب ممدوح باریک مقرض کرانده
آهک و تماکو و فوفل مسحوق آمیخته میداشتند و میخوردند و گفته که از برگ تنبول است
نامرغوب طبع اشرف بود قصد نمود جناب ممدوح مانع شده فرمود که همین جا بگوئید
برگ تنبول آس کرده بیارند همچنان کردند و برگ تنبول آسیده بحضور آوردند جناب
ممدوح آنرا بدهن گرفته خائیده از دهن برآورده بزن مذکوره بخشید آنزن بخورد و
بمادر خود گفت که آنچه بخواب دیده بودم بظاهر نیز دیدم حالا مرید خواهم شد پس
همان روز بشرف بیعت مشرف شد از آنجمله آنست که شیخ غلام پیر ساکن زمیندار
رسول پور که متصل جهانگیرآباد و از بانسه شریف بفاصله چهار کروه جانب مغرب
است بیمار بود بحدی نوبت رسید که امید زندگی منقطع شد و طاقت نشست و برخاست
و خواب و خور نماند روزی از شیخ محمد صدیق که خسرپوره او بود گفت که آبا و اجداد
من در خاندان حضرت شیخ بندگی قدس سره مرید بودند حالا مرا طاقت نیست که
بروم و این قدر دسترس نمیدارم که کسی را از فرزندان شان طلبیده بیعت کنم ابعد
شیخ پیر غلام از باعث نقاهت در کنار شیخ محمد صدیق تکیه زده نشسته بود و آنروز
دوازده روز خوابش نیامده بود ناگاه بخواب رفت و در اندک وقت بیدار شده
از شیخ مذکور پرسید که در هوش و حواس من چیزی تخلل است یا بدستور اند محمد صدیق
گفت تا این دم هیچ خللی نیافتم باز پرسید که در خواب رفته بودم گفت رفته باشید
شیخ پیر غلام گفت همین وقت می بینم که حضرت شاه سید غلام علی در اینجا تشریف

آورده اند واز من میفرمایند که اگر تو کلمه طیبه بخوانی ترا خواهم عرض کردم که من چه خواهم خواند حالتم قریب مرگ است اگر آن جناب خوانند بخوانم امید است که از برکت ارشاد عالی مغفرت این گناه گار خواهد شد پس جناب ممدوح کلمه طیبه مرا خوانید و بوقت خواندن کلمه طیبه دست مبارک آنجناب در دست خود گرفتم بعد از ین جناب ممدوح فرمود که ترا ازین بیماری شفا خواهد شد خاطر جمع دار شیخ محمد صدیق گفت که شما برای بیعت میگفتند و اکنون این چنین بخواب دیده اند حالا همین اولی است که بجناب ممدوح بیعت کنید پیر غلام گفت این قدر طاقت نیست که خود بروم و بسعادت بیعت کامیاب شوم و طلب کردن بی ادبی لیکن شما بروید و عرض حال کنید یقین است که جناب ممدوح بر حال من ترحم فرموده عزم تشریف آوری خواهند فرمود شیخ محمد صدیق روانه بانسه شریفه شد و جناب مقدس از بانسه شریفه بی تقریب عازم رسولپور گشته در اثنای راه درمیان جهانگیر آباد و سعده مو شرف قدمبوس حاصل نموده مستقر عزم شد فرمود برای عیادت شیخ پیر غلام محمد صدیق بیان حال کرده استدعای شیخ معز الیه بعرض رسانید جناب ممدوح شنیده روانه مشیر گردید محمد صدیق نیز معاودت نمود چون بموضع رسولپور رسید شیخ مذکور بعد حصول سعادت قدمبوس بشرف بیعت مشرف گردید و بوقت شب پس خورده آن حضرت نور الله مرقده را خورد و طبیبی که معالج شان بود بسیار مانع شد و گفت که این غذا ناموافق خواهد شد لیکن شیخ مذکور نشنوا نشد و از همان روز شفا معلوم گشت و روز بروز در تزاید بود و در عرصه قریبه ازان عارضه شفای کلی یافت

از انجمله این است که شیخ عنایت الله قدوائی ساکن قصبه رسولی که مرید آنحضرت نور الله مرقده بود چیزے نقد و جنس که نذر جناب امیر المومنین علی مرتضی

کرم الله وجهه مقرر کرده بود بحضور فرستاد مردم خانه تیاری طعام کردند و معمول چنین است
که طعام تیار کرده برجای پاک سفره کشیده طعام وغیره می نهند و در بند کرده از جای
مذکور مردم بیرون میروند بعد ساعتی در کشاده می بینند اگر نشانی بران می یابند میدانند
که مقبول شد و اکثر نشان بر طعام می باشد چون طعام تیار شد بمکان سکونت حضرت
قطب الاقطاب قدس سره طعام موافق معمول داشته در بند کرده مردم بیرون آمدند
بعد ساعتی در کشادند دیدند که هیچ نشان نبود و چند بار در بند کرده کشاده دیدند که
هیچ نشان نیافتند بجناب پیر و مرشد عرض حال نمودند جناب ممدوح بمکان مذکور
تشریف برده پیش دروازه نشسته متوجه ماندند بعد ساعتی فرمود در بکشایند و ببینند
همچنان کردند دیدند که بر طعام چند جا نشان شده بود گویا کسی ازان تناول نموده است
مرشدزاده دام برکاته بعد چندی از آنحضرت نور الله مرقده پرسید که آن جناب بیرون
تشریف میداشتند و در بند بود حال نشان بچه نوع معلوم شد فرمود دیدم جوانی
خوش لقا یعنی حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه رونق افزا شده بمکانیکه
طعام داشته بودند تشریف برده بعد لمحه بیرون آمد دانستم که نشان شده باشد
۴۳ **ازان جمله اینست** که روزی آنحضرت نور الله مرقده دید که جناب امیر المومنین
علی مرتضی کرم الله وجهه با جماعه صحابه کرام رضی الله عنهم اجمعین نشسته و جناب
پیر و مرشد برحق نور الله مرقده نیز داخل مجلس است وقت مغرب جناب امیر المومنین
کرم الله وجهه برای نماز برخاست و امام شد تمامی صحابه و آن حضرت عقب آنجناب
کرم نماز ادا کردند و جناب امیر المومنین در رکعت اول بعد فاتحه سوره تکاثر و در
رکعت ثانی سوره اخلاص خواند **ازانجمله اینست** که در زمان پیشین آن حضرت

نور الله مرقده عملی در کتابی نوشته دید خواندنش آغاز نمود روزی در مسجد که پیش دروازه
تعمیر کرده حضرت قطب الاقطاب است عمل مذکور میخواند ناگاه دید که جاموشی قوی و
مست در مسجد در آمد و میخواهد که بجناب ممدوح حربه کند که صورت مبارک جناب
قطب الاقطاب قدس سره نمودار شد و آن جاموش را بضرب چوبی بر آند و جناب
ممدوح را از خواندن آن عمل ممانعت فرمود جناب موصوف از همان وقت موقوف
نمود از انجمله اینست که جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده را فرزندی علیل
بود مرض از دیاد گرفت حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز از آنحضرت
فرمود که اسم اعظم حضرت غوث الاعظم رحمة الله علیه یعنی یا شیخ عبد القادر شیئا لله
بطوریکه در این خاندان است بخوان و بر مصلائی نزد خود رو بقبله نشانیده در خواندن
مشغول نمود جناب مقدس چند مرتبه خوانده بود که دید شخصی بر اسپ سوار یعنی حضرت
غوث الثقلین رحمة الله علیه از مغرب می آید و تا مصلا آمد و اسپش هر دو پای پیشین
بر مصلا نهاد و جناب ممدوح فرمود که از خواندن این برای طفل تکلیف است حالا
نباید خواند تقدیر الٰهی همین است حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده موقوف نمود و از پیر و
مرشد خود عرض این حال نمود که آواز گریه بسمع اشرف رسید معلوم شد که آن فرزند رحلت
نمود از انجمله اینست که زنی از حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده بیعت داشت
چند گره های سخت زیر گوش آن زن نمودار شدند تا چند ماه ایذا و تکلیف بسیار کشید
و تدابیر بسیار کرد لیکن هیچ سود نشد بلکه ایذا زیاده شد روزی آن زن بحضور حاضر بود
از پس پرده برای عرض حال خود از این خاکسار گفت احوالش عرض کردم امر شد
که پیش من بیارند و عادت شریف چنان بود که زنان پرده نشین را حکم آمدن بحضور

نمیفرمود و اگر کسی قصد آمدن میکرد منع مینمود و اگر کسی مے آمد خوش نمیشد و ارشاد
میفرمود که مرا دیدن شما ضرور نیست و شما را دیدن و شناختن من ضرور است عزیز من
این امر هر مرید راست که دیدن و شناختن پیر و مرشد مرید را لازم بلکه واجب و ضرور است
که اسرارها است فافهم ؎ من رانی فقد رای الحق ٭ از چه رو گفت احمد مختار ٭ چون
حسب الحکم زن مذکوره را بحضور آوردم نگاه ترحم بروی نموده فرمود که شما دختران
من هستید اگرچه پیش خود آمدن نمیدهم بعد ازین لعاب دهن مبارک از دست شریف
بر گرهای مذکوره مالید همان وقت فی الفور درد و گرها رفع شدند گویا هیچ عارضه نبود
و از آن روز الی الآن باز ازان عارضه اثری یافته نشد از آن جمله اینست
که آنحضرت نور الله مرقده را از باعث کبر سن ظاهرا در اعضای سافله ضعف بسیار
بود و طاقت رفتار کمتر داشت چون بجائی تشریف می بردیم تا دامان دست شریف
گرفته می بردیم روزی قصد بیت الخلا فرمود این خاکسار تا مکان ضرور رسانیده
قریب پرده استاده ماند وقتیکه جناب ممدوح فارغ شده پیش رفته دیدم از دست چپ
آب تر شده بود بر مکان ضرور نهاده قاصد برخاستن میشود بخاطرم گذشت که این
پاک نیست جناب مقدس از دستی که از آب تر شده است مس میفرمایند چون جناب
ممدوح برخاست دست خود دراز کردم که دستم گرفته تشریف فرما شوند جناب مقدس
دستم نگرفت و دست مبارک پیش ازین دست که باب تر شده بود بر دستم نهاد و
بر بستر تشریف آورد و دست مبارک را از آب شست از آن جمله اینست
که چون مرشدزاده سید شبیر علی مدظله یازده ساله شد والده ماجده شان نیت
کرده بود که در سال یازدهم برای زیارت مرقد سید سالار مسعود غازی می خواهم رفتن

چنانچه مرشدزاده دام برکاته را به بهرایچ روانه فرمود و چند مردم معتبر همراه نمود تا بدریای
گهاگهرا که دریای عمیق و هیبت ناک است رسیدند مرشدزاده دام برکاته بر کشتی سوار
شدند ملاحان خواستند که کشتی روان کنند و گلگین سنگه برهمنی که همراه بود و در نگهبانی
اسباب بر کناره دریا نشسته بود حضرت قطب الاقطاب قدس سره را بچشم ظاهر
بلباس آزادان دید و جناب ممدوح از ان برهمن فرمود که این طفل را ازین کشتی
بیرون آر که این کشتی غرق خواهد شد برهمن مذکور نزد کشتی آمده برای فرود آمدن
جناب ممدوح عرض نمود دیگر مردم همراه مانع شدند آن برهمن گفت که ایشان را هرگز
درین کشتی نخواهم گذاشت همین وقت حضرت قطب الاقطاب قدس سره از من فرموده اند
که این کشتی غرق خواهد شد آخرش جناب مرشدزاده از ان کشتی بیرون آمدند کشتی
روان کرد چند قدم رفته بود که غرق شد بعض مردم ساکنان بانسه شریفه که در آنجا بودند
مرشدزاده سلمه را در کشتی دیده بودند و از فرود آمدن وقفیت نداشتند بجانسه خود مراجعت
کردند و بجناب عالیه والده مرشدزاده دام ظلها احوال غرق شدن کشتی عرض کردند
سخت قلق و اندوه شد و مجلس ماتمی صورت گرفت و جناب ممدوح بر کشتی دیگر سوار شده
عبور نمود و آن برهمن نیز همراه بود بخاطرش گذشت که این مردم معاودت کرده اند بجانسه
رفته حال غرق شدن کشتی چگونه ظاهر کنند و والده مرشدزاده چه فهمند بنا بران خواست
که کسی آدم را بجانسه فرستد تا احوال خیریت ظاهر کند درین اثنا بقالیکه از ان برهمن آشنای
داشت پیش آمد از وی پرسید کجا میروی گفت بموضع رهرامو گفت پیامی بگویم خواهی
رسانید گفت البته برهمن گفت وقتیکه برهرامو رسی از شیخ سالار بخش که زمیندار آنموضع
است باید گفت که کسی آدم را بانسه فرستاده گفته فرستد که فلان یعنی مرشدزاده سلمه الله

بخیریت عبور کرده روانه پیشتر شد هرگز کسی مضطرب نشود و آن روستا وقت شب
بر همراهیان رسیده بدروازه شیخ موصوف آمد در بند بودند اکثر مردم که در آن مکان
بودند پرسید کیستی و چه میگوئی آن روستا گفت که من فلان روستا ام و فلان برهمن
از من این چنین گفته داده است که صاحبزاده بخیریت عبور دریا کرده روانه پیشتر
شد و نیز روستا گفت که من صاحبزاده را بآن طرف دریا معه همراهیان بفلان جا
بخیریت تمام دیده ام و تاکید مزید کرد که همین وقت کسی آدم بانسه شریف بفرستند
که دلجمعی والده ماجده شان گردد مردمان مذکور از شیخ مسطور ظاهر کردند و احوال
غرق شدن کشتی شهره عام بود از این موجب اهلیه شیخ مذکور نزد والده مرشدزاده دوم
ظله رفته بود و شیخ موصوف همان وقت پسر خود را بانسه شریف فرستاد و تا مبروکه بخدمت
عالیه جناب ممدوحه رفته اظهار گفتگوی روستا نموده برخاست مجلس ماتمی کرانده محفل
طرب و خوشی ترتیب داد جناب پیر و مرشد نور الله مرقده در آن هنگام در مصطفی آباد
عرف رامپور بمکان قاضی امام علی که از مولوی محمد عمر قدس سره ساکن بریلی که کهنه که
صاحب حال بود و تاثیرات کمال داشت و از مولوی نظام الدین قدس سره بشرف
بیعت سرفرازی حاصل نموده بود بیعت داشت و این قاضی فیض الله که سابق در
تذکره خلفای حضرت قطب الاقطاب قدس سره مذکور شده استقامت داشت
همان وقت و همان روز که کشتی غرق شده بود صورت مبارک حضرت قطب الاقطاب
قدس سره بلباس آزادان نمودار شد و از حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده احوال
غرق شدن کشتی و محفوظ ماندن صاحبزاده و فرود آمدن از کشتی مفصل بیان فرمود
حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده از قاضی موصوف فرمود که امروز جناب قطب الاقطاب

قدس سرہ شبیر علی را از صدمہ غرق شدن نجات بخشید و تمامی حال آنچہ معلوم شدہ بود
بیان فرمود بعد چند روز خط از بانسہ شریفہ مشعر ہمین حالات رسید بعدہ جناب ممدوح
عازم وطن شریف شد و بعد طی منازل بجانشا اشرف رسیدہ از صاحبزادہ ملاقاتے شد
از انجملہ اینست کہ آن حضرت نور اللہ مرقدہ در رامپور رونق افزا بود آنرا ہمانجا
عزم اکبرآباد نمود در اثنای راہ کرامت اللہ خان کہ مرید شاہ شاکر اللہ قدس سرہ در
ملک نواب آصف الدولہ مرحوم از طرف الماس علیخان خواجہ سرا در پرگنات
کالنس گنج و کوٹریا گنج عامل بود ملاقی شد بعد حصول سعادت قدمبوس بمکان خود برد و
مقیم ساخت روزی عرض کرد کہ از دست الماس علیخان بسبب باقیات علاقہ داری
گذارہ در رہائی خود نمی بینم درین دو امر یا ہی میشود کہ یا من میرم و یا او بمیرد سوای
ازین صورت گذارہ نیست و نیز عرض کرد کہ در حق من چیزی دریافت فرمایند و از مرشد زادہ
مدظلہ کہ نیز ہمراہ بود عرض کرد کہ شما یاد دہ مطلب من باشید بعد چندی جناب مرشد زادہ
مدظلہ ساعی و یاد دہ شد جناب ممدوح فرمود کہ شما متوجہ شوند و رجوع نمایند آنچہ
دریافت شود گفتہ دہند بموجب امر جناب مرشد زادہ مدظلہ در آن خیال بود وقت شب
بخواب دید کہ باغی است نہایت دلچسپ در آن باغ ہمراہ پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ
سیر دو چون اندرون رفت دید کہ در وسط آن مکان چبوترہ ایست بلند و گردش مردم
کثیر از صلحا استادہ بر آن چبوترہ یک کرسی نہادہ و آنرا چند درجہ است و جناب سرور
عالم صلی اللہ علیہ وسلم بر آن نشستہ و حضرت امیر المومنین علی مرتضے کرم اللہ وجہہ
سو بر استادہ و جناب پیر و مرشد چون نزدیک چبوترہ رسید بر زینہ بوسہ دادہ بالا رفت
و مرشد زادہ دام برکاتہ را فرمود کہ ہمین جا استادہ باش و جناب کرامت مآب

علیه المرتضی کرم الله وجهه عرض کرده مرشدزاده را طلبیده بشرف قدمبوس مشرف گردانید
جناب امیر المومنین ایشان را بسینه مبارک چسپانید حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده
عرض کرد که پیش همین است فرزند دیگر ندارم بعده مرشدزاده بر قدم مبارک سرور
کائنات صلی الله علیه وسلم بایدرجه زینه که بران قدم مبارک بودند بوسه داد بعد ازان
جناب رسالت مآب صلی الله علیه وسلم از آنجا برخاسته بمکانی دیگر متوجه شد جناب
امیر المومنین علیه السلام وحضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده و مرشدزاده همراه
بودند چون بمکان مذکور رسیدند مرشدزاده دام افضاله را مطلب کرامت الله خان
یاد آمد بجناب پیر و مرشد خود عرض کرد ارشاد شد که شما عرض نمائید ایشان بجناب
سید الاولیاء عرض کردند حکم شد که پیاله وی لبریز است بعده رخصت حاصل شد
مرشدزاده بیدار شد دید که جناب پیر و مرشد نور الله مرقده بجانب ایشان متوجه نشسته
و دست مبارک بر سینه ایشان نهاده بعد مشاهده این معامله مرشدزاده مدظله را از
غلبه شوق ومحبت تخلل در حواس ظاهری شد مردمان دانستند که این حالت از
باعث مرض بوده باشد برای تداوی عرض کردند جناب پیر و مرشد نور الله مرقده
فرمود الله تعالی شفا خواهد بخشید هیچ حاجت دوا نیست بعد هفته عشره مزاج جناب
موصوف بحالت اصلی شد بجناب اقدس عرض کرد که این چنین در مقدمه کرامت الله
خان معلوم شده است فرمود آنچه دیده اید گفته دهید روزی کرامت الله خان
استفسار مطلب خود کرد مرشدزاده مدظله را آنچه دریافت شده بود بیان فرمود
خان معزالیه بسیار غمگین شد بعده آن حضرت نور الله مرقده عزم اکبرآباد فرمود بعد
ازان دریافت شد که کرامت الله خان وفات یافت ازانجمله این است که

سوزی جناب مرشدزاده دام ظله بطرف مشرق از بانسه شریفه یابین بانسه شریفه
در جوی کلیانی جوچه ایست که آب در موسم برشکال دران جاری میشود بر کناره نعش
نشسته بود درانجا سوراخی بنظر آمد چو بدستی در آن سوراخ کرد یکبار گل بسیار ازان
سوراخ فرو ریخت آندرون نعش قبری معلوم شد در آن نعشی بکفن سفید پدید آمد مرشدزاده
مدظله بعاینه این حال متعجب شده آنرا ابند ساخته بحضور حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده
حاضر شده عرض نمود نور ارشاد شد که اول بروضه متبرکه حضرت قطب الاقطاب
قدس سره حاضر شده قدمبوس کرده بر جوچه مذکور رفته قبر را کنده نعش برآورده
متصل مزار شریف حضرت سکندر شهید که قریب جوی کلیانی نزدیک بانسه شریفه
جانب مشرق است دفن سازند جناب مرشدزاده دام افضاله بموجب حکم عمل نمود
بیلداران را همراه برده قبر کشاده نعش برآورده بر چارپای کرده نزد قبر سکندر شهید
برده دفن ساخت جناب مرشدزاده دام برکاته میفرمایند چون نعش بر چارپای
کردیم دیدیم که پارچه کفن نهایت سفید و باریک و آز این چنین اقسام پارچه بود که
گاهی ندیده بودم و از استماع این سانحه درانجا صد با کس حاضر شده بود کسی کیفیت
این چنین کرباس دیده ام و از فلان قسم است و پارچه مذکور بوسیده نبود و نعش نیز
این چنین نرم بود که از هر جائی که کج میکردند کج می شد و هر عضوی را که جنبش میدادند
مثل اعضای موتی که فی الحال فوت کرده باشد جنبش میکرد مردم حاضرین از دیدن
این حال متعجب بودند از انجمله ایست که حیدر بیگ خان نائب نواب حشمت الدوله
بهادر بیمار شد آنچه کیفیت راه ای نائب خان موصوف که بجناب پیر و مرشد نور الله
مرقده رسوخ و اعتقاد بسیار داشت بیوم عرس حضرت قطب الاقطاب قدس سره

شخصی مهتا برای نامی را بجناب پیر و مرشد نور الله مرقده فرستاده گفته فرستاد که در تقریب
عرس مشایخین و صلحا و فقرا قریب و بعید حاضر خواهند شد آن جناب و دیگر صلحا و
مشایخین و فقرا برای حصول شفا در حق حیدر بیگ خان دعا فرمایند و آنچه با آن جناب
معلوم شود ایما نمایند آن حضرت نور الله مرقده فرمود که آنچه بدریافت خواهد آمد فردا
گفته خواهد شد صباح مهتاب رای حاضر شد آن حضرت نور الله مرقده از مرشدزاده
دام ظله و مولوی مخدوم بخش فرمود که بشب دریافت شد که حیدر بیگ خان بمرض
موت گرفتار است چند یوم از حیاتش باقی مانده اند صحت نخواهد شد از مهتا برایے
گفته دهند که از راجه ټکیت رای گفته دهد جناب مرشدزاده و مولوی موصوف
خواستند که این سخن باین طور اظهار نسازند که جناب ممدوح فرمود ما فقیرانیم ما را
نزد و ریا نمی باید هر چه معلوم شد گفته دادم آینده الله عالم است مهتا برای فرموده
آن حضرت نور الله مرقده شنیده از راجه موصوف اظهار نمود راجه معز الیه باز
مهتا برایے را بحضور فرستاده گفته فرستاد که احوال حیدر بیگ خان دریافت شد
حالا ارشاد فرمایند که بعد خان موصوف حالم بچه نوع خواهد شد مهتا برای بجناب
مقدس حاضر شده آنچه راجه مذکور عرض کرده بود ظاهر نمود آن حضرت نور الله مرقده
فرمود که بجای وی شما برای چندی منسوب خواهند شد مهتاب رای فرموده
جناب ممدوح از راجه ټکیت رای بیان نمود پس همچنان شد که بعد چند روز حیدر بیگ خان
وفات یافت و راجه موصوف بجای خان مذکور نائب وزارت گشت و قریب
دو سال بر نیابت ماند از آن جمله این است که جناب مرشدزاده مدظله در
قصبه رسولی بارکان شیخ عنایت الله قدوائی که از مریدان حضرت پیر و مرشد نور الله

مرقده بود استقامت داشت پیش دروازه وی حوضی است بطرف شمال مایل بشرق
روزی برکناره اش جانب مشرق که اندکی بلندی بود و زیر آن شارع عام است
گشته بود از آنجا قدری گل فرو ریخت اندرونش نشان قبری معلوم شد از جای
که گل ریخته بود آن را بند کردند جناب مرشدزاده دام برکاته بخانه تشریف آورده
بحضور پیر و مرشد نور الله مرقده عرض حال نمود جناب ممدوح بعد اندک تامل
فرمود که صورت صاحب قبر نمودار شده گفت که نام من عبد الحق و قبر من در قصبه
رسولی است برکناره فلان حوض آن را درست کرانده دهند که از صدمه آب ایمن باشم
جناب مقدس فرمود اگر مرضی شما باشد نعش شما برآورده بجای دیگر دفن کرده شود
گفت منظور است که همانجا درستی قبر کنانیده دهند آن حضرت نور الله مرقده از جناب
مرشدزاده مدظله فرمود که این چنین مرضی اوشان است پس هرچه رضای اوشان
است باید کرد جناب مرشدزاده بقصبه مذکور رفته درستی مزار شان کنانیده بعده شیخ
تعلیم الله برادر کلان شیخ عنایت الله مزار پخته و احاطه خام تیار کرد حالا مزار شیخ
عبد الحق و آن جوار زیارتگاه خلایق است از انجمله ایست که روزے
حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده بمکانم زینت افزا بود تذکره موسم برشگال بمیان آمد
جناب ممدوح فرمود که مرا معلوم میشود که درین سال بارش کم شود چون موسم برشگال
رسید بارش بسیار کم شد چنانچه در ماه چیت که بهندی بهادون نامند و در ماه مذکور بارش
زیاده تر میشود یک قطره باران نبارید از انجمله ایست که یکبار بسبب تخلل
عملداری نواب شجاع الدوله مرحوم راجه انوپ سنگه زمیندار پرگنه رامنگر و همیند طے
سر شورش کشیده افواج کثیر جمع کرده اراده تاخت و تاراج لکهنؤ و جوار آن و قصد وارد

نمود ازین سبب بر خاطر حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده وجمیع سالکان قدوارهٔ تردد
لاحق گشت برای تخریب راجه مذکور وحفاظت خود عملی بر مزار شریف حضرت
قطب الاقطاب قدس سره خواندن شروع کرد روزی حضرت پیر و مرشد نور الله
مرقده بمکان موصوف میخواند بچشم ظاهر دید که از مزار مبارک جناب قطب الاقطاب
قدس سره بیرون آمده انگشت بدندان گرفته فرمود ای فرزند مخوان چرا که از ریختن
خون ناحق این مسنی بد تر است حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده عرض کرد بلاچاری
میخوانم که آن متمرد خواهان جان وعزت است وسوای ازین هیچ دیگر از وی گذاره
ندانستم حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی فرمود الله تعالی حافظ عزت
وجان شماست شما را هیچ صدمه وگزند نخواهد رسید وازین آفت محفوظ خواهند ماند و
عنقریب است که این ظالم دفع شود ومرگش نیز نزدیک است جناب پیر و مرشد نور الله
مرقده خواندن آن عمل بموجب حکم موقوف نمود بعد ازین چون شورش وفساد آن
متمرد زیاده تر شد مستورات وغیره معه اسباب بقصبهٔ کنتور رفتند وآن حضرت نور الله
مرقده باچند مردم بخانه خود ماندند راجه مذکور از سازش محمد علی وغیره زمینداران بانسه
شریفه اراده تاخت وتاراج بانسه شریفه ومسولی وگرفتاری دیگر زمینداران وغیرهم
کرد شبی بر قصبهٔ مسولی تاخت آورد واز زمینداران آنجا جنگ واقع شد واموال وامتعهٔ
مهاجنان وزمینداران غارت نمود وزمینداران ومهاجنان را گرفته عازم بانسه
شریفه شد چون مردم افواجش که قریب سی هزار سوار و پیاده خواهد بود از ان جمله
پنج شش هزار سوار و پیاده بانسه شریفه [illegible]ه کردند حضرت پیر و مرشد نور الله
مرقده بظاهر مستعد بجنگ وباچهل پنجاه مردم بر فند از در حویلی خود نشسته وبباطن

[illegible] بود که درین عرصه شخصی برابی سواران از لشکر با چند مردم دیگر از جانب
[illegible]ده پرسید که حویلی حضرت شاه عبدالرزاق قدس سره کجاست کسی نشان
[illegible] سوار سمت حویلی روان شد چون متصل حویلی رسید مردمان ممانعت کردند آن
شخص گفت که اگر کسی از صاحبزادها درینجا باشد مرا چیزی عرض کردن است آن مردم
[illegible] بنداز ارشاد شد که آن شخص تنها بحضور حاضر شود آن شخص تنها حاضر
شد [illegible]ب پیر و مرشد نور الله مرقده عرض کرد که من برادرزاده دیوسنگه چودهری
[illegible] حسب الطلب راجه انوپ سنگه فرستاده عم خود آمده ام وقت روانگی
من [illegible] غلام نبی ساکن قصبه مذکور از عم من گفت که برادرزاده شما میرود از اینجا پیش
[illegible] بانسه شریفه مرشدزادگان من یعنی فرزندان حضرت قطب الاقطاب
[illegible] محافظت توابع و رعایای شان نماید نشود که بر آنها صدمه رسد حکم
[illegible] شان تاکیداً گفته است که قرار واقعی حفاظت صاحبزادها و توابع و
[illegible]شان باید کرد لهذا بحضور حاضر شده ام که خانه های رعایا و توابع حضور مرا
[illegible] محافظت آنها نمایم جناب ممدوح فرمود که ازین حویلی بجانب شمال
شرق همه رعایا و توابع من اند آن شخص همان وقت مردمان خود باطراف
[illegible]اد و چون مردم فوج راجه مذکور در آبادی بانسه شریفه آمدند دیگر
[illegible] و مهاجنان را گرفتار کردند و کسانیکه از مهاجنان و زمینداران درین
[illegible] هیچ صدمه و گزند بآنها نرسید و راجه مذکور بعد غارت کردن این قصبه
[illegible]ج باطراف و جوار لکهنؤ نمود و شیخ معز الدین خان که از جانب نواب
[illegible] برای دفع آن متمرد [illegible] مور شده بود قریب نواب گنج با افواج کثیره آمده

جدال و قتال کرد راجه مذکور شکست فاش یافته رو بفرار نهاد شیخ معزالدین خان
باتفاق قدوائیان تعاقب نمود قدوائیان سر آن مقهور بریده پیش خان موصوف
آوردند شیخ معزالدین حکم کرد که در بلدهٔ لکهنو باکبری دروازه بیاویزند توابعانش همچنان
کردند از انجمله اینست که صاحبزادهٔ عالی نسب سید فضل برای ملاقات سید
غلام حسن که فرزند حضرت شاه منگری خلف الصدق حضرت قطب الاقطاب قدس سره
بقصبهٔ ردولی رفته بود سید غلام حسن فرمود که برای ملاقات من روزی برادرم فلان
یعنی جناب پیر و مرشد نور الله مرقده تشریف آورده فرمود که مرا چیزی معلوم شده
است از شما خواهم گفت بعده در تنهائی فرمود که درین ایام بجناب حضرت
قطب الاقطاب قدس سره الاصفی مشرف شدم ارشاد شد که غلام علی وقت شما
شده است حالا نزد ما بیائید ازین امر مفهوم میشود که عمرم باخر رسید لیکن ماه و تاریخ
معلوم نیست این قدر بفهم می آید که درین سال انتقال خواهد شد بعد این گفتگو
چیزی دیگر بمن ارشاد فرموده بخانهٔ شریفه مراجعت نمود بعد سه ماه ازین دار فانی
بعالم جاودانی رحلت فرمود و بلقای حبیب خود پیوست قدس الله سره العزیز
رحمة الله تعالی علیه انا لله و انا الیه راجعون

مثنوی در خاتمهٔ کتاب

جمع کردم این کتاب خوش عنوان
بندهٔ کمترین محمد خان
چون مشحون شد از کلام محمد

سازمش ختم هم بنام خدا
پس بفضل و هدایت ایزد
ختم این نسخه شد بنام صمد

باد مقبول و در همه آفاق
بجز آنکه نام او رزاق
مثنوی دیگر

چون من [illegible] آخر کردم
از حال مرشدان سطر کردم
[illegible] مرشدان میدانم

که فرمانش [illegible]
[illegible]
شد شروع [illegible]

اگرچه طاقت انشا نبودم
بماند یادگار از نامه من هم
مرتب گشت مجموعه رنگین
ز مهر آفات داری دور باشد
همه راز خود مقبول دوران
غمهای او کون زاد باشد
سلامت پیش پیر صحبت باد
بود بر لبهای اینش هم

بامید بزرگان خامه سودم
درآن سالی که از ختمها هجری
ز حال مرشدان قدوه دین
الٰهی سوی آنها این بهجت
بر حتهای خود مشغول گردان
خداوندا بحق المرسلین را
ز صدا نزمن محمد المصطفیٰ
بحمدالله که شد با خیر انجام

که بابای پاک مرشد اتم
گذشته یکهزار و دو صد و سی
خداوندا بحق مرشد اتم
که در این خاندان از بیعت
الٰهی جمله با شاد باشند
بجنت شاد کن هر سلیمین را
آل امداد اصحاب کرم
رسید این نامه رنگین باتمام

تاریخ طبع ملفوظ رزاقی از طبع بندهٔ آسی محمد عبدالعلی مدراسی تجاوز عنه الباری

آنکه از فیض او رسید شاه و گدا — آنکه باشد مرقد او منبع فیض و عطا
ذاته فی الاولیاء صدر کبیر فی الضحیٰ — وصفه فی الاصفیاء نور کشمس فی الضحیٰ
شاه شاهان محمد رزاق ست شاه بانگو — سید السادات و سرخیل گروه اولیا
اصل ارکان وجود و عین اعیان شهود — صاحب کشف و کرامات کاشف سرّ خدا
غوث انوار پاکان بساط قرب حق — طرهٔ دستار خاصان جناب کبریا
عمدة الاكابر في تقريب اخذ العلم — زبدة الاقطاب في توحيد افراد الهدى
گوهر کان کمال و جوهر تیغ جلال — دُرِّ درج اتقا و مهر برج اهتدا
می نگهدارد کسی که در حضور او سه — هر یک از دیو و پری و جن آسیب و بلا
پس ملفوظات آن شاه است این خوش نسخه — گر ضیای طبع شد هر حرف او بیضا ضیا

چونکه شد خورشید احمد خواهشِ طبعش نمود | [illegible] بخشش جیلا

تصحیحش سید غلام شاه جیلانی چو کرد | لامحاله شد مثال اندر صواب او خطا

نخلبند باغِ تصحیح ست چشمِ عارفش | پاک از خارِ غلط کرد این گلِ گلزار را

زانکه آمد در نسب ز اولادِ شاهِ بانسوی | در حسب شد جانشین بارگاهش برملا

صحبتش سرچشمهٔ ارشادِ علمِ معرفت | القصّه سر منزلِ قطب جمال باصفا

می شود ظاهر ازین مجموعه اش مجد و شرف | می دمد زین گلشنِ عرفان و شش نزهت [illegible]

سطر و صفحه سنبلین گیسوی روی یاسمین | لفظ و معنی صورتِ زیبا و مرآتِ صفا

گرد صفحاتش جداول هالهٔ حول البدور | بل هم جنات و الانهار تجری تحتها

بهرِ اربابِ ذکا هر نقطه اش نورِ نظر | بهرِ اصحابِ صفا هر نکته اش کشف الغطا

از سروشِ غیب آمد سالِ تاریخش چو خواست | گفت پاکیزه زهی ملفوظِ قطب الاولیا

بعد حمد رزاق مطلق و نعت شیخ بحق بر صاحبان هدایت و ارشاد [illegible] باد که
در [illegible] اوان فرخی اقتران [illegible] گشت [illegible] تمام جلد [illegible]
مسمی به ملفوظ حضرت شاه سید عبد الرزاق بانسوی قدس الله سره [illegible] نور مرقده
بتصحیح تمام و تنقیح تام سالک راه خداوالی عارف حقانی جناب حافظ شاه سید غلام جیلانی
دام بالفیض العرفانی حسب فرمایش صاحب [illegible] صاحب جمیع المراتب شیخنا صاحب حافظ شاه
خورشید احمد صاحب دام بالمحاسن والمواهب در مطبع مجتبائی لکهنو باهتمام بنده
مستهام حقیر الانام محمد عبد السلام لباس تمام در بر گرفته
و در رونق انطباع پذیرفته

فہرست کتب موجودہ دکان محمد عبد اللہ تاجر کتب لکھنؤ چوک مالک مطبع مجتبائی

تشریح الاجسام مترجم اسمی مین
تمام جسم کے پوست اور [illegible] کے
علاج مین مع تصویر ہر مرض کی
جامع کتاب ہے قیمت (۱۰/)

فتوح الشام جسمین مجاہدین اسلام
کی معرکہ آرائیان اور ہرقل شاہ روم
سے مقابلہ اور افواج روم سے اسلام
سے مقابلہ اور فتح و نصرت اسلام
حالات مرقوم ہین قیمت (۱۲/)

میزان الادویہ جسمین دوا ان کے ترکیب
کرنے اور مقدار شربت اور کیفیت کے
درجے جاننے اور نکالنے کا بیان ہے قیمت (۱/)

تفریح الخاطر کا اردو ترجمہ (۸/)

جواہر الحروف خواص حروف مین
جامع کتاب ہے جسمین شرائط اعمال اور
خواص حروف مفرد و مرکب اور افسون
بنانیکے قواعد اور اونکی تاثیرین و استخراج
اسم موکل کے طریقے درج ہین قیمت (۱۲/)

شرح کلام ربانی از حضرت سید محی الدین
جیلانی فن تصوف مین عمدہ رسالہ ہے (۲/)

تفریح الاذکیا فی احوال الانبیا علیہم السلام (۱۲/)

مفتاح الامراض اردو مولفہ جناب
حکیم مولوی نور کریم صاحب جو علم
طب کے استاد کامل تھے اسمین بطریق
تشخیص علاج امراض و تشریح جملہ اعضا نہایت
تفصیل سے درج ہے قیمت (۱۲/)

مجموعہ رسائل جدید جسمین چار رسالے
شامل ہین تعریف النبض تدبیر الحمیٰ [illegible]

علاج العلیل مفید العلیل قیمت (۱۰/)

تدبیر العلاج یونانی اور بیدک و ڈاکٹری کے
کلیات اور مفردات مرکبات و معالجات
اور متفرقات متعلق طب کا مجموعہ ہے تمام
اعضا کے امراض مین ہر عضو کی تشریح مفصل
لکھی ہے فن طب مین بے مثل ہے قیمت [illegible]

تریاق اعظم حکیم مرزا محمد علی صاحب حکیم
سید محمد صاحب مرتضیٰ و جناب حکیم علی حسین
صاحب جناب حکیم کاظم علی صاحب [illegible]
مجربات اور مطب کے نسخون کا مجموعہ ہے
جو طلبا کے لیے نہایت عمدہ و مفید [illegible]
اور نہایت کارآمد ہے قیمت (۱۰/)

تریاق اعظم حصہ دوم رسالہ حکیم
سید محمد خانصاحب اپنی مطب کے عمدہ
نسخون کا مجموعہ ہے جسے مصنف نے نہایت
کوشش سے جمع کیا ہے قیمت (۸/)

احسن الطلسمات فن طلسم مین ایسی
نایاب کتاب ہے جسمین تعریف طلسم و علم طلسم
شرائط کو اور [illegible] متعلقہ طلسم اور مسائل
علم اور نسبات کواکب [illegible]
منتخب ہین حصول مطلب [illegible] کے لیے عاملین کے
نزدیک نہایت مجرب آزمودہ ہین قیمت (۸/)

اسرار الحرف مع رسالہ انوار القمر فن
جفر کی عمدہ کتاب ہے جسمین [illegible] کل
تمام قاعدے لیے آیات قرآنی سے استخراج کرکے
[illegible] جمع فرمائے ہین اور
انوار القمر [illegible] مع نقوش
ہر مطلب کے لیے درج ہین قیمت (۸/)

بستان المفردات یہ مادہ کتاب ہے
جو مفردات جیسا کہ [illegible] کی عمدہ
مفردات کی ایک جامع [illegible] ناظرین کی
[illegible] انتظام کیا گیا اگر اسمین [illegible]
[illegible]
[illegible]
اور مفردات قانون و اختیارات [illegible]
[illegible]
[illegible] لطف کے نہایت تحقیق کے ساتھ
[illegible] کیا ہے [illegible] (۱۲/)

معین العلاج [illegible] طلبا کو نسخہ
نویسی مین دقت [illegible] اسکو
حکیم محمد عبد الحکیم صاحب لکھنوی نے نہایت
کوشش سے [illegible] کی جواہر [illegible]
اعضا امراض کتب معتبرہ سے اقتباس کرکے
علیحدہ علیحدہ کر دی ہین اور طلبا کو اس
[illegible] نسخہ نویسی مین
[illegible] مخصوص کی تلاش کرنے [illegible]
اطبای یونانی سے اقتباس کرکے فہرست [illegible]
اور آخر مین مصطلحات ادویہ کا ایک جدول [illegible]
نقشہ درج کیا ہے قیمت (۱۰/)

ترجمہ فصوص الحکم یہ کتاب [illegible]
زبان مین حضرت شیخ اکبر محی الدین ابن عربی
تالیفات سے ہے اور [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

اعلان
واجب الاذعان

بعد حمد خالق

خالق کائنات و نعت حضرت سید المخلوقات

بر ارباب دانش و بینش مخفی مباد که این مجموعه رساله شریف

و مجموعه لطیف که مملو است از بعض مناقب و ارشادات محبوب بارگاه ربانی

حضرت مولانا شاه عبد الرزاق بانسوی نور الله مرقده بود حسب الحکم و ایمای

فرمائش صاحب محاسن و مواهب جناب سید شاه غلام جیلانی صاحب جلالت

باهتمام احقر الانام راجی رحمت رب قوی محمد عبد الله [illegible] لکهنوی در مطبع [illegible]

لکهنو بصحت صاحب فرمائش بعطای واضح مطبوع شد و مقبول طبع عارفین با صفا

گردید و حق تالیف بذریعه اسناد سرکاری محفوظ نموده شد لهذا بخدمت جناب

تاجرین و ناظرین و اهل مطابع گذارش که قصد طبع این رساله بدون اجازت

صاحب فرمائش هرگز هرگز ننمایند و قیمت آنکه طلب باشند از

احقر یا شاه صاحب موصوف ارسال قیمت

طلب فرمایند فقط

المشتهر

محمد عبد الله [illegible]

[illegible]